

DĚJEPIS ZJEVENÍ BOŽÍHO

VE STARÉM A NOVÉM ZÁKONĚ.

Pro třetí třídu škol realních

sestavili

J. JEŽEK a K. BEDROŠ.

Schválen Nejdůst. kníž. arcibisk. konsistoi Pražskou dne 11. m. července 1888 č. 5821, Nejdůst. biskup. konsistoi Budějovickou dne 2. m. února 1889 č. 914, Nejdůst. biskup. konsistoi Královéhradeckou dne 7. m. února 1889 č. 1070, vys. c. k. ministerstvem kultu vyučování dne 14. m. května 1889 č. 9135 a nejdůst. bisk. konsistoi Litoměřickou dne 12. m. listopadu 1896 č. 8233.

Druhé, nezměněné vydání.

V PRAZE.

Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví Gustava Francla.

1897.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba v Praze.

Úvod.

§ 1. Pojem zjevení Božího a dějin jeho.

Člověk stvořen a k tomu určen jest, aby zde na zemi Boha, Pána a Tvůrce svého, poznával, ctil, miloval a jemu sloužil, po smrti pak věčně s ním spojen byl. — Toť jeho nadpřirozené jest povolání.

Cestu, po které mu jíti jest, aby povolání toho došel, z části ukazuje mu jeho **rozum, svobodná vůle a hlas svědomí** neboli tak zvané přirozené zjevení (přirozené náboženství). Toto však neohlašuje mu vše, čehož mu věděti třeba, aby nadpřirozeného cíle svého šťastně a bezpečně došel; i bylo tudíž třeba, aby **Bůh sám člověku bezprostředně** (nadpřirozeně) se poznati dal a jemu cestu k nadpřirozenému jeho cíli vedoucí bezpečně naznačil.

A hle, Bůh v neskončené dobrotě své to učinil. Dál se předně poznati **prvním lidem**, obcuje s nimi v ráji; po té když lidé od něho odpadli a od cesty jeho odstoupili, zjevil se jim skrze **patriarchy, Mojžíše a proroky** a posléze nejdokonaleji skrze **jednorozenného Syna svého, Ježíše Krista, oznámiv jim všecko, co pro ně učinil a co ještě činiti v úmyslu má, a poučiv je o povinnostech jejich**. Již tedy člověk jistě poznati mohl, **co mu věřiti, co činiti a čeho se varovati jest, aby věčného spojení s Bohem svým došel**. Toť právě jest **nadpřirozené zjevení** neboli nadpřirozené náboženství, kterým se náboženství přirozené doplňuje.

Ale nejvýše dobrotivý Bůh nedal se lidem pojednou poznati, aniž jim rázem všecku vůli svoji byl oznámil, nýbrž dalo se to postupem času a podle potřeby člověčenstva. Proto všeliké pozdější zjevení spočívá na předcházejícím, doplňujíc a zdokonalujíc je, až posléze skrze Ježíše Krista nejdokonalejší zjevení se stalo, jež založením a uspořádáním církve skrze apoštoly ukončeno a dovršeno jest, takže nového zjevení očekávati nelze.

Pořádné pak vypravování všeho toho, co Bůh bezprostředně a zponenáhla od stvoření světa až do založení církve svaté učinil,

Ježek-Bedroň, Dějepis Zjevení Božího.

aby člověčenstvo po pravé cestě krácejlo došlo nadpřirozeného povolání svého, nazýváme dějinami zjevení Božího.

Dějiny zjevení Božího slovou také: a) **biblické dějiny**, poněvadž bible (písmo svaté) hlavním jest zřídlem jejich; b) **dějiny svaté**, protože předmětem svatým, zjevením Božím, se zabývají.

§ 2. **Prameny dějin zjevení Božího.**

Církev katolická dostala od zakladatele svého, Ježíše Krista plnou moc zjevení Boží hlásati a neporušeně zachovávat. Aby tudíž dějepis zjevení Božího byl spolehlivým, nutno, by čerpal toliko z pramenů, církví katolickou osvědčených, kteréžto prameny jsou:

1. **písmo svaté,**

2. **ústní podání.**

1. **Písmo svaté** jest sbírka knih, jež církev katolická za **slovo Boží** uznává a v největší uctivosti chová, protože psány jsou od mužů nábožných, Duchem Božím vzbuzených a osvěcených. Skládá se z písma starého a nového zákona.

Starý zákon obsahuje zjevení Boží od stvoření světa až do Krista Pána. Čítá 45 knih, jež dle hlavního obsahu rozvrhujeme na:

a) **21 dějepisných** (historických), vypravujících o stvoření světa a osudech patriarchů i lidu vyvoleného. Sem náleží:

páteru knih Mojžšových, kniha Josuova, kniha soudcův, kniha Ruth, 4 knihy královské (prvé dvě slují též knihy Samuelovy), dvě knihy kroniky (Paralipomenon), kniha Ezdrášova a Nehe-miášova, kniha Tobíášova, kniha Judith, kniha Esther, dvě knihy Makkabejské.

b) **17 prorockých**, jež v sobě chovají vzácná proroctví zejména o Messiáši; sem patří: čtyři velcí proroci (Isaiáš, Jeremiáš s Baruchem, Ezechiel a Daniel) a 12 menších proroků.

c) **7 knih učebných**, jakýmiž jsou: žalmy, přísloví Šalomounova, kazatel (Ecclesiastes), velepíseň (píseň Šalomounova), kniha Jobova, kniha Moudrosti, kniha Jesusa Sirachovce (Ecclesiasticus).

Nový zákon obsahuje nejdokonalejší zjevení, jehož se nám dostalo skrze Ježíše Krista a apoštoly, a čítá 27 knih a to:

a) **5 dějepisných**, totiž čtyři evangelia a skutky apoštolské;

b) **21 knih učebných**, k nimž patří: 7 listů katolických neboli obecných, jež psali sv. Jan (3), sv. Petr (2), sv. Jakub a Juda

(po 1); a 14 listů sv. Pavla, z nichžto svědčí: 1 Římanům, 2 Korinthským, 1 Galatským, 1 Efesským, 1 Filipenským, 1 Kolossenským, 2 Thessalonickým, 2 Timotheovi, 1 Titovi, 1 Filemonovi, 1 Židům.

c) **Jednu knihu proročskou** totiž zjevení sv. Jana.

Knihy starého zákona po veliké většině psány jsou jazykem hebrejským, — knihy nového zákona jazykem řeckým (hellenistickým). Mezi nesčetnými překlady písma svatého nejznámější a nejvzácnější jsou latinský překlad zvaný **Vulgata** (to jest obecně rozšířený), jež svatý Jeroným okolo roku 420 po Kr. pořídil. Z českých nejnovějších překladů podle Vulgaty spracovaných, jež došly církevního schválení, sluší jmenovati „českou bibli“ **Frenolovu**, z níž také čerpáno vypravování ve knize této obsažené.

2. **Ústní podání (tradice)**; písmo svaté neobstihuje veškerého obsahu zjevení Božího, aniž všecko v něm zřejmo jest, proto k jeho doplnění a vysvětlení slouží ústní podání.

Jest pak ústní podání učení víry a mravů, jež apoštolové z úst Ježíše Krista nebo z vnuknutí Ducha svatého přijavše, ústně hlásali a jež v církvi svaté povždy se zachovávalo. Avšak již v prvních dobách toto ústní učení apoštolů zaznamenáno bylo a obsaženo jest ve spisech svatých otců, v sneseních sněmů církevních a v symbolech (vyznáních víry).

§ 3. **Povaha dějin zjevení Božího, jejich význam a účel.**

Povaha. — Dějiny zjevení Božího liší se ode všech jiných dějin hlavně tím, že v nich drahně udajů nadpřirozených se vypravuje. K těmto patří:

1. **Vnitřná osvětlení** neboli **vnuknutí**, jimiž Bůh všemohoucí svým vyvoleným poslancům nějakou božskou **pravdu** nebo budoucí nějakou **událost** bezprostředně poznati dal (proročká vidění, sny); anebo jejich rozum tak zbystřil, že **chápali věci přenesnadné** a jejich obyčejnému vtipu nepřístupné. („Bůh mluvil skrze ústa proroků . . .“)

2. **Zevnější viditelné objevení** se nadpřirozených bytostí (andělů), ano Boha samého.

3. **Divy a zázraky.** Bůh jsa tvůrcem přírody může ovšem pozměnit zákony, jež přírodě byl dal, může způsobiti něco, s co síly přírodní nejsou (zázrak). Bůh pak nadpřirozená zjevení svá musil zázraky potvrditi, jinak by lidé zjevením těm nebyli věřili.

Proto i poslance své darem divotvornosti obdařil, aby se ukázalo, že Bohem jsou poslání. Dějiny zjevení Božího tedy nutně o zázracích se šíří.

Význam. — Dějiny zjevení Božího poučují nás bezpečně a jasně o stvoření a původu člověka, o jeho povolání, o prozřetelnosti Boží, kteráž zázračně řídí a spravuje nejen osudy jednotlivých lidí a národů, nýbrž všeho člověčenstva. V nich spatřujeme vedle svatosti a trestající spravedlnosti Boží také jeho lásku a milosrdenství; skrze ně poznáváme, jak ohavný jest hřích, a jak zhoubné jsou následky jeho pro hřešícího; — ale také jak lůbezna jest ctnost a kterak oblažuje člověka; slovem, ony otvírají zrakům našim veškeren tajemný záměr Boží vzhledem k našemu vykoupení a spasení. Tot hluboký a důležitý význam dějin zjevení Božího, bez nichžto bychom náležitě nepoznali ni nepochopili svého svatého náboženství.

Účel. — Poslední účel biblických dějin v tom záleží, by pravé křesťanské vědomí a smýšlení šířeno, a říše Boží zvelebována byla. **Mládež pak studující zvláště** biblickými dějinami učí se **správně** smýšleti o Bohu, o tvorstvu jeho rozumném a o přírodě.

§ 4. Objem a rozvrh dějin zjevení Božího.

Dějiny zjevení Božího počínají se stvořením světa a člověka, vyprávějí dále o pádu prvních lidí, líčí přípravu k vykoupení člověčenstva a končí se posléze událostmi Vykupitele Ježíše Krista a uspořádáním církve svaté skrze apoštoly; dělí se tedy na tři díly:

I. díl jedná o stvoření světa, člověka a pádu jeho (prazjevení).

II. díl líčí přípravu na vykoupení člověčenstva a zahrnuje v sobě čas od pádu prvních lidí až do Krista Pána (4000 let před Kristem až do narození Páně).

Podle způsobu přípravy té díl II. skládá se ze dvou dob.

První doba zabývá se líčením **společné přípravy na Vykupitele**, poněvadž připravující působení Boží v době této vztahovalo se stejnou měrou na veškeré člověčenstvo (od l. 4000 před Kristem až 2000 před Kristem).

Doba druhá líčí **zvláštní přípravu na Vykupitele**. Činnost Boží na vykoupení připravující dotýká se v době této po přednosti Abrahama a potomkův jeho, z nichžto Vykupitel pojití měl. (Za-

hrnujíc v sobě zjevení **patriarchální a mosaické** jde od I. 2000 před Kristem až do jeho narození.) ¹⁾

III. díl vypisuje **vykoupení skrze Ježíše Krista a založení i uspořádání církve skrze apoštoly.**

I. díl.

Stvoření světa; stvoření člověka a pád jeho.

(Prazjevení.)

§ 5. Stvoření světa. ²⁾

Bůh, nejdokonalejší bytost, nejvyšší Pán na nebi i na zemi stvořil svět, t. j. učinil z ničeho všechno, což mimo Něj jest, pouhou vůlí svou, aby zjevil svou slávu, svou moc a dobrotu.

Vše, což Bůh na počátku časů dle svobodného úradku vůle své v jsoucnost uvedl neboli bytným učinil, bylo řádu dvojího:

1. **bytosti čistě duchové**, jež anděly nazýváme;

2. **svět hmotný**, t. j. veškerost látky, z níž naše země a tělesa nebeská pocházejí.

O stvoření země lidem za bydliště vykázané písmo sv. takto pravuje:

¹⁾ Zevrubnější rozdělení této doby vytýká se na svém místě. —

²⁾ Aby biblickým zprávám o stvoření světa správně se rozumělo, třeba na zřeteli míti účel, za kterým byly sepsány. Bylot Mojžiši, Bohem osvícenému spisovateli jejich, účelem z a z n a m e n a t i události toliko čistě náboženské, poměr člověka k Bohu určující, totiž: že jediný Bůh tvůrcem jest všehomíra, že vše, co z ruky Boží vyšlo, původně bylo dobré a k účelu svému zcela způsobné a proto stvořeno, aby se zjevila moc i velebnost Boží a dobrotivost jeho k člověku. Neměl tedy Mojžiš v úmyslu učiti přírodovědě a psáti o věcech v obor její zasahujících, a dotýká-li se jich přece, činí to jistě měrou nejskrovnější, přestávaje na tom, co a v jakém pořádku jest učiněno. Namítá-li tedy kdosi, že zprávy biblické o stvoření světa odporují výzkumům věd přírodních, nevšímá si ani svrchu uvedeného účelu biblických dějin, aniž uváží, že přírodopyt pozoruje přírodu v jejím ponenáhlém rozvoji, ze známých účinků soudí o jejich příčinách a zákony odvozuje: kdežto písmo sv., nedbajíc jednotlivých stupňů rozvoje toho, jmenuje prapříčinu všech těch účinků, totiž Boha všemohoucího a nanejvýš moudrého. Proto mezi písmem sv. a zjištěnými pravdami věd přírodních odporu býti nemůže, nehledíc ani k tomu, že písmo sv. psáno jest za pomoci a přispěním Ducha Božího.

Na počátku¹⁾ stvořil Bůh nebe a zemi. Země pak byla pusta a prázdna,²⁾ a tma byla nad propastí, a Duch Boží vznášel se nad vodami. I řekl Bůh: „Buď světlo!“³⁾ A učiněno jest světlo. Bůh pak oddělil světlo od temnosti a nazval světlo dnem a tmou nocí; i byl večer a bylo jitro, den první.⁴⁾

Řekl také Bůh: „Buď obloha⁵⁾ uprostřed vod, a odděliž vody od vod.“ — I učinil Bůh tu oblohu a oddělil vody, kteréž jsou pod oblohou, od vod, kteréž jsou nad oblohou. A nazval oblohu nebem; i byl večer a bylo jitro, den druhý.

Řekl také Bůh: „Shromážďte se vody, kteréž jsou pod nebem, v místo jedno, a ukaž se místo suché.“ — A stalo se tak. I nazval Bůh místo suché zemí a shromáždění vod nazval mořem. Pak řekl: „Zplod, země, bylinu zelenou, vydávající símě, a stromoví plodná, nesoucí ovoce podle tvárnosti své.“ I stalo se tak. I byl večer a bylo jitro, den třetí.

Opět řekl Bůh: „Buďte světla na obloze nebeské, aby od-
dělovala den od noci a byla na znamení časův i osvětlovala zemi.“ A stalo se tak. I učinil Bůh dvě světla veliká: světlo větší, aby panovalo nade dnem, a světlo menší, aby správu drželo nad nocí, též i hvězdy. I byl večer a bylo jitro, den čtvrtý.⁶⁾

¹⁾ Na počátku, t. j. na počátku časů. Svět tedy nebolí příroda není od věčnosti.

²⁾ Země byla pusta a prázdna, t. j. neměla ni způsoby, ni podoby a jsouc beze všeho světla, spíše nesličné, neupravené směsici živlů rozmanitých v stavu tekutém se podobala a za bydliště člověku se nehodila. Ale Duch Boží všeoživující mocí svou nad ní se vznášej, naplňoval ji silami životními vytváruje a pořádaje a upravuje ji, by stalase vhodným sídlem člověka, obrazu Božího.

³⁾ Bůh, všemohoucí vůli svoji zapudiv tmy obkličující zemi, učinil světlo neboli živel světelný, nejpotřebnější to podmínku všeho života i dalšího tvoření. Jakým způsobem světelný živel v prvcích vznikl, kdo můžeš, vyzkoumej; písmo sv. o tom nic nepraví. (Elektrické světlo ani bludičky nevznikají působením světla slunečního.)

⁴⁾ Dobu, v níž bylo světlo, Bůh nazval dnem. Jak dlouho světelná tato doba trvala, písmo sv. neudává, dokládaje toliko, že po té přišel večer, tma, kterouž Pán nazval nocí, jižto se skončil první den. Slovo „den“ tudíž i zde i v následujícím není právě doba 24 hodin, nýbrž podle mluvy bibl. může značiti neurčitě občasí vůbec. I znamená tedy frase: „I byl večer a bylo jitro, den první“ tolik co: Večerem neurčitě občasí své se skončilo, jitem občasí nové, rovněž neurčitě se počínalo.

⁵⁾ t. j. obor vzdušný, jenž by obkličoval zemi, v němž by vody ve způsobě páry na hoře jako mračna se vznášely. Vzduchu toho jest k životu rovněž tak třeba jako světla, proto před bylinami byl stvořen.

⁶⁾ Písmo sv. tuto nepraví, že slunce, měsíc a hvězdy teprve po naší zemi až čtvrtého dne byly stvořeny. (Neboť v původním textu písem sv.

Řekl také Bůh: „Vydejte vody plaz živoucí, a ptactvo ať lítá nad zemí, pod oblohou nebeskou.“ — I stvořil Bůh velryby veliké a všeliké ptactvo podle tvárnosti jeho. A požehnal jim řka: „Rosťtež a množte se!“ I byl večer a bylo jitro, den pátý.

Řekl také Bůh: „Vydej země živočichy podle tvárnosti jejich, hovada a zeměplazy i zvířata zemská.“ I stalo se tak. — Pak stvořil člověka. — A viděl Bůh vše, což byl učinil, a bylo velmi dobré. I byl večer a bylo jitro, den šestý.

Bůh jest tedy stvořitel a pán světa. Nebe a země i vše, což vůkol sebe spatrujeme, počátek svůj vzalo a v jsoucnost uvedeno jest všemohoucí vůli Boží. Avšak Bůh od nikoho nevzal původ svůj; Onť jest sám sebou od věčnosti.

Stvoření světa hlásá: a) všemohoucnost Boží; b) Jeho nejvyšší moudrost, jevíci se pořádkem, jehož při stvoření šetřil, krásou, již všemu tvorstvu vtiskl; c) Jeho neskončenou dobrotu. Nestvořil živočicha žádného, pokud zde potřebné nebylo pro něho potravy. Prvé usadil vody v místa jejich, načež oživil je rybami; dříve zplodila země byliny se semeny jejich a stromovi plodné, nesoucí ovoce, a potom teprve stvořeno ptactvo a jiná zvířata, aby měla čím se živiti.

§ 6. Bůh stvořil člověka.

Když všechno pro člověka připraveno bylo, řekl také Bůh šestého dne: „Učinme“) člověka k obrazu a podobnosti svému, ať panuje nad rybami mořskými a nad ptactvem nebeským i nade vši zemí.“ I učinil Hospodin Bůh člověka z hlíny země a vdechl ve tvář jeho nesmrtelnou duši. Tak učiněn jest první člověk, a Bůh dal mu jméno Adam, t. j. muž ze země.⁹)

Štípil pak byl Hospodin ráj rozkoše, v němž postavil člověka, aby jej vzdělával a opatroval. A vyvedl Bůh ze země

---

patrný jest rozdíl mezi „stvořiti“ a „učiniti.“) Práví se toliko, že čtvrtého dne zemi naši ono pevné postavení k slunci, měsíci a hvězdám bylo vytknuto, v němž až dosud trvá. Látka pak světelná, hned prvního dne stvořená a posud na všechny tvory stejně rozlita, v tento den soustředěna byla hlavně ve slunci, ve „světle velikém“, a v měsíci, jež nyní teprv úplného vytvoření dosáhše, zemi naši pramenem světla a měřítkem času učiněna jsou.

⁹) Množné číslo slovesa naznačuje tajemství o nejsvětější Trojici.

⁹) Stvoření člověka podstatně se liší od stvoření ostatních tvorů. Bůh béře radu sám se sebou; sám bezprostředně činí jeho tělo, ve tvář jeho vděchá bohopodobnou duši. — Jak vysoko tedy povznesen jest člověk nad zvířetem!

všeliké stromoví ku pohledění pěkné a nosoucí ovoce k jídlu chutné; uprostřed ráje stál **strom života a strom vědění dobrého i zlého.**¹⁾ A řeka vycházela z místa rozkoše (Edenu) ku svlažování ráje,²⁾ kteráž odtud se dělila na čtyři řeky (Fison, Gehon, Tigris, Eufkrat). I přivedl Bůh všecky živočichy zemské k Adamovi, aby viděl, jak by nazval je. I nazval³⁾ Adam jmény všecka hovada a všecko ptactvo nebeské i všecka zvířata země.

Adam byl však ještě samotný na zemi. I řekl Bůh: „Není dobré býti člověku samotnému, učiníme mu pomocníci, podobnou jemu.“ Uvedl tedy Hospodin sen na Adama. Když usnul, vyňal jedno ze žeber jeho a vyplnil tělem místo jeho. I vzdělal Hospodin Bůh z toho žebra, kteréž vyňal z Adama, ženu a přivedl ji k Adamovi. Adam pak nazval ženu svou Hevou (Evou), t. j. matkou všech živých.⁴⁾ I požehnal jim Bůh a řekl: „Rosttež, a množte se, a naplňte zemi a podmaňte ji, a panujte nad rybami mořskými i nad ptactvem nebeským i nade všemi živočichy, kteří se hýbají na zemi.“

A viděl Bůh vše, což byl učinil, a bylo velmi dobré. A dokonat Bůh dne sedmého dílo své a odpočinul ode všeho díla a požehnal dni sedmému a posvětil ho.⁵⁾

Adam a Eva byli první lidé a jsou prarodiče všeho pokolení lidského; všichni na zemi žijoucí lidé, byť velikostí, barvou, útvarem těla rozdílní, od

¹⁾ „Strom života“ zachoval člověku neporušenost, sílu a trvání života tělesného. „Strom vědění dobrého i zlého“ poskytoval člověku příležitost rozhodnouti se buď pro dobro, buď pro zlo.

²⁾ Kde ráj byl, nelze určit. Snad to byla Arménská vysočina.

³⁾ Bůh se nám tuto jeví jako vychovatel prvního člověka. Předváděl jemu zvířata, aby v něm budil a vzdělával mohutnost poznávací, soudící a mluvící.

⁴⁾ Stvoření toto dle mínění sv. otců dalo se, an Adam, jsa u vytržení ducha, viděl, co se s ním děje. Učiněna jest pak žena ze žebra Adamova, kteréž jemu k účelu tomu již od počátku dáno bylo, tak že pozbyv ho, na podstatě těla svého ničeho neutrpěl. — Víra, že žena stvořena ze žebra mužova, zachovala se ve zkazkách ostrovanů jižního moře a u praobyvatelů amerických. Ve sv. písmě starých Egypťanů (hieroglyfech) jest žebro známkou ženy.

⁵⁾ Bůh odpočinul, t. j. přestal tvořit. Člověkem, korunou všeho tvorstva na zemi, dovršeno jest všechno tvoření. — Bůh posvětil den sedmý, aby aké člověk šest dní pracovav sedmého dne trávil ve svatém pokoji.

této první dvojice pocházejí. — Způsob, kterýmž Hospodin stvořil Adamovi ženu, poučuje nás, že muž a žena vlastně **jedno jsou tělo**, neboli že manželstvo od Boha má svůj původ, jest nerozvížitelné.

§ 7. Prvotné určení a vystrojení člověka.

1. Bůh učiniv člověka korunou tvorstva a pánem na zemi, chtěl, aby vládl **veškeré přírodě zemské**. Proto i mnohými dary a přednostmi **dle těla i dle duše** ho vyznamenal.

Tělu dal přímou postavu, významnou tvář, schopnost údu k práci rozmanité a způsobilost jazyka k mluvení.

Duše jeho jsouc Bohu podobna a tudíž nesmrtelná, obdařena rozumem, svobodnou vůlí a svědomím, jež k dobru vybízí a od zlého varuje.

Pro tyto dary přirozené, jež ku podstatě člověka náležejí, nazýváme ho přirozeným obrazem Božím.

2. Ale Bůh vytkl prvním lidem také **cíl nadpřirozený**, totiž stvořil je, **aby ho poznali, ctili, milovali, poslouchali a tak věčně blaženi byli**. Aby pak cíle toho došli, Bůh nadpřirozeným darem, **svatostí a spravedlností**, je vyzdobil; byliť Bohu milými a měli naději k věčné blaženosti.

K tomu pak přidružily se tyto **mimořádné dary**:

a) Rozum jejich byl jasný, bludem nezkalený.

b) Svobodná vůle jejich veskrze dobře byla uspořádána, podřizující se ve všem vůli Boží. Tělo nevzpouzelo se duchu.

c) Plná vláda nad přírodou byla jim bez hoje pojištěna.

d) Ba i tělo jejich prosto bylo nemocí, nehod a všeho bolného citu, — bylo nesmrtelné.

e) K tomu všemu družilo se ještě příjemné a rozkošné místo, jež jim za obydlí sloužilo — ráj.

Pro tyto nadpřirozené a mimořádné dary, jež pouhou milostí Boží člověku uděleny byly a tedy k podstatě a přirozenosti jeho **nenáležejí**, první člověk slul také **nadpřirozeným obrazem Božím**.

3. Posléze chtěl Bůh, aby netoliko první lidé, nýbrž i všichni jejich potomci nadpřirozeného svého cíle dosáhli; proto udělil **všechno to nejen prarodičům, nýbrž v nich a skrze ně i všem jejich potomkům**.

Památka na původní stav nevinnosti a blaženosti prarodičů našich zachovala se živě u všech téměř národů v báji „o zlatém věku“.

§ 8. Hřích prvních lidí a trest.¹⁾

První člověk, k cíli nadpřirozenému určený a za tou příčinou dary nadpřirozenými vystrojený, podroben jest zkoušce, aby, jak se na svobodného tvora slušelo, sám **svobodně** a **dobrovolně** se rozhodl, chce-li Boha, Pána a Tvůrce svého, ctíti, poslouchati a blažený stav svůj nadpřirozený sobě a svým potomkům trvale pojistiti čili nic. To stalo se přikázáním. Neboť řekl Bůh člověku: „Se všelikého stromu rajského jez; se stromu pak vědění dobrého a zlého ať nejíš: nebo v který bys koli den s něho jedl, smrtí umřeš.“

A' kterak obstál první člověk ve zkoušce té? Slyšme již, co písmo sv. o tom vypravuje: Had pak chytřejší byl nade všechny živočichy zemské, kteréž byl učinil Hospodin Bůh. A ten řekl k ženě: „Proč přikázal vám Bůh, abyste nejedli s každého stromu rajského?“ Jemuž odpověděla žena: „Z ovoce stromů rajských jíme; ale z ovoce stromu, kterýž jest uprostřed ráje, přikázal nám Bůh, abychom nejedli a se ho nedotýkali, bychom snad nezemřeli.“ I řekl had k ženě: „Nikoli, smrtí nezemřete. Víť zajisté Bůh, že v kterýkoli den z něho jísti budete, otevrou se oči vaše, a budete jako bohové, vědouce dobré i zlé.“ Vidouc tedy žena, že by dobrý byl strom k jídlu a na pohledění rozkošný, vzala z ovoce jeho a jedla; i dala muži svému, kterýž také jedl.²⁾

¹⁾ Vypravování Mojžíšovo o pádu prvních lidí nikoliv obrazně, nýbrž doslovně vykládati dlužno. Neboť Mojžíš příběhem tímto vyliciti chtěl původ všeho zla na světě, k čemuž obrazné vypravování se nehodí. Doslovnému výkladu učili také židé; posléze na pádu tom spočívá vykoupení lidstva skrze Syna Božího.

Zákaz požívání jistého ovoce nemůže se nazývati malicherným, Boha nedůstojným, spíše svědčí o dobrotě a moudrosti Tvůrcově, který neukládá nesnadných věcí tvoru svému.

²⁾ Bůh stvořil na počátku říši duchů neb andělů, ustanoviv je k službě své. Avšak mnozí z nich proti Bohu se vzbouřili. I bojovali věrní andělé, vedeni jsouce archandělem Michalem, proti zlým, v jejichž čele stál lucifer neboli satan, vrchní dáblů. Pln záští proti Bohu usmyslil si oloupiti i prvního člověka o blažený jeho stav. Nemoha však vzbuditi zlou žádostivost v srdci jeho, užil vnější podoby hada. Že se tak státi mohlo, nebudiž s podivením, vždyt i andělé dobří podobu lidskou na se brávali. Přiblíživ se tedy k Evě, všetečnost v ní budí a jakožto „lhář a otec lži“ běře útočiště ke lži. Podezříváť Boha, jakoby nepřál prvním lidem blaha, hrozby Boží vydával za pouhé strašáky a víru v ně za dětinskou prostotu. I stačila jeho řeč na to zničiti důvěru a lásku k zákonodárci a vzbuditi sobectví a pýchu. Eva mluvu hadovu měla za překvapující zjev moci Boží a vědouc, že člověk pánem jest přírody, nepoznala a netušila v hadu svého škůdce.

Tak vědomě a dobrovolně přestoupeno přikázání Boží, tak spáchán **první hřích** na světě. I byl hřích ten velmi těžkým, protože při zkoušce prvních lidí šlo o **věci velmi důležité**, což vysvětluje z přísného zákazu na trest smrti znějícího; **přikázání** však samo v sobě bylo **velmi snadné**, zejména pro Adama a Evu. A přece spíše uvěřili ďáblu nežli Bohu a **pýchou** a **nevděkem** nadchnuti Bohu samému chtěli se vyrovnati.

I nemohl nechati Bůh nejvyšší spravedlivý tak velkého hříchu bez trestu. Zlé svědomí v nich se probudilo, i otevřiny jsou oči obou a hle, poznávše, že jsou nazí, navázali listí řídkého a udělali sobě zástěry.¹⁾

A když byli zaslechli hlas Hospodinův, skryl se Adam i žena jeho před tváří Hospodina Boha uprostřed stromův rajskeho. I zavolal Hospodin Bůh Adama a řekl jemu: „Kde jsi?“ Kterýžto řekl: „Hlas tvůj slyšel jsem v ráji, ale bál²⁾ jsem se, že jsem nahý, i skryl jsem se.“

Jemuž řekl Bůh: „Kdože pravil tobě, že jsi nahý? Nejedn-lis se stromu, s něhož jsem jísti zapověděl?“ I řekl Adam: „Žena, kterouž jsi mi dal za tovaryšku, dala mi se stromu toho, a jedl jsem.“ Eva pak řekla: „Hád mne podvedl, i jedla jsem.“³⁾

I řekl Hospodin Bůh k hadu: „Že jsi to učinil, zlořečený jsi mezi všemi zvířaty země: po břicho svém polezeš a zemi jísti budeš po všechny dny života svého. Nepřátelství položím mezi tebou a ženou, mezi semenem tvým a semenem jejím. Ona potře hlavu tvou a ty úklady činiti budeš patě její.“

Ženě také řekl: „Rozmnožím bídy tvé; pod mocí muže budeš, a on panovati bude nad tebou.“⁴⁾

---

¹⁾ Stalo se, co svědce předpověděl; otevřiny jsou skutečně oči jejich, nespatřili však nic než nahotu svou; proto nyní pocit studu v nich se probouzí.

²⁾ Bál se, máje zlé svědomí.

³⁾ Že před Bohem se skrývali a jeden na druhého vymlouvali, znamením jest, že rozumové jejich poznávání již ochablo, a srdce jejich že ve zlém se zatvrdilo, ani nechtěli uznati viny své.

⁴⁾ Trest Boží zastihl všechny účastníky na důkaz, že trestající ruce Boží nikdo neunikne. — Hadu jakožto svědci bylo na prvním místě pocítiti hněv Boží. Pýšně pozvedl hlavu svou proti Bohu, i bude mu teď „po břicho léztí a prach se země pojídati,“ což znamená hluboké ponížení a pokoření satanášovo. Mezi ním a potomstvem prarodičů nastane nyní tuhý boj, jenž úplným zničením moci jeho se skončí. Tato dosud tajemná pří-pověď budoucího Vykupitele nazvána od sv. Otců „prvou blahověstí“, „prvním evangeliem“.

Adamovi pak řekl: „Že jsi uposlechl hlasu ženy své, zlořečená bude země v díle tvém. Trní a hloží tobě ploditi bude. V potu tváří své chlób jísti budeš, ¹⁾ dokavadž se nenavrátiš do země, ze které vzat jsi; nebo prach jsi a v prach se navrátiš.“ I vypustil je z ráje rozkoše a postavil před rájem dva cheruby s plamenným mečem, aby ostříhali cesty ke stromu života.

§ 9. Následky hříchu prvotního.

Velikosti prvního hříchu přiměřeny byly i jeho následky. Spáchavše ho první lidé, okamžitě

a) přestali býti **svatými, spravedlivými** a Bohu milými; ztratili naději věčné blaženosti. Pohrdnuvše takto nadpřirozenou bohopodobností svou, pozbyli i **všech ostatních mimořádných darů**, jež se svatostí a spravedlností spojeny byly, neboť:

b) rozum jejich se zakalil a vůle ochabla, pročež nemohli tak snadno a dokonale poznávati Boha a plniti vůli jeho;

c) procitla v nich zlá žádostivost, která je k zlému vábila a lákala;

d) tělo podrobena byvši rozličným nemocem a strastem posléze smrti podlehlo;

e) vyhnání jsou z ráje a mnohou prací bylo jim chleba sobě dobývati, protože i země pozbyla bohaté úrodnosti své. Tak tedy vinou hříchu všecken člověk dle duše i dle těla zhoršen jest.

Poněvadž pak na praotci Adamovi záleželo, aby svobodným a dobrovolným rozhodnutím nejen sobě, nýbrž i potomstvu svému trvale zabezpečil blažený ten stav nadpřirozený, do kteréhož Bůh je postavil: patrně, že zhřešiv neposlušností, netoliko sám sobě uškodil, alebrž i všem potomkům svým, jež zastupoval.

Přešel tedy prvotný hřích se svými smutnými následky s něho na všechny jeho přirozené potomky. Každý tedy člověk přicházejí na svět **dědí vinu i tresty prvního hříchu** Adamova, který tudíž i **hříchem dědičným sluje**.

Jediná blahoslavená Panna Maria byla hříchu toho prosta, neboť majíc hlavu hadovu potříti, nemohla pod tíží hříchu dědičného v moci jeho býti.

---

¹⁾ Jako člověk vzepřel se Bohu, tak příroda vzepřela se teď člověku, jemuž jest nyní bojovati s ní, aby si vydobyl chleba.

Z příběhu o pádu prvních lidí poznáme, že i nejlepší člověk může klesnouti, dá-li se v rozmluvu se svádcem a neodporuje-li rázně zlým jeho pokušením. Varujmež se úzkostlivě hříchu; neskýtáť nikdy blaha, jež slibuje, alebrž jest pramenem všeho zlého.

Také památka pádu prarodičů zachovala se ve zkazkách všech starých národů. (Báje o Prometheovi; vyobrazení ženy s hadem u Mexičanů.)

II. díl.

Příprava na vykoupení.

D o b a p r v n í .

Čas společné přípravy na Vykupitele.

(Od l. 4000 př. Kr. až do 2000 př. Kr.)

§ 10. Božský úradek o vykoupení.

První člověk nebyl s to pozvednouti se přirozenými silami svými z hříchu svého, neboť:

1. Duše jeho, odloučivši se dobrovolně od Boha, upadla v **duchovní smrt**, z níž nebylo možno povstati k novému, Bohu milému životu, rovněž jako tělesně mrtvému člověku vlastními silami k životu vrátiti se nelze.

2. Hříchem uražena byla **nekonečná** velebnost Boží, bylo tedy potřebí zadostiučinění ceny **nekonečné**, aby spravedlivý Bůh opět byl usmířen. Takového však dostiučinění ceny nekonečné člověk — tvor konečný — Bohu, Tvůrci svému věčnému, podati nemůže.

„Člověk nemůže Bohu dáti výplaty své, ani ceny za vykoupení duše své, byť i pracoval o to na věky, a živ byl věčně.“ (Žalm 48, 8—10.)

Proto Bůh, svou vševědoudností od věků předvídaje pád prvních lidí, **od věků** na tom se ustanovil vykoupiti padlého člověka způsobem, jímž by i **nestihlé milosrdenství** i **přísná spravedlnost** Boží na bílé dni se objevila. Příští Vykupitel bude **Synem Božím**, by uraženému Bohu dosti učinil, buď i **člověkem**, aby sourozencům svým milost Boží získal a člověčenstvu práva k životu nadpřirozenému vydobyl.

První úkaz tohoto tajemného úradku Božského v dějnost vstoupil „zaslbením potomka ženina, jenž hadovi hlavu potře.“

Člověčenstvu však bylo 4000 let čekati na Vykupitele toho, až by uznamenali bídu, do níž je hřích uvrhl, až by poznavše svou nedostatečnost zatoužili po Messiáši.

Činnost Boží k vykoupení připravující vztahovala se zprvu stejnou měrou na veškeré člověčenstvo; po té, když rodina lidská v četné národy se rozestoupila, hlavně k tomu národu se odnášela, z něhož Vykupitel měl vyjíti.

§ 11. První potomci Adamovi. — Obět.

Porušenost přirozenosti lidské záhy se objevila v jednom ze synů Adamových.

Bůh dal prvním rodičům dítky. Kain (starší) byl oráč, Abel (mladší) byl pastýř ovcí. — Stalo se pak po mnohých dnech, že obětoval Kain z úrody zemské dary Hospodinu. Abel také obětoval z prvorozených stáda svého.¹⁾ I shlédli Hospodin se zalíbením na Abela a na dary jeho; na Kaina pak a na dary jeho ani neshlédl.²⁾ Proto rozhněval se Kain náramně, a opadla tvář jeho. I řekl Hospodin k němu: „Proč jsi se rozhněval a proč opadla tvář tvá? Zdali nevezmeš odplaty, budeš-li dobře činiti: pakli zle, hned ve dveřích hřích³⁾ přítomen bude? Ale pod tebou ať jest žádost jeho a ty panovati budeš nad ním!“⁴⁾ Kain však neuposlechl Hospodina, alebrž choval závist a hněv v srdci svém. Jednoho dne pak řekl k bratru svému: „Vyděme ven!“ A když byli na poli, povstal Kain proti bratru svému Abelovi a zabil jej.

I řekl Hospodin Kainovi: „Kde jest Abel, bratr tvůj?“ Kterýž odpověděl: „Nevím! Zdali strážným bratra svého jsem já?“ I řekl k němu: „Co jsi učinil? Hlas krve bratra tvého volá ke mně ze země. Protož nyní zlořečený budeš na zemi, kteráž ote-

---

¹⁾ Oběti jsou tak staré jako člověčenstvo samo; zakládají se na přirozenosti lidské. Neboť člověku přirozeno jest vědomí, že na Bohu, nejvyšší bytosti, ve všem všude jest závislým. Vědomí tomuto člověk snažil se i zevně dátí výrazu jednak modlitbou, cítě své slovy pronášej, jednak a to hlavně obětmi, odřikaje se toho, co mu příroda poskytla, a podávaje to Bohu. Oběti tedy a modlitby byly od pradávna nejpodstatnější částí bohoslužby.

²⁾ Obět Kainova před Bohem nic nevážila; s obětí dlužno spojití zbožné srdce, jehož Kain neměl.

³⁾ t. j. trest za hřích.

⁴⁾ Každé hříšné hnutí v srdci svém potlačuj.

vřela ústa svá a přijala krev bratra tvého z ruky tvé. Když ji budeš vzdělávati, nebude dávatí tobě užitků svých: tulákem a poběhlým budeš na zemi!“

I řekl Kain k Hospodinu: „Větší jest nepravost má, nežli abych odpuštění zasloužil.¹⁾ Před tváří tvou skrývati se budu, a každý, kdož mne nalezne, zabijeť mne.“ I řekl Hospodin: „Nikoli, tak nebude, ale každý, kdožbykoli zabil Kaina, sedmnásobně trestán bude.“ A vložil Hospodin znamení na Kaina, aby ho žádný nezabíjel.²⁾

I odešel Kain od tváři Hospodina bydlil poběhlý na zemi, na východní straně Edenu.

Adam obdržel za Abela jiného syna a nazval jméno jeho Set (t. j. náhradou za Abela).

Potomci Kainovi, krácejíce ve šlepečích praotce svého, cest Božích víc a více se vzdalovali. Vymyslili mnohá umění, hudbu, řemeslná díla od mědi a železa, zakládali nový způsob života (život kočovnický), ale také celým srdcem svým hříšným náruživostem se oddali, až posléze docela od Boha se odvrátili: pročež slovou právem **synové lidští**, t. j. lidé od Boha odvrácení (Kainité).

Potomci Setovi však zůstali pamětlivi **rajské připovědi** a v pokoleních svých uctívali Boha jakožto Pána svého. I slují v písmě sv. **syny Božími** (Setité).

Od Adama až do Noema čítá se jich desatero pokolení, jichžto praotcové zvláště starých let se dožili.³⁾

Kain stal se bratrovrahem, protože neuposlechnuv rady Hospodinovy, nepotlačil závistivé myšlenky v srdci svém. Zaslepily jeho rozum, opanovaly vůli, ohlušily svědomí — a vedly ho k bratrovraždě. Proto praví sv. Ambrož: „Kdo žádostí svých mírniti neumí, bývá jako splašenými koňmi uchvácen,

¹⁾ Teprve kletba na Kaina vynesená probouzí ho ze sna hříchu a žene jej — nikoli ku pokání, nýbrž k zoufalství.

²⁾ Bůh vtiskl ve tvář Kainovu i všecku osobnost jeho cosi odpuzujícího, tak že každý se mu vyhýbal.

³⁾ Na př. Adam žil 930 let . . . . . od 1—930 roku,
Methusalem žil 969 let . . . . . od 687—1656 roku,
Lamech žil 777 let . . . . . od 874—1651 roku,
Noe žil 950 let . . . . . od 1046—2000 roku.

Dlouhý život arcicetů v pravěku nelze jinak než doslovně pojati. Přírodní věda (fysiologie) může arcí tvrditi, že za nynějších poměrů tak starých let dožiti nelze, avšak nemůže říci, že by i v pravěku před potopou bylo to nemožno bývalo. V opak mnohé závažné příčiny nasvědčují výkladu doslovnému. Svěží, nepodlomená síla přírody, příznivější poměry vzduchů a pod-

smýkán, trhán, mučen*; a naši předkové říkali: „Chraň se prvního jen kroku, neboť druhý jako v skoku k pádu tě již přivodí.“

Spravedlivý Abel jest obrazem Vykupitele, jenž také ze závnsti a mstivosti od svých bratrů byl usmrčen.

§ 12. Noe. — Potopa světa. ¹⁾

Když se lidé na zemi velice byli rozmnožili, Setité spojivše se skrze manželstvo s Kainity, v rodinách svých ponenáhlu Boha uctívati přestali; že pak zlé společnosti odjakživa kazí dobré mravy, nešlechtnost a zlé mravy záhy zobecněly. I zžel lo se Bohu, že člověka učinil na zemi, a řekl: „Vyhladím člověka, kteréhož jsem stvořil, nebo tělo jest (tělesně smýšlí); a budou dnové jeho 120 let“ (dám mu lhůtu 120 let, aby se polepšil).

Noe pak nalezl milost před Hospodinem; byltě muž spravedlivý a dokonalý v rodech svých. I řekl jemu Bůh: „Konec všelikého těla přišel přede mne. Učiň sobě koráb. Tři set loktů bude dlouhost, padesát loktů širokost a třicet loktů vysokost jeho. Spodní, druhé i třetí ponebí vzděláš v něm. Hle, já zajisté uvedu

nebí, přirozenější způsob života způsobily, že ústrojí těla lidského bylo mohutnější, zdraví pevnější, život delší.

K otázce, proč Bůh lidem v pravěku delší živobyti dal, písmo sv. ničeho neodpovídá. Pravdě podobno jest, že Bůh nejkratší cestou zemi zalidniť a zjevení svá potomkům prarodičů snadněji zachovati chtěl. Tak ku př. žil Adam s Lamechem, otcem Noemovým, ještě 56 let, Noe pak žil ještě 58 let s Abrahamem.

¹⁾ Že naše země kdysi spoustami vod byla zaplavena, zemězpyť dosvědčuje. Neboť pod vrstvou země, na níž žijeme, jest vrstva jiná, kteráž povstala nánosem všeobecné záplavy neboli potopy, tudíž náplavou neboli potopninou sluje. V této náplavě jest nesčíslně mnoho koster, kostí, zubův a jiných ostatků zvířat namnoze předpotopních; rovněž mušle, zkameněliny jižních rostlin a zvířat, ohromné žulové balvany nalezají se na místech a v krajinách, kam jediné spoustami vod zaneseny byly. Na příklad kosti mastodonty nalezeny na Kordillerách (pohoří v jižní Americe) ve výši 2528 m; v lavinách, jež svezly se s pásma sněžného hor Himalajských s výše 5457 m, nalezeny kosti jelení a koňské; tak zvané bludné balvany s horstva skandinávského pochodící, roztroušeny jsou po rovinách střední Evropy až do Ruska a k úpatí Alp; na Alpách pozorovány mušle a zkamenělé rostliny mořské.

Památka o potopě světa zachovala se také v pověstech téměř všech starých národů. Kteréžto pověsti obrazivostí dotčeného národu všelijak sice vyšperkovány a národně přibarveny jsouce, přece v podstatě své nápadně s vyprávěním biblickým se srovnávají. Shoda tato dokazuje, že lidstvo skutečně kdysi zažilo onu událost.

potopu na zemi, a všechny věci, kteréžkoli na zemi jsou, zkaženy budou. S tebou však učiním smlouvu svou, a vejdeš do korábu ty i synové tvoji, žena tvá i ženy synů tvých s tebou. A ze všech živočichů po dvěm uvedeš do korábu, aby živi zůstali s tebou. Pročež naběřeš s sebou ze všeliké potravy, aby byla za pokrm tobě a jim.“

Tehdy učinil Noe všecko, což byl rozkázal Bůh. Ale vrstevníci Noemovi nevšímali si toho; čas ku pokání ubíhal, oni však nedbali výstražných slov Noemových. Tehdy řekl Hospodin k Noemovi: „Vejdiž ty a všecek dům tvůj do korábu. Nebo po dnech ještě sedmi já dštíti budu na zemi za čtyřiceti dnů a čtyřiceti nocí a vyhladím všechny živé tvory se svrchu země.“ A když pominulo sedm dní léta šestistého věku Noemova, sedmnáctého dne měsíce druhého, protřzeny jsou všechny studnice veliké propasti, a průduchové nebeští otevření jsou. I stal se přival na zemi čtyřiceti dní a čtyřiceti nocí. Při počátku dne toho všel Noe i se všemi svými a s živočichy do korábu, a zavřel jej Hospodin zevnitř.¹⁾ I rozmnoženy jsou vody na zemi a vyzdvihly koráb vzhůru od země, a přikryty jsou všechny hory převysoké pode vším nebem.²⁾ A zahladil Bůh všelikou podstatu živou na zemi od člověka až do hováda.

Sto padesáto dnů trvaly vody na zemi. Rozpomenuv se pak Bůh na Noema, přivedl vítr na zemi, a sběhly vody se země a počaly se umenšovati. A odpočinul koráb na horách arménských (na Araratu). Prvního dne desátého měsíce ukázali se vrchové hor. A když pominulo čtyřicet dní, Noe otevřev okno korábu vypustil krkavce; kterýžto vyšel a nenavrátil se. Vypustil také holubici za ním; kterážto, když nenašla, kde by odpočinula noha

---

¹⁾ Vypočetlo se, že dle udání pisma veškerá prostora onoho korábu obnášela asi 65116 krychlových metrů, což by pro Noema, jeho rodinu, zvířata a potraviny bylo dostačovalo. Shromáždění zvířat vysvětluje se jednak tím že zvířata sama, citíce pudem svým přírodní katastrotu, k člověku se tulila jednak řízením Božím.

²⁾ Učený Jesuita Pianciani, předseda filosofického kollegia při universitě římské, důmyslnými důvody obhazuje mínění, že zpráva Mojžišova o potopě i v ten rozum vyložena býti může, že nikoli veškeren svrchek zeměkoule, nýbrž jenom ohromná prostora lidmi obydlená spoustami vod byla přikryta, a že sice veškeré člověčenstvo, ze zvířat však jen ta potopou zachvácená byla, jež žila v krajinách lidmi obydlených. Církev sv. v příčině této neprocesla svého mínění.

její, navrátila se k němu do korábu. Posečkov pak na to sedm jiných dní, opět vypustil holubici z korábu. Ale ona přiletěla k němu k večeru, nesouc ratolest olivovou s listím v ústech svých. Tedy porozuměl Noe, že přestaly vody na zemi. I čekal nicméně sedm jiných dní a opět vypustil holubici, kterážto se už nenavrátila k němu. Měsíce druhého, dvacátého sedmého dne oschla země úplně.

Tehdy k rozkazu Božímu vyšel Noe, jeho rodina a všechna zvířata z korábu. I vzdělal oltář a obětoval oběti zápalné na oltáři. I líbila se oběť ta Hospodinu; proto požehnav jemu i synům jeho řekl: „Rosttež a množte se, a naplňte zemi. A všechno, co se hýbe a živo jest, bude vám za pokrm, kromě že masa s krví jísti nebudete. Kdožbykoli vylil krev lidskou, vylita bude i krev jeho; nebo k obrazu Božímu učiněn jest člověk.¹⁾ Hle, já ustanovím úmluvu svou s vámi, a nikdy více nebude potopy kazící zemi. Duhu svou postavím na oblacích, a bude na znamení úmluvy mezi mnou a mezi zemí.“²⁾

V potopě světa jeví se **shovívavost Boží**. Sto a dvacet let dává zkaženému pokolení ku pokání, neboť „nechce smrti bezbožného, ale aby se obrátil od cesty své a živ byl.“ (Ezech. 33, 11.)

Po té však shovívání ustoupilo **trestající spravedlnosti**, jež zastihla veškerou člověčenstvo. Praví žalmista Páně: „Símě hříšníků zahyne“ (Ž. 36. 28.); a naši staří ze zkušenosti říkali: „Pokuta, neběží-li hříchu v patách, pozadu kulhajíce jistě dohoní ho.“ Proto „neodkládej s pokáním den ode dne; nebo náhle přijde hněv jeho a v čas pomsty zahubí tě.“ (Sir. 5, 8, 9.)

§ 13. Potomci Noemovi. — Vznik pohanství.

Synové Noemovi, kteří vyšli z archy, jmenovali se Sem, Cham a Jafet. Noe pak, muž oráč, s nimi zase vzdělával zemi a štípl též vinici. Pije pak první víno a neznaje síly jeho, pil více a opil se. Obnažen ležel ve stanu svém. Což vida Cham, otec Kanaanův, pověděl dvěma bratrům svým vně posmívaje se. Ale Sem a Jafet, vzavše plášť a kráčeje s odvrácenými očima, přikryli otce.

---

¹⁾ Příkaz tento dán byl lidem, aby surová pomstychtivost v uzdu pojímána, a vážnost k důstojnosti lidské vštěpována byla.

²⁾ Hospodin činí duhu odznakem své úmluvy a hlasatelem minulých soudů svých.

Procitnův pak Noe a zvěděv, co mu učinil syn jeho mladší, řekl: „Zlořečený budiž Kanaan, služebník služebníků bude bratřím svým. **Požehnaný Hospodin Bůh Semův**, budiž Kanaan služebník jeho. Rozšířil Bůh Jafeta, ať bydlí ve stanech Semových, a buď Kanaan služebník jeho.“¹⁾ Živ pak byl Noe po potopě 350 let i umřel.

Potomci Noemovi ponenáhlu velmi se rozmnožili. — Byl pak až dosavad na zemi jazyk jeden.²⁾ A když potomci Noemovi se brali od východu slunce, našli rovinu v zemi Senaar a bydleli na ní.³⁾ I řekli: „Pojďte, učiníme sobě město a věž, jejíž by vrch dosáhl k nebi, a oslavme jméno své, abychom nebyli rozptýleni po vši zemi.“⁴⁾ Avšak Bohu nelíbilo se pyšné počínání jejich; pročež zmařil je řka: „Pojďtež, sestupme a zmaťme tam jazyk jejich, aby jeden druhého řeči nerozuměl.“⁵⁾ I přestali stavěti město, kteréž pak nazváno jest Babel, t. j. zmatení; a odtud rozptýlil je Hospodin po všech krajinách.

Potomci Jafetovi táhli k severu a zalidnili severní Asii a Evropu; potomci Chamovi obrátili se k jihu a usadili se v jižní Asii a Africe; potomci Semovi zůstali v prostřední Asii.

Zmatení jazyků bylo příčinou, že člověčenstvo dosud jednotné

---

¹⁾ Slovy těmito Noe předpověděl budoucí osud svých potomkův. Pych, jehož se Cham, mladší syn Noemův, na otci dopustil, splácí se mu na jeho vlastním nejmladším synu Kanaanovi. On i potomci jeho sténati budou v porobě a v poddanství; potomci Semovi z obzvláštní lásky a péče Boží budou se těšiti; potomci Jafetovi čteně po zemi se rozšíří a přijati budou ve spolek spásy, pochodící z pokolení Semova. — Prorocství toto se do slova splnilo; nebo z pokolení Semova, z lidu židovského vyšla spása (Kristus); Jafetité v Evropě a v Asii se rozšířivše stali se vyznavači Kristovi. Kanaanité až dosud po většině kletbou duchovní a tělesné poroby jsou stíženi.

²⁾ Jeden byl jazyk, neboť jen jedno bylo pokolení lidské. Tuto jednotu jazykovou potvrzují výzkumy filologické.

³⁾ Senaar, krajina mezi Tigridem a Eufratem.

⁴⁾ Dvojího hříchu dopustili se tím lidé úto: předně, že proti vůli Boží, který chtěl, aby celá země obývána byla, na jednom místě chtěli se soustřediti a tak vzdorovati Bohu; po druhé, že nehledali oslavit Boha, jemuž jedině sláva přísluší, alebrž sebe.

⁵⁾ Trest tento byl spravedlivý a spasný. Byl spravedlivý, neboť dle sv. Augustína pyšný člověk Bohu rozuměti a jeho příkazů poslouchati nechtěl, tedy zasloužil, aby ani jemu rozuměno, ni jeho posloucháno nebylo; byl spasný, neboť spojení jejich v bohaprázdnotu bylo by nezbytně vedlo k jejich záhubě

rozdělilo se v národy. Národové tito ze společné pravlasti své přinesli s sebou:

- a) náboženské pravdy ústním podáním z prazjevení zachované a
- b) náležité poznání jednoho Boha.

Ale když mysl lidská od Boha dál a dále se odchylovala, pravdy z prazjevení pocházející přišly buď v zapomenutí nebo bajkami a výmysly byly znetvořeny. Tím vznikly různé zkazky a pověsti pohanské o stvoření světa, pádu prvních lidí, potopě atd., jež u všech starých národů příbuzny jsou v podstatě s původním vypravováním v bibli se shodují.

Ale i poznání pravého Boha poněkud se ztrácelo. Čím více totiž člověk smyslnému požívání se oddal, tím více mysl jeho od nadpřirozeného k přirozenému se chýlila. Zájmy hmotné byly mu jediným a nejvyšším účelem života. Časem pak docela zapomněv, že vyšší nad ním vládoucí moc jesti bytost duchová, — od přírody rozdílná, — v přírodě hmotné Boha svého hledal a spatřoval. Přírodu stotožnil s Bohem a poctu Jemu náležitou na přírodu přenesl (Vznik náboženství přírodního).

Kultus přírody důsledně vedl k mnohobožství (polytheismu). Neboť člověk na přírodu jakožto na Boha pohlíející, uctíval božstvo v těch silách přírodních, jež nejmocněji v mysl jeho působily. I klaněli se tudíž někteří národové světlu: slunci, měsíci, hvězdám; jiní živlům přírodním: ohni, vodě, vzduchu; jiní buď zákonosným buď blahodárným zjevům přírodním; jiní rostlinám, zvířatům, člověku. — Ba tak žalostné bylo poblouzení rozumu lidského, že lidé bohy své z kovů, kamení, dřeva si зробili. (Modloslužba). Zároveň dopouštěli se bez ostychu hnusných nepravostí domýšlejíce se, že tím bůžkům svým službu prokazují (Podvod, loupež, smilstvo, obětování lidí).

Strašná kletba zastihla Chama pro nestydatou k otci neuctivost, ježto dvěma bratřím jeho pro dětskou jejich uctivost a svatou sydlivost hojného požehnání se dostalo. — Stojíť zajisté psáno: „Oko, kteréž se posmívá otci a pohrdá matkou, ať vyklinou je krkavci potoční, a snědí mláďata orlice.“ (Příslovi 30, 17.)

Doba druhá.

Čas zvláštní přípravy na Vykupitele.

(Od r. 2000 př. Kr. až po jeho nar.)

§ 14. **Vyvolení lidu israelského. — Úvod.**

Činnost Boží na Vykupitele připravující dosud stejnou měrou odnášela se ku veškerému pokolení lidskému. Člověčenstvo však, rozestoupivši se v národy a upadnuvši v modloslužbu, dobrovolně vzdalo se péče a vedení Božího.

I zvolil sobě Bůh zvláštní národ — národ israelský, — aby jej a skrze něho všechny ostatní národy na Vykupitele připravoval. Od této chvíle jedině národu israelskému se zjevuje a jeho osudy tak řídí, by **pravé poznání jediného Boha** v něm se zachránilo, **vědomí viny** se udrželo, **naděje Vykupitele** se zachovala a skrze něj také **u jiných národů se šířila**. Dějiny národu israelského jsou tedy přípravou na Vykupitele.

Doba druhá dělí se na dvě části:

I. část jde od Abrahama až po Mojžíše.

Sluje i patriarchální zjevení, protože Bůh hlavně skrze patriarchy Abrahama, Isáka, Jakuba, Josefa rodinám jejich vůli svoji oznamoval.

II. část jde od Mojžíše až po Vykupitele (Krista Pána) a nese název **mojžíšského zjevení**, protože Bůh skrze Mojžíše potomkům Abrahamovým vůli svou mnohými zákony známou učinil.

I. Část.

Čas od Abrahama až po Mojžíše neboli patriarchální zjevení.

(Od l. 2000—1500 před Kristem.)

Abraham.

§ 15. **Povolání Abrama.**

Praotcem národu israelského byl Abram, syn Thare-ův z pokolení Semova. Thare přišel s rodinou svou z Ůru v zemi Chaldejské do Haranu v Mesopotamii a bydlil tam. Když pak i v této rodině modloslužebnost se rozmohla, řekl Hospodin k Abramovi: „Vyjdi ze země své a příbuzenstva svého i z domu otce svého, a pojď do země, kterouž ukáži tobě. Učiním tě v národ veliký

a požehnám tobě. **A v tobě požehnána budou všechna pokolení země.**“¹⁾ I vyšel tedy Abram a vzal Saraji, manželku svou, a Lota, bratrovce svého (syna bratra svého Arana), čeleď svou a stáda. I přišli do země Kananejské, kdež tehda Kananejští bydlili, až k místu Sichemu (2137).

Ukázal se pak Hospodin Abramovi a řekl jemu: „**Potomstvu tvému dám zemi tuto.**“²⁾ A Abram vzdělal tam oltář Hospodinu.

Stal se pak hlad v té zemi, protož sestoupil Abram do Egypta. Odtud vrátil se velmi bohat k témuž místu, kdež byl prvé, a bydlil mezi Bethelem a Hajem, vyzýváje tam jméno Hospodinovo.

Ale i Lot, kterýž byl s ním, měl četná stáda i stany, aniž mohla země jich směstknati, aby bydlili pospolu; i stal se svár mezi pastýři stád Abramových a Lotových, což hnětlo a bolelo Abrama, pokoje milovného. Řekl tedy k Lotovi: „Nechť, prosím,

¹⁾ t. j. z pokolení tvého vzejde Vykupitel, v němž národové požehnání budou. — Rajská předpověď se tuto opakuje a určitéji vymezuje.

²⁾ Země, kterouž Hospodin potomstvu Abrahamovu zaslíbil; původně jmenovala se Kanaan po Kanaanu, synu Chamovu, otci pěti zde bydlících národů (Kanaanitů). Slula také zemí Hebrejskou od Hebera, praotce Abramova; zemí Israelskou, protože se v ní usadili synové Israelovi; někdy též Judsko, zvláště po zajetí babylonském; za časů Římanů slula též Filistea (z něhož snad jméno Palestina) od Filistínův, kteří tu jihozápadně na pomoří přebývali; křesťané nazývají ji také zemí svatou, protože tu Ježíš Kristus viditelně obcoval a vykoupení dokonál.

Tyto jsou hranice Palestiny, v přední Asii se prostírající: na severu Libanon, na západě moře Středozemské, na jihu skalnatá Arabie, na východě Syrská poušť. Jest tedy Palestina jako nějaký ostrov na všechny strany uzavřena. Proto dobře se hodila za obydlí národu, jemuž bylo žiti odloučeně od pohanů, aby neporušeně zachoval pravé náboženství až k jeho dokonalému dovršení. Avšak položena jsouc uprostřed mezi kulturními státy starého světa a poblíže světového obchodu Foeničanů příhodným byla také místem, odkud by pravé náboženství rychle a snadno mohlo se šířiti po celém světě.

Hlavní řeka palestínská, Jordan, vzniká na Hermonu (3200 m), protéká jezero Meromské a Tiberiádké (moře Galilejské) a ústí, vykonav cestu 911 m do moře Mrtvého odtud nazvaného, že solnou vodou svou a nezdravými výpary všecken život v blízkém okolí umrtvuje.

Jordan dělí zemi po celé délce na dvě polovice: na vysočinu západojordanickou a východojordanickou.

Palestina bývala druhdy velmi úrodnou zemí, „mlékem a strdí oplývající,“ avšak tu i tam mnohé nehody jako: kobyly, hlad, nemoci, žhavý východní vítr a sucho ji navštěvovaly, jimiž Hospodin trestal lid israelský.

není sváru mezi mnou a tebou, mezi pastýři mými a tvými, nebo bratří jsme. ¹⁾ Hle, všechna země jest před tebou: odstup, prosím, ode mne! Půjdeš-li na levou stranu, já pravou držeti budu; pakli pravou stranu zvolíš, já na levou půjdu.“ I zvolil sobě Lot krásnou a úrodnou, vodami hojně svaženo krajinu okolo řeky Jordanu a bydlil v Sodomě. Abram pak přišel k Hebronu a bydlil vedle údolí, Mambre zvaného.

§ 16. Melchisedechova obět. — Obřízka.

Po čase stalo se, že král elamitský s cizími králi válečně vpadli do země a poplenivše města Sodomu a Gomorrhů, zajali Lota, manželku, čeleď a stáda jeho. Když Abram to uslyšel, ozbrojiv 318 služebníků, hnal se za vítěznými nepřátely, připadl na ně v noci a poraziv je přivedl zase nazpět Lota, také manželku jeho se vším statkem a zbožím.

Když se navracoval, vyšel mu vstříc Melchisedech, král salemský, a díky čině obětoval Bohu chléb a víno, nebo byl spolu knězem Nejvyššího. I požehnal Abramovi a řekl jemu: „Požehnaný budiž Abram Bohu nejvyššímu, kterýž stvořil nebo i zemi, a požehnaný Bůh nejvyšší, kterýž dal nepřátely v ruce tvé.“ I dal mu Abram desátky ze všech věcí.

Však Abramovi bylo nyní obávat se pomsty mocného krále elamitského, a nad to byl ještě pořád bezdětek; proto stala se řeč Hospodina k Abramovi u vidění řkoucí: „Neboj se, Abrame, jáť jsem obránce tvůj, a odplata tvá velmi veliká.“ I řekl Abram: „Pane Bože, což mi dáš? Já sejdu bez dětí, a syn vladaře mého bude mým dědicem.“ I vyvedl jej Hospodin v noci ven a řekl jemu: „Vzhlédniž k nebi a sečti hvězdy, můžeš-li. Tak rozmnožím potomky tvé.“ I uvěřil Abram Bohu, a počteno mu to ke spravedlnosti.

Když byl Abram v devadesáti a devíti letech, ukázal se mu Hospodin a řekl jemu: „Jáť Bůh všemohoucí, chodíž přede mnou a budiž dokonalým. Aniž více slouti budeš Abram, ale nazván budeš Abraham, t. j. otec množství, neb otcem mnohých národův ustanovil jsem tebe. A učiním smlouvu svou mezi sebou a tebou a semenem tvým po tobě, abych byl Bohem vaším. A dám tobě a semeni tvému zemi Kananejskou k vladařství věčnému. Ostříhej

---

¹⁾ To jest: příbuzní.

tedy úmluvy mé ty i símě tvé po tobě. A toť bude znamení úmluvy: Obřezán bude každý pacholík osmého dne po narození. Sara pak, manželka tvá, porodí tobě syna, a nazůveš jméno jeho Isák.“

---

1. V Melchisedechovi lze spatřiti obraz představující budoucího Vykupitele:

a) Melchisedech spojuje v osobě své dvojí důstojnost, jest králem a knězem zároveň: — i Vykupitel bude knězem a králem.

b) Melchisedech obětuje chléb a víno: — i Vykupitel v obět podá své tělo a svou krev ve způsobách chleba a vína.

a) Melchisedech znamená krále spravedlivého: — i Vykupitel jím bude.

2. Obřízka obrazem jest křtu svatého. Skrze ni totiž:

a) vřaděn byl člověk v národ vyvolený a nabyt práva na jeho zaslíbení a požehnání: — i křtem člověk stává se dítětem Božím a dědicem království nebeského.

b) Obřízka zavazovala Israelitu zachovávatí přikázání Hospodinova: — křest zavazuje nás plniti zákon Kristův.

§ 17. Hospodin v údolí Mambreském. — Zkáza Sodomy.

Hospodin chtěl, aby také Sara, o narození syna Isáka pochybující, ve víře té byla utvrzena, proto navštívil Abrahama v údolí Mambreském.

Jednou seděl Abraham o polednách v největším horku ve dveřích stanu svého pod stromem. A když pozdvihl oči svých, uzel tři cizí muže stojící blízko něho. I běžel jim vstříc a poklonu učiniv až k zemi, řekl k nejvzácnějším: „Pane, našel-li jsem milost před očima tvýma, nepomíjej služebníka svého!“ To dopověděv pospíchal do stanu k Saře, aby přichystala hostinu. Když byli pojedli a se loučili, řekl nejvzácnější ze tří mužů k Abrahamovi: „K času určitému navrátím se k tobě přes rok, a Sara bude mít syna.“ I poznal Abraham, že Hospodin sám v podobě cizince s dvěma anděly k němu přišel a u něho hostem byl. — I vstali mužové odtud a obrátili se k Sodomě. Abraham šel spolu provázeje je. I řekl Hospodin: „Křik Sodomských a Gomorrských rozmnožen jest, a hřích jejich těžký jest náramně.“ I ulekl se Abraham a přiblíživ se k Hospodinu, řekl: „Zdali zahubíš spravedlivého s bezbožnými? Bude-li padesáte spravedlivých v Sodomě, neodpustíš-li městu tomuto pro padesáte spravedlivých?“ Hospodin odpověděl: „Jestliže naleznu v Sodomě

padesáte spravedlivých, odpustím pro ně všemu městu.“ Potom prosil Abraham dále, až pak už jen deset spravedlivých jmenoval. I slíbil mu Hospodin řka: „Nezahladím města ani pro těch deset.“ Po té rozmluvě odešel Hospodin, a Abraham navrátil se k stanu svému.

Avšak ani deset spravedlivých nebylo nalezeno v Sodomě. — Zatím se odebrali ti dva andělé, kteří jsou s Hospodinem byli u Abrahama, do Sodomy k Lotovi spravedlivému a řekli jemu: „Všecky, kteříž jsou tvoji, vyveď z města tohoto, nebo zahladíme je.“ A když bylo ráno, a Lot ještě prodléval, chopili ruku jeho a ruku ženy i dvou dcer jeho a vedli je za město řkouco: „Neohlídej se zpět, aniž se zastavuj na kterém místě vši této krajiny vůkol, abys i ty spolu nezahynul.“ Slunce právě vzešlo nad zemí, když Lot pospíchaje všel do blízkého města Segoru. A touž dobou dštil Hospodin na Sodomu a Gomorrhru sirou a ohněm a podvrátil města ta i všecku vůkol krajinu.¹⁾ Žena Lotova ohlédši se za sebe, obrácena jest v sloup solný.²⁾

§ 18. Zkouška a poslední dnové Abrahamovi.

Jak byl Hospodin předpověděl, stalo se. Po roce obdržela Sara syna. I nazval Abraham jméno jeho Isák, (t. j. syn smíchu a radosti), a pachole rostlo.

Bůh však chtěl víru Abrahamovu podrobiti těžké zkoušce. Když tedy pachole poodrostlo, řekl Bůh k Abrahamovi: „Abrahame! Vezmi syna svého jednorozeného, kterého miluješ, a jdi na horu Moria, a tam mi ho obětuj v oběť zápalnou.“ Tedy Abraham v noci vstav osedlal osla svého a vzal s sebou dva služebníky a Isáka, syna svého. Když pak třetího dne z daleka užířel to místo, řekl k služebníkům svým: „Posečkejtež tuto s oslem, já a pachole tamto pospšíme, a když poklonu učiníme, navrátíme se k vám.“ Pak vzal dříví, vložil je na Isáka, sám pak nesl v rukou nádobu s ohněm a meč. A když sami dva šli na horu, řekl Isák: „Otče můj! Hle, oheň a dříví; ale kdež jest hovádko k oběti zápalné?“ I odpověděl Abraham: „Bůh opatří sobě zá-

¹⁾ Jižní kotlina Mrtvého moře s okolní neúrodnou stepí jest ono místo, kdež kdysi v rajském údolí lidnatá kvetla města. Nyní jest to místo a obraz kletby a smrti.

²⁾ Lotova žena zpětným ohlédáním se zastavujíc, byla od zkázy zachvá- cena a solnými vrstvami pokryta — na pokutu nevěry a neposlušnosti své.

palnou obět, synu můj!“ A když přišli na vrchol hory, vzdělal Abraham z kamení oltář, narovnal svrchu dříví, svázal Isáka a položil jej na oltář na hranici dřev. I uchopiv meč vztáhl ruku, aby obětoval syna svého. A hle, anděl s nebe přišed volal: „Abrahame, nevztahuj ruky své na pachole, aniž jemu co čín. Nyníť jsem už poznal, že se bojíš Boha, když jsi neodpustil synu svému jedinému pro mne.“ I pozdvihl Abraham oči svých a uzřel za sebou skopce, vězícího v trní za rohy. Toho vzav obětoval v obět zápalnou místo syna. I zvolal anděl podruhé: „Že jsi to učinil pro mne, požehnám tobě a rozmnožím potomky tvé jako hvězdy nebeské a jako písek na břehu mořském, a požehnání budou v semeni tvém všickni národové země.“ Tedy navrátíl se Abraham k služebníkům svým, a odešli do Bersabey spolu a bydli tam.

Živa pak byla Sara sto a sedmmecítna let (127) a umřela. Ale také Abraham se sestaral. Chtěje ještě před svou smrtí synu svému dáti bohabojnou manželku, kterážby nebyla z bohaprázdných dcer kananejských, vyslal Eliezera, věrného služebníka svého, do Mesopotamie do příbuzenstva svého. Kterýžto přišed do Haranu k Bathuelovi, synu Náchorovu (bratru Abrahamovu), z dcer jeho vybral Rebeku za manželku pro Isáka, syna pána svého.

Žil pak ještě Abraham 35 let, a dnové života jeho byli sto sedmdesáte a pět let (175). A scházeje umřel v starosti dobré a věku sešlého a plný dnův a připojen jest k lidu svému. A pochovali ho Isák a Ismael, ¹⁾ synové jeho, vedle Sary ve dvojí jeskyni pole Mambreského. (2041 př. Kr.)

Hospodin rozkázav Abrahamovi obětovati syna Isáka, chtěl mu již napřed jako v obraze ukázati nevystihlou lásku svoji, kteroužto jednorozeného Syna svého vydá v obět smrti za lidstvo. Isák nesl dříví k oběti na horu: — i Syn Boží dřevo kříže na popraviště ponese. Isák svázán a položen na hranici dřev: — Syn Boží svázán a přibit bude na kříž. Isák měl obětován-býti na hoře Moria: — Kristus na téže hoře skutečně se obětoval. (Moria a Golgota jsou části tótéž hory).

Význam a povaha Abrahamova. — Abraham v dějinách zjevení Božího předůležité zaujímá místo. Povolán jsa, aby byl praotcem národa věřícího v Boha a jeho zaslíbení, vzácnými stkví se ctnostmi a vlastnostmi.

---

¹⁾ Ismael pocházel z děvky Agary, kterážto pro sváry z domu Abrahamova byla vykázána. Onť stal se praotcem kmenů arabských,

Podivuhodna jest **živá jeho víra v Boha**. Uslyšev volající hlas Hospodinův v době obecné nevěry, neváhá opustiti vše, co člověku na světě milo a drahé, a ubírá se do země cizí, věřivě řízení Božimu zcela se oddávaje. „Bez víry nemožno se líbiti Bohu.“ (Žid. 11, 6.)

Z víry pak této vznikla **přepevná důvěra v Boha**, kteráž ničím zvrácena býti nemohla. Dlouhá léta zůstávaje bezdětek, neztrácí přece naděje, že naplní se přípo vědi božské. „Držme nepohnutelné vyznání naděje své; neboť věrný jest ten, jenž zaslíbil.“ (Žid. 10, 23.)

Vroucí lásku otcovskou podřizuje neméně **horoucí lásce k Bohu**, hotov jsa jemu v obět přinést syna svého nejmilejšího. „Kdo miluje otce neb matku, syna neb dceru svou více nežli mne, není mne hoden.“ (Mat. 10, 37.)

V průvodu této trojice božských ctností, jež v živote a činech Abrahmových září nebeskou bleskotají, jiné také překrásné ctnosti spatřiti lze.

a) Jest to předně jeho **neobmezená poslušnost k rozkazům Božim**.

b) Jeho **mírumilovnost a nezištnost**. Ač starší a váženější, přece postupuje místo Lotovi, aby si vybral krajinu úrodnější a lepší. Krásná jest zajisté mírnost a snášlivost mezi příbuznými, spolužáky, bližními vůbec.

c) Jakkoli dobrotivým a mírným, přece nebyl bojácným ani slabým, nýbrž uslyšev o bezpráví Lotovi učiněném, **ochotně ku pomoci mu pospěchá**.

d) **Pohostinným** jsa povzbuzuje zvláště křesťany, by bližním svým skutky milosrdenství konali. „Na přívětivost k hostem nezapomínejte; skrze ni zajisté někteří nevěděvše anděly pohostinu přijali.“ (Žid. 13, 2.)

e) Přimlouvaje se za obyvatele sodomské projev **sonstrastnou lásku svou k spolubližním**, a že Bůh jeho přimluvě povolil, pobádá nás modliti se za bloudící a nešťastné bratry. „Modlete se za sebe vespolek, abyste spasení byli, nebo mnoho může modlitba spravedlivého ustavičná.“ (Jak. 5, 16.)

Isák.

§ 19. Synové Isákoví.

Isák a Rebeka zůstali dvacet let bez dětí. Pöslézo vyslyšel Bůh modlitbu Isákovu a řekl k Rebece: „Dostaneš dva syny, a větší (starší) sloužití bude menšímu (mladšímu).“ Když tedy přišel čas, Rebeka měla bližence. Prvorozený byl ryšavý a všecok jako kožešina chlupatý, a nazváno jest jméno jeho Esau (chlupatý); druhý slul Jakob. Když dorostli, učiněn jest Esau lovec zvěře a oráč; Jakob pak byl muž tichý a bydlil ve stanech (byl pastýřem). Isák miloval Esaua, Rebeka Jakoba.

Jakob uvařil jedenkrát krmi z čočky, an právě Esau přicházel zemdlený s pole. „Dej mi,“ — pravil Esau — „z vaření

toho ryšavého, nebo jsem náramně zemdlen.“ Jemuž řekl Jakob: „Prodej mi prvorozenství své.“ Esau odpověděl: „Hle, umírám hladem, k čemu mi tedy bude to prvorozenství?“ Řekl Jakob: „Přisáhni tedy mi!“ I přísáhl tedy Esau, jedl a pil a odešel, málo sobě váže, že tak lehkomylně prodal prvorozenství.¹⁾

Když pak hlad se začal zmáhati na zemi, Isák chtěl sestoupiti do Egypta. I ukázal se mu Hospodin a řekl: „Nesestupuj do Egypta. Já budu s tebou a požehnám tobě; nebo tobě a semeni tvému dám všecky krajiny tyto a rozmnožím símě tvé jako hvězdy nebeské, a požehnání budou v semeni tvém všichni národové země.“²⁾ Zůstal tedy Isák v zemi té a obohacen jest velmi.

Isák po letech se sestaral, a pošly byly jeho oči. I povolal Esaua k sobě a řekl jemu: „Synu můj, vidíš, že jsem se sestaral a nevím dne smrti své. Vezmi zbraň svou, toul a lučiště, a vyjdi do pole; a když něco ulovíš, udělej mi z toho krmí, jakou víš, že já rád jídám, a přines, ať pojím a ať požehnám tobě, prvé než umru.“ Esau odešel na pole. Ale Rebeka slyšela slova muže svého. Pospěšivši tedy k Jakobovi, přemluvila ho, aby se vydával za Esaua. I připravila dva kozelce, jakož znala, že rád jídá otec jeho. Potom oblékla Jakoba v nejlepší šaty Esauovy, obvinula ruce a hrdlo jeho kůžkami kozelčími a tak ho poslala k otci s krmí připravenou. Isák řekl: „Kdož jsi ty, synu můj?“ Jakob odpověděl: „Já jsem Esau, prvorozený tvůj; učinil jsem, jakož jsi mi rozkázal. Jez tedy z lovu mého, a požehnej mi.“ Isák řekl: „Přístup sem, ať se tebe dotknu a zkusím, jsi-li ty syn můj Esau čili ne.“ Jakob přistoupil, a Isák omakav ho řekl: „Hlas jistě Jakobův jest, ale ruce jsou Esauovy.“ Nepoznal ho tedy otec a jedl i požehnal Jakobovi řka: „Dejž tobě Bůh hojnost obilí a vína. Ať tobě slouží národové a klanějí se tobě pokolení. Budiž pánem bratrů svých: Kdoby zlořečil tobě, ten budiž zlořečen, a kdoby dobrořečil tobě, požehnáním naplněn buď!“ Sotva Jakob byl ven vyšel, přišel Esau zvěřinu nesa i řekl: „Vstaň, otče můj, a jez!“ Zaraziv se Isák zvolal: „I kdo jsi ty?“ On odpověděl: „Já jsem syn tvůj prvorozený Esau.“ Lekl se Isák náramně

---

¹⁾ Prvorozený byl nejvyšším knězem, vládařem a soudcem v rodině a měl dvoji podíl dědičný. Požehnáním otcovským prvorozený stával se držitelem těchto práv.

²⁾ Bůh přenáší zaslíbení Abrahamovo na Isáka.

a řekl: „Kdo tedy jest ten, který dávno uloviv zvěřinu, přinesl mi? I požehnal jsem mu a **budeť požehnaným.**“

Význam a povaha Isákova. — Postavení Isákovo v dějinách zjevení Božího u srovnání s Abrahamem ovšem ustupuje do pozadí, čemu však se diviti nelze, neboť v klidném životě jeho pohřešujeme té **rozmanitosti údajů**, jimiž Abraham v popředí dějin biblických jest postaven.

Hlavní ráz povahy Isákovy jest **tichá mírnost a ústupnost**, kterouž se vzdává i vlastního prospěchu ve prospěch bližního. Za to **ochotná poslušnost** k Bohu a k rodičům hojného mu přinesla požehnání.

Esau jednal lehkomyšlně, prodav prvorozenství. Tak i mnohý mladík lehkomyšlností přichází na scestí.

Rebeka věděla, že dle vůle Boží „Jakob bude vládnouti Esauovi“, a přece svedla Jakoba ku podvodu. Sebe lepší účel neposvěcuje prostředků, pročež trest Boží zastíhl ji: bylť jí rozloučiti se s miláčkem svým, aniž ho více spatřila.

Ani Jakoba neminul trest: viděl zármutek otcův; bylo mu opustiti přemilou matku; roztržen svazek bratrský; žil v bázni a strachu před pomstou Esauovou.

Jakob.

§ 20. **Jakob u Labana. — Návrat do otčiny.**

Esau⁴ hněvem krutým zanevřel v srdci svém na bratra pro požehnání otcovo a hledal, aby ho zahubil. „Přijdou,“ — řekl, — „dnové smutku na otce mého, neboť zabiji Jakoba, bratra svého.“ Jakob tedy rozžehnav se s rodiči svými, utíkal do Haranu k Labanovi, ujci svému.

I stalo se na cestě, že v širém poli připadla naň noc. Umdlen jsa cestou vzal kámen a podloživ pod hlavu, usnul na témže místě. I viděl ve snách řebřík stojící na zemi, jehožto vrch dotýkal se nebes; andělé také vstupovali a sestupovali po něm. Hospodin pak spoléhaje na řebřík řekl jemu: „Já jsem Hospodin, Bůh Abrahamův a Bůh Isákův. Zemi, na které spíš, dám tobě a semeni tvému. **A bude símě tvé jako prach země, a požehnání budou v tobě a v semeni tvém (v jednom z potomků tvých) všichni národové země.**“¹⁾

---

¹⁾ Co otcovským požehnáním Jakobovi bylo slíbeno, to Bůh nyní stvrzuje a přenáší na něho zaslíbení messiášská. Dějeť se to ve snách. Věřimeť zajisté, že Bůh i snů užití může, aby nám oznamoval vůli svou.

A když procitl Jakob ze sna ležaje se zvolal: „V pravdě, Hospodin jest na místě tomto, a já jsem nevěděl. Jak hrozné jest místo toto. Nenít tu jiného, jediné dům Boží a brána nebeská.“ Při svítání vstav vzal kámen, vyzdvihl jej na památku a poliv jej olejem svrchu (posvětiv ho), nazval toto místo Bethel, t. j. dům Boží.

Jakob šel svou cestou dále. Když přišel do Haranu, Laban dověděl se od dcery své, že by tu byl Jakob, syn sestry jeho, běžel mu vstříc a objal ho líbal a vedl do domu svého. I pásł Jakob stáda ujcе svého za umluvenou mzdu poctivě a věrně. Po sedmi letech pojal starší dceru Labanovu Liju za manželku; a když opět sedm let uplynulo, vzal k sobě i mladší dceru jeho Rachel. Slouživ posléze dalších šest let, obohacen jest nad míru a měl stáda mnohá, děvky i služebníky, velbloudy a osly.

Když Laban viděl, že Jakob tak zbohatl, počal mu záviděti statku jeho, což jevila i zasmušilá tvář jeho. I řekl Hospodin k Jakobovi: „Navrať se do země otců svých.“ A hned se vydal Jakob na cestu se vším, což jeho bylo. Po mnohých dnech dorazil šťastně k řece Jordanu, ku hranicím země Kananejské. Tu se počal báti bratra svého Esaua. Poslal pak posly před sebou, aby řekli Esauovi: „Kéž bych našel milost před obličejem tvým.“ I navrátili se poslové řkouce: „Hle, Esau pospíchá proti tobě se čtyřmi sty mužů.“ I bál se Jakob velmi a modlil se: „Bože otců mých, jenž jsi mně řekl: „Navrať se do země své,“ — vytrhni mne z ruky bratra mého Esaua, neboť se ho velmi bojím.“ V noci ukázal se mu anděl Hospodinův a zápasil s ním. Nemoha ho přemoci, řekl: „**Nebudeš slouiti více Jakob, ale Israel, t. j. bojovník Boží, nebo poněvadž proti Bohu silný jsi byl, čím více proti lidem stojе přemůžeš je?**“ A požehnal jemu (t. j. strachu ho zbavil a v důvěře posilnil). Když slunce vzešlo, užířel Jakob, an Esau přichází a s ním čtyři sta mužů. Tedy sám napřed jda poklonil se až k zemi po sedmkráté, až se přiblížil bratr jeho. Běže tedy Esau vstříc bratru svému, objal ho; a stiskaje šiji jeho a líbaje plakal. I usmířeni jsou bratři od té chvíle. Jakob pak táhl dále a díky vzdávaje Bohu za jeho milostivou ochranu, přišel zase k starému otci svému Isákovi, kterýž nyní rád umřel, shledav se opět se synem svým. Maje pak 180 let věku svého usnul a přiložen jest k lidu svému; i pochovali ho Esau a Jakob v Mambrě. — Jakob měl

dvanácte synů, jichž jména jsou: Ruben, Simeon, Levi, Juda, Dan, Neftali, Gad, Aser, Isachar, Zabulon, Josef a Benjamin.

Význam a povaha Jakobova. — Postavení Jakobovo v dějinách zjevení Božího tím se vyznamenává, že v synech svých stává se prarodcem dvanáctera pokolení, jimž také jméno Israelitův po sobě zůstává. — V povaze jeho dvojitý směr rozeznáváti sluší. Z prvu mnohým vadám a křehkostem jest podroben. **Sobectví a lest** poskvřňují ho; **žádostivost těla a hříšná sebe-důvěra** odvracují mysl jeho od Boha. Ale po svém zápasu s Hospodinem poznává svou mdlou a skroušenou modlitbou k Němu se utíkaje, béře požehnání jeho. Tímto tedy zápasem nastal obrat v jeho životě. Od té chvíle jest nám podivovati se jeho **pokoře a odevzdanosti do vůle Boží**, jeho **pevné důvěře a trpělivosti** ve strastech trpce zkoušeného života jeho.

Těm, kdož ve zlé vůli žijí a v nepřátelství, jest Jakob příkladem následování hodným. Všechna jeho snaha k tomu se nesla, aby Esau se usmířil.

Josef.

§ 21. Josef do cizí země prodán.

Jakob bydlil v zemi Kananejské. Ze synů svých nejvíce miloval Josefa. Když Josefovi bylo 16 let, pásal stádo s bratry svými. I obžaloval je u otce z hříchu přehovného. Proto tedy, a že otec více ho miloval, nenáviděli ho bratři, aniž mohli k němu co pokojně mluviti.

Přihodilo se také, že Josef sen, ježž měl, vypravoval bratrům svým řka: „Zdáloť mi se, že jsme vázali snopy na poli, a jakoby povstal snop můj a stál, a vaši snopové vůkol stojíce klaněli se snopu mému.“ Odpověděli bratři jeho: „Zdaliž králem naším budeš, anebo zdali budeme poddáni panství tvému?“ Později jiný ještě měl sen o slunci, měsíci a hvězdách, ježž také vyprávěl bratrům svým. Pročež oni tím více nenáviděli ho.

A když jednou pasouce stáda otce svého zdržovali se v Sichemu, řekl Jakob k němu: „Jdi a viz, dobře-li se daří bratrům tvým a jejich stádům.“ Šel tedy Josef za bratřími. Kterážto, jak ho užíli z daleka, pravili vespolek: „Hle, snář přichází; pojďtež, zabijme jej!“ Uslyšev to Ruben řekl: „Nezabíjejte ho, ale vrzte jej do jámy této!“ Protož hned, jak přišel Josef k bratrům svým, svlékli ho ze sukně dlouhé a pestré a spustili jej do cisterny staré, kteráž neměla vody. A sedíce, aby jedli chleba, užíli přicházející cizí kupce a velbloudy jejich, nesoucí rozličné

zboží do Egypta. I řekl Juda bratřím svým: „Což nám prospěje, zabijeme-li bratra svého? Lépe jest, aby byl prodán, a ruce naše nebyly poskvrněny krví jeho; vždyť pak on jest bratr náš.“ I povolili bratři řečem jeho a vytáhše Josefa z jámy, prodali ho Ismaelským za dvacet stříbrných (asi 10 zl.). Josef plakal a prosil, ale nadarmo. Cizinci odvlékli ho do Egypta.

Bratři pak vzali sukni Josefovou a zabivše kozelce, v krvi jeho ji smočili a poslali otci řkouce: „Tuto sukni jsme našli. Pohleď, jest-li to sukně syna tvého čili ne.“ Kterou když poznal otec, řekl: „Sukně syna mého jest, zvěř divoká roztrhala ho.“ Bolestí jsa přemožen roztrhl pak roucha svá a oblékl se v žíní, pláče syna svého za dlouhý čas a nechtě potěšení přijati.

§ 22. Josef v Egyptě.

Kupci prodali Josefa v Egyptě Putifarovi, správci královského strážného vojska. Bůh pak byl s Josefem; proto našel milost před pánem svým, kterýž ustanovil ho správcem domu svého. Ale bezbožná žena Putifarova nenáviděla nevinného mládence Josefa, poněvadž zmužile odpíral svůdným řečem jejím. Nemohouc tedy přemluvit ho, aby jednal proti vůli Boží a odectnosti odstoupil, obžalovala ho z hanebné nevěrnosti u Putifara. Kterýžto rozhněvav se náramně dal nevinného Josefa uvrci do žaláře, do něhož také nejvyšší číšník a správce nad pekaři krále egyptského byli vsazeni. Kterážto oba dva měli sen v noci jedné. I byli velmi smutni, že nebylo, kdo by jim ho vyložil. Josef tedy osvícen jsa Bohem vyložil nejvyššímu číšníku sen předpověděv, že po třech dnech dojde milosti u Faraona a opět k úřadu svému bude dosazen. Ale také správci nad pekaři prorokoval ze snu jeho, že po třech dnech smrtí trestán bude. I stalo se podle řeči Josefovy.

Po dvou letech měl Faraos sen. Zdálo mu se, že stojí nad řekou Nílem. Tu vystupovalo sedm krav pěkných a velmi tlustých a pásly se na mokřinách. Jiných také sedm vycházelo z řeky šeredných a hubených i sežraly ty, jichžto divná krása a tlustost těl byla. I procitl Faraos. A opět usnuv měl druhý sen. Sedm klasů vyrostlo na stéble jednom, plných a krásných; jiných také tolik klasů tenkých a rzí zkažených vycházelo, zžírajících všechnu krásu prvních. Procitl Faraos podruhé. A když bylo ráno, přestrašen jsa poslal ke všem hadačům a ke všem mudrcům egypt-

ským. Když byli přišli, vypravoval jim sen svůj, aniž byl, kdoby jej vyložil. Tu teprve rozpomněl se nejvyšší číšník na Josefa. Hned tedy k rozkazu královskému vyvedli ho ze žaláře a davšo mu roucho jiné, postavili před králem, který řekl jemu: „Měl jsem sny a není, kdoby mi je vyložil. Slyšel pak jsem, že ty umíš velmi moudře je vykládati.“ Josef odpověděl: „Nikoliv já, ale Bůh může králi dáti žádoucí odpověď.“ Vypravoval tedy Faraó, co viděl; načež Josef odpověděl: „Bůh oznamuje králi, co učiní. Sedm krav pěkných a sedm klasů plných sedm let úrody jest; sedm pak krav hubených a sedm klasů tenkých jest sedm let budoucího hladu. Neúroda přijde po úrodě a ztráví všecku dřívější hojnost. Hlad zhubí pak všecku zemi. Nyní tedy ať opatří král muže moudrého a opatrného, kterýžby pátý díl užítku po sedm let úrody shromáždil do obilnic, aby byly zásobou po sedm let hladu.“ I zlíbila se Faraonovi ta rada, pročez řekl: „Zdaliž najíti budeme moci muže, kterýž by ducha Božího pln byl jako ty? Hle, ustanovuji tě nade vši zemí egyptskou, a rozkazů tvých všechen lid poslouchati bude.“ A kázal mu vstoupiti na svůj vůz druhý a služebníku volati, aby všickni před ním koleno klonili a znali, že jest ustanoven nade vši zemí egyptskou. Jméno jeho také změnil a nazval jej **spasitelem světa**.

Josef tedy shromažďoval po sedm let úrodných všecko obilí do obilnic. A když přišlo sedm let neúrodných, a lid k Faraonovi volal žádaje pokrmu, odpověděl: „Jděte k Josefovi, a cokoli on vám řekne, učinite.“ I otevřel Josef všecky stodoly a opatřil celou zemi egyptskou chlebem. Přicházeli pak lidé ze všech zemí do Egypta, aby kupovali obilí.

I sestoupilo také deset bratrů Josefových do Egypta. Když před Josefa byli uvedeni, poklonili se mu hluboko až k zemi, ale nepoznali ho. On však hned poznal bratry a rozpomněl se na sny, kteréž byl někdy měl. I mluvil k nim jako k cizím tvrději a řekl: „Odkudž jste přišli? Vyzvědači jste; abyste shlédli zemi, přišli jste.“ Uleknutí odpověděli: „Nikoli, pane, ale přišli jsme nakoupit obilí. Dvanácte nás bylo bratří muže jednoho v Kanaanu. Nejmladší jest doma s otcem naším, druhý není více na živě.“ I řekl Josef: „Jste-li pokojní lidé, nechť jeden z vás zůstane svázán v žaláři. Vy pak ostatní odejděte, a bratra svého nejmladšího přiveďte ke mně, abych mohl zkusiti řeči vašich.“ I mluvili vespolek: „Hodně toto trpíme, neboť jsme se provinili proti bratru svému. Vidělit jsme úzkost duše jeho, když prosil

nás, a nevyslyšeli jsme ho; proto na nás přišlo soužení toto.“ Nevěděli pak, že by všemu rozuměl Josef, kterýžto odvrátiv se maličko, plakal. Než, aby viděl, je-li upřímná lítost jejich, dal Simeona svázati před očima jejich. Služebníkům pak rozkázal, aby naplnili pytle jejich obilím a zase vložili peníze jednoho-každého do pytle jeho. Když se to stalo, uložili bratři obilí na osly své a brali se odtud.

Doma vypravovali otcí svému všechno, co se jim bylo přihodilo. Když pak obilí vysypali, nalezl jedenkaždý při vrchu pytlů uzlík peněz svých. I ulekli se všickni, a Jakob řekl: „Vy mne připravíte o všechny děti mé; Josefa není na živě, Simeon zadržán jest u vězení, a nyní i Benjamina vezmete. Nepustím ho s vámi. Přihodilo-li by se mu něco zlého, uvedete šediny mé s bolestí do hrobu.“

§ 23. Jakob do Egypta povolán.

Obilí z Egypta přinesené bylo zatím ztráveno, hlad pak po vší zemi převelikou činil zádu. I řekl Jakob synům svým: „Jděte zase a nakupte nám něco potravy.“ Juda odpověděl: „Přísně řekl nám muž ten: „Neužijte tváři mé bez bratra svého nejmladšího.“ Pošli tedy pachole s námi. Já je přijímám (slibuji za něho); z ruky mé vyhledávej ho. Nepřivedu-li ho zase tobě, budu vinen hříchem proti tobě, co živ budu.“ I řekl tedy otec: „Jestliže tak býti musí, učíňte, co chcete. Bůh pak můj všemohoucí učiníž vám muže toho dobrotivým. Já zatím jako osiřelý budu bez dětí.“

Tedy sestoupili do Egypta a postavili se před Josefem. Sklonivše se až k zemi podávali mu darů svých. Ale on milostivě jich pozdraviv tázal se: „Ještě-li živ jest otec váš starý, o němž jste mi pravili? Zdráv-li jest?“ Kterž odpověděli: „Otec náš, služebník tvůj, ještě jest živ a zdrav.“ Uzřev Benjamina řekl Josef: „Tento-li jest bratr váš nejmladší? Bůh ti požehnej, synu můj.“ To promluviv pospíšil ven, nebo se byla pohnula útroba jeho, a vyrazely se slzy; všed tedy do pokoje svého plakal tam. Umyv pak tvář svou vešel k nim opět a přemáhaje se zdržel se pláče, zároveň řekl služebníkům: „Noste jídla.“ Když jídla byla na stole, posadil Josef bratry své za stůl podle stálí jejich. Když bylo po hostině, řekl Josef úředníku domu svého: „Napln pytle jejich obilím; nejmladšímu pak polož do pytle můj

stříbrný koflík.“ I stalo se tak; druhého dne ráno zase odešli. Když byli za městem, Josef povolal správce domu a řekl: „Jdi a hoň muže ty, a dohoně jich rci: „Proč jste odplatili zlým za dobré? Koflík, ježž jste ukradli, tentž jest, z kterého pije pán můj.“ Správce dohoniv jich mluvil k nim, jak mu bylo poručeno. I odpověděli ulekauti: „U kteréhožkoli ze služebníků tvých nalezeno bude, co hledáš, ať umře, a my také budeme otroci pána tvého.“ I hledáno, a koflík skutečně nalezen v pytli Benjaminově. I roztrhli bratří roucha svá a navrátili se zase do města. I řekl jim Josef: „Proč jste tak učinili?“ Jemuž Juda odpověděl: „Což odpovíme pánu mému, nebo čím spravedlivě budeme se moci očistiti? Bůh jest našel nepravost na nás; hle, všickni jsme otroci tvoji!“ Ale Josef pravil: „Odstup ode mne, abych tak učinil. Kdo ukradl koflík, ten ať jest otrokem mým; vy pak ostatní odejděte svobodni k otci svému.“ Tu Juda přistoupiv blíže vypravoval, s jakou těžkostí to na otci vymohl, aby Benjamin s nimi poslal, a doložil: „Protož, přijdu-li bez pacholete, umře otec, a uvedou služebníci tvoji šediny jeho s bolestí do hrobu. Já jsem ho k své výře přijal (za něho se zaručil); zůstanu tedy otrok tvůj, a pachole ať vstoupí s bratry svými.“

I nemohl se Josef déle zdržeti. I pozdvihl hlasu svého s pláčem a řekl bratrům svým: „Já jsem Josef. Ještě-li živ jest otec můj?“ I nemohli bratří ani slova odpověditi příšlým strachem jsouce přestrašeni. On však laskavě řekl k nim: „Přistupte ke mně, ani sobě ztěžujte toho, že jste mne prodali do Egypta. Nebo pro zachování vaše poslal mne Bůh před vámi do země této. A nyní pospěšte k otci mému, zvěstujte mu všecku slávu mou i všecko, což jste viděli v Egyptě, a přiveďte ho ke mně.“ I chvátali bratří Josefovi s velikou radostí k otci svému a zvěstující pravili: „Josef, syn tvůj, živ jest a panuje ve vsí zemi egyptské.“ Ale Jakob nechtěl jim věřiti. Když mu všecko do podrobná vypravovali a vozy i stkvostné dary jemu ukázali, bylo mu, jako by byl procitl z těžkého sna. Duch jeho okřál, a on řekl: „Dostit mi jest, když Josef, syn můj, ještě živ jest; půjdu a uzřím jej, prvé než umru.“ I vydal se Jakob se vším, což jeho bylo, na cestu. (Bylot jich 67 hlav. Jakobu bylo 130 let).

Na pomezí Kanaanu obětoval Bohu obět; i řekl k němu Bůh ve snách: „Neboj se, ale sestup do Egypta. Nebo v lid veliký učiním tebe tam a odtud přivedu tebe zase navracejícího se (v potomcích tvých).“ I šel Jakob dále, až přišel do Egypta (r. 1921

př. Kr.). Juda pak pospíšil napřed, aby oznámil Josefovi, že otec přichází. I dal Josef hned zapřáhnouti do svého vozu a jel vstříc otci svému. Uzřev ho padl na šíji jeho a plakal radostí. Potom oznámil Josef králi příchod otce a bratří svých a postavil je před králem. I zaradoval se král. Josef pak vykázal otci svému a bratřím svým obydlí v nejkrásnější krajině egyptské, v Gessenu, ¹⁾ a živil je i všecken dům otce svého.

§ 24. **Jakobova a Josefova smrt.**

Bydlil tedy Jakob v zemi Gessenské ještě sedmnácte let. Když se přibližoval den smrti jeho, povolav k sobě Josefa přijal i dva syny jeho, Manasses a Efraima, za své. Potom svolav všechny syny své, pravil: „Shromažďte se, ať zvěstuji vám, co se s vámi dítí bude v posledních dnech.“ I požehnal každému požehnáním vlastním. Judu pak požehnal požehnáním největším a zvěstoval mu: „Judo, ruka tvá bude na šjích nepřátel tvých; tobě klaněti se budou synové otce tvého. **Nebude odňata berla od Judy a kníže s beder jeho, dokavadž nepřijde, který má poslán býti, a on bude očekávání národů.**“ ¹⁾ Posléze přikázal ještě všem řka: „Pochovejte mne s otci mými v zemi Kananejské.“ A když dokonal řeč svou, složil nohy své na lůžko a umřel. Josef pak a bratří jeho pochovali ho ve dvojité jeskyni naproti Mambře.

Josef byl živ 110 let a uviděl dítky synů svých až do třetího kolena. Když se přibližoval konec života jeho, řekl k bratřím svým: „Po mé smrti Bůh navštíví vás a uvede vás do země, kterouž zaslíbil Abrahamovi, Isákovi a Jakobovi; tam vezměte pak odtud kosti mé s sebou.“ Potom umřel; i pomazali ho vonnými věcmi, a vložen jest do rakve.

Bůh zavedl potomky Abrahamovy do Egypta, aby v době, kdy v národ měli vzrůst, nesmísili se s pohany. To by v Palestině jistě bylo se přihodilo; ale v Egyptě to bylo nemožno. Vždyť Egyptané pastýře vůbec, Israelity

---

¹⁾ Gessen jest severovýchodní část Egypta. K východu ohraničena jest pouští Arabskou, k západu Pelusským ramenem Nilu, severně táhne se až ke hranicím palestinským a má hojně žirných pastvin.

²⁾ t. j. panování tvé nepřestane, dokavad nepřijde Messiáš. Toto jest již třetí zaslíbení Messiáše, jímžto nejen oznámeno, z kterého národu vyjde, ale i ze kterého pokolení a kdy se narodí. Takhle, čím blíže byl příchod Krista Pána na svět, tím patrnější a určitější předpovědění o něm činěna.

pak zvláště (zejména později) v nenávisti veliké majice, všelikého obcování s nimi se zdržovali. Israelité tedy sami na sebe odkázání jsouce a žijíce popolu v uzavřené krajině, utužili v sobě vědomí národní pospolitosti a zachovali svůj jazyk, svoji víru. — Od Egyptanů vzali posléze svoji vzdělanost.

Význam a povaha Josefova. — Josef sice není patriarchou v tom smyslu, jako předchůdci jeho Abraham, Isák, Jakob; není nosičem messiášského zaslíbení, ale přece v době patriarchální předůležitě zaujímá místo. Dějiny jeho jsou jakoby závěrečným kamenem patriarchální doby, patrně vydávající svědectví o prozíratelnosti božské. Skrze něho přivedena jest rodina Abrahamova do Egypta, aby tam k budoucímu svému povolání se připravovala; onť jest jejím tělesným pěstounem a stravovatelem.

V povaze jeho spojovaly se všechny ušlechtilé rysy otcův jeho. Jest to především jeho **a) pevná víra a důvěra v Boha.** Jeho se nespouští ani sváděn jsa k hříchu, ani strádaje v žaláři, ani když na vrcholu slávy své statky pozemskými hojně byl obdařen. **b) Jeho vroucí láska k Bohu a z ní prýšící se láska k bližnímu** nutká ho oznámiti otcí nepravost bratrů svých, aby Bůh dále nebyl již urážen, aby bratři uchráněni byli trestů Božích. Vroucí láska k bratřím nedá vzniknouti pomstychtivosti v srdci jeho, ale spíše slzám dává vyřázení, slzám to radosti pro lítost bratří nad spáchanou zradou. — Něžná péče jeho o staříčkého otce věru až útrobami našimi hýbe. „Synu, pomáhej otcí ve starosti jeho, nebo dobrodiní učiněné nepřijde v zapomenutí.“ (Sir. 3.) Ó, přičiň se, mladíku, abys i ty rovněž šlechetnou povahou se vyznamenával.

Povýšení Josefovo, jehož bratři netušili, tím méně k němu směřovali, potvrzuje zajisté slova Hospodinova: „Nejsou zajisté myšlení má myšlení vaše, ani cesty vaše cesty mé.“ (Isai. 55, 8.) I zlého dopouští Bůh, ale jen k dobrému je vede a řídí.

V osudech Josefových spatřiti lze osudy Vykupitelovy. — Josef jest přemilým synem otce svého, ale bratři nenávidějí ho, že jim nepravost jejich vyčítá a o své budoucí slávě (ovšem nevědomky) jim vypravuje. I zrazují ho a zaprodavše za dvacet stříbrných v otroctví, do žaláře ho vrhají. Tak bude i s Vykupitelem. Jsa milým Synem Otce svého poslán bude k lidem, bratrům svým, by přinesl jim zkázání otce svého. Však hle, oni v nenávist ho pojmu, neboť jim jejich nevěru a nepravost vytýkají, své oslavení zvětstovati bude. Ze záští vydají ho v ruce pohanů, již poniživše ho, na kříž jej přibijí. —

Josef u vězení mezi dvěma zločinci jednomu milost, druhému trest smrti předpovídá. — Rovněž i Vykupitel na kříži.

Josef vyšel ze žaláře povýšen byl k hodnosti knižeci. Veškeren Egypt cti ho jako svého spasitele, a kolena Egyptských před ním se sklánějí. Od něho nejen veškeren Egypt, nýbrž i okolní krajiny přijímají chléb. — Tak bude i s Vykupitelem. Vstana z mrtvých posadí se na pravici Otce nebeského, a „všeliké koleno bude klekati před ním“. Všem pak národům udělí chleba nebeského.

§. 25. **Job.**

Když Israelité strádali v porobě egyptské, žil po způsobu patriarchů v Arabii, v krajině Hus ¹⁾ zvané, nábožný a bohabojný muž jménem Job. I narodilo se jemu sedm synů a tři dcery. A měl veliká stáda ovcí, dobytka, velbloudů a oslů a čeledi služebné velmi mnoho; i byl veliký mezi všemi výchoďany.

Jednoho dne řekl Hospodin k satanovi: „Spatřil-lis služebníka mého Joba, že není jemu rovného na zemi?“ Satan však odpověděl: „Pro požehnání Boží bojí se Tebe. Ale vztáhni jen maličko ruku svou, a dotkni se všeho, což má, a užjíš, nebude-li Tobě v tvář zlořečiti!“ Tedy řekl Hospodin: „Hle, všecky věci, které má, v ruce tvé jsou; toliko na něj nevztahuj ruky své.“

Užil tedy satan moci své měrou vrchovatou a jedním dnem zničil vše, což Job svým nazýval, ani dítek jeho neušetřiv. I přicházeli zlozvěstní poslové, vystřídající se ve dveřích Jobových. A zvěstoval první: „Sabejští učinili vpád do země a zajali všecky voly a oslice tvé a služebníky pobili mečem.“ Po té hned druhý: „Oheň Boží spadl s nebe a udeřiv do ovec a služebníků, zabil je.“ A jemu v patách třetí: „Chaldejští připadli na velbloudy a zajali je, k tomu i služebníky pobili mečem.“ Ještě ten mluvil a hle, čtvrtý přišel a řekl: „Když synové tvoji a dcery tvé jedli v domě tvého prvorozeného, náhle vítr prudký udeřil na čtyry úhly domu, kterýž padna zasul děti tvé, i zemřely všecky.“ Tehdy vstal Job, roztrhl roucho své a padna na zemi poklonil se a řekl: „Hospodin dal, Hospodin vzal. Jak se Hospodinu líbilo, tak se stalo. Budiž jméno Hospodinovo požehnáno!“

Opět řekl satan Hospodinovi: „Všecko, což má člověk, dá za život svůj. Ale vztáhni ruku svou, a dotkni se kostí jeho i těla a tehď užjíš, že Tobě v tvář bude se rouhati.“ I odpověděl Hospodin: „Aj, v moci tvé jest, avšak při životě ho zachovej.“ Vyšed tedy satan ranil Joba nežitem nejhorším od paty až do vrchu hlavy jeho; i seděl Job na smetišti. Jeho vlastní manželka ještě se mu posmívala řkouc: „Ještě ty trváš ve sprostnosti své? Dobrořeč Bohu, a umři!“ Kterýžto řekl k ní: „Jako jedna z bláznivých žen mluvíš. Jest-li, že dobré věci brali jsme z ruky Boží, zlých proč bychom nepřijímali?“ A nepromluvil ani jediného hříšného slova.

---

¹⁾ Hus rozprostírala se ve východní části pusté Arabie

Uslyševše tři přátelé Jobovi o všem zlém, kteréž přišlo na něho, navštívili jej. A když Job otevřel ústa svá a na utrpení svá počal naříkati, přidali k bolestem jeho novou bolest řkouce, že si jistě to utrpení hříchy svými zasloužil, jelikož Bůh, jak se domnívali, jen bezbožné navštěvuje nehodami a neštěstím. Ale Job hájil zmužile nevinnost svou a důvěrně zvolal k nim: „Slitujte se nade mnou, slitujte se nade mnou aspoň vy, přátelé moji; nebo ruka Páně dotkla se mne. **Však já vím, že Vykupitel můj živ jest, a že v poslední den ze země vstanu a zase oblečen budu koží svou a v těle svém uzřím Boha svého.**“

I přestali přátelé Jobovi odpovídati jemu. Hospodin pak poučil všechny, že není člověku dovoleno dotazovati se Boha po příčinách tajemných jeho řízení a pronášeti soud svůj o nich; ale jest mu pokorně se podrobovati moudrým jeho úradkům.

I odměnil Bůh důvěru Jobovu, navrátil mu zdraví a všechno, což měl, dvojnásobně. I měl opět sedm synů a tři dcery. Žil pak ještě 140 let v štěstí a radosti a viděl syny synů svých až do čtvrtého pokolení.

Základní myšlenkou knihy Jobovy, kteráž dle hodnověrného mínění napsána byla za dob Šalomounových, jest náboženská pravda, že **cesty Boží jsou nevyzpytatelné**. Sesílat Bůh na nás kříže a trápení za hříchy naše. Druhdy však i spravedlivé navštěvuje nehodami, aby je zkoušel, ctnosti jejich třibil a zásluhy rozmnožoval. Pravíť již staré přísloví: „Koho Bůh miluje, křížkem ho navštěvuje.“ — V jednotlivých však případech nelze vyzkoumati, proč Bůh právě jistého člověka jistými nehodami stihá.

V **Jobovi Hospodin** vystavuje Israelitům a lidem všech časů vzácný příklad pevné víry a nezlomné důvěry v Boha.

II. Část.

Čas od Mojžíše až po narození Vykupitelovo neboli mojžíšské zjevení.

(Od r. 1500 př. Kr. až do jeho nar.)

§. 26. Úvod.

V tomto čase potomci Israelovi rozmnoživše se v národ veliký, sami skrze Mojžíše převzali od Hospodina úkol zachovati víru v pravého Boha a naději ve Vykupitele a připravovati spásu všem národům.

Zároveň vzbudil Bůh proroky, muže osvícené, kteří předpovídali život a působení Vykupitelovo určitěji a určitěji, aby v čas příchodu jeho na zemi jakožto pravý Messiáš ode všech mohl poznán býti.

Stav vyvoleného národu v čase tomto nebyl vždy stejný; podle rozličnosti stavu toho lze rozeznávati šest rozličných občasí.

I. Občasí.

Od Mojžíše až po soudce.

(Od r. 1500 — 1434 př. Kr.)

§ 27. Israelité v Egyptě. — Mojžíšovo narození.

Potomci Israelovi za 430 let pobytu svého v Egyptě rozmnožili se náramně. (Všeho lidu bylo $2\frac{1}{2}$ milionu.) Zatím povstal král nový¹⁾ nad Egyptem, kterýž neznal Josefa, aniž pamětliv byl dobrodiní jeho, a řekl k lidu svému: „Hle, lid synů israelských silnější jest nad nás. Pojďme, potlačme jej, aby se nerozmohl a v čas války aby se nepřipojil k nepřátelům našim, a bojem nás přemoha vyšel by ze země!“ Ustanovil tedy nad nimi úřednicky robot. Tito je trápili těžkými pracemi v cihelnách a na polích. Avšak čím více utiskovali je, tím více se rozmnožovali. Rozkázal tedy král Faraο lidu svému: „Každé pachole, které se koli narodí Israelským, do řeky uvrzte!“

I porodila jedna žena z pokolení levitského velmi krásného pacholka. Z lásky ukrývala ho po tři měsíce. Když pak ho již déle tajiti nemohla, vzala ošitku ze sítí, omazala ji klím a smolou, vložila do ní to nemluvnátko a vyložila je v rákosí u břehu řeky. Sestra dítěte Marie stála zatím z daleka a šetřila, co se s ním bude dít. A hle, v tom dcera Faraonova sestupovala, aby se myla v řece. Když uzřela ošitku v rákosí, poslala jednu ze služebnic svých, a když ona ji přinesla, otevřevši a uzřevši v ní pacholátko, ano pláče, řekla: „Jedno z dětí hebrejských jest toto.“ Jízto sestra tohoto dítěte pravila: „Chceš-li, půjdu a povolám tobě ženy hebrejské, kterážby odchovati mohla tobě to nemluvnátko?“ I odpověděla dcera Faraonova: „Jdi.“ Plna

¹⁾ jménem Ramses II. (u Řeků Sésostris zvaný), jenž nepocházel z téže dynastie, za jejížto panování Israel přišel do Egypta.

radosti chvála dívka a zavolala matky své. Dcera Faraonova promluvila k ní takto: „Vezmi pachole toto, a odchovej mi je; jáť tobě dám mzdu tvou.“ I přijala matka pachole a chovala je, a když dorostlo, dovedla je k dceři Faraonově. Kteréhož ona vzala za syna a nazvala jméno jeho „Mojžš“, t. j. z vody vyňatý. I vyučen jest Mojžš vši moudrosti egyptské.

Když pak jemu bylo 40 let, vstoupilo na srdce jeho, aby navštívil syny israelské. I uviděl trápení jejich. Proto ujímal se beze strachu utiskovaných bratří svých, až i prudkým hněvem uchvácen jsa zabil muže egyptského, jenž tepal jednoho z Israelských.

Uslyšev to Faraó, hledal zabiti Mojžiše, kterýžto utíkaje ode tváři jeho zdržoval se po 40 let v zemi Madianitův¹⁾ a bydlil u kněze Jethra, jehož dceru Seforu pojal za manželku.

Hněv Mojžišův byl sice spravedlivý, ale sveden jsa ohnivou horlivostí svou za patřičné zašel meze a tudíž zhřešil zabiv Egyptana. — Nebud vášnivým ani přehlým, i když horlíš pro dobro. „Hněvejte se, ale nehřešte.“ (Efes. 4, 26.)

§ 28. Povolání Mojžišovo.

Mojžš pásł ovce Jethra, testě svého. I přihodilo se jednou, že hnal stáda daleko na poušť, a přišel až k hoře Horeb zvané. I ukázal se mu Hospodin v plameni ohně z prostředku kře. Mojžš viděl, že by keř hořel; i divil se a přistoupil blíže. Hospodin pak zvolal naň: „Nepřibližuj se; sezuť obuv s nohou svých, nebo místo, na kterém stojíš, země svatá jest. Já jsem Bůh otců tvých.“ I zakryl Mojžš tvář svou. — Hospodin mluvil dále: „Viděl jsem trápení lidu svého v Egyptě i sestoupil jsem, abych vysvobodil jej. Protož nyní pojď, já pošlu tebe k Faraonovi, abys vyvedl lid můj z Egypta!“ I pravil Mojžš: „Kdo jsem já, abych šel k Faraonovi a vyvedl syny israelské z Egypta?“ Kterýžto řekl jemu: „Já budu s tebou.“ Mojžš tedy mluvil dále: „Aj, já půjdu k synům israelským a řeknu jim: „Bůh otců vašich poslal mne k vám.““ Řeknou-li mi však: „Které jest jméno jeho?““ co řeknu jim?“

---

¹⁾ Madianité pocházeli od Abrahama a Cetury, již byl po smrti Sařině pojal za manželku. Bydlili na východní straně půlostrova Sinaiského.

Řekl Bůh k Mojžíšovi: „Já jsem, který jsem.“¹⁾ Tak dří: „Kterýž jest, poslal mě k vám, Jehova, Bůh Abrahamův, Bůh Isákův, Bůh Jakobův, toť jest jméno mé na věky.“²⁾ Ale Mojžíš namítal: „Neuvěřit mi, ale řeknou: „Neukázal se tobě Hospodin.““ I řekl Bůh: „Hůl, kterouž v ruce držíš, vrz na zemi.“ Mojžíš učinil tak, a hůl obrácena jest v hada, tak že Mojžíš strachem utíkal. I řekl Hospodin dále: „Vztáhni ruku svou, a chop jej.“ Učinil tak, i obrácen jest had zase v hůl. „Znamení toto,“ — pravil Hospodin, — „učiň před Israelskými, a uvěř tobě.“ Ale Mojžíš namítal dále: „Prosím, Pane, nejsem výmluvným, alebřž jsem neohledného a zpozdlého jazyka.“ Hospodin však odpovéděl: „Já budu v ústech tvých a naučím tebe, co bys mluvil.“ Ale on řekl: „Prosím, Pane, pošli, kohož poslati chceš.“³⁾ Rozhněvav se tedy Hospodin na Mojžíše řekl: „Aron, bratr tvůj, výmluvným jest, onť mluvití bude za tebe k lidu.“ Tedy uposlechl Mojžíš i navrátil se do Egypta. Na ro kaz Hospodinův vyšel mu Aron vstříc. Když se byli setkali, Mojžíš vypravoval bratru svému všechna slova Hospodinova.

§ 29. Farao. — Rány egyptské.

Mojžíš a Aron přišedše do Egypta shromáždili všechny starší synův israelských. I opakoval Aron všechna slova, kteráž byl mluvil Hospodin k Mojžíšovi. Mojžíš také učinil znamení před lidem. I uvěřili všickni a klaněli se Hospodinu. Potom vešli Mojžíš a Aron k Faraonovi a řekli jemu: „Toto praví Hospodin, Bůh israelský: „Propust lid můj, ať obětuje mi na poušti.““ Ale on odpovéděl hrdě: „Kdo jest Hospodin, abych uposlechl hlasu jeho? Neznámť Hospodina a Israelských nepropustím.“ A toho dne rozkázal úředníkům nad robotami i poháněčům lidu, aby Israelští ještě více obtíženi byli robotami než kdy prvé.

Proto naplnilo se, co skrze Mojžíše předpověděl Bůh. Deset přetěžkých ran, jedna za druhou, zastihlo Faraona a celou zemi egyptskou. **Vody** řeky Nilu zbarveny do krvava, i otráveny jsou všechny ryby; **žáby** nesčetné vystoupily a přikryly všechnu zemi; učinění jsou **komáři** na lidech i na hovadech; **mouchy** přeobtížné

¹⁾ t. j. Jít jsem Alfa i Omega, počátek i konec, kterýž jest, kterýž byl a kterýž přijiti má, ten Všehomoucí. (Jan Ap 1, 8.)

²⁾ t. j. Vykupitele, jehož my všickni očekáváme, pošli, Pane, již nyní.

naplňovaly příbytky Egypťských; **mor** zničil dobytek na poli; **vředové pryskyřice** napuchlých objevily se na lidech i na hovědech; **hrozná krupobítí** potlouklo všecko; **mražná kobylek** zničila všechno zelené; **hrozná tma** za tři dni stala se po vší zemi egyptské.¹⁾ Ale srdce Faraonovo stále bylo zatvrzeno, a nepropustil synů israelských. Řekl tedy posléze Mojžíš k Faraonovi: „Toto praví Hospodin: „Ještě jednu ránu dopustím na Faraona a na Egypt. O půlnoci vyjdu do Egypta, a pomře všecko prvorozené od prvorozence Faraonova až do prvorozeného děvky, kteráž jest při žornovu, i všecka prvorozená hovada. I bude křik veliký po vší zemi egyptské, jakéhož nebylo prvé. Pak budete ty i lid tvůj nás snažně prositi: Vyjděte! a potom vyjdeme.““

§ 30. Vyjítí z Egypta. — Přejítí Rudým mořem. — Manna.

Když byli Mojžíš a Aron z domu Faraonova vyšli, řekl k nim Hospodin: „Řecte všemu lidu israelskému: „Měsíc tento²⁾ bude vám první mezi měsíci ročními.³⁾ Desátého dne měsíce tohoto vezmi jedenkaždý hospodář beránka ročního bez poskvrny. Čtrnáctého pak dne měsíce tohoto k večeru bude jej obětovati všecko množství synův israelských nezlomíce kostí jeho; a vezmouce krve jeho pomazí obou veřejí a podvojí domu svého. I budete všickni pečené maso jeho jísti téže noci a k tomu přesné (nekvašené) chleby se saláty polními⁴⁾, a bedra svá přepášete, a obuv míti budete na nohou držíce hole v rukou, a jísti budete

¹⁾ Přemnohé z ran egyptských (poslední vyjímajíc) i přirozeným mohou vzniknouti způsobem (na př. zatmění slunce Sirokkem) a snad druhdy opravdově navštěvovaly zemi egyptskou. Ale tentokráte jsou výsledkem bezprostřední činnosti Boží, tedy pravými zázraky, což nejvíce z toho vysvítá, že předpověděny jsouce k rozkazu Mojžíšovu vznikají a zanikají, rychle se střídají, Gessenu pomíjí, hlavně však na Egypt dopadají krutěji, nežli snad obyčejně se dalo.

²⁾ řečený nisan, shodný s polovicí našeho března a dubna. Měsíce toho připadá rovnodennost jarní.

³⁾ t. j. každý rok církevní odtud budete začínati. Z toho zřejmý jest hluboký význam zázračného vysvobození z Egypta. — Občanský nový rok počínal se v měsíci září.

⁴⁾ O hodech velikonočních bylo Israelitům požívatí chlebů přesných, t. j. nekvašených, nebo kvas jest obrazem nečistoty a náказы mravní. — Hořké polní saláty připomínaly jim hořkost poroby egyptské.

pospěšně; neboť jest fase (pascha), t. j. přejítí Hospodinovo. I půjdu přes zemi egyptskou a bítí budu všecko prvorozené, ale užrím-li krev na domech vašich, pomínu vás. Budete pak slaviti tento den na památku v rodech svých.“ I učinili synové israelští, jakož byl přikázal Hospodin. Stalo se pak o půlnoci, že pobil Hospodin všecko prvorozené Egyptských. I vzešel křik veliký, neboť nebylo domu, v němž by neležel mrtvý. V noci ještě povolal Farao Mojžíše a Arona k sobě a pravil: „Vyjděte s celým lidem svým, a vezměte, co vašeho jest.“ I nutkali Egyptští Israelity, aby ze země vyšli rychle, „sice,“ pravili, „všichni zahyneme.“ I vyšli tedy Israelité z Egypta (kolem 600.000 bojovných mužů) a vzali s sebou také kosti Josefový. (1491 př. Kr.)

Hospodin pak sám předcházal je za dne v sloupě oblakovém a v noci v sloupě ohnivém, ukazuje jim cestu, kterouž by jíti mohli.¹⁾ Tak dorazili až k Rudému moři a rozbili tam stany. — Nyní litoval Farao, že propustil Israelských. A vzav šest set vozů výborných, honil s koňmi i jezdci syny israelské a postihl je ve stanech nad mořem Rudým k večeru. Vidouce to synové israelští báli se velmi. Ale Mojžíš řekl: „Nebojte se; Hospodin sám bude bojovati za vás.“ I pozdvihl se sloup oblakový, kterýž posud předcházal Israelské, a položil se mezi nimi a Egyptskými. Byl pak oblak temný pro Egyptany; ale Israelským osvětloval noc, tak že nemohli přistoupiti k sobě vespolek po celý čas noční. K rozkazu Božímu vztáhl také Mojžíš ruku na moře, a rozdělena jest voda. I vešli synové israelští prostředkem suchého moře; neboť byla voda jako zeď po pravé straně jejich i po levé.²⁾ A honíce je Egyptané vešli za nimi doprostřed moře na suchou půdu mezi vodami. I řekl Hospodin k Mojžíšovi: „Vztáhni ruku svou na moře.“ Mojžíš učinil tak. Tu srazily se vody s obou stran a přikryly vozy a jezdce všeho vojska Faraonova, tak že ani jeden z nich nezůstal. I bál se lid Hospodina a uvěřil jemu i Mojžíšovi, služebníku jeho. — Od Rudého moře hnul se Mojžíš s lidem, a přišli na poušť Sinskou.³⁾ I reptalo všecko shromáždění synů

¹⁾ Sloup oblakový a ohnivý byl Israelitům stálou zárukou přítomnosti Boha a ochrany jeho.

²⁾ Z těchto slov zřejmo, že Mojžíš nečekal na odliv mořský, nýbrž mocí zázračnou rozdělil vodstvo, by převedl lid israelský Rudým mořem.

³⁾ Israelité překročivše Rudé moře, přišli do Arabie petrejské, kteráž na severu hraničí s mořem Středozemním, od Gazy pak až k Mrtvému moři s pohořím Amoritským; na východ s pohořím Seirským neboli Edomským;

israelských proti Mojžíšovi a Aronovi řkouce: „Ó, bychom byli zemřeli v zemi egyptské! Tam nám bylo dobře, když jsme sedávali nad hrnci masa a najídali se chleba do sytosti. Proč jste nás vyvedli na poušť tuto, abyste zmořili všechno množství hladem?“ Mluvil pak Hospodin k Mojžíšovi: „Slyšel jsem roptání Israelských; mluv k nim: „Večer budete jísti maso a ráno nasycení budete chlebem a zvíte, že já Hospodin jsem Bůh váš.““ U večer přiletěly křepelky tak hojně, že přikryly všechno ležení.¹⁾ Ráno také, když rosa ustoupila, ukázalo se na poušti cosi drobného a jako ve stoupě ztlučného, malá bílá zrnka, kteráž přikryla svrček zomě jako jinovatka. Tě když užířeli Israeľští, pravili vespolek: „Man hu?“ („Co jest to?“) Mojžíš řekl jim: „To jest ten chléb, kterýž Hospodin dal vám k jedení. Ať nasbírá jedenkaždý z něho, kolik na jeden den potřebuje.“²⁾ I učinili tak. Ale někteří z nich zanechali sobě díl z toho až do jitra, i počalo rozlézati se červy a shnilo. V den pak šestý nasbírali pokrmu dvojnásobně, a neshnilo. Pokrmem tím, mannou zvaným, kteráž měla chut bílého chleba s medem, živil Bůh Israelské za čtyřiceti let, dokudž nepřišli k pomezí země Kanaanu.

Beránek velikonoční jest obrazem budoucího Vykupitele.

Bez poskvrny byl beránek k hodům velikonočním ustanovený: — bez poskvrny bude i Vykupitel.

---

jižně, východně i západně táhne se mezi oběma ramenoma Rudého moře a tvoří klinovitý hrot, na jehož jižním konci pozvedá se pohoří Sinaiské s horami Horebem (1900 m) a Sinaiem (2500 m). Skoro od konce chobotu Heroopolitanského (teď Suezského) až do konce chobotu Elanitského (teď Akabského) rozprostírá se polokruhem pohoří El Tih, dělic půlostrov Sinaiský od neúrodné písčité roviny Faranské, také El Tih zvané, kdež bydlili Amalekité.

1) Že tuto zázrak se stal, vysvítá z toho, že:

a) Mojžíš určitě předpověděl, kdy hejna křepelék přitáhnou, a

b) že přiletěly v ohromném množství, jež stačilo k nasycení 2½ miliónu lidí.

3) V letních měsících mokřých roků až dosavad nalézá se na půlostrově Sinaiském tak zvaná manna (pojmenovaná podle manny biblické) neboli medovka, jež z kůry některých křovin se prýští, ale nemá ani živné látky v sobě, aniž vyskytuje se v tom množství jako manna zázračná, od Boha poslaná. Zázračná manna však i tím od přirozené se liší, že a) v sobotu nepadala, b) že ji před sobotou dvojnásobně napadlo, a c) že druhého dne již hnila, ale v sobotu nehníla.

Beránku velikonočnínú Israelitů nezkámali kosti: — což také u Vykupitele se naplní.

Zabití beránka velikonočního bylo skutečnou obětí; neboť krví jeho Hospodin usmířen pomíjí domů Israelských, šetře života jich časného: — rovněž i smrt Vykupitelova pravou bude obětí, ana krev jeho usmíří nás s Bohem, uchrání nás smrti věčné.

Jednání a osud Faraonův poučuje nás, že sebe větší moc na zemi není s to zmařití úmysly Boží, alebrž mimovolně pomáhá k uskutečnění jejich. — Ille, Faraó rozkazuje utopiti všechna pacholata israelská, aby prý „Israelité zmohše se nevyšli ze země“. Ale právě tímto rozkazem sám skrze vlastní dceru svou stává se zachranitelem a pěstounem onoho, jenž kdysi Israelity z poroby jeho vysvobodí. — Nechce znáti a poslouchati Hospodina, ba v zatvzlosti své nedbá ani patrných zázraků. Ale tím právě způsobuje, že všemohoucnost Boha Israelských uznává a bolestně cítí celý Egypt. — Posléze chtěje násilím přinutiti Israelity k návratu, dovršuje již míru zpupnosti své, pročež i s pomocníky svými hyne v hrobě, do něhož sám za živa byl sestoupil. Sloužit tedy i smrtí svou k oslavě moci a velebnosti toho, jehož za živa nechťel znáti a poslouchati. „Uslyšíte-li tedy dnes hlas Hospodinův, nezavrzujte srdci svých.“ (Žalm 94, 8.)

Manna jest obrazem chleba nebeského, kterýžto Vykupitel věrným svým podávati bude, aby požívající ho měli život věčný.

Zákonodání na hoře Sinai.

§ 31. Úmluva Boží s lidem israelským.

(1490 př. Kr.)

Měsíce třetího po vyjití z Egypta Israelští přišli k hoře Sinai a rozbili tam stany. Mojžíš vstoupil na horu. I ukázal se mu Hospodin a řekl jemu: „Zvěstuj Israelským: „Sami jste viděli, co jsem učinil pro vás. Jestliže tedy poslouchati budete hlasu mého a budete-li ostříhati úmluvy mé, budete mi za lid zvláštní ze všech národů (mým vyvoleným národem). Vy budete mi za království kněžské a národ syatý.““

Mojžíš předložil lidu slova Hospodinova, a jedním hlasem odpověděl lid: „Všecko, což mluvil Hospodin, budeme činiti.“ Potom posvětil Mojžíš lid a přikázal, aby vyprali roucha svá a hotovi byli ke dni třetímu. Když pak přišel den třetí, a jitro se osvětlilo, tu hle, počala slyšána býti hřímání a osvěcovati se blýskání, a oblak velmi hustý přikryl horu. Všecka pak hora se kouřila. Spolu zněl zvuk trouby víc a více tak, že lid v ležení se

zhrozil a velmi se bál. I vyvedl Mojžíš lid pod samou horu Bohu vstříc. Hospodin pak mluvil:

I. „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj. Nebudeš mítí bohů cizích přede mnou. Neučiníš sobě rytiny ani žádného podobenství těch věcí, jež jsou na nebi, na zemi a na vodách, a nebudeš se jim klaněti.“

II. „Nevezmeš jména Hospodina, Boha svého, nadarmo.“

III. „Pomni, abys den sobotní světil.“

IV. „Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře se ti vedlo na zemi.“

V. „Nezabiješ.“

VI. „Nesesmilníš.“

VII. „Nepokradeš.“

VIII. „Nepromluviš proti bližnímu svému křivého svědectví.“

IX. „Nepožádáš manželky bližního svého.“

X. „Aniž požádáš, což jeho jest.“

Veškeren lid stál dole hrůzou poražen a volal: „Všecko, což mluvil Hospodin, učiníme a budeme poslušni.“ Aby lid v dobrém předsevzetí ještě více utvrdil, Mojžíš vzdělal pod horou oltář a obětoval na něm Hospodinu obět. Obětní krví pak pokropil lid a řekl: „Tato jest krev úmluvy, kterouž Hospodin učinil s vámi o přikázáních svých.“¹⁾

Řekl pak Hospodin k Mojžíšovi: „Vstup ke mně nahoru, a buď tam, a dám tobě desky kamenné a zákon i přikázání, která jsem napsal, abys učil je.“ I vstoupil Mojžíš na horu. A když tam Hospodin dokonil řeči své, dal Mojžíšovi dvě desky kamenné, na nichž psáno bylo desatero přikázání. Byl pak Mojžíš na hoře 40 dní a 40 nocí.

Vida tedy lid, žeby Mojžíš prodléval sestoupiti s hory, so-brav se proti Aronovi řekl: „Udělej nám bohy, jaké mají Egypťští,

---

¹⁾ Bůh smluvil se s lidem israelským o následujícím:

a) Hospodin slibuje totiž Israelitům, že oni jedině ze všech národů budou jemu národem vyvoleným, jemuž sám vládnouti bude; že budou jemu národem svatým, z něhož by svým časem posvěceno bylo všechno človecenstvo; že budou národem kněžským, aby v nich a skrze ně víra v jednoho Boha se udržela.

b) Lid israelský pak navzájem slibuje, že bude poslouchati hlasu Božího a plniti jeho přikázání. Obětí Mojžíšovou stvrzuje se vzájemná ta úmluva.

kteří by šli před námi, nebo nevíme, co Mojžíšovi se přihodilo.“ Aby lid od bezbožného úmyslu odvrátil, řekl Aron: „Vezměte náušnice zlaté s uší žen i synů i dcer vašich, a přineste ke mně.“ A hle, oni snesli je. Kterézto vzav učinil z nich tele slité. Oni pak vzavše je obětovali oběti, jedli a pili, hráli a tancovali na způsob pohanův.

Zatím sestupoval Mojžíš s hory, nesa dvě desky přikázání v ruce své. Když se přiblížil k stanům a uslyšel hluk lidu křičícího a užíraje tance: rozhněval se velmi a hodil deskami a rozrazil je. A uchopiv tele spálil a zetřel je až na prach. Pak vytýkal Aronovi hřích jeho a přikázal Levitům, aby táhnouce prostředkem stanů zabili každého, koho by ještě dopadli v modlářství.

Druhého pak dne Mojžíš opět vrátil se na horu prosit za odpadlý lid. I odpustil jemu Hospodin a rozkázal Mojžíšovi, aby zase vytesal dvě kamenné desky, podobné prvním. I napsal Hospodin na nich deset slov úmluvy. A když Mojžíš sestupoval s hory, drže dvě desky úmluvy v rukou, stkvěla se tvář jeho ze společného rozmlouvání s Hospodinem.

Desatero přikázání Bůh ještě jinými zákony jasněji vyložil skrze Mojžíše lidu israelskému. I sluji přikázání tato **zákonem mravním**, poněvadž vedle zákona tohoto bylo Israelitům spravovati své mravy vzhledem k Bohu, k sobě a k bližnímu. Mimo zákon mravní Israelité obdrželi na poušti také **zákon obřadný**, týkající se bohoslužebných výkonů, a **zákon občanský**, jímž uspořádán byl domácí a státní život Israelitův.

Zákon mravní zavazuje i nás křesťany. „Neboť nepřišel Vykupitel rušit zákona toho, ale naplnit,“ t. j. zdokonalit. (Mat. 5, 17.)

Ale zákon občanský a hlavně obřadný, jsa toliko přípravou na Vykupitele, příchodem jeho pozbyl závaznosti své. Zákon obřadný obsahoval předpisy:

- A) o stánku úmluvy a jeho uspořádání,
- B) o osobách bohoslužbu konajících,
- C) o obětech,
- D) o posvátných dobách a
- E) o jiných obyčejích náboženských.

A.

§ 32. Stánek Boží a jeho zařízení.

Když Mojžíš 40 dní na hoře prodléval, Hospodin přikázal jemu: „Rci synům israelským, ať udělají mi svatyni, a budu bydleti uprostřed nich.“ I zhotovil Mojžíš stan přenosný, 30 loket zdělí, 10 loket zšíří a tolikéž i zvýší. Tři strany jeho byly z pozlacených desk akáciových, jež stkvastnými koberci pokryty jsouce, na stříbrných podstavcích ležely. Vchod na východní (totiž čtvrté) straně zastřen byl stkvastně tkanou záslonou. Jiná nádherná opona, jež protkána byla cheruby a květinami, dělila vnitřní prostoru stanu na dvě síně: na **velesvatyni** (10 loket zvýší, zdělí a zšíří) a na **svatyni**. Kolem stanu byla veliká předsň beze střechy. Tam se shromažďoval lid.

Do velesvatyně postavena **archa úmluvy**, zlatem nejčistším uvnitř i zevnitř pozlacená. V ní chovaly se **dvě kamenné desky zákona**, **nádoba s mannou**, **kvetoucí prut Aronův**¹⁾ a knihy Mojžíšovy.

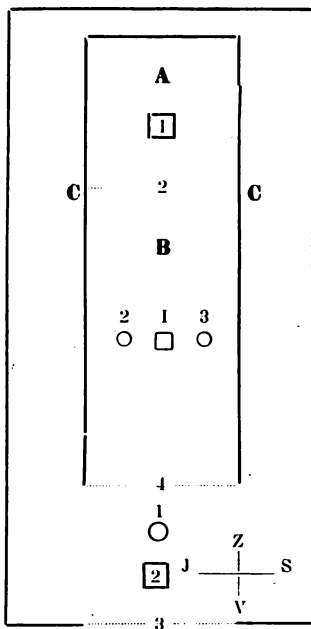
Víko pak, jež sloulo Kapporeth neboli slitovnice, bylo z ryzího zlata s dvěma na obou koncích stojícími cheruby, kteří tváře majíce obrácené k slitovnici, zastírali ji křídlyma svýma.

Ve svatyni stál uprostřed **oltář kadíof**; s jedné strany jeho byl **sedmiramenný svícen** se sedmi světly, a s druhé strany **stůl chlebů předkladných**, na kterémž ustavičně leželo 12 chlebů.

V předsíni stály měděný **oltář zápalný** a měděné **umývadlo** pro kněze.

Skoro celý rok Israelité dělali stánek Boží. Když pak všecko dokonáno bylo, a Mojžíš po rozkazu Páně stánek i se vším nářadím byl pomazal: hle, oblak přikryl stánek svědectví, a sláva Hospodinova naplnila jej.

¹⁾ Kvetoucí prut Aronův svědčil stále synům israelským o vyvolení rodiny Aronovy k hodnosti kněžské. Na poušti totiž vzbouřili se jedenkrát synové levitští a mnozí jiní Israelité, vedeni jsouce Korem, Dathanem a Abironem proti Mojžíšovi a Aronovi. Tehdy k rozkazu Božimu vzal Mojžíš od jednoho každého knížete dvanáctera pokolení prut, na němž napsal jméno téhož pokolení. Na prutu pokolení levitského napsáno bylo jméno Aronovo I bylo prutů těch dvanácte, kromě prutu Aronova. Kteréžto položil Mojžíš před Hospodinem ve stánku úmluvy, neboť byl řekl Bůh: „Koho z nich vyvolím, tohož prut zkvetne.“ Druhého pak dne ráno shledáno, že prut Aronův vyrostl a vypučil květ i ovoce. Na památku toho uložen v archu úmluvy.

A. Velešvatyně:

1. archa úmluvy,
2. opona.

B. Svatyně:

1. oltář kadící,
2. sedmiramenný svícen,

3. stůl chlebů,

4. záslona.

C. Předsín:

1. umývadlo,
2. oltář zápalný,
3. záslona.

B.

§ 33. Osoby bohoslužbu vykonávající.

Před Mojžíšem Israelité neměli zvláštního kněžstva. Otcové rodin, později — po zachránění prvorozených v Egyptě — prvorozenci vykonávali kněžské úkony. To se nyní změnilo. Mojžíš totiž po rozkazu Božím oddělil celé pokolení levitské ke službě ve svatyni na místo prvorozencův ostatních pokolení, jimžto bylo teď vykupovati se ze služby stánku. Z celého pak pokolení le-

vitského vyvolena za kněžstvo toliko rodina Aronova, kteráž výhradně oprávněna byla k výkonům kněžským. V čelo kněžstva postaven Aron jako velekněz, kterážto důstojnost dědičně přecházela na prvorozeného rodiny. Velekněz byl duchovní hlavou Israelovou a nejvyšším soudcem veškerého národu. Ostatní údové rodiny Aronovy byli kněžími. Jejich úlohou bylo obětovati, kadidlo zapalovati a lidu žehnati.

Všichni ostatní ze synů levitských byli při službě ve svatyni toliko k nižším výkonům určeni. Kněží měli zvláštní roucho kněžské, nad to velekněz ozdoben býval zvláštními odznaky své nejvyšší důstojnosti. Kněží a levité bývali k úřadu svému posvěceni.

C.

§ 34. Oběti.

Jakmile stánek úmluvy byl postaven a kněžstvo posvěceno, Hospodin dal Israelitům také různá nařízení ve příčině obětí. Přikázalť výslovně, by synové israelští Jemu přinášeli oběti; nežádal jich však k vůli sobě, nýbrž by **vědomí** úplné závislosti na Něm, pocit **viny** a **trestuhodnosti**, jakož i **naděje k Vykupiteli** v člověku stále byly oživovány.

Oběti byly **krvavé** a **nekrvavé**. K obětem krvavým bral se dobytek hovězí, ovce, kozy a holubi, všecko bez poskvrný. — Oběti nekrvavé záležely z chleba nekvašeného, z vína, oleje, soli a kadidla.

Oběti přinášeny byly buď za **všechn lid** nebo za **jednotlivce**.

Za všechny lid:

- a) **každého dne** ráno i na večer;
- b) **jednou za rok** v den očišťování. (Obět smíření.)

Za jednotlivce přinášeny byly oběti:

a) **zápalné**, vzdávané Bohu k vyznávání jeho svrchované moci nade všemi tvory;

b) **oběti mírné**, (pokojné) vzdávané Bohu, buď aby se mu děkovalo za vzatá dobrodiní, neb aby nová dobrodiní na něm se vyprošovala;

c) **oběti smírné**, jejichž účelem bylo usmířiti Boha pro jednotlivé hříchy.

D.

§ 35. Posvátné doby.

Posvátné doby neboli svátky byly dvojího druhu:

a) **doby sobotní**, t. j. slavnosti podle sedmera dob (dnů, měsíců, roků) uspořádané. K nim náležely:

α) **sobota**, t. j. sedmý den na památku odpočínutí Hospodina po stvoření;

β) **svátek troubení neboli sobotní měsíc**, t. j. první den sedmého měsíce (tisri), spolu den nového roku občanského, jenž zvucími trubami byl ohlašován;

γ) **sobotní rok** nebo každý sedmý rok, v němž všechna země odpočívala úhorem zůstavena jsouc, tak že se nesmělo ani síti ani žíti. Tohoto roku nesměly se také upomínati žádné dluhy. O slavnosti stánků tohoto roku býval předčítán veškerému shromáždění lidu celý zákon.

δ) **rok jubilejní (milostivý)**, t. j. rok po sedmi sobotních letech, tedy padesátý. I v tomto roce nesmělo se ani síti ani žíti, a všechna prodaná nebo spíše zastavená pole bývala beze vší náhrady navracena prvotnému majetníkovi; i všickni hebrejští otroci nabyli opět svobody.

b) výroční svátky, **svátky sborné** nazvané, poněvadž o nich každému dospělému Israelitovi bylo dostaviti se ke svatyni.

Bylyť trojí:

α) **slavnost fase (pascha)** neboli velikonoční, ustanovená na památku vysvobození z Egypta a zachování prvorozenstva. Slavila se každoročně dne 14. měsíce nisanu s týmiž obřady jako v Egyptě, toliko že místo veřejí pokropil se oltář krví beránka velikonočního; trvala osm dní.

β) **letnice**, padesátý den po velikonoci, jež také slavností prvotin se nazývaly; byl to památný den zákonodání na hoře Sinaiské a spolu slavnost žní, o kteréž první chleby obětovány Hospodinu.

γ) **svátek stánků**, kterýž se konal dne 15. měsíce sedmého (tisri) po osm dní na památku přebývání na poušti; pročež Israelité bydlili pod širým nebem ve stanech z ratolestí zelených.

K těmto třem slavnostem sborným přidružuje se výroční slavnost:

δ) **veleden očišťování nebo smíření**, dne 10. měsíce tisri, den to všeobecného pokání a postu, o kterémž hříchové veškerého

lidu slavným a významným způsobem usmiřování. Právě v tento den směl velekněz samojediný vstoupiti s krví obětovaného zvířete do velesvatyně.

E.

§ 36. Jiné náboženské obyčeje.

Zákon obřadný zahrnoval posléze i mnohá jiná nařízení, která se odnášela k náboženskému životu Israelitů.

Sem patří:

a) **obřizka**,

b) **ustanovení o pokrmech**. Někteří živočichové za nečisté prohlášeni, a jejich požívání Israelitům zapovědáno. ¹⁾ Ustanovení ta měla každodenně synům israelským ku paměti přivozovati milostivé jejich ze všech národů vyvolení.

c) **ustanovení očištná**, jimiž některé stavy a úkony tělesného života za takové se naznačovaly, které člověka poskvřňují a ze spolku svatyně vylučují, na př. malomocenství, dotýkání se mrtvol a t. d.

d) **zákaz požívati krve**, neboť krev ustanovena za prostředek smiřující.

e) o **slibech** přikázal Hospodin, aby věrně byly plněny. Ze slibův osobně učiněných nejpamátnější jest slib **Naziredův**, kteří dobrovolným slibem na nějaký určitý čas se zavazovali zdržeti se všelikého opojného nápoje a nestříhati vlasů hlavy své.

§ 37. Vyzvědači.

Skoro celý rok trvalo ležení lidu u Sinaie. Když tedy slavnost fáse skončena byla, Israelité hnuvše stany svými, přišli ještě na počátku druhého roku až k jižní hranici Kanaanu na poušť, Faran zvanou. Tehdy poslal Mojžíš 12 mužů, z každého pokolení jednoho, mezi nimi Josua a Kaleba, aby prohlédli Kanaan. Po čtyřiceti dnech navrátili se vyzvědači a ukázali všemu

¹⁾ Ke „zvířatům čistým“ náleželi živočichové na zemi žijící, již mají kopyta rozdělená a přežívají. Cožkoli pak přežívá sice, ale má kopyta nerozdělená, za nečisté počteno, jako: velbloud, svině, králik, zajíc. — Ze živočichů ve vodách žijících za poskvřněné prohlášeno, což nemá ploutvi a šupin, na př. želva; ze ptactva: orlové (vůbec dravci), noh, sup, luňák, krkavec, pštros, sova, vodní káně, jestřáb, výr, čáp, labuť, netopýr atd. (Levit. 11.)

lidu ovoce země té: ratolest s hroznem jejím, kterou nesli na sochoře dva muži, jablka zrnatá a fíky. Takto pak zvěstovali: „Země ta teče v pravdě mlékem a strdí (medem), ale obyvatele má velmi silné, města převeliká a ohrazená.“ Tu křiče všechen lid reptal proti Mojžíšovi a Aronovi řka: „Ó, bychom byli zemřeli v Egyptě, anebo na této poušti bychom zhynuli!“ Nadarmo krotili lid Josue a Kaleb řkouce: „Nebojte se lidu země té, neboť Hospodin jest s námi.“ A když křičelo všechno množství a chtělo je uházeti kamenným, tu oblak Hospodinův nad stánkem svatým spočívající vzal tvářnost hroznou, a Hospodin řekl Mojžíšovi: „Dokavadž utrhati mně bude lid tento, dokavadž nebudou mně věřiti při všech zázracích, které jsem činil před nimi? Rci Israelským: „Živ jsem já, dí Hospodin; všickni, kteří jste sečtení od dvacíti let a výše, a kteří jste reptali proti mně, nevejďte do země kromě Josua a Kaleba. Vaše pak těla mrtvá ležeti budou; ale dítky vaše uvedu tam, budou však tuláky na poušti 40 let (40 let od vyjití z Egypta).“ V témž okamžení náhle poraženo jest a zemřelo těch deset vyzvědačů, kteří uvedli lid v reptání proti Hospodinu utrhaťce zemi.

§ 38. Mojžíšova i Aronova pochybnost. — Měděný had.

Osm a třicet let bloudili nyní synové israelští na poušti, o kteréžto době písmo svaté nečiní zmínky. Teprve, když pokolení vymřelo a nové dorostlo, písmo sv. popisuje další tažení Israelitů.

V prvním měsíci roku čtyřicátého po vyjití z Egypta synové israelští přišli opět k jižním hranicím Palestiny a zůstali v Kadesu. A když lid potřeboval vody, sešli se proti Mojžíšovi a Aronovi a ztropili pozdvižení. I řekl Hospodin k Mojžíšovi: „Vezmi hůl, a shromáždi lid, ty i Aron, bratr tvůj, a mluvte ke skále před nimi, a ona dá vody.“ I shromáždil Mojžíš lid před skalou, ale pochybuje maličko řekl Israelským: „Slyšte nevěřící a odbojní, zdali ze skály této budeme moci vyvésti vodu?“ Pak pozdvihl ruky a udeřil holí dvakráte ve skálu, i vyšla voda velmi hojná, tak že lid pil i hovada. Hospodin však řekl Mojžíšovi a Aronovi: „Že jste neuvěřili mi, neuvedete těchto lidí do země, kterouž dám jim.“

Potom hnuli synové israelští stany svými z Kadesu a brali

se jižně, aby obešli zemi Edom, neboť Edomité ¹⁾ nechtěli je propustiti územím svým. I přišli na horu Hor, kdež zemřel Aron. Mojžíš tedy z rozkazu Božího ustanovil syna jeho Eleazara nástupcem jeho.

S hory té šli cestou k zátoce Elanitské. I počal lid teskliv býti pro nesnáze tohoto obcházení, a reptali opět proti Bohu a Mojžíšovi. Pročež poslal na ně Hospodin jedovaté hady, jejichžto uštknutí jako oheň páliło a usmrcovalo. Přemnozí od nich uštknutí jsouce umírali v bolestech velikých. I přišel lid k Mojžíšovi a lítostivě prosil řka: „Zhřešili jsme, že mluvili jsme proti Hospodinu a proti tobě; modli se, ať odejme hady od nás.“ I modlil se Mojžíš za lid. Hospodin tedy řekl jemu: „Udělej hada měděného, a vyzdvihni ho na kůl; kdož by uštknut jsa pohleděl na něho, živ bude.“ Mojžíš tak učinil, a všichni, kdož uštknutí jsouce na měděného hada pohlédli, uzdraveni bývali.

Mojžíš a Aron jenom jednou kolisali se v důvěře k Hospodinu, zdali nad lidem nenapravitelným se slituje, a hle, trest v patách následovali! Kdož by tu nevzpomněl slov apoštola Pavla: „Kdo stojíš, hleď, abys nepadl.“ (I. Kor. 10, 12.)

Měděný had na poušti obrazem jest Vykupitele na kříži pnicího. Kdo věřivě na něho popatří, nezahyne v hříchu (uštknut jsa „starým hadem“), ale bude míti život věčný.

§ 39. Mojžíš loučí se s lidem israelským. — Jeho smrt.

Synové israelští hnuvše stany svými obešli pohoří Edomské. Porazivše pak krále Amoritův, získali zemi jeho od Arnona až do Jaboku.²⁾ Obrátivše se pak k severu, porazili krále basanského³⁾ a opanovali zemi jeho. I táhše rozbili stany své na polích proti Jerichu.

Tak tedy s pomocí Boží Zajordaní dobyto, a už stojí vyvo-

---

¹⁾ Na severu cestu jim zastupovalo pohoří Amoritské, jež jižní hranici Palestiny tvořic, k poušti Arabské příkře spadité jest. K východní straně od Kadesu rozprostíralo se pohoří Edomské, rovněž srázné a vysoké, jehožto obyvatelé (potomci Esauovi) Israelitům odepřeli průchodu.

²⁾ Dvě řeky v Zajordansku; Jabok vtéká do Jordanu, Arnon do Mrtvého moře.

³⁾ Severní vysočina v Zajordansku nad potokem Jarmukem se rozprostírající slula Basan.

lený lid na březích jordanských připraven, aby přešel v zem otců svých. I povolal Mojžíš všechny syny israelské a takto mluvil k nim: „Hle, já umru v této zemi a nepřejdu Jordanu. Vy pak přejdete a usadíte se v zemi té výborné. Hleďte tedy, Israeli, alys nikdy nezapomněl na úmluvu, kterouž Hospodin učinil s tebou. Milovati budeš Hospodina, Boha svého, z celého srdce svého, ze vší duše své a ze vší síly své. S národy země, kterouž tobě dá Bůh, nevejdeš ve smlouvu, aniž se spřízníš s nimi manželstvím, ale raději oltáře jejich podvrátíte a modly ztroskotejte; oni čarodějů a hadačů poslouchají; ty pak od Hospodina, Boha svého, jinak vyučen jsi. **Proroka z národu tvého a z bratrů tvých, jako mne, vzbudí tobě Hospodin, Bůh tvůj; jeho poslouchati budeš.**“

Když Mojžíš všechny řeči tyto dokonál, posvětil k rozkazu Božímu Josua za nástupce svého, aby ho poslouchalo všecko shromáždění synů israelských. Napsal také slova zákona v knize a přikázal levitům, aby ji vložili v archu úmluvy a předčítali lidu každého sedmého roku o slavnosti stánků. Posléze požehnal všem a vstoupil na horu Nebo. Odtud ukázal mu Hospodin všecku zemi Kanaan a řekl k němu: „Tatoť jest země, kterouž jsem přislíbil Abrahamovi, Isákovi a Jakobovi. Viděl jsi ji nyní před očima svýma, ale do ní nevejdeš.“ I umřel tu Mojžíš (1451 př. Kr.) sto dvacet let stár jsa. I plakali ho synové israelští třiceti dnů.

Význam a povaha Mojžíšova — Mojžíš vedle Abrahama nejdůležitější zaujímá místo v dějinách starozákonných.

Od Boha jsa ustanoven, aby byl vysvoboditelem, vůdcem a zákonodárcem potomků Abrahamových, projevuje u řešení této životné úlohy své tak **ušlechtilou povahu**, že jméno jeho po všechny věky s úctou bude jmenováno. Jako Abraham, jeví se i Mojžíš **hrdinou živé víry, nezlomné důvěry a horoucí lásky k Bohu**. — Živá víra v Boha vede ho nazpět do Egypta přede tvář rozhněvaného Faraona; pevná důvěra v Boha nedá klesnouti horlivé a vytrvalé mysli jeho, třebaš Farao byl sebe zatvrzelejší, byt lid israelský sebe více reptal a se bouřil; jeho vroucí láska k Bohu a z ní prýstící se láska k lidu vyvolanému pobádá ho ke všem obětem, tak že všeho se odvažuje, vše podniká, vše snáší, nejvlastnějšího prospěchu se odřiká, až vůle Hospodinova naplněna a dílo jeho dokonáno jest.

Byl tedy Mojžíš oprávněn nazvati sebe **obrazem** největšího proroka a Vykupitele, Ježíše Krista. Mojžíš ušel v nejtělejší věku svém ukrutnosti Faraonově. Po té povolán a poslán jest, aby vysvobodil lid israelský z otroctví Faraonova. — Tak bude i s Vykupitelem. V mládí svém ujde nástrahám těch, kdož státi budou o bezživoti jeho. I bude vyslán, aby vysvobodil pokolení lidské z otroctví ďáblova.

Mojžiš hlásal vůli Boží a dotvrzoval nebeské posláni své zázraky, proctvími a svatým životem. — Totéž učiní také Vykupitel.

Mojžišova tvář proměněna jest na hoře: — takť bude i s Vykupitelem.

Mojžiš byl prostředníkem úmluvy staré. — Vykupitel bude prostředníkem úmluvy nové. Pravdiva jsou tedy slova v Písmě svatém, naznačující velikost a význam Mojžišův: „I nepovstal více prorok takový v Izraeli jako Mojžiš.“ (V. Mojž. 34, 10.)

§ 40. Josue.

Po smrti Mojžišově mluvil Hospodin k Josuovi: „Vstaň a přejdi Jordan! Jakož jsem byl s Mojžšem, tak budu s tebou.“ I vyšel lid ze stanů svých, aby přešel Jordan. Napřed šli kněží, nesouce archu úmluvy. Když vešli do Jordanu rozvodněného, zastavila se voda s vrchu přicházející a nadula se jako hora, dolejší pak sběhla do Mrtvého moře, tak že veškeren lid přecházel po suchém řečišti. A když přešli všichni, tekly vody, jako prvé tekávaly. ¹⁾ Přešedše rozbili stany u Galgale proti Jerichu, a Josue postavil tu dvanácte kamenů, kteréž byli vzali z řečiště Jordanu na památku pokolením, že „po suchém řečišti přešel Israel Jordan tento.“ Tu slavili fasu (velikonoc) a jedli z úrody země. I přestala manna.

Jericho pak bylo pevné a hrazené město. Proto pozbýval lid naděje, že by města dobyl. Však Hospodin řekl k Josuovi: „Obejděte všichni bojovníci město jednou za den, a tak učiníte po šest dní. Sedmého pak dne obejděte město sedmkrát. Kněží ať jdou před archou úmluvy a troubiti budou v trouby; a všecken lid ať vzdá hlasem převelikým, a zdi města se vyvrátí ze základů svých.“ Josue učinil, jak mu Hospodin byl přikázal; i obcházel město po sedm dnů. Když pak sedmého dne v sedmém obcházení kněží troubili v trouby, řekl Josue ke všem Israelským: „Křičte, nebo dal vám Hospodin město toto.“ Křičel tedy veškeren lid, a troubilo se v trouby; a když v uších množství zazněl hlas a zvuk, ihned zdi padly, a šel jeden každý do města tím místem, kteréž proti němu bylo. Tak se zmocnili Jericha. ²⁾ Potom dobyli

¹⁾ Přejdi přes Jordan, pád Jericha, jakož i všechny zázraky, jež se sběhly při dobytí Palestiny, Izraelitům důtklivě na paměť aváděly, že země é nedobyli vlastní silou, nýbrž jedině přispěním Božím.

²⁾ „Věrou zdi Jericha padly,“ di sv. Pavel (Heb. 11, 30). Vira v zastiheni božská učinila Izraelity hodnými, že nejpevnější město země zázrakem padlo v ruce jejich. Tim i důvěra lidu mocně se vzpružila, a dána mu záruka zdaru jeho podniků.

také města Haje. Obyvatelé města Gabaonu dobrovolně podrobili se Josuovi.

Když to uslyšel Adonisedek, král jerusalemský, poslal ke čtyřem králům amoritským o pomoc, aby Gabaonu dobyli. I táhl Josue z Galgale celou noc a připadl na ně v náhle. I zmátl je Hospodin; a když utkali, poslal na ně kamení veliké s nebe, tak že zemřelo jich mnohem více od kamenného krupobití, než jich pobili mečem synové israelští. Tehdy modlil se Josue Hospodinu a řekl: „Slunce proti Gabaonu nehýbej se, a měsíc proti údolí Ajalonu.“ I stálo slunce a měsíc, dokud nepomstil se národ nad nepřátely svými. I nebyl prvé ani potom tak dlouhý den. ¹⁾ Tak po sedmiletém boji Josue podmanil všechnu zemi a rozdělil ji losem mezi jednotlivá pokolení. Pokolení pak levitskému nedal dědictví, ale dostali 48 měst, rozptýlených po všem vladařství synů israelských, kteří k výživě levitů odváděli desátky všech důchodů. V Sile postavili stánek úmluvy.

Josue pak sestarav se shromáždil naposled všechna pokolení israelská v Sichemu a napomínal je, by věrně sloužili Hospodinu. Po té obnoviv ještě smlouvu s Hospodinem, dokončil život svůj jsa ve stu a desíti letech.

Josue jakožto stálý průvodce Mojžišův a svědek jeho činů, nejzpůsobivějším byl jeho nástupcem. **Pevnou věru a důvěru** v Hospodina osvědčil zejména, když shlédnuv zemi zaslíbenou krotil bouřící lid, odkazuje ho k pomoci Hospodinově. **Láskou k Bohu a lidu svému** proniknut jsa, byl horlivým plnítelem vůle Boží neustav, pokud nedobyl země zaslíbené; posléze vyznačoval se **pravdomluvností, rozvážlivostí, zručností a nezištností** při všem jednání svém. Byl tedy nejen způsobilým dokonatí díla Mojžišovo, nýbrž i odůstojněn předobrazovati Vykupitele.

Josue a Ježíš znamenají totéž: vysvoboditel nebo spasitel.

Josue přemohl nepřátely a uvedl lid israelský v zemi zaslíbenou: — rovněž i budoucí Vykupitel přemůže nepřátele naše a uvede nás v nebeskou naši vlast.

Pozn: — Pramenem dějin Josua vypravovaných jest Pentateuch a kniha Josuova. Spisovatelem Pentateuchu jest Mojžiš. Kniha Josuova složena bezpochyby Josuem samým.

---

¹⁾ Smysl modlitby Josuovy byl: „Hospodine, prodluž den, a zadrž večerní tmy, až bych nepříteli pronásleduje zahubiti mohl,“ což by za tmy noční bylo nemožno bývalo. I dosáhl toho zázrakem. Josue neměl tedy v úmyslu poučovati čtenáře své knihy o pohybu slunce kolem země. Mluvil jen po způsobu své doby. Však i my, o věci té lépe poučení jsouce, mluvíme přece o východu a západu slunce.

2. Občasí.

S o u d c o v é.

(Od r. 1434—1005 př. Kr.)

§ 41. Stav náboženství v Israeli za času soudcův.

Pokud žil Josue a pokolení, kteréž na poušti všecky divy Hospodinovy bylo vidělo, potud sloužili Israelští Bohu. Však Josue zemřel, a veškero ono pokolení shromážděno k otcům. I vzešlo pokolení nové, kteréž neznalo Hospodina, aniž pamatovalo skutkův jeho. Synové israelští činili, což bylo zlé před Hospodinem. **Vstupovali** ve sňatky manželské s národy pohanskými, kteříž okolo bydlili; **zapomněli na Boha svého**, kterýž je vyvedl z Egypta, **a následovali Bohů cizích** sloužíce jim. Pročež rozhněvala se prchlivost Hospodinova na Israele; i vydal je Bůh v ruce nepřátel jejich.

Ale když bédou a strastmi dohnáni, opět kajicně vraceli se k Bohu svému, slitoval se také Hospodin nad nimi a vzbudil jim udatné muže, kteří je vysvobozovali z rukou utiskovatelů jejich. Hrdinové tito slouli **soudcové**, jižto vykonavše Bohem na ně vznesený rozkaz, podržovali po celý život velikou vážnost a moc u všeho národu, kterýžto v nich spatřoval své vůdce a soudce. Jakmile však dotčený soudce byl zemřel, Israelité zase navracovali se k modloslužbě, horší věci činíce, než otcové jejich. A tak opakuje se v době více než třistaleté několikráte tu odpadnutí od Boha, — načež vždy bezprostředně následují tresty Boží, — tu zase návrat k Hospodinu ve lhůtách hned delších, hned kratších.

Tito pak jsou soudcové Israelských: Othoniel, Aod, Samgar, Barák (a vrstevnice jeho prorokyně Debora), Gedeon, Thola, Jair, Jefte, Abesan, Ahialon, Abdon, Samson, Heli a Samuel.

K nejpamátnejším náležejí: Gedeon, Jefte, Samson, Heli a Samuel.

Gedeon byl zbožný a udatný Israelita, jenž přepadnuv v noci ležení Madianských se třemi sty vybraných bojovníkův israelských, osvobodil vlast svoji od nepřitele.

Jefte porazil Ammonity, kteří za 18 let soužili Israelské. Táhná do boje nerozvážně slíbil, že toho obětovati bude Hospodinu, kdož by koli jemu vracejícímu se s vítězstvím první přišel.

v ústřety. Bylať to jediná jeho dcera, kteréž také učinil, jak byl slíbil, obětovav ji Hospodinu. ¹⁾

Samson z pokolení Danova byl Nazireem Božím. Pro kterýžto slib Hospodin obdařil ho velikou silou tělesnou. Irdinskými činy svými osvobozoval Israele z ruky Filistinův. Avšak v důle svém nejša ani od vlastního národu podporován, brzo pro žádost očí zapomněl na božské své poslání. I oddal se ženě filistinské Dalile, kterážto vyloudivši na něm tajemství jeho obrovské síly, dala jemu ve spaní oholiti hlavu, a ihned síla z něho odešla. Po té vydala ho knížatům filistinským, kteří mu vyloupali oči a uvrhli do vězení. Ale vlasy jeho zase poodrostly. ²⁾ A když jednou knížata filistinská v chrámě Dagonově při kvasích se veselila, povolán i Samson, aby před nimi hrál (smíchu námětem byl). I postavili ho mezi dva sloupy, které podporovaly plochou střechu chrámovou. Samson vzývav Hospodina, řekl: „Pane Bože, vzpomeň na mne a navrať mně nyní první sílu mou.“ A vzav oba sloupy, na kterých dům stál, řekl: „Umru s Filistiny.“ A když zatřásl těmi sloupy, padl dům na všechna knížata a jiné množství, které tam bylo okolo tří tisíc. A mnohem více pobil umíraje, nežli byl prvé živ jsa (Filistinův) zavraždil. Soudil Israele za 20 let.

Příběhy Samsonovy výstražné skytaji napomenuti, že obcování s pokazenými lidmi vede jen k záhubě. „Tovaryšstvu ničemnému se vyhýbej, porušuje zajisté mravy.“

§. 42. **Ruth.**

Za časů soudců (snad za Gedeona) sběhla se následující událost: Jednou povstal hlad v Israeli. I odešel člověk jeden z Bethlema Judova s manželkou svou a s dvěma syny svými do země Moabitův. Člověk ten slul Elimelech, a manželka jeho Noemi. Bydlili v krajině té po delší čas; i umřel Elimelech. Zůstala tedy Noemi s oběma syny svými, kteřížto **pojali sobě manželky** moabské, z nichž jedna slula Orfa, druhá pak Ruth. Po 10 letech umřeli oba dva synové. I vstala Noemi, aby se navrátila do vlasti

¹⁾ Ješte slibuje v přenáhlenosti své věc nedovolenou, neboť lidi obětovati zakázáno bylo i zákonem Mojžišovým. Proto neměl plniti slib, však omlouvá ho mnohonásobně zatemnělá tehdy znalost zákona, jakož i vznešená, obětovná mysl jeho, kterouž se vzdává i nejmilejšího.

²⁾ Samson zrušil slib nazirejský, jsa příčinou, že vlasy jeho mu ostříhány byly. Za trest odňal mu Bůh tělesnou jeho sílu, ale když poznav hříšný směr života se kál, Bůh zase vrátil mu s rostoucími vlasy dřívější sílu jeho.

své. Obě její snachy doprovázely ji. Když již daleko byly po-
zašly, řekla k nim Noemi: „Navraťte se do země své, a Ho-
spodin učiníž s vámi milosrdenství, jakož jste učinily se syny
mými a se mnou.“ I počaly obě hlasitě plakati. Orfa pak polí-
bivši tchýni svou, navrátila se zpět. Ale Ruth zůstala s ní a řekla:
„Kamkoli půjdeš, půjdu s tebou; lid tvůj lid můj, a Bůh tvůj
Bůh můj!“ I šly tedy spolu a přišly do Bethlema, když počali žíti
ječmene. Řekla tedy Ruth k tchýni své: „Chceš-li, půjdu na pole
a budu sbíratí klasy, které by zůstaly po žencích.“ Přihodilo se
pak, že pole toho pán byl bohatý muž, jménem Booz. Kterýžto
dozvědév se o všem dobrém, jež Ruth byla tchýni své učinila,
nejen že dovolil jí sbíratí klasy na polích svých, alebrž i žencům
svým přikázal, aby jí podali z pokrmu a nápoje svého, bude-li
chtíti s nimi jísti a píti. Po žních pak stalo se, že Booz, jakožto
blízký příbuzný Elimelechův, pojal Ruth za manželku.¹⁾ Hospodin
žehnal jejich sňatku a daroval jim synáčka; i nazvali ho jménem
Obed. Tenť byl otec Isaie, otce Davidova, z jehož rodiny vyšel
Spasitel.

---

1) Ile příkladu Ruthina jednež každé dítě, podporujíc ochotné staré a ne-
duživé rodiče své výdělkem rukou svých.

Dějiny ctnostné Ruthy i tím jsou důležité, že se jimi dosvědčuje původ
Davidův z pokolení Judova.

Pozn. — Příběh o ctnostné Ruthě vypravuje se v knize Ruth zvané,
jež snad sepsána byla od Samuele.

§ 43. Heli a Samuel.

Současně se Samsonem žil velekněz Heli, jenž soudil Israele
za 40 let. Ale Israelité neobrátili se celým srdcem k Hospodinu;
proto sténali dále pod nátiskem Filistinských. Toho času žil ná-
božný muž, jménem Elkana s manželkou svou Annou, jimžto Bůh
daroval syna; i nazvali ho Samuel, t. j. na Bohu vyžádaný. Když
pachole poodrostlo, matka jeho přivedla ho k Helimu do Sila,
aby sloužil Hospodinu ve svatém stánku. I přisluhoval Samuel
před Hospodinem, rostl a líbil se jak Hospodinu, tak i lidem.

---

¹⁾ Uměl-li muž bezdětek, tu nejbližší příbuzný byl povinen vdovu po
zemřelém pojeti za manželku, chtěl-li po něm dědit. Prvorozený syn pak po-
važován za potomka zemřelého, jehož jménem i nazýván. (Sňatek levirtný.)

Synové pak Heliho Ofni a Pinees, jsouce kněžími Páně, byli bezbožní, neznajíce Hospodina a odtrhující lid od obětí. Heli pak byl velmi stár a slyšel všechny věci, kteréž činili synové jeho, ale netrestal jich, jak toho zasloužili. Proto přišel muž Boží ohlásit mu hněv Hospodinův i zavržení jeho a ztrátu hodnosti velekněžské v rodině jeho: „Toto pak“ — pravil — „bude tobě za znamení: oba synové tvoji jednoho dne umrou.“ Také Samuelovi objevil se Bůh, aby potvrdil řeč muže, jehož byl vyslal k Helimu. Když totiž jedné noci Samuel spal ve chrámě, zavolal jej Hospodin. Samuel rychle vstana běžel k Helimu a řekl: „Tu jsem, nebo jsi mne volal.“ Heli odpověděl: „Nevolal jsem, jdi zase a spi.“ A Hospodin zavolal Samuele po druhé i po třetí. Kterýžto vstav šel pokaždé k Helimu. Porozuměl tedy Heli, že Hospodin volal pacholika; i řekl jemu: „Jdi, a potom-li ještě zavolá tebe, řekneš: „„Mluv, Hospodine, neboť slyší služebník tvůj.““ Samuel odešel, a Hospodin zavolal dvakráte: „Samueli, Samueli!“ I řekl Samuel: „„Mluv, Hospodine, neboť slyší služebník tvůj.““ Řekl tedy Hospodin: „Hle, uvedu na Heliho všechno, co jsem mluvil proti domu jeho, protože věděl, že nešlechetně činí synové jeho, a netrestal jich.“ Ráno oznámil Samuel všechna slova ta Helimu.

I stalo se v těch dnech, že vytáhl Israel vstříc Filistinům k bitvě. I přinesena jest archa úmluvy, a dva synové Heliho byli s ní. A poražen jest Israel, i padlo 30.000 mužů. Archa Boží vzata jest, dva také synové Heliho umřeli. Běže pak muž z bitvy, zvěstoval to městu Silu a Helimu. A když jmenoval archu Boží, Heli leknutím upadl se stolice nazpět a zlomiv šíji zemřel.

Filistiňští vzali archu úmluvy jakožto kořist vítězovou, aby ji v zemi své podrželi. Ale ruka Hospodinova střížena jest nad nimi; i dopustil Bůh na jedno každé město, kde právě byla, pohromy veliké. Proto poslali ji nazpět Israelským. Levité pak ji odnesli do Kariathiarima v dům Abinadabův. — Mluvil pak Samuel (na místě Heliho za soudce vyvolený) ke všemu lidu israel-skému řka: „Jestliže celým srdcem svým obrátíte se k Hospodinu, vytrhne vás z ruky Filistinův.“ Zavrhli tedy synové israelští modly své a sloužili Hospodinu samému. I slitoval se Hospodin nad nimi a dal jim tak stkvělé vítězství nad Filistiny, že Filistiňští nepokusili se více, aby přišli do končin israelských po všechny dny Samuelovy.

Samuelovo postavení v dějinách zjevení Božího hlavně tím jest důležité, že jim počíná se nové občasi, v němž bohovládny stát přiveden byl na vrchol rozkvětu. O to pak Samuel nemalou má zásluhu; k tomu, seč byl, přispíval. Již jako páchole vyznamenává se příkladnou **poslušností** k Bohu, **upřímností** k pěstounu Helimu, horoucí **láskou** k povolání svému, ku kterýmžto ctnostem druzi se v mužném věku jeho **vroucí láskou** k Bohu a **nezlétná oddanost** k lidu israeliskému.

Proto veliké došel důvěry, úcty a vážnosti u vrstevníků svých. K jeho slovu synové israelští zavrhlí modly a sloužili Hospodinu. Jim také počátek vzal **řád proroků**, jim pomazán **první král** israelský.

Synové Heliho pohoršlivým svým chováním zostouzeli bohoslužbu, ač jim jakožto kněžím náleželo zvelebovati ji. I došli zaslouženého trestu. Podobně nezůstane bez trestu, kdož zneuctívá a snižuje, což svatého jest. „Nemylte se, Bůh nebude posmíván.“ (Gal. 6, 7.)

Pozn. — Pramen, z něhož biblické dějiny čerpají události od smrti Josuovy až k veleknězi Helimu, jest **kniha soudcův**, kteráž bezpochyby pochází od Samuele.

§ 44. Proroctvo v Israeli.

Zvláštním, důležitým zjevem v dějinách lidu vyvoleného jest proroctvo, jež Samuelem bylo zřízeno. Proroci byli mužové, kteří z rozkazu a vnuknutí Božího napomínali lid k pokání a věrnému plnění zákona Mojžíšova, ohlašovali pomstu Boží, zvláště však předpovídali budoucího Vykupitele.

Již před Samuelem proroci tu i tam povstávali; ale od Samuele počínajíc stalo se proroctvo ústavem trvalým. Zřídiltě Samuel školy prorocké, v nichžto způsobili mladíci pod dozorem staršího proroka cvičili se v zákoně Božím a naváděni byli k bohulibému životu. Daru proroctví ovšem přiučiti se nemohli, ale zbožným a svatým životem připravoval se duch jejich, aby svým časem vzali od Boha milost oznamovati lidem vůli jeho a předpovídati věci budoucí. Avšak ne všichni byli již proroky Božími, kdož z těchto škol vyšli, anobrž mnozí povolání bývali bezprostředně od zaměstnání občanského k úřadu prorockému.

Božské povolání zaručeno jim a jiným zázraky, které činili z rozkazu Božího. I nebylo tedy přičiny pochybovati o pravdivosti řečí jejich.

3. Občasí.

Čas od králův až do rozdělení říše

(Od l. 1095—975 před Kristem.)

§ 45. Zřízení království. — Saul.

Samuel posledním byl soudcem v Israeli. Ke sklonku života jeho zřízena **moc královská**. Že pak Hospodin neviditelným byl králem lidu vyvoleného, tedy viditelný král israelský nebyl neobmezeným samovládce, nýbrž toliko náměstkem Božím a vykonavatelem vůle jeho. Úřad svůj zastával z vůle Boží, nikoli z vůle lidu.

Však i **kněžstvo a proroctvo** obdrželo moc svoji od Hospodina a z vůle jeho úřad svůj vykonávalo; proto kněží a proroci nestáli pod králem, nýbrž vedle něho jako strážci, by moci své nezneužíval.

Když se tedy sestaral Samuel, a synové jeho nechodili po cestách otce svého, shromáždivše se všichni starší israelští, přišli k Samuelovi a řekli jemu: „Ustanov nám krále, jakož i všichni jiní národové mají.“ I nelíbila se řeč ta Samuelovi,¹⁾ a modlil se k Hospodinu. Bůh pak řekl jemu: „Uposlechni hlasu jejich, ale předpověz jim práva, která bude míti král nad nimi.“ I učinil Samuel, jakž byl Hospodin rozkázal, a pomazal Saula, muže velmi sličného a udatného z pokolení Benjaminova, za krále nad lidem israelským, neboť toho byl sobě vyvolil Bůh. — Hospodin byl se Saulem a dával mu vítězství nad nepřátely Israelských.

Jednou však utkvav se polem s Amalekitskými a poraziv je na hlavu, proti zřejmému rozkazu Hospodinovu vzal nejlepší stáda jejich a zpyšněv postavil sobě vítězné oblouky. Stalo se pak slovo Hospodinovo k Samueli řkoucí: „Lito mi jest, že jsem Saula ustanovil králem, nebo slov mých skutkem nevyplnil.“

Šel tedy Samuel Saulovi vstříc a když přišel do ležení, řekl jemu Saul: „Vyplnil jsem slovo Hospodinovo.“ Ale Samuel pravil: „Jaké jest to bečení stád, které zní v uších mých?“ Saul vy-

---

¹⁾ Žádost Israelských proto Samuelovi se nelíbila, že žádali krále „na způsob jiných národů“, jižto řídili národy podle vůle své a nikoli podle vůle Boží. Bůh však povolil žádosti lidu, aby také královská důstojnost Vykupitelova, — jak už dříve kněžská a prorocká, — ve starém zákoně byla předobrazena.

mlouvaje se odpověděl: „Zachoval lid, což lepšího jest z ovcí a skotů, aby obětovány byly Hospodinu.“ Ale Samuel pravil jemu: „Zdaliž chce Hospodin zápalům a obětem, a ne raději, aby bylo posloucháno hlasu jeho? Lepšíť jest zajisté poslušenství, nežli oběti.¹⁾ Proto tedy, že jsi zavrhl řeč Hospodinovu, zavrhl Hospodin i tebe, abys nebyl králem.“ — Potom odešel Saul do domu svého; ale Samuel plakal Saula, že Hospodin ho zavrhl. I řekl k němu Hospodin jednoho dne: „Dokavad plakati budeš Saula? Naplň roh svůj olejem, a jdi do Bethlema k Isaiovi, neboť jsem opatřil sobě ze synů jeho krále.“ Samuel tedy přišed do Bethlema povolal Isaie a synů jeho k oběti. A když přicházel David pastýř, syn Isaiov nejmladší, řekl Hospodin k Samuelovi: „Vstaň, pomaz ho, neboť ten jest to.“ Vzal tedy Samuel roh s olejem a pomazal ho prostřed bratří jeho, a obrácen jest duch Hospodinův na Davida od toho dne; od Saula pak odstoupil, a lomcoval²⁾ jím zlý duch a trápil ho přechasto velikou těžkomyslností. Zpozorovavše to služebníci Saulovi řekli k němu: „Vyhledáme člověka, který by uměl hráti na harfu, aby hrál před tebou, a tobě aby lehčeji bylo.“ Jeden ze služebníků doložil: „Znám nejmladšího syna Isaiova v Bethlemě, kterýž umí dobře hráti na harfu.“ Poslal tedy Saul pro Davida a zamiloval ho velmi. Kdykoli pak duch zlý napadal Saula, David bera harfu hrával rukou svou, a občerstvoval se Saul.

Pokud Saul skromným byl a radou zbožného Samuele se řídil, Bůh byl s ním; ale když zpyšněl a slov Samuelových nedbal, Hospodin opustil a zavrhl ho. Výstražný to příklad všem, kdož pohrdají radami zkušených a moudrých rádců, svými lichými domysly se řídíce. „Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost svou.“

§ 46. Boj Davidův s Goliášem.

Sebravše pak Filistiňští vojska svá k boji, táhli proti Israelským. Filistiňští stáli na hoře s oné strany, Israelští pak na hoře se strany druhé, a údolí bylo mezi nimi. Tu ze stanů Filistin-

---

¹⁾ Poslušenství lepšíť jest nežli oběti. Neboť: a) poslušnu býti příkazů Božích žádá se bez výminky, kdežto oběti přinášeti zůstaveno toliko dobré vůli lidské; b) poslušný obětuje svou vlastní vůli, kdežto obětující vzdává se toliko obětného zvířete, anebo obětované věci.

²⁾ Duch zlý lomcoval Saulem. Příčinou toho zjevu bylo zlé svědomí a působení ďáblovo. „Není pokoje bezbožným, praví Hospodin.“ (Isaiáš 48, 22).
Ješek-Bedroš, Dějepis Zjevení Božího. 5

ských vyšel muž obr, jménem Goliáš. Od hlavy až do paty bylo mu brnění měděné, dřevo pak kopí jeho bylo jako vratidlo tkalcovské. Obr ten vystoupiv volal proti vojskům israelským: „Vybeřte ze sebe muže, a nechť sestoupí k souboji. Porazí-li mne, budeme my služebníci vaši: pakli já porazím jej, vy nám sloužití budete.“ Když se pak k svému navrátil, chlubil se: „Dnes jsem zhaněl vojska israelská.“ Takto vycházel a stával Filistin ten ráno a večer po čtyřicet dní. Saul pak a všichni Israelští báli se velmi.

Tu přihodilo se, že David přišel ¹⁾ do ležení zvědět, dobře-li se mají bratří jeho. A když s nimi ještě mluvil, vystoupil Goliáš z ležení Filistinův a haněl opět Israelské. I zvolal David: „Kdo jest tento Filistin, že zhaněl vojsko Boha živého?“ I vstoupil před Saula a řekl: „Ať žádný netratí myslí pro něho; já služebník tvůj půjdu a budu bojovati proti Filistinovi tomuto.“ I vzal hůl do ruky, vybral sobě pět kamenů hladkých z potoku, vložil je do mošny pastýřské a prak svůj v ruce nesa, šel proti Filistinovi. Kterýžto spatřiv Davida, posmíval se jemu. A když se přibližoval, David vyňal rychle jeden kámen z mošny a otočiv hodil jím z praku i udeřil Filistinského v čelo tak prudce, až padl na tvář svou na zemi. I běžel David ke Goliášovi a dobyv meče jeho z pošvy, stal mu hlavu. Vidouce Filistinští, že umřel nejsilnější jejich, utíkali; Israelští pak honili je a vpadli do jejich stanů. I vzal Saul Davida toho dne k sobě a nedopustil mu navrátiti se do domu otcova.

Když pak Saul se navracel s Davidem domů, vyšly jim vstříc ženy ze všech měst s bubny a cimbály radostně propěvující: „Zabilť jest Saul tisíc, ale David deset tisíc.“ I rozhněval se Saul náramně a od toho dne nelibě hleděl na Davida. Druhého dne pak napadl Saula opět zlý duch. Když tedy David před ním na harfu hrál, Saul hodil kopí, které v ruce držel, myslé, že by mohl probodnouti Davida, až do stěny. Ale uchýlil se David.

Goliáš spoléhal se na svou tělesnou sílu a pohrdal Davidem, že nepatrné byl osoby; však přece byl přemožen a zahynul. „Pýcha předchází pád, a před pádem bývá hrdost.“ (Přís. 16, 18.)

---

¹⁾ Když totiž vypukla válka s Filistiny, David jsa ještě mlád odešel ode dvora Saulova do domu otcovského, ale tři starší jeho bratři táhli s vojskem Saulovým do pole proti nepříteli.

§ 47. **Davidova šlechtná mysl. — Smrt Saulova.**

Vida Saul, že Hospodin jest s Davidem, od něho pak že odstoupil, bál se ho i myslil v srdci svém: Necht nesejde David od ruky mé, ale od ruky Filistinských padna v boji. Pročez učinil ho tisícníkem a ustanovil k válečným výpravám proti Filistinům. Ale David ve všech cestách svých počínal si opatrně, zmužile a udatně, tak že jméno jeho učiněno jest slavné, milé a vzácné u veškerého národu. I stal se Saul úhlavním nepřitelem Davidovým. V slepé nenávisti své poručil i synu svému Jonathovi a všem služebníkům svým, aby hleděli zabiti Davida. Však Jonathas, kterýž Davida miloval a s ním byl slavnou učinil smlouvu nerozdílného přátelství, výstrahu dal příteli nevinně pronásledovanému. Otcí pak svému domlouval, aby se neprohřešil proti krvi nevinné. I utišil se Saul na chvíli v hněvu svém proti Davidovi; ale netrvalo dlouho, a znova jal se pronásledovati ho tím krutěji. Již tedy David nikde nebyl jist životem svým před Saulem; proto utekl do hor judských. I sešli se k němu všichni, kteří byli v úzkosti postaveni a hořké mysli, okolo čtyř set mužů, a David učiněn jest jejich knížetem.

Saulovi pak bylo vyzraženo, že David se skrývá na jedné hoře.

Pojal tedy Saul tři tisíce mužův vybraných a šel hledat Davida. Cesta vedla je k jeskyni, do které Saul vešel, aby tam spal. Ale také David a muži jeho kryli se dále v zadním koutě té jeskyně. I řekli služebníci Davidovi k němu: „Aj, Hospodin dal nepřitele tvého v moc tvou, abys učinil jemu, jak se koli líbiti bude před očima tvýma.“ A David uřezal tíše kraj pláště Saulova, ale mužům svým řekl: „Uchovejž mne Hospodin, abych vztáhnouti měl ruku svou na něj, nebo pomazaný Hospodinův jest.“ I nedopustil jim, aby povstali proti Saulovi. Saul pak vstav z jeskyně bral se cestou svou. Ale i David vstal po něm a vyšed ven volal za ním řka: „Pane můj, králi! Proč posloucháš řečí lidských, kteří praví: „David hledá tvého zlého?““ Hle, otče můj, viz a poznej kraj pláště tvého v ruce mé: žeť, když jsem řezal jej, nechtěl jsem vztáhnouti ruky své na tebe. Ty pak úklady činíš duši mé.“ A Saul pozdvihna hlasu svého, plakal a řekl Davidovi: „Spravedlivější jsi ty, nežli já. Hospodin odplatíž tobě. A nyní poněvadž vím, že budeš míti v ruce své království israelské, přísahni mi skrze Hospodina, že nevypleníš semene

*

mého po mně.“ I přísahal David Saulovi. Odešel tedy Saul do domu svého, a David s muži svými vstoupili na bezpečnější místa.

Zatím umřel Samuel, i shromáždil se všechen Israel, plakali a pochovali jej v domě jeho.

Stalo se pak, že Filistiňští shromáždili vojska svá, aby se připravili k boji proti Israeli. Shromáždil také Saul všeho Israele a přišel do Gelboa. Uzřev ležení filistinské bál se příliš; věděl zajisté, že opuštěn jest od Boha. Když se bitva strhla, padlo mnoho Israelských, mezi nimi i Jonathas a jiní dva synové Saulovi. Saul pak od nepřátelských střelců těžce raněn jsa, v zoufalosti nalehl na svůj vlastní meč a probodl se. Když Davidovi zvěstovali smrt Saulovu, rozpomněl se, jakož pravá láska a šlechtná mysl činívá, toliko dobrých vlastností jeho a hořem roztrhl roucho své. Velikým však nařkáním nařkal nad Jonathou volaje: „Žalost mám nad tebou, bratře můj Jonatho! Jako matka miluje syna svého jediného, tak jsem já miloval tebe.“

Jonathas osvědčil se býti upřímným přítelem Davidovým háje ho, výstrahu dávaje a u věrnosti trvaje až do konce. Přátelství vzácná jest květina, kteráž vzkličiti a vzrůstí může toliko v dobré půdě srdce ctnostného. Proto jen ctnostné lidi zvol svými přátely.

§ 48. David králem. (1055 př. Kr.)

Když byl Saul zemřel, David otázav se Hospodina šel do Hebrona; i přišli muži judští a pomazali jej tam na království. Ostatní pokolení přidržovala se sice z počátku Isbosetha, syna Saulova. Po sedmi však letech všichni Israelští uznali Davida za krále.

Ve třiceti letech byl David, když počal kralovati. I táhl proti Jebusitům, kteří jižní část Jerusalema ještě v moci své měli. Poraziv je dobyl hradu Siona a upevnil ho vůkol, nazval ho městem Davidovým a bydlil v něm¹⁾.

---

¹⁾ Původní jméno města toho bylo Salem, t. j. pokoj; potom sloulo Jebus od Jebusitův; David dobyv ho, nazval je Jerusalemem, t. j. obydlím pokoje, a učinil je hlavním městem říše.

Leží pak Jerusalem na třech pahorcích, z nichžto severní Akra, středovýchodní Moria neboli hora chrámová, jižní Sion sluje. Na Sionu

Nejpřednější jeho péčí bylo **povznést v lidu život náboženský**. Za tou příčinou dal slavně přenést archu úmluvy z Kariatiarimu do Jerusalema a postavil ji uprostřed stánku prozatím zřízeného. Na to uspořádal služby Boží; rozdělil kněží na 24 třídy, aby losem se střídajíce konali svatou službu ve stánku bez přestání. Rovněž tak zřídil službu levitův. Vyvoliv z nich 4000 zpěváků pode třemi řediteli, rozdělil je též na 24 třídy, aby střídavě zpívali ke chvále Boží svaté písně a na rozličné hráli nástroje. Posléze chtěl Hospodinu vystavěti chrám. Avšak stala se řeč Boží k Nathanovi řkoucí: „Jdi a mluv Davidovi, služebníku mému: „Toto praví Hospodin: Nebudeš ty mi stavěti domu k bydlení, protože jsi muž bojovný a krev jsi proléval. **Ale když se vyplní dnové tvoji, a usneš s otci svými, vzbudím símě tvé po tobě. Onť vystaví dům jménu mému, a já upevním trůn jeho na věky.**“¹⁾

Jak o vzkříšení života náboženského, rovněž David staral se také o **časné blaho svých poddaných**. Sobě zvolil moudré rádce, lidu svému pak ustanovil spravedlivé soudce. Pokořiv také všechny nepřátele vůkol, rozšířil říši israelskou od Egypta až k Eufratu a od Sinaie až k horám armenským. I rozhlášeno jest jméno jeho daleko široko, a slavné učiněno jest králování jeho.

§ 49. Absolon.

David bohužel nebyl dosti bdělým v ctnosti své, i dopustil se velmi těžkého hříchu, z něhož však činil pokání, co živ byl. Dal totiž lstivě v boji zavraždit Uriáše, aby Bethsabu, manželku jeho, mohl pojmáti za ženu. I nelíbilo se to Hospodinu. Minul rok.

stál hrad Davidův, od něhož Jerusalemem obzřetelně „decerou Sionskou“ neboli prostě „Sion“ se nazývá. Za časů Římanův přistaven severozápadně čtvrtý díl města Bezetha na hoře téhož jména.

Starý Jerusalemem nečítal ani v době největšího rozkvětu více než 150.000 obyvatelů. Ale k výročním slavnostem shromažďovalo se ve zdech jerusalemských až na 2,700.000 lidí.

¹⁾ Prorocství toto odnáší se předně k synu Davidovu Šalomounovi, ale svrchovaného naplnění dochází teprve Kristem Pánem; onť vzdělal Hospodinu duchovní chrám, církev křesťanskou, a trůn jeho trvati bude na věky. Spolu předpovídá se tímto proroctvím, že rodina Davidova vyvolena jest z pokolení Judova, aby z ní narodil se Messiáš. Pročež Messiáš také synem Davidovým se nazývá.

Po té poslal k němu proroka Nathana, kterýžto přišed řekl jemu: „Dva muži byli v městě jednom, jeden bohatý a druhý chudý. Bohatý měl ovec i volů velmi mnoho. Chudý pak neměl nic krom jednu ovci maličkou, kteráž odrostla při něm a při dětech jeho tolikéž, z chleba jeho jídajíc a z číše jeho pijíc a v lůnu jeho spávajíc: a byla jemu jako dítě malé. Když pak nějaký pocestný přišel k bohatému, líto mu bylo vzíti z ovce a z volů svých, ale vzal ovci toho muže chudého, aby připravil hody pocestnému.“ I rozhněvav se David náramně řekl k Nathanovi: „Živť jest Hospodin, že hoden jest smrti muž, kterýž to učinil.“ I řekl Nathan k Davidovi: „Ty jsi ten muž! Ženu Uriášovu vzal jsi sobě za manželku, Uriáše pak zabil jsi mečem Amonitův! Protož toto praví Hospodin: „„Aj, já vzbudím proti tobě zlé z domu tvého.““ I vyznal David skroušeně: „Zhřešil jsem Hospodinu.“ A čině pokání, volal: „Smiluj se nade mnou, Bože, podle velikého milosrdenství svého a podle množství slitování svých shlad nepravost mou.“ Na to řekl Nathan Davidovi: „Hospodin přenesl hřích tvůj; neumřeš. Ale nejmladší syn tvůj tobě smrtí umře.“ Což se také naplnilo do sedmi dnů. Avšak největšího trestu dostalo se mu teprve nezdárným synem jeho Absolonem, skrze něhož naplnila se prorocká slova Nathanova: „Aj, já vzbudím proti tobě zlé z domu tvého.“

Byltě Absolon nejkrásnější muž v celém Israeli. Od paty nohy až do vrchu hlavy nebylo na něm žádné vady; ale duše jeho plna byla nevděku a zrady. Jsa žádostiv moci královské, úlisnými slovy nachyloval k sobě víc a více srdce lidu, až posléze vzbouřiv se proti otci Davidovi, v Hebroně dal se prohlásiti za krále. Tak stalo se spiknutí veliké, a zaslepený lid sbíhal se odevšad i rozmnožoval se kolem Absolona. David uslyšev o vzpouře syna svého, řekl služebníkům svým: „Utecme, aby snad přijda Absolon nepřepadl nás a nepohubil města.“ Vyšel tedy David se vši čeledí svou z Jerúsalema za potok Cedron. Bosýma nohama vstupoval pláče k vrchu hory Olivetské. A když tak utíkal, potkal se s ním muž z domu Saulova, jménem Semei, kterýžto házeje na Davida kamením a zlořeče mu řekl: „Vyjdi ze země, vyjdi, muži krve!“ I řekl Abisai králi: „Proč zlořečí tento nestydatý člověk pánu mému králi? Půjdu a setnu mu hlavu.“ Ale král řekl: „Nechtež ho, ať zlořečí; snad popatří Hospodin na soužení mé a odplatí mi dobrým za zlořečení toto.“

Potom sčeti David lid svůj, a postaviv ho pod správu nej-

lepších svých vojevůdcův, přikázal jim: „Zachovejte mi syna Absolona.“ A tak vytáhl lid do pole, a stala se bitva veliká v lese Efraimském. I poraženo jest vojsko Absolonovo. Absolon sám utíkal na mezku lesem; ale podjížděje pod veliký a hustý dub, uvázl za dlouhé vlasy na dubě, a mezek pod ním odběhl. Vida to Joab vzal tři kopí a vrazil je v nevděčné srdce Absolonovo. Oděnci pak Joabovi bijíce dobyli ho a uvrhli mrtvolu jeho v lese do hluboké jámy a snesli na ni velikou hromadu kamení. Rychlý posel přinesl zprávu tu Davidovi, kterýžto zarimoutiv se náramně plakal a volal: „Synu můj, Absolone, kdož mi dá, abych já umřel za tebe!“ I obrátilo se to vítězství v zármutek v ten den všemu lidu. — I navrátil se král do Jerusalema, a všecken lid pokořil se jemu. I přišel také Semei a padna před králem, řekl: „Nepočítej mi, pane, příkoř toho dne, když jsi vyšel.“ A David mu odpustil.

Bůh odpustil Davidovi hřích; ale syn jeho zemřel, který se mu narodil, z čehož patrně, že s vinou věčnou neodpouštějí se zároveň časné tresty. — Tak promíjí Bůh kajícímu hříšníkovi ve svátosti pokání vinu hříchu a věčné tresty, ale nikoli tresty časné.

Absolon došel zaslouženého trestu: Strašný jeho konec budiž důtklivým poučením všem neposlušným a nevděčným lidem. „Kdo sužuje otce a zahání matku, hanebný jest syn a nešťastný.“ (Přisl. 19, 26.) Zkušenost také všech starých lidí dokazuje, že nevděčné a neuctivé dítě skutečně nešťastným bývá již na tomto světě.

§ 50. Poslední nařízení a smrt Davida.

Když David se sestaral, řekl: „Šalomoun bude kralovati po mně. Ať ho pomaže Sadok kněz a Nathan prorok za krále nad Israelem.“ I stalo se tak. Potom svolal všechna knížata israelská a napomenuv je, aby ostříhali přikázání Hospodinova, řekl: „Slyšte mne, bratři moji a lidé můj! Myslil jsem, abych vystavěl Hospodinu dům. Ale Bůh mi řekl: „Nebudeš mi stavěti domu, protože jsi tolik krve prolil veda přemnoho válek. Ale Šalomoun, syn tvůj, mi vystaví dům a símě mé.“ Nyní tedy, Šalomoune, poněvadž vyvolil tebe Hospodin, abys vystavěl dům svatyně, posilniž se a vykonej dílo to. Hospodin Bůh s tebou bude a neopustí tebe.“ Dal pak David synu svému zlata a stříbra na všeliké nádoby k službám Božím, jakož i vypodobnění chrámu a všech s ním spojených staveb a síní. Potom řekl všechněm: „Dílo toto veliké

jest, nebo ne člověku připravuje se příbytek, ale Bohu. Já pak podle vši své možnosti nachystal jsem nákladů k domu Boha svého. Naplňte tedy i vy ruce své dary a oběťujte je Hospodinu.“ I obětovali knížata a lid s veselým srdcem k dflu domu Božího.

Když pak se přiblížil čas smrti Davidovy, přikázal Šalomounovi, synu svému, říka: „Já vcházím na cestu vši země; ty pak zachovej přikázání Hospodina, Boha svého, chodě po cestách jeho, abys moudře činil všecko. Budeš-li ho hledati, nalezneš jej, pakli ho opustíš, zavrže tě na věky.“ Na to usnul David s otci svými a pochován jest v městě Davidově. Dnů pak, v nichžto kraloval, bylo 40 let.

Jak Israel i my rádi obětujme, kdykoli jde o oslavu Boží.

Význam a povaha Davidova. — Znameníť jest úloha, kterou David vykonal v dějinách zjevení Božího. Za jeho panování povznesen stát boho-vládny na vrchol leskné slávy, a položen pevný základ k dalšímu vnitřnému rozvoji jeho. S velikým tímto úkolem Davidovým srovnávaly se i jeho duševní vlastnosti a ctnosti, jimiž se stkvěl.

Již v boji jeho s Goliášem projevilo se určení jeho k velikým činům, zvláště pak vyniká při této příležitosti na povrch jeho **důvěra v Boha a ohnivá horlivost** pro čest Nejvyššího. Pronásledován jsa od Saula, vyznamenává se **trpělivostí** neobyčejnou, **spanilomyslností** srdce andělskou, kteráž šetřila i úhlavního nepřítele, pomstu Bohu zůstavujíc. Maje nastoupiti vládu **táže se dříve Hospodina**, čímž poučuje nás, žeť před každým důležitým činem nám jest poraditi se s Bohem; staraje se pak o **časné blaho** svých poddaných neméně, nežli o **vzkříšení** čilého života náboženského v lidu a o důstojnou **oslavu služeb Božích**, přeuschtlivý zůstavuje příklad všem vzdělaným a výše postaveným, kterakým směrem sluší pečovati o pravé dobro lidu.

Povstáv rychle z hříchu svého, vzorem jest právě a nelíceně **kajivosti**, kteráž pokorně a ochotně podrobuje se trestu a pokutě.

Pro kteréžto přednosti a ctnosti povahy své hodným učiněn jest býti: **a) praotcem Vykupitelovým**, ježto předpovědi messiáské na jeho rodinu byly přeneseny; **b) nástinem královské jeho důstojnosti**; nebo jako David po mnohých svizelích a protivenstvích dosedl na trůn israelský a slavně panoval: tak i Vykupitel utrpením a snížením vejde do slávy své, aby seděl na pravici Otce nebeského; **c) prorokem jeho**. S podivuhodnou jasností v žalmech svých předpovídá osudy Vykupitelovy.

Poznámkou. David nazývá se také „**žalmista Páně**“ nebo „**královský pěvec**“. Složil totiž přemnoho nábožných zpěvů, jež obsaženy jsou v „knize žalmů“ neboli „Žaltáři“. Žaltář jest totiž sbírka nábožných zpěvů (150), které na větším díle od Davida, z částky také od jiných, pozdějších pěvců za přispění Ducha Božího složeny a okolo r. 500 před Kristem v jednu knihu sešity a v nynější pořádek byly uvedeny.

Co do obsahu rozestupují se: **a) ve chvalozpěvy**, v nichž se velebi moc a dobrota Boží, jak se jeví ve přírodě, v řízení osudů lidských, zvláště

pak národu israelského: *b) ve zpěvy kajcné*, jimiž Bůh vyzývá se o pomoc a smilování; *c) v žalmy messiašské*, jež obzvláštní jsou důležitostí, aby předpovídají jednotlivé okolnosti života, utrpení, smrti a oslavení Vykupitelova.

§ 51. Moudrý Šalomoun králem. — Stavba a posvěcení chrámu.

Po smrti Davidově kraloval Šalomoun. Miloval Hospodina a chodil v příkázáních otce svého. I ukázal se mu Hospodin ve snách říka: „Žádej, začkoli chceš, abych dal tobě.“ Šalomoun odpověděl: „Hospodine, Ty jsi učinil, abych kraloval nad lidem Tvým, já pak ještě slabý a nezkušený mládenec jsem. Dojž mi tedy srdce k umění schopné, abych mohl dobře souditi lid Tvůj a rozeznávati mezi zlým a dobrým.“ I líbila se Hospodinu ta prosba; proto udělil mu netoliko srdce moudré, alebrž i bohatství a slávu, moc a dlouhý život.

Čtvrtého léta kralování svého Šalomoun začal stavěti dům Hospodinův v Jerusalemě na hoře Morii, kterýžto po sedmi letech dokonán jest se vším dílem svým a se všemi nádobami svými. I byl chrám ten veliký a stkvostný, kterýžto sice svatému stánku se podobal, ale nádherností a rozsáhlostí daleko jej převyšoval. Byl zajisté zdělán šedesáti loktů a zšíří dvaceti loktů a zvýší třiceti loktů, kromě podloubí kolem něho vedoucích a dvou velikých síní pro kněžstvo a pro lid. Vnitřní stěny byly z dříví cedrového, tak že žádný kámen ve zdi nemohl viděn býti. Z dříví samého pak vyčnívaly řezby cherubínů, palem a květin, tak uměle vyryté, že se zdálo, jakoby byly vyrostly ze stěny. Vše ostatní uvnitř chrámu obloženo bylo zlatem nejčistším (strop, zdi a podlaha). Rovněž i posvátné nádobí a nářadí zhotoveno bylo z ryzího zlata.

Když dokonáno všecko dílo, Šalomoun shromáždil starší a knížata všech pokolení. Kněží pak v slavném průvodu přenesli archu úmluvy ze Siona do velesvatyně. Stalo se tehdy, když vyšli kněží ze svatyně, že oblak naplnil dům Hospodinův.

I padl Šalomoun před oltářem zápalů na kolena, vztáhl ruce k nebi a modlil se: „Hospodine, Bože israelský! Neníť podobného Tobě ani na nebi ani na zemi. Jéstliže nebe i nebesa nebes neobsahují Tebe, čím méně dům tento, kterýž jsem vystavěl? Avšak k tomu toliko udělán jest, abys vyslyšel modlitbu

služebníka svého i lidu svého israelského. Kdožbykoli tedy se modlil na místě tomto, vyslyš ho a buď milostiv jemu.“

Když Šalomoun dokonál modlitbu svou, oheň s nebe sestoupil a strávil oběti. I padli všichni Israelští na tváře své a klaněli se Hospodinu.

Jako Šalomoun pros i ty za moudrost, onať jest převzácným darem Ducha svatého, dražším nežli všechny statky pozemské. „Komu z vás nedostává se moudrosti, žádejž ji od Boha, a budeť dána jemu.“ (Jak. 1, 3.)

Chrám Šalomounův posvátným byl místem, přebývalať v něm velebnost Hospodinova v obraze oblaku naplňujícího velesvatyni: však světější a velebnější jest chrám křesťanský, v němž Bůh tělesně v nejsvětější svátosti Oltární přebývá, vždy připraven jsa vyslechnouti modlitby naše. Proto s uctivostí největší vstupuj do chrámu Páně.

§ 52. Šalomounova sláva i konec.

Kromě chrámu Hospodinova vystavěl Šalomoun i sobě překrásný palác. Trůn jeho byl z kostí slonových a všecek zlatem štkvoucím obložen. Měl také král mnoho lodí velikých v Asiongaberu a muže, plavce umělé na moři, kteří přišli až do Ofiru (Indie a Arabie) i do Tharsy (Tartessu ve Španělsku) a přinesli odtud zlato a stříbro, drahokamy a slonovou kost. — Založil také mnoho nových měst a městeček; Jerusalema pak ohradil a ozdobil tak, že sotva bylo tehdaž města jemu rovného.

Šalomoun panoval nade všemi králi od řeky Eufratu až ku končinám egyptským, i měl mír po celém sousedství. Králové i národové z blízka i z daleka prokazovali mu čest a přinášeli mu dary. Ano až ze Sáby přijela královna k němu, aby uzřela slávu a uslyšela moudrost jeho. Tak vynikal Šalomoun bohatstvím a moudrostí a slávou nade všechny krále země.

Ale Šalomoun nesetřval v bohobojnosti. Když se sestaral, nakaženo jest srdce jeho skrze ženy cizozemky, jež pojal z pohanských národův. A Šalomoun, moudrý Šalomoun klesl tak hluboko, že k vůli ženám klaněl se modlům a jim stavěl chrámy. Proto rozhněval se Hospodin na něj a řekl jemu: „Poněvadž neostříhal jsi úmluvy mé, roztrhna rozdělím království a dám je jednomu ze služebníků tvých. Ale však za dnů tvých neučiním toho, než z ruky syna tvého od rhuu je; ale pokolení jedno (Judovo a Benjaminovo) nechám jemu pro Davida; otce tvého.“ I vznikly spiknutí a vzpoury a rozšiřovaly se víc a více, protože

zaslepený Šalomoun počal utiskovati poddané své mnohými daněmi a břemeny. Ale uprostřed rozbrojů těch zemřel Šalomoun. Dnů pak, v nichžto kraloval, bylo 40 let. I pochován jest v městě Davidově.

Moudrost, bohatství, sláva nezachránily Šalomouna před pádem, ba spíše přivodily ho k modlářství. Proto budiž vždy na stráž proti zlým náklonnostem, v tobě bytujícím. Povolíš-li jim dosti málo, opanují tebe.

Význam Šalomounův. — Šalomounovi zůstaveno bylo dovršiti dílo otcem jeho započaté: **upevnilť** na venek moc říše své, vystavěv mnoho ohrazených měst, vniterní pak **blahobyť povzněl** na vrchol rozkvětu nebyvalého. — Israelité žili za dnů těch v blaženém míru beze strachu před nepřátely, jeden každý pod svým vinným kmenem a pod fíkem svým. Vystavěv **velkolepý chrám**, vzdělal lidu israelskému nehynoucí pomník, kterýž jemu neustále hlásal jednotu a velebnost Hospodinovu, povzbuzoval ke zbožnosti a jemu připomínal vyvolení jeho.

Moudrosti a rozumnosti neobyčejnou obdařen jsa, Šalomoun také plnou měrou dostával úkolu naň vznesenému, pokud chodil po cestách Hospodinových; jákmile však přestal hledati Hospodina, opuštn jest od něho a rychlým krokem klesal sám, klesala i říše jeho s výše své.

Poznámka. O moudrosti a rozumnosti Šalomounově svědčí také jeho spisy nám zůstavené, jež jsou:

a) **přísloví**, t. j. sbírka důmyslných a jadrných prűpovědi neboli pravidel, navádějících k moudrému uspořádaní života.

b) **kazatel (Ecclesiastes)**, v němž Šalomoun učí, že všecka dobra a radosti tohoto světa opravdově neoblažují člověka, ale že jen zbožnost, ctnost a věrné plnění přikázání Božích k pravé vede blaženosti. (Marnost nad marnost atd.)

c) **velepfseň, také pfseň psaní zvaná**. V ní opěvuje se v obrazné a na neobyčejná podobenství bohaté mluvě láska dvou zasnoubených, čistotná, vroucí a trvalá. Smysl její jest toliko duchovní, znázorňující předně **lásku Hospodinovu k lidu israelskému**, ale také **láskyplné spojení Ježíše Krista se svou chotí, církví svatou**, a poslěze s každou jednotlivou duší spravedlivou.

4. Občasí.

Od rozdělení říše až do zajetí.

(Od r. 975—722; a od r. 975—588 př. Kr.)

§ 53. Rozdělení království a následky jeho. — Proroci.

Po smrti Šalomounově kraloval Roboam, syn jeho. I sešel se všechen Israel do Sichema k Roboamovi a řekl: „Otec tvůj přetěžké jho uložil na nás; protož ty nyní polehči nám břemeno, a budeme sloužiti tobě.“ Radil se tedy Roboam se staršími, kteří

stávali před Šalomounem, otcem jeho; i řekli jemu: „Jestliže dnes prosbě jejich povolíš a budeš-li jim mluvití přívětivě, budou služebníky tvými po všechny dny.“ Ale on opustiv radu starců, povolal mládenců, kteří s ním byli vychováni; oni pak řekli jemu: „Takto mluv k lidu tomu: „Otec můj vložil na vás jeho těžké, já pak přidám ještě k němu; otec můj mrskal vás bičky, ale já mrskati vás budu bičky uzlovatými.“¹⁾ A Roboam mluvil lidu vedle rady mládenců. Vida tedy lid, že v žádosti své oslyšán jest, řekl: „Jakýž díl máme v Davidovi?“ A odstoupiv od domu jeho ustanovil králem Jeroboama, kterýž prvé býval služebníkem Šalomounovým; aniž kdo následoval Roboama, jediné pokolení Judovo a Benjaminovo.

Tak tedy r. 975 př. Kr. národ israelský rozestoupil se ve dvě říše: **jižní judskou** s hlavním městem Jerusalemem a **severní israelskou** s hlavním městem Sichehem, později Samařím.

I byly následky rozdělení tohoto velmi smutné. Místo aby se přihlíželo k obnově dřívější jednoty, obě říše spíše vespolek potíraly se válkami a u pohanických národů pomoci proti sobě hledající, na Boha svého zapomínaly a v modloslužbu víc a více upadaly. Za trest vydal je Hospodin v kořist pohanům. — Napřed vzala za své říše israelská, po té říše judská. Obyvatelé jejich odvedeni do zajetí.

V tomto právě občasí hojněji, nežli kdykoli dříve Hospodin poslal k odpadlému lidu proroky, kteří horující pro čest a slávu Boží, neohroženě v cestu se stavěli mravní pokleslosti, božské poslání své přemnohými dokazující zázraky. Starší z nich (jmenovitě Eliáš a Eliseus v říši israelské) působili hlavně ve vrstevnicky své, aniž zanechali co písemného, kdežto mladší (počínající okolo roku 800 př. Kr.) ostavivše poněkud přítomnost, obraceli zraky své k lepší budoucnosti a písemně poznamenali proctví svá.

Roboam chybil, neuposlechnuv rady starších. Potřebuješ-li upřímných rádců, hledej jich mezi zkušenými učiteli svými a následuj jejich rad a výstrah, byť někdy přísný byly a káravy, na paměti máje: „Přítel jest, kdo pravdu mluví a ne, kdo pochlebuje.“

Poznámka. Posloupnost králů israelských a judských vysvítá z následujícího:

¹⁾ Bičování dělo se bičky koženými, jež měly až 39 řeménků hladkých, jež při těžším trestu na konci obtíženy byly uzly a bodlavými ostny.

Králové říše judské:	Ujetí vlády	Králové říše israelské:
	př. Kr.	
1. Roboam	975	1. Jeroboam I.
2. Abia	958	
3. Asa	955	
	954	2. Nadab.
	952	3. Basa.
	930	4. Ela.
	929	5. Zambri.
	929	6. Amri.
	918	7. Achab.
4. Josafat	914	
	897	8. Ochoziáš.
	896	9. Joram.
5. Joram	889	
6. Ochoziáš	884	
7. Athalia (královna)	883	10. Jehu.
8. Joas	878	
	856	11. Joachaz.
	840	12. Joas.
9. Amasiáš	838	
	825	13. Jeroboam II.
10. Oziáš	809	
	784	Mezivládi.
	773	14. Zachariáš.
	773	15. Sellum.
	772	16. Manahem.
	761	17. Faceja (Pekajah).
	759	18. Facee (Pekah).
11. Joatham	758	
12. Achaz	742	
	739	Mezivládi.
	730	19. Oseáš neboli Osec.
13. Ezechiáš	727	
	722	Zkáza království.
14. Manasses	698	
15. Amon	643	
16. Josiáš	641	
17. Joachaz, 18. Joakim	610	
19. Joachin, 20. Sedekiáš . . .	599	
Zkáza království.	588	

A Říše israelská.

(Od r. 975—722 př. Kr.)

§ 54. Modloslužba v říši israelské.

Jeroboam, král říše israelské, řekl v srdci svém: „Nyní navrátí se království toto k domu Davidovu, jestliže bude choditi lid tento k obětování obětí do Jerusalema.“

Chtěje to předejít postavil dvě telat: jedno v Bethele na jihu, druhé v Danu na severu, a řekl: „Nechodte již do Jerusalema! Ille, tito jsou bohové vaši, kteříž vás vyvedli z Egypta!“ I zařídil slavnosti a svátky ku počtě model a ustanovil kněze ze zadní chasy obecného lidu, kteří nebyli ze synů levitských. A tak k modlářství zavedl lid, kterýžto chodil do Bethela a Danu klanět se telatům. Kněží pak a levité ve všem Israeli opustivše obvody i drželosti své, odebrali se do pokolení Judova a Benjaminova.

Nástupcové Jeroboamovi chodili po cestách jeho; nejen sami modlám se klaněli, alebrž vším úsilím přidržovali lid k modloslužbě.

Jeroboam hříšnými prostředky obmýšlel pojistiti sobě a potomstvu svému trůn říše israelské. Ale nedodělal se toho, nebo všecken dům jeho byl vyhlazen. „Není moudrosti, není opatrnosti, není rady proti Hospodinu.“ (Přisl. 21, 30.)

§ 55. Prorok Eliáš.

Mravní porušenost dostoupila za krále Achaba (918—897 př. Kr.) nejvyššího stupně. Nemaje dosti na tom, že chodil ve hříších předchůdců svých, pojal nad to i bezbožnou Jezabelu, dceru krále sidonského, za manželku, postavil chrám modle Bálovi¹⁾ a povolav 450 kněží Bálových, chtěl postaviti modloslužbu foenickou na místo služby Hospodinovy. I vzbudil Bůh proroka Eliáše, jenž s neohroženou myslí předstoupiv před odpadlého krále, jemu hněv Boží oznamoval řka: „Živť jest Hospodin, Bůh israelský, před jehož obličejem stojím, že nebude za těchto let ani rosy, ani

---

¹⁾ Bál (také Bél), t. j. pán, byl hlavně od Babyloňanů, Foeničanů a Kanaanitův uctíván jakožto bůh slunce a ohně, jemužto po boku stála Báltis (Astarota, Mylitta), nejvyšší bohyně. Pocta jejich spojena byla s mnohými ohavnostmi, ba i s oběťmi lidskými.

deště, leč to řeknou ústa má.“ Pro kteroužto řeč Achab hleděl tajně zabiti Eliáše. I řekl jemu Hospodin: „Odejdi odsud, a skryj se u potoka Karithu naproti Jordanu, a tu z potoka píti budeš, a krkavcům jsem přikázal, aby tě tam krmili.“ Eliáš učinil vedle slova Hospodinova, a krkavci přinášeli mu chléb a maso ráno i večer, a z potoku pil. Časem svým pak vysechl i potok. I řekl Hospodin k Eliášovi: „Vstaň a jdi do Sarefty; neboť jsem tam přikázal ženě vdově, aby tě živila.“ Šel tedy Eliáš do Sarefty. U brány městské užířel ženu vdovu, ana sbírá dříví. Žízni a hladem trápen, řekl jí: „Dej mi trochu vody, a přines mi také, prosím, kousek chleba!“ Kterážto odpověděla: „Živť jest Hospodin, že nemám chleba, jediné hrstku mouky v nádobě a maličko oleje v lahvičce; hle, sbírám několik dřev, abych z toho málo připravila krmiti sobě a synu svému, abychom snědouce to potom zemřeli.“ Jízto Eliáš řekl: „Neboj se, ale učiň, jak jsi řekla; avšak nejprve udělej mně z té mouky malý podpopelný chléb, sobě pak a synu svému uděláš potom. Toto zajisté praví Hospodin: „Neubudeť mouky v nádobě, aniž oleje v lahvičce ubude, až do dne, kdy Hospodin dá déšť na zemi.“ I šla a učinila, jak jí byl Eliáš řekl; a od toho dne neubývalo mouky v nádobě, aniž umenšeno jest oleje v lahvičce. — Po nějakém čase rozmohl se syn té ženy a umřel. Tehdy zvolal Eliáš k Hospodinu: „Hospodine, Bože můj, prosím, nechť se vrátí duše pacholete zase do vnitřnosti jeho.“ I vyslyšel Hospodin modlitbu jeho, a pachole oživilo. Plna jsouc vroucích díků, řekla žena k Eliášovi: „Nyní jsem poznala, že jsi muž Boží, a že slovo Hospodinovo v ústech tvých právě jest.“

Po mnohých dnech (po třech letech a šesti měsících) stalo se slovo Hospodinovo k Eliášovi řkoucí: „Jdi, a zase se ukaž Abachovi, neboť chci dáti déšť na zemi.“ Šel tedy Eliáš. Když jej užířel Achab, řekl k němu hněvivě: „Zdaliž ty nejsi ten, který kormoutíš Israele (hladem a drahotou)?“ Eliáš odpověděl: „Já jsem nezkormoutil Israele, ale ty a dům otce tvého, kteří jste opustili přikázání Hospodinova a následovali jste Balimův. Ale shromažď nyní veškeren lid israelský na horu Karmel a oněch 450 kněží Bálových.“ I stalo se tak, a Eliáš přistoupiv k všemu lidu řekl: „Dokavadž kulhati budete na dvě strany? Jest-liť Hospodin Bohem, následujte ho samého, pakli Bál, následujte toho.“ A neodpověděl mu lid žádného slova. I řekl opět Eliáš k lidu: „Nechť nám jsou dáni dva volí. Kněží Bálovi nechť sobě vy-

berou vola jednoho a zesekajíce ho na kusy, ať vloží jej na dříví, ale ohně ať nepodkládají; a já také připravím vola druhého a vložím na dříví, ohně také nepodložím. Tedy vzývejte jména bohů vašich, a já vzývati budu jméno Hospodina svého. Bůh pak, kterýž sešle oheň na obět, ten ať jest Bůh!“ Odpovídaje veškeren lid řekl: „Velmi dobré jest připovědění toto.“ Kněží Bálovi, kteříž se byli svátečně ozdobili a listím ověnčili hlavy své, vzali vola a zabili ho. Potom vystavěli oltář a skákajíce okolo něho volali od jitra do poledne: „Báli, vyslyš nás!“ Ale nebylo nikoho, kdo by odpověděl. I posmíval se jim Eliáš řka: „Křičte hlasem vyšším! nebo bůh jest; a snad mluví, nebo jest v hospodě, anebo spí; křičte, aby se probudil!“ Křičeli tedy hlasem velikým a řezali se vedle obyčeje svého nožemi a bodali se šidly, až se krví polívali. Tak tvářili se až k večeru, aniž kdo slyšel jich prosících. I řekl Eliáš ke všemu lidu: „Pojďtež ke mně!“ A když přistoupil k němu lid, vzdělal z dvanácti kamenů oltář; udělal strouhu kolem něho; narovnal dříví; rozsekal na kusy vola a naloživ na dříví poručil, aby vše polili vodou. I učinili tak, a tekla voda okolo oltáře a naplnila strouhu. Nyní přistoupil Eliáš k oltáři a modlil se: „Hospodine, ukaž dnes, že jsi ty Bůh v Israeli, a že já jsem služebník tvůj. Vyslyš mne, Hospodine, vyslyš mne, aby poznal lid tento, že ty jsi Bůh, a aby se obrátil zase k tobě!“ I spadl oheň s nebe a strávil obět zápalnou i dříví i kamení; ano i vodu, kteráž byla ve strouze, strávil. To když užířel veškeren lid, padl na tvář svou a volal: „Hospodin jest Bůh, Hospodin jest Bůh.“ I zjímali proroky Bálovy a pobili je. Eliáš pak vstoupil na vrch Karmela a skloniv se k zemi modlil se Hospodinu. A hle, nejprve vystupoval obláček z moře. Potom se nebesa zamračila, a vydatný déšť napájel zemi.

§ 56. Achabův zločin a trest.

Času toho měl Naboth, měšťan v Jesraheli, vinici podle paláce Achabova. I mluvil Achab k Nabothovi řka: „Dej mi vinici svou, a dám tobě vinici jinou, anebo dám ve stříbře cenu, zač stojí.“ Ale Naboth odpověděl: „Uchovejž Bůh, abych dal tobě dědictví otců svých.“¹⁾ I rozhněval se Achab velmi nad záporným slovem Nabothovým a byl nevrlý, tak že vrhna sebou na

¹⁾ Zákonem Mojžišovým zakázáno bylo prodávati dědictví otců svých.

lůžko odvrátil tvář svou ke stěně a nejedl nic. Jezabel, manželka jeho, vešla k němu a tázala se: „Proč tak smutný jest duch tvůj, a proč nejíš?“ I vypravoval jí všechno. Kterážto řekla: „To-li všechna tvá královská moc? Vstaň a pojez, a buď dobré mysli! Já tobě dám vinici tu.“ I napsala listy starším i předním města jménem Achabovým. Rozum pak listů těchto byl: „Postavte dva nešlechtné muže proti Nabothovi, kteří by vydali křivé svědectví proti němu řkouce: „„Rouhal se Bohu i králi.““ A potom vyvedte ho a ukamenujte.“ Učinili tak. Tedy řekla Jezabel Achabovi: „Vládní vinicí Nabothovou, neboť který nechťel povolití tobě, není už živ, ale umřel.“ Šel tedy Achab do vinice Nabothovy, aby ji ujal; ale Eliáš vyšel mu z rozkazu Božího vstříc a řekl jemu: „Toto praví Hospodin: „„Zavraždil jsi a nad to i přivlastnil jsi. Jako lízali psi krev Nabothovu, tak i tvou krev lízati budou. Jezabel pak žráti budou psi u zdi jesrahelských.““

A slovo Hospodinovo se vyplnilo. Tři léta později Achab táhl do boje proti Syřanům. V bitvě raněn jest střelou nebezpečně; pročež řekl vozkovi svému: „Vyvez mne z vojska, nebo jsem raněn.“ Tekla pak krev z rány do korby vozu, a král umřel. A když po jeho smrti myli vůz v rybníce samařském, hle, psi lízali krev jeho vedle řeči Hospodinovy.

Svým časem pak stal se Jehu králem israelským a přijel do Jesrahela. Jezabel uslyševši o příjezdu jeho, zmalovala obličej svůj líčidlem, ozdobila hlavu svou a vyhlédala z okna. I pozdvihl Jehu tvář své k oknu a zvolal: „Svrzte ji dolů!“ I svrhli ji, a pokropena jest zeď krví její, a koňská kopyta pošlapala ji, psi pak přišli a žrali maso její.

Nadešla pak doba, kdy Eliáš měl ukončiti působení své na zemi. K rozkazu Božímu pomazal Elisea za proroka místo sebe, kterýžto rozžehnav se s rodiči svými, šel za Eliášem. Navštívil pak jednoho času školy prorocké v Galgali a v Bethele, sestupovali spolu od Jericha k Jordanu. Přesedše Jordan šli dále rozmlouvající spolu. A aj, vůz ohnivý a koně ohniví rozdělili oba dva. I vstoupil Eliáš u vichru do nebe.

Bezměrná žádost po statech k mnohým svádí nepravostem, však trestům Božím nikdy ujití nemůže. „Nic neprospějí pokladové bezbožnosti (bezbožně nabyté).“ (Přisl. 10, 2.)

Význam Eliášův. — Málo jest osob, kteréžby jako Eliáš vynikaly v dějinách zjevení Božího. Onť jest největší z proroků starozákonných, ve mnohé příčině podobaje se Mojžíšovi. Jako druhdy Mojžíš před Faraona, tak i Eliáš neohroženě předstupuje před Achaba, oznamuje mu hněv i tresty Boží a modloslužbu potírá. — Jako Mojžíš, tak i Eliáš obdařen jsa mimořádnou divotvorností a obzvláštních zjevení Božích hodným učiněn, spravuje za dnů svých osudy Israelovy a s nadlidskou příčinuje se silou zachovati a obnoviti zákon Mojžíšův. Ale za příčinou pokleslosti lidu nemohl úplně dostáti úloze své, pročež neumřel, alebrž Bůh ho v zázračném světle za živa vzal se země, jako kdysi Henocha, aby podle proroka Malachiáše (4, 5. 6.) ještě jednou před velikým dnem soudným přišel obrátit Israele.

§ 57. Eliseus.

Eliseus pomazán jsa Eliášem za proroka, obdržel od Hospodina i nadpřirozené duchovní dary Eliášovy. Opatřen **divotvorností a darem prorockv** působil za onoho času zvláště zázračnými činy, jimiž lidu stále na pamět uváděl jediného pravého Boha Israelových.

1. Eliseus bydlil v Jerichu. Vstoupil pak odtud do Bethela, kdež se klaněli zlatému teleti. A když šel cestou, pacholata mladá vyšedše z města, posmívala se jemu volajíce za ním: „Pojď sem lysý, pojď sem lysý!“ Eliseus ohlédnal se hrozil jim ve jménu Hospodinově. V tom vyšli z lesa medvědi a roztrhali z nich čtyřicet a dvě pacholata.

2. Přihodilo se také, že Naaman, vůdce vojska syrského, muž veliký u pána svého, byl malomocen. Byla pak v jeho službě dívka israelská, kterouž loupežníci byli do Syrie přivedli. Kterážto pravila jednoho dne k manželce Naamanově: „Ó, kdyby byl můj pán u proroka, kterýžto jest v Samaří, jistě by ho uzdravil od malomocenství jeho.“ Když to Naamanovi bylo oznámeno, odebrav se tam s koňmi a vozy, stál u domu Eliseova. Kterýžto vyslal k němu služebníka svého řka: „Jdi a umyj se sedmkrát v Jordaně a čist budeš.“ Tedy rozhněvav se Naaman bral se odtud řka: „Domníval jsem se, že vyjde ke mně a vyzýváti bude jméno Boha svého a uzdraví mne. Zdaliž nejsou řeky damašské lepší nade všechny vody israelské, bych se zmyl v nich a očištěn byl?“ Když tedy odcházel, přistoupili k němu služebníci jeho a řekli: „Otče, by pak velikou věc rozkázal tobě prorok ten, jistě měl bys činiti. Čím tedy více, když řekl: „Umyj se a čist budeš!““ Sestoupil tedy a zmyl se v Jordaně sedmkrát a očištěn

jest. I navrátil se k muži Božímu se vším komonstvem svým, řekl: „V pravdě, nyní vím, že není jiného Boha na vší zemi, jediné toliko v Israeli. Protož, prosím, přijmiž dar od služebníka svého!“ Ale Eliseus odpověděl: „Živ jest Hospodin, že ničeho nevezmu.“ Ač ho Naaman nutil, nikoli nesvolil. Odejel tedy Naaman. Když pak byl kus cesty urazil, běžel za ním Giezi, služebník Eliseův, a řekl: „Pán můj vzkazuje tobě: „Nyní přišli ke mně dva ze synů prorockých, dej jim hřivnu stříbra a dvoje roucho proměnné.““ I dal mu Naaman dvojnásobně. Když pak Giezi s dary domů přišel, ptal se Eliseus: „Odkud přicházíš, Giezi?“ Kterýž odpověděl: „Nechodil služebník tvůj nikam.“ Ale on řekl: „Zdaliž duch můj nebyl při tom, když obrátil se člověk s vozu svého vstříc tobě? Nyní máš stříbro a roucha, ale i malomocenství Naamanovo přichytí se tebe i potomků tvých.“ I vyšel od něho Giezi malomocný jako sněh.

Tyto a mnohé jiné divy činil Hospodin skrze Elisea, služebníka svého. Když pak se byl sestaral, roznemohl se nemocí, ve kteréž i umřel, a pochovali ho. Loupežníci pak moabští vpadli do země. Někteří, pochovávající právě tělo člověka zemřelého vedle hrobu Eliseova, z nenadání uzřeli záškodníky ty i zděšivše se uvrhli mrtvolu do hrobu Eliseova. A jak se mrtvý dotekl kostí svatého proroka, ihned ožil a vstal na nohy své.

Bůh přísně trestá přikori, služebníkům svým učiněné. Řeklt zajisté: „Kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ (Luk. 10, 16.)

Lakota vedla Gieziho k podvodu, lži a posléze k malomocenství. „Kořen všeho zlého jest žádostivost.“ (Tim. 6, 10.)

Bůh oslavil kosti věrného sluhý svého zázrakem. Právem tedy doporučuje nám církev uctívatí ostatky svatých.

§ 58. Proroci Jonáš, Amos a Oseáš.

Eliášem a Eliseem končí se řada proroků starších. Jonášem pak počíná se řada proroků mladších, kteří vidouce, že marné jest všeliké úsilí o nápravu mravů, zraky své obrátili od přítomnosti k věcem budoucím. Předpovídali totiž nastávající pomstu Boží nad Israelem a Judou a těšili pobožné budoucností, prorokující o Messiáši, synu Davidově, že slavnější a větší bude nežli král David, království Boží obnoví, zvelebí a dovrší.

Prorok Jonáš působil za prvních let panování Jeroboama II. v Izraeli (826 př. Kr.). Bůh chtěl prokázati skrze něho i pohanům milosrdenství své. Ninive, ¹⁾ hlavní město assyrské, byla se totiž oddala všelikým nepravostem. I stalo se slovo Hospodinovo k Jonášovi: „Jdi do Ninivy, města velikého, a kaž v ní pokání; nebo nešlechtnost její vstoupila přede mne.“ Ale Jonáš nebyl spokojen s tímto rozkazem Božím; byl by zajisté raději viděl, aby Bůh zahladil město to pro hříchy jeho. Šel tedy k moři a vstoupil na loď, plavící se do Tharsy, aby tak utekl ode tváří Hospodinovy. Ale Hospodin poslal bouři velikou na moře, a loď byla v nebezpečení, aby se neztroskotala. Plavci chtějí ji oblehčiti metali všecko těžší zboží do moře. V úzkosti volal jeden každý k bohu svému o pomoc. Ale Jonáš byl sestoupil do nejspodnějšího místa lodi a spal. I přistoupiv k němu správce loďní řekl: „Což ty snem jsi obtížen? Vstaň a vzývej Boha svého; snad se rozpomeneme na nás, abychom nezahynuli.“ Plavci pak pravili vespolek: „Pojďme, vrzme losy, abychom zvěděli, pro koho to neštěstí na nás přišlo.“ Metali tedy losy, a padl los na Jonáše. I vyznal Jonáš mužům hřích svůj a pravil: „Uvrzte mne do moře; vím zajisté, že pro mne bouře veliká přišla na vás.“ Plavci chtějí zachovati Jonáše, veslovali se vsí silou ku břehu, ale moře šlo a nadýmalo se proti nim. I vzali tedy Jonáše a uvrhli do moře, kteréžto ihned přestalo ode vření svého; i báli se muži ti bázní velikou Hospodina. Hospodin pak připravil rybu velikou, aby pohltila Jonáše ²⁾. Byl pak Jonáš v břiše té ryby tři dni a tři noci. I modlil se tam Hospodinu. I rozkázal Hospodin rybě té, a vyvrátila Jonáše třetího dne na sucho.

Potom stalo se slovo Hospodinovo podruhé k Jonášovi řkoucí: „Jdi do Ninivy a kaž v ní pokání.“ I vstal Jonáš a šel do Ninivy, a počav vcházeti do města cestou dne jednoho volal: „Ještě 40 dní, a Ninive bude vyvrácena!“ I uvěřili Ninivité a činili pokání. Proto smíloval se Bůh nad nimi odvrátiv zlé, kterýmžto byl hrozil.

---

¹⁾ Ninive na březích Tigrida ležící, vystavěna prý Nimrodem, měla tři dny cesty v objemu (asi 100 km), čítajíc bezmála 2 miliony obyvatelů.

²⁾ Žralok (*Squalus Carcharias*), jenž dorůstá délky 9 m. a jehož žaludek má průměr 2 m 60 cm, má požeradlo tak široké, že pozřiti může celého člověka. Táž byla bezpochyby „ryba, kterouž Bůh připravil.“

Zachování proroka až do třetího dne lze vysvětliti toliko zázračným působením Božím.

Jonáš zatím vyšel z města posadil se proti východní straně města, aby viděl, co se stane. I připravil Hospodin břečtan, ¹⁾ který vzrostl nad hlavu Jonášovu tak, aby byl chládek nad ním a chránil ho. I radoval se Jonáš z břečtanu toho radostí velikou. Ale znamenaje, že Bůh neučinil zlého, kteréž byl mluvil proti Ninivě, zarmoutil se velmi v srdci svém a žádal sobě umřítí. ²⁾ I chtěl mu Bůh ukázati, jak nemoudře si počíná. Proto druhého jitra nastrožil Bůh červa, kterýž zhlodal břečtan, tak že usechl. A když vzešlo slunce, udeřilo na hlavu Jonášovu, až horkem umdlával a v nevrlosti sobě i žádal, aby umřel. Tu řekl Bůh k němu: „Hle, ty žalost máš nad břečtanem, o němž jsi nepracoval, kterýž za jednu noc se zplodil a jedné noci zahynul; a já bych neměl útrpnost mítí s Ninivou, městem velikým, v níž jest více než 120.000 lidí, kteří ještě neznají rozdílu mezi pravici a levicí svou, a nad to i dobytek mnohý?“

Po Jonáši působil v říši israelské za času Jeroboama II. (825—784 př. Kr.) **prorok Amos**. K němu přidružil se v činnosti prorocké **Oseáš**. Oba kárali lid z modloslužby, hrozili tresty Božími, jmenovitě zajetím. Nad to Amos předpovídal blaženost říše Messiášovy, Oseáš návrat ze zajetí v jednotě s Judskými.

Dějiny Jonášovy samy v sobě prorokují budoucí spásu pohanských národů. Třidenním prodléváním v břiše ryby prorokuje se **třidenní prodlení Kristovo v lůně země, jakož i jeho z mrtvých vstání**. Protož Kristus Pán sám táhne se k Jonášovi předpovídaje své z mrtvých vstání: „Jako Jonáš byl v břiše velryby tři dni a tři noci: takť bude Syn člověka v srdci země tři dni a tři noci.“ (Mat. 12, 40.)

V příběhu o Jonášovi a Ninivě zrači se hlavně neskonalá **shovívavost Boží**, kteráž nechce smrti hříšníka, nýbrž aby se obrátil a živ byl.

Poznámka. — Podle většho nebo menšího objemu písem, potomstvu od proroků zůstavených, rozeznáváme 4 větší a 12 menších proroků. Větší jsou: Isaiáš, Jeremiáš s Baruchem, Ezechiel a Daniel. K menším náležejí: Oseáš, Joel, Amos, Abdiáš, Jonáš, Micheáš, Nahum, Habakuk, Sofoniáš, Aggeus, Zachariáš a Malachiáš.

¹⁾ Byla to snad rostlina, skočec obecný zvaná, kteráž u nás až 2 m 8 cm, v horkém pásmě až 9 m o širokém listi velmi rychle vyrůstá. Lodyhu však majíc velmi útlou, dutou a šťavnatou, lehce porušena bývá a usychá. Rychlý vzrůst v tomto vypravování lze vysvětliti toliko zázrakem.

²⁾ Jeho zármutek pocházel z obavy, aby nebyl jmin falešným prorokem; také v zachránění Ninivy spatřoval jistou zkázu říše israelské.

Vypravování o Jonášovi vyňato jest z prorocké knihy, kteroužto sám byl napsal.

§ 59. Vyvrácení říše israelské.

(722 př. Kr. P.)

Hospodin nepřestal osvědčovati vůli svou Israeli skrze pro-roky řka: „Odvraťte se od zlých cest a ostříhejte přikázání mých.“ Ale Israelští neposlechli a zavrhlí ustanovení jeho i úmluvu; klane-li se hvězdám, sloužili Bálovi a páchali všechny ohavnosti pohanské. I unavila se posléze shovívavost Hospodina, jenž rozhněvav se náramně na Israele, zavrhl jej i de tváři své. To stalo se za krále Oseáše; proti němu z nenadání přitáhl Salmanasar, král assyrský, s velikým vojskem a dobyl hlavního města Samaří. Krále svázaného dal do žaláře a zavedl Israele do Assyrie (722 př. Kr.). Za to přivedl pohany a usadil je ve spustošené, osiřelé zemi.

Tak tedy na dobro vyvrácena jest a na vždy klesla říše israelská, trávši 253 léta pod 19 králi, mezi nimiž nebylo ani jednoho, jenž by nebyl zlého činil proti Hospodinu.

Běda národu, upadne-li v bezbožnost a nepravost. S věrou klesají mravy, s mravy pak běže za své všechno, co národ činí národem, jako: vzájemná láska, vědomí národní pospolitosti, samostatnost, řeč mateřská, národní zvyky a obyčeje atd.; slovem, národ umírá.

Poznámka. — Osadníci pohanští smísili se s pozůstalými obyvateli a splynuli s nimi v jediný národ. Kteří na severu bydlili, dostali jméno Galilejských; na jihu bydlící pojmenováni jsou po Samaří Samaritáné; všechněm pak za Jordanem bydlícím dostalo se jména obyvatelů Perey. Všichni ctili sice Hospodina, ale také bohům svým sloužili. Pro původ svůj pohanský byli u obyvatelů říše judské — Židů — u veliké nenávisti, kterážto po návratu ze zajetí babylonského dospěla k svrchovanému nepřátelství.

B.

Říše judská.

(Od r. 975 — 606 př. Kr.)

§ 60. Modloslužba v říši judské.

Roboam, jemuž toliko pokolení Judovo a Benjaminovo věrně zůstalo, po třech letech panování svého opustil zákon Hospodinův a svedl lid k modloslužbě, jak byl Jeroboam učinil v Israeli.

I nadělali sobě synové judští model a hájův na všelikém pahrbku a zapalovali tam zápal a ctili modly.

Po Roboamovi panovalo v říši judské ještě 19 králův, ve směs z rodiny Davidovy. Někteří z nich, jako na př. **Josafat, Joatham, Ezechiáš, Josiáš** byli panovníci moudří a bohabojní; snažili se úsilně, by myslí lidu odvrátili od modloslužby a říši judskou opět povznesli k moci, blahobytu a slávě. Ale bohužel hodných těchto králů bylo pořádku, jejichžto ušlechtilé snahy nehodnými nástupci jejich byly zmařeny. Kteřížto činili zlé před Hospodinem, modlám se klanějíce a svádějíce lid příkladem svým k modloslužbě a všelikým nepravostem. I osiřel znenáhla dům Hospodinův, a řídký byl v Judsku, kdož by byl Hospodinu v chrámě přinášel oběti. Ba přišly i přežalostné doby, kdy síně domu Hospodinova poskvrněny¹⁾ byly krví kněží nebo dvěře jeho docela zavřeny.²⁾

Nad to pak králové judští stále ve sváru žijíce s panovníky israelskými, nešťastné vedli války a velikými pokutami válečnými obtíženi jsouce, utiskovali lid nesnesitelnými břemeny. Ano Achaz (742—727 př. Kr.) oloupil i dům Hospodinův, aby assyrského krále Theglathfalasara dary sobě milostivým učinil a od Jerusalema odvrátil.

Tak s poctou Hospodinovou klesala i moc a blahobyt říše judské, kdežto modloslužba se všemi neřestmi pohanskými den ze dne se rozmáhala a šířila.

§ 61. Proroci Joel, Isaiáš a Micheáš. — Nahum.

Jak v Israeli, tak i v říši judské Bůh vzbudil proroky, aby pokání hlásali, odpadlým králům a hříšnému lidu tresty Boží předpovídali, pobožné pak Židy těšili předpovědmi o budoucím Vykupiteli. Před zajetím působili v říši judské Joel, Isaiáš, Micheáš a Nahum.

1. **Joel** (od 811—759 př. Kr.) těšil dobou messiášskou, zejména **vylitím Ducha svatého.**³⁾

¹⁾ Kněz Zachariáš za Joasa krále z rozkazu jeho v sině chrámové byl ukamenován.

²⁾ Za krále Achaza a Manassesu.

³⁾ „A potom vyleji Ducha svého na všeliké tělo, a prorokovati budou synové vaši a dcery vaše . . . . Ale i na služebníky své a služebnice v těch dnech vyleji Ducha svého.“ (2, 28. 29.)

2. **Isaiáš** prorokoval skoro 50 let v říši judské (od 758—696 př. Kr.), až dle hodnověrného podání za bezbožného krále Manasesa rozpilováním jest utracen. Jeho proroctví protkána jsou velikou myšlénkou, že bez navrácení se k Hospodinu není spásy a vysvobození. Zvláště pak předpověděl **odvedení lidu židovského do zajetí babylonského i jeho návrat**, označiv spolu krále Cyra (100 let před jeho narozením) jakožto vysvoboditele ze zajetí tohoto. (Is. 44, 28.) **V messiášských proroctvích** jeho zvěstuje se: předchůdce Messiášův,¹⁾ jeho původ z rodiny Davidovy,²⁾ jeho narození z panny,³⁾ jeho Božství,⁴⁾ jeho působení,⁵⁾ jeho utrpení⁶⁾ a rozšíření jeho království mezi pohany⁷⁾ s tak jasnou určitostí, jakoby Isaiáš ne 800 let, nýbrž současně s Messiášem živ byl. Pročež sv. Jeroným jej ne sice prorokem, jako spíše evangeliistou starého zákona nazývá.

3. **Michaáš**, vrstevník Isaiášův, označil **Bethlem jakožto rodiště Spasitelovo.**⁸⁾

¹⁾ „Hlas volajícího na poušti: „Připravte cestu Páně, přímé čiňte stezky Boha našeho. Všeliké údolí budiž povýšeno, a všeliká hora i pahrbek budiž ponížen, křivá místa buďtež v přímá i drsnatá v cesty rovné.“ (40, 3. 4.)

²⁾ „Vyjde prut z kořene Jessova (otce Davidova), a odpočine na něm Duch Hospodinův, duch moudrosti a rozumu, duch rady a síly, duch umění a nábožnosti, a naplní jej duch bázně Hospodinovy.“ (11, 1—3.)

³⁾ „Ať, panna počne a porodi syna, a nazváno bude jméno jeho Emanuel.“ (7, 14.)

⁴⁾ „Dítě narodilo se nám, a syn dán jest nám, na jehož rameno vloženo jest knížectví, a nazváno bude jméno jeho: Podivný, Rádce, Bůh, Silný, Otec budoucího věku, Kniže pokoje.“ (9, 6.)

⁵⁾ Bůh sám přijde a spasí vás. Tehdáž otevrou se oči slepých i uši hluchých. Tehdáž poskočí kulhavý jako jelen, a rozvázán bude jazyk němých.“ (35, 4—6.)

⁶⁾ „On pak raněn jest pro nepravosti naše, potřin jest pro hříchy naše; kázeň pokoje našeho (spasení naše) leží na něm, a zsinalosti jeho uzdravení jsme.“ — „Obětován jest, protože sám chtěl. Jako beránek k zabití veden bude a neotevře úst svých.“ (53.)

⁷⁾ „Vstaň, osvět se, Jerusaleme; nebo přišlo světlo tvé, a sláva Hospodina nad tebou vzešla. Nebo, ať, tmy přikryjí zemi, a mrákota národy, ale nad tebou vzejde Hospodin (jako slunce), a sláva jeho v tobě vidína bude. I choditi budou národové ve světle tvém a králové v blesku východu tvého.“ (60.)

⁸⁾ „A ty, Bethleme Efrato (v pokolení Judově), maličký jsi v tisících judských: z tebe mi vyjde panovník v Izraeli, a východové jeho od počátku, ode dnů věčnosti.“ (5, 2.)

4. Za krále Manasses působil v Judsku prorok **Nahum** (okolo r. 660 př. Kr.). Kniha jeho obsahuje proroctví proti Ninivě, již **zvěstuje zkázu** jakožto pokutu za přikory, židovskému lidu učiněné.¹⁾

§ 62. **Judith.**

Toho času, co král Manasses v Babyloně byl ve vazbě držán,²⁾ vládl v Ninivě nad Assyrií Asarhadon, syn zavražděného Senacheriba, jenž také všeobecným jménem králů babylonských Nabuchodonosor slul. Zpyšněv poslal r. 654 př. Kr. vojevůdce svého Holoferna s velikým vojskem, aby říši jeho podmanil všechna západní království. I přitáhl Holofernes na vítězné cestě své až k severním hranicím říše judské. Dobyv již všech hrazených měst a tvrzí kolkolem, oblehl i město Bethulii, severní tvrz židovskou, kterážto zavřela před ním brány své. Nad čímž rozpáliv se prchlostí náramnou, uložil zkaziti město to. I přikázal zpřetrhati trouby, kterýmiž tekla voda do města; Bethulští trápeni jsouce žízni, skoro už se dobrovolně chtěli poddati. To uslyšela bohatá vdova Judith, která u všech byla v dobré pověsti. I šla k starším města, napomínala je k zmužilosti a přidala: „Vy státi budete u brány noci této, a já vyjdu se služkou svou. Chcť pak, abyste vy nedoptávali se na skutek můj, ale toliko za mne se modlili.“ Pomodlivši se pak sama ve své modlitebnici, oblekla se v roucha veselí svého a okrášlila se všemi ozdobami svými. K večeru šla se služkou svou do ležení Assyřských. Uvedena byvši k Holofernovi pravila: „Dcera jsem hebrejská, a proto jsem ušla od nich, poněvadž jsem předzvěděla, že dáni budou vám v loupež.“ I líbila se ta řeč Holofernovi. Proto rozkázal jí tu zůstat i poručil komorníkům svým, aby jí nezabraňovali z ležení vycházeti a vcházení k modlení se k Bohu svému. Ve čtvrtý den Holofernes učinil veliké hody tisícníkům svým a pozval i Judithu. I hodoval veselo a pil vína příliš mnoho, tak že zemdlen položil se na lůžku svém a usnul. I služebníci byli všichni zemdleni od vína a po-

¹⁾ Zkáza Ninivy nadešla mezi r. 608—605 př. Kr.

²⁾ Manasses (698—643 př. Kr.), syn a nástupce pobožného Ezechiáše, opět zavedl modloslužbu, kterouž otec jeho vyhladiti usíloval. Nad to i krve nevinné vylil velmi mnoho. Pročež přivedl Hospodin na něho vojsko assyrského krále Asarhadona. I jali Manasses a svázavše řetězy a pouty vedli jej do Babylona. V úzkosti své modlil se snažně k Hospodinu, kterýžto slitovav se uvedl jej opět do Jerusalema v království jeho.

spřísili do stanů svých. A byla Judith sama v pokojíku. Vstoupivši tedy před lože Holofernovo, modlila se po tichu řkouc: „Posilniž mne, Pane Bože, v tuto hodinu!“ A vytrhnuvši jeho meč z pošvy, stala mu hlavu, kterouž dala děvečce své, aby ji uložila do pytlíku. Potom vyšly obě dvě vedle obyčejce svého jako k modlitbě, a prosedše ležení přišly až k bráně města. I sběhli se k ní všichni, nebo se byli nadáli, že ona už nepřijde. Ukázavši hlavu Holofernovu řekla: „Chvaltež Pána Boha našeho, jenž zabil rukou mou nepřítele lidu svého noci této.“ Tehdy hned, jak vzešlo slunce, vyvěsili na zdi hlavu Holofernovu, a vzal každý muž zbraň svou, a vyšli s velikým hřmotem a křikem. To uževše vyzvědači běželi k stanu Holofernovu, do něhož vstoupivše uzřeli bezhlavé tělo Holofernovo na zemi, krví zbrocené. A když všecko vojsko uslyšelo, že Holofernes stat, odstoupil rozum i rada od nich a samým třesením a bázní jsouce přemoženi, pomoci v nohách hledali. Bethulští pak a synové israelští z jiných měst pustili se po nich a poráželi všecky, kterýchž doběhli. Všichni pak dobrořečili Judithě řkouc: „Tys sláva Jerusalema, tys radost Israele, tys čest lidu našeho!“ Slavili pak za tři měsíce radost toho vítězství. A Judith zvelebena jest po vši zemi israelské.

Podle rozumu předkřesťanské doby bylo za dovolené považováno obelstít a zabít nepřítele. Však Kristus Pán jinému nás vyučil. Judith jednáje podle mínění doby své a podle bludného hlasu svědomí svého, omluvy zaslужuje.

P o z n á m k a. — Vypravování toto vyňato jest z knihy, Judith zvané.

§ 63. Proroci Sofoniáš, Habakuk a Jeremiáš. — Zkáza království judského.

(606 př. Kr.)

Čím více blížila se zkáza království, tím čteněji vystupují proroci, kárajíce a tresty Boží, zejména odvedení do zajetí předpovídající.

1. **Sofoniáš** ohlašoval za panování pobožného krále Josiáše (641—610 př. Kr.) obyvatelům království judského **odvedení do zajetí** jakožto pokutu za zločiny jejich.

2. Po něm povstal **Habakuk**, zvěstující **blizké zboření Jerusalema skrze Chaldeany.**¹⁾

¹⁾ Chaldeané, národ v severní Mesopotamii bydlící, podvrátivše mocnářství assyrské založili veliké království babylonské v Babelu.

3. Poslázce zcela určitě a jasně předpovídá prorok Jeremiáš (od r. 628—586 př. Kr.) **dobytí Jerusalema skrze Nabuhodonosora, odvedení lidu do zajetí a návrat jeho po 70 letech.**¹⁾ Jeremiáš, syn kněze Helkiáše, již v mládí svém k úřadu proročkému povolán, působil v době přežalostné. Panovaly nepravosti všeho druhu a veliká nevědomost u věcech náboženských, tak že pocta pravého Boha spojována s modlářstvím. Na tuto zpronevěřilost a pokleslost touže, Jeremiáš zvěstuje zkázu říše. Než za proroctví toto dostalo se mu posměchu a nenávisti, úkladův a uvěznění. I zůstal v žaláři až do toho dne, kdy naplnila se výhrůžná slova jeho. To stalo se brzy po smrti Josiášově (610 př. Kr.). Tehdy přitáhl Nabuchodonosor, král babylonský,²⁾ s nesčíslným vojskem proti Jerusalemu. Dobyv města (606 př. Kr.) učinil Joakima, syna Josiášova, poplatným, odnesl díl nádobí domu Božího a odvedl několik urozených mláďenců z rodu královského a knížecího (mezi nimiž i Daniele) do Babylona. Tenť byl počátek 70letého zajetí, které předpověděl Jeremiáš.

Po třech letech Joakim v zaslepenosti své pozdvihl se proti Nabuchodonosorovi. I vytáhly proti němu vojenské zástupy Chaldeanův. V čas obléhání Jerusalema zemřel Joakim (599 př. Kr.), a následoval syn jeho Joachin (Jechoniáš), jenž za tři měsíce se vzdal Nabuchodonosorovi. Kterýžto vynesl odtud všechny poklady domu Hospodinova i poklady domu královského a zavedl Joachina i vojsko jeho i všechna knížata (mezi nimi také Ezechiele) i všechny řemeslníky a zámečníky do zajetí (kolem 10.000), aby město více opevněno býti nemohlo. Králem pak ustanovil Sedekiáše, syna Josiášova. Ale i tento odstoupil od něho. Pročež přitáhl král babylonský po třetí k Jerusalemu. Po dvou letech dobyv města (588 př. Kr.), odvedl krále i obyvatele veškeré země kromě vinařův a oráčův do zajetí, město pak a chrám, z něhož byl pobral všechny nádoby, ohněm poplenil a ztroskotal. Nad pozůstalým pak lidem ustanovil místodržitele Godóliáše.

Proroku Jeremiáši zůstaveno na vůli buď táhnouti do Babylona se zajatými, nebo volně se zdržovati ve vlasti. Kterýžto volil raději vytrvati u chudiny lidu svého, ve vlasti pozůstalého.

¹⁾ Viz Jerem. kap. 19. a 25.

²⁾ Nabuchodonosor, syn Nabopolasarův, dobyv celé přední Asie porazil také egyptského krále, Necho zvaného, u města, jež slove Char-kamis, na horním Eufratu r. 606 př. Kr. Téhož ještě léta přitáhl také k Jerusalemu.

Tu pak sedávaje na zříceninách svatého města, v **památných žalozpěvích svých** oplakával smutného osudu Jerusalema a obyvatelů jeho, vzýváje Boha za milost a slitování. Obyvatele v zajetí jdoucí vystříhal listem, Baruchem poslaným, před modlářstvím babylonským. V **messiášských proroctvích svých** líčil ustanovení nového zákona.

Když Židé po zabití Godoliáše, bojíce se pomsty Chaldeanův, do Egypta utíkali, i prorok Jeremiáš s písařem svým Baruchem sestoupil s nimi do Egypta. Zde posléze skončil boluplný život svůj jsa ukamenován od souvěrců svých,¹⁾ které káral z modlářství.

Žalozpěvy Jeremiášovy. — Církev křesťanská pje výročně v pašijový týden žalozpěvy Jeremiášovy připomínajíc sobě: a) **muky a smrt Páně**; b) **utiskování**, které sama od nepřátel svých po všechny časy trpí, a c) **záhubu**, v níž každá duše hříchem se uvrhuje.

Poznámka. — **Čtyři knihy královské a dvě knihy Paralipomenon.** — První a druhá kniha královská, také knihy Samuelovy zvané, připomínají některé události, jež se sběhly za doby Helího a Samuele, dále pak vypravují osudy Saulovy a Davidovy. Psány jsou v říši judské brzy po smrti Šalomounově. Spisovatel není znám. Třetí a čtvrtá kniha obsahují děje lidu israelského od Šalomouna až do zkázy říše judské. Psány jsou v zajetí babylonském.

Dvě knihy Paralipomenon líčí předně dějiny Davidovy a Šalomounovy, po té hlavně děje králů judských a jdou až do skončení zajetí babylonského. Psány jsou bezpochyby Ezedrášem.

5. Občasí.

Národ israelský v zajetí.

(Od r. 722—, a od r. 606—536 př. Kr.)

§ 64. Význam zajetí.

Odvedení Judy a Israele do zajetí stalo se řízením Božím a významno jest vzhledem k zvláštnímu povolání vyvoleného lidu, jímžto víra v jednoho Boha měla býti zachována a šířena. Neboť zajetím

a) **naplnily se tresty Hospodinovy**, kteréž Bůh odpadlému lidu skrze proroky stále a stále ohlašoval. Tím osvědčila se trestající spravedlnost Boží, a zjištěno také božské poslání prorokův.

---

¹⁾ v Tafnidě, pohraničné pevnosti egyptské, kdež až dosud hrob jeho se ukazuje.

b) S trestem spojilo se **milosrdenství Boží**. Neboť zajetím byl lid **ku pokání** přiveden, **z náchylnosti k modloslužbě** na dobro vyléčen a čtením prorokův, jejichžto řeči dosud tak málo byl četil, **k naději a touze** po Messiaši povzbuzen. Tak dosaženo v cizině, čeho se nemohlo dosáti v otčině.

c) Pohané obcující důvěrněji se zajatými Židy, **naučili se znáti a báti Boha** Israelských, zvěděli o **zaslíbeních messiašských**. čímž se připravovali na Vykupitele.

A.

Zajetí assyrské.

§ 65. **Tobiáš.**

Israelité, Salmanasarem v zajetí assyrské odvedení (722 př. Kr.), bydlili v Hale a v Haboru, v poříčí Gozanském, v městech medských; tam buď s obyvateli pohanskými se smísivše úplně zmizeli, anebo vyhnanstvím ke skroušenosti přivedeni, tím horlivěji ctili pravého Boha. K těmto náležel také nábožný Tobiáš z pokolení Neftalimova s manželkou Annou a synem svým, mladým Tobiášem. Odveden jsa do Ninivy našel milost u krále Salmanasara, kterýž jemu dal svobodu, aby šel, kamkoli chtěl. Chodil tedy ke všem, kteří s ním v zajetí byli, napomínal a těšil je. Když pak přišel do Rag, města medského, a mezi mnohými z rodu svého Gabela viděl, an jest chudý, dal mu pod zápisem 10 hřiven stříbra, jimiž byl poctěn od krále.

Než Salmanasar umřel, a Senacherib, syn jeho, kraloval místo něho. Kterýžto nenáviděl Tobiáše, Israelské stíhal a mnohé z nich dal pohubiti.¹⁾ Tobiáš na každý den chodil po všem příbuzenstvu svém a uděloval jednomu každému ze statku svého: lačné krmil, nuzným oděv dával a mrtvým i zabítým s pilností pohřeb činil. To když oznámeno bylo králi, rozkázal zabiti Tobiáše a pobral veškeren statek jeho. Ale Tobiáš se synem svým a s manželkou utíkáje se skryl. Po 40 dnech pak zabít jest král od synů svých.

---

¹⁾ Za kralování Ezechiášova Senacherib, král assyrský, přitáhl s velikým vojskem a oblehl Jerusalema. I modlil se Ezechiáš k Hospodinu, kterýžto vyslyšev modlitbu jeho a modlitbu proroka Isaiáše, jedné noci morem pohubil 185.000 mužů v ležení assyrském. S hrůzou Senacherib ušel ráno mrtvolý a spěšně i s hanbou navrátil se do země své. Tať byla příčina hněvu jeho na Židy.

I navrátil se Tobíáš do domu svého, a veškeren statek jeho navrácen jest jemu. Však utiskování Israelských nepřestalo. Tobíáš rozdal již skoro veškeren statek svůj a pochovával zabité nyní jako první. Jednou ustav od pochovávání a přišed domů, vrhl sebou podle stěny a usnul. Tu ze hnízda vlaštovčeho spadlo teplé lejno na oči jeho, a oslepl. Tobíáš nereptal ani si nařkal, ale nepohnutelně trval v bázni Boží, díky vzdávaje Bohu po všechny dny života svého. A když příbuzní a přátelé posmívali se životu jeho řkouce: „Kde jest naděje tvá, pro kterou jsi almužny dával a mrtvé pochovával?“ přimlouval jim řka: „Nemluvtež tak; nebo synové svatých jsme a očekáváme onoho života, jež Bůh dá těm, kteří víry své nikdy nemění od něho.“ Anna pak, manželka jeho, chodila na každý den tkát plátna a živila ho tím, co rukama svýma vydělala. Jednoho dne přinesla domů kozelce, kteréhož kromě mzdy své darem byla dostala. Svědomitý Tobíáš uslyšev hlas jeho bečící, řekl: „Hleďtež, ať není kradený; neboť nesluší nám ani jísti ani dotýkati se kradeného.“ K tomu manželka jeho rozhněvavši se odpověděla mu velmi tvrdě, číníc mu výčitky. Ale Tobíáš vzdychal jen a modlil se k Hospodinu.

Když tedy Tobíáš se nadál, že brzo umře, zavolal k sobě syna svého a dal mu na rozloučenou mnohá spasitelná napomenutí. „Synu můj,“ pravil, „když vezme Bůh duši mou k sobě, pochovej tělo mé. Matku svou měj v uctivosti po všechny dny života jejího; nebo pomni, jaká a jak veliká nebezpečenství trpěla pro tebe. A když i ona umře, pochovej ji podle mne!“

„Po všechny dny života svého měj Boha v paměti; varuj se, abys nikdy nesvolil ke hříchu a neopouštěl přikázání Pána Boha našeho.“

„Vystříhej se pilně všelikého smilstva a pýše nikdy nepouštěj, aby panovala v mysli tvé nebo v slově tvém; nebť v ní počátek vzalo všeliké zahynutí.“

„Čehož nenávidíš, aby od jiného dalo se tobě, hleď, abys i ty toho nikdy jinému neučinil. Rady vždycky u moudrých hledej.“

„Dávej almužnu ze statku svého! Budeš-li míti mnoho, dávej mnoho; jestliže málo míti budeš, také i z mála rád uděluj. Chudý sice život vedeme, ale mnoho dobrého míti budeme, ač jestliže se báti budeme Boha.“

S pohnutým srdcem odpověděl syn: „Otče, všecko, což jsi mi koli přikázal, učiním.“

Po tomto napomenutí Tobiáš poslal svého syna do vzdáleného města Rag, aby tam pohledával starého dluhu u Gabela. Mladému Tobiášovi bylo nyní vyhledati věrného muže, kterýž by cesty byl povědom. Za tou příčinou vyšel ven, našel mládence, an stojí jako hotový jíti na cestu. A nevěda, že by anděl Boží byl, pozdravil ho a řekl: „Dobrý mládenče, jsi-li povědom cesty, kteráž vede do krajiny medské?“ On odpověděl: „Jsem; po těch všech cestách často chodil jsem a býval jsem u Gabela, kterýž bydlí v Ragách.“ Tedy mladý Tobiáš rozžehnav se s rodiči svými, vydal se s mladcem na cestu. Prvním noclehem zůstali u řeky Tigrida. Když Tobiáš k vodě šel, aby sobě nohy umyl, hle, ryba převeliká připlynula, aby ho pozřela. Kteréžto ulekna se Tobiáš zkríkl hlasem velikým. Ale anděl řekl: „Popadni ji jen za ploutve a táhni k sobě, a vykuchej ji; ale srdce její a žluč a játra schovej sobě; nebo ty věci jsou k lékařství užitečné.“ Tobiáš učinil tak.

Po té přišli na cestě své k jednomu městu, jménem Ekbatana, i řekl Tobiáš: „Kde chceš, abychom zůstali?“ Anděl odpověděl: „Jestli zde příbuzný tvůj, jménem Raguel, kterýžto má dceru, jménem Saru. Prosiž za ni otce jejího a dá ti ji za manželku.“ Vešli tedy k Raguelovi, kterýž je přijal s radostí. A uslyšev, že Tobiáš jest synem příbuzného jeho, políbil ho a pláče na jeho hrdle řekl: „Požehnání budiž tobě, synu můj; nebo dobrého a výborného muže jsi syn.“ I Anna, manželka jeho, i Sara, dcera jejich, plakaly radostí. I rozkázal Raguel připravit hody. Když pak prosil, aby sedli za stůl k jídlu, řekl Tobiáš: „Zdeť já dnes nebudu ani jísti ani píti, leč prvé prosbu mou splníš a slíbíš mi dáti Saru, dceru svou.“ I svolil Raguel a ujav pravou ruku dcery své, dal ji v pravou ruku Tobiášovu řka: „Bůh Abrahamův, Isákův a Jakobův budiž s vámi, a on sám spojiž vás, a naplníž požehnání své nad vámi!“ A potom hodovali dobrořečíce Bohu. Raguel dal také ze všeho zboží, kterýmž vládl, polovici Tobiášovi a zavázal ho přísahou, aby pobyl u něho za dva týdny. Na prosbu Tobiášovu šel tedy anděl sám do Rag a přinesl půjčené peníze. Po čtrnácti dnech, když Tobiáš nechtěl déle zůstat, rodičové ujavše dceru políbili ji a napomínali, aby ctíla testy své (tchána a tchyni). A požehnavše jim všem, propustili je ve zdraví a veselí. Když pak došli na půl cesty, Tobiáš s andělem pospíchali napřed.

Zatím rmoutili se velice rodiče Tobiášovi, protože syn jejich dlouho se nevracel. Zvláště matka jeho s toužebností očeká-

vala ho. Každého dne vybíhající sedávala u cesty na vrchu hory, s kteréž daleko vůkol mohla patřiti. S téhož místa uzřela jednou milého syna z daleka, an jde, a běžíc domů pověděla to muži svému. Sotva že to vyslovila, tu již předběhl pes, který s nimi byl na cestě, a jako by s poselstvím přišel ocasem vrtě, se radoval. I povstal otec slepý, dal ruku chlapci, aby jej vedl, chvátaje vstříc synu svému. I políbil ho s manželkou svou, a počali oba radostí plakati. Když pak Bohu díky vzdali a jemu se poklonili, tehdy mladý Tobiaš vyňav žluč rybí pomazal jí oči otce svého. I počalo bělmo s očí jeho jíti, a hned otec zraku zase nabyl. I oslavovali všichni Boha. I vypravoval syn rodičům svým všecka dobrodiní Boží, kteráž učinil s ním skrze člověka, jenž ho vedl. Přišla také po sedmi dnech Sara i všecka čeleď zdráva i dobytek i velbloudové, a za sedm dní hodující všichni s radostí velikou se veselili. Potom povolavše otec i syn anděla, vzali jej stranou a počali ho prositi, aby ráčil za vděk vzíti polovicí všech těch věcí, jež s sebou přinesli. A on řekl: „Dobrořečte Bohu nebeskému, a děkujte mu, nebť jest učinil s vámi milosrdenství své. Modlitba s postem a almužnou lepší jest, nežli poklady zlata schovávati. Když jsi modlíval se s pláčem a pochovával mrtvé, jáť jsem modlitby tvé obětoval Bohu, a že jsi byl příjemný Bohu, potřebí bylo, aby pokušení zkusilo tebe. A nyní poslal mne Pán, abych tobě pomohl. Já zajisté jsem Rafael anděl, jeden ze sedmi, kteří stojíme před Pánem.“ To pověděv zmizel před očima jejich. Tehdy padše opět na tvář, dobrořečili Bohu a vypravovali všecky divy jeho. Tobiaš od toho času byl ještě živ 42 léta v radosti a bázni Boží. V hodinu pak smrti své povolal k sobě syna svého a dítky jeho a dav jim napomenutí a požehnání, prorokoval: **„Blízkoť jest zkažení Ninivy, a bratři naši navrátí se do země israelské. A pohané opustí modly své a přijdou do Jerusalema a bydleti budou v něm, klanějíce se králi israelskému (Messiáši).“** I umřel vyplniv sto let a dvě. Po smrti matky své odešel Tobiaš s manželkou svou z Ninivy a navrátil se k tostům svým a péči o ně maje, zavřel oči jejich. A když vyplnil let 99 v bázni Boží, umřel i on. Veškeren pak rod jeho ve svatém obcování trval, tak že příjemni byli Bohu i lidem.

Starý Tobiaš krásným jest vzorem tiché **pobožnosti**, stálé **věrnosti** k Bohu, **účinné lásky** k bližnímu, **trpělivosti** v strastech a bídách vezdejších, kteréžto ctnosti Bůh odměňuje již na zemi.

Mladý Tobíáš **poslušným a zdárným byl synem**: proto dostalo se mu Božího požehnání v míře nejhojnější. „Požehnání otcovo utvrzuje domy synův.“ (Sir. 3, 11.)

P o z n á m k a. Příběhy Tobíášovy bezpochyby mladým Tobíášem sepsány jsou a v knize téhož jména se zachovaly.

B.

Zajetí babylonské.

(Od r. 606—536 př. Kr.)

§ 66. Proroci Baruch, Abdiáš, Ezechiel.

Židé v zajetí babylonském vzali sídla svá v hlavním městě Babyloně a v jeho okolí. Majíce vlastní obecní zřízení a provozující obchody i řemesla, neměli zevně proč stýskati sobě na osud svůj, nicméně však žijíce v cizině, přemnozí horoucí zatoužili touhou po zemi otců svých, po městě Božím a přelíbezné službě Hospodinově.¹⁾ Kterážto touha živena a rozmnožována byla proroky, jež jim Bůh také v zajetí čas od času vzbuzoval. Přináležejíť sem předně: Baruch, Abdiáš, Ezechiel.

1. **Baruch** (628—583 př. Kr.) věrným byl druhem a písařem proroka Jeremiáše, jehož neopustil ani v žaláři. Po zabítí místodržitele vyprovodil učitele svého do Egypta, po jeho pak smrti odešel do Babylona. Odtud psal Židům v Jerusalemě pozůstalým list, přidav také některá potěšitelná napomenutí a proroctví o budoucím lidu vysvobození a shromáždění v Jerusalemě.

2. **Abdiáš** prorokoval Israelským návrat ze zajetí, vzdělání Siona a blažené časy v novém království Messášově.

3. **Ezechiel** (595—572 př. Kr.) byl při druhém dobytí Jerusalema za Joachina do zajetí odveden a sedmého léta před zbořením Jerusalema k úřadu proročkému povolán. Napomínaje soudruhy své v zajetí ku pokání, ohlašoval, že brzy zbořen bude Jerusalema a všechen lid do zajetí odveden. Když pak se to naplnilo, zvěstoval tresty Boží na sousední národy, lid israelský osočující, těšil zkormoucené návratem a novým vzděláním Jerusalema a království Messášova. Naposled byl od spolujatých pro odporné jim proroctví zabit.

¹⁾ Touha ta vyslovena překrásně v žalmu 136.

§ 67. **Daniel.**
(606 přes 536 př. Kr.)

Daniel z královského rodu byl při prvním dobytí Jerusalema za Joakima s jinými urozenými mládenci do Babylona ke dvoru Nabuchodonosorovu odveden, aby pod jménem Balthasar odchován byl k službám královským. Hospodin obdařiv ho darem **vykládání snů a darem proroctví**, vyvolil jej zvláště k tomu, aby šířil **poznání pravého Boha mezi pohany**.

1. Nabuchodonosor (605—561 př. Kr.) v druhém roce panování svého viděl (měl) sen, nad nímž duch jeho se zděsil, a sen jeho ušel od něho (zapomněl ho). I svolal král hadače a mudrce a pohroziv jim trestem smrti, rozkázal, aby oznámili a vyložili jemu sen jeho. Tehdy Daniel uslyšev to, modlil se k Bohu, aby mu zjeven byl sen i výklad jeho. I zjevena jest věc ta Danielovi skrze vidění v noci. Kterýž uveden jsa ku králi řekl: „Tajemství, na něž se král doptává, mudrci nemohou králi oznámiti; ale jest Bůh na nebi, jenž zjevuje tajemství. Onť ukázal tobě, králi, které věci přijíti mají v posledních časích. Ty, králi, viděl jsi sochu velikou; socha ta stála naproti tobě, a vzezření její bylo hrozné. Té sochy hlava ze zlata nejlepššího byla, prsy pak a ramena její ze stříbra, ale břicho a stehna z mědi. Lýtka pak byla železná, nohou částka jedna železná, druhá pak hliněná. Hleděl's na to, až se utrhł kámen s hory bez rukou lidských a udeřil sochu v nohy a zetřel je. Kámen pak ten učiněn jest horou velikou a naplnil všecku zemi. Tentž jest sen; výklad jeho také povíme před tebou, králi. Ty jsi král králů; protož ty jsi ta hlava zlatá. Ale po tobě povstane království jiné, menší tebe, stříbrné; po té království třetí, měděné, kteréž bude panovati nade vši zemí; a království čtvrté bude jako železo, takže rozdrobí a zetře všecko. Ale že jsi viděl nohy z částky hlíny hrncířské a z částky ze železa, znamená, že království bude rozděleno. Za dnů pak království těch **vzbudí Bůh nebeský království, kteréž na věky nebude zkaženo**; potře pak a konec učiní všechněm královstvím těm, ale ono samo státi bude na věky tak, jakž jsi viděl, že s hory utrhł se kámen bez rukou lidských a potřel hlínu, železo a měď i stříbro i zlato.“¹⁾

¹⁾ Daniel výkladem snu Nabuchodonosorova předpověděl čtyry světové říše předkřesťanské doby: říši assyrsko-babylonskou, pro moc, velikost a bohatství připodobněnou hlavě zlaté; říši meško-perskou Dariem a Cyrem založenou; říši macedonsko-řeckou, jež za Alexandra Velikého po všem vý-

Tehdy král Nabuchodonosor padl na tvář svou a řekl: „V pravdě, Bůh váš jest Bůh bohů a Pán králů, zjevující tajemství.“ Tehdy král Daniele vysoce povýšil a dary mnohé a veliké dal jemu a ustanovil jej knížetem nade všemi krajinami babylonskými a nejvyšším správcem nade všemi mudrci babylonskými.

2. Jednou dal Nabuchodonosor udělati vysoký zlatý sloup, na němž modla byla upevněna, a postavil ji na rovině před Babylonem. I rozkázal, aby všichni, jakmile zazní zvuk trub a hudby, padnouce na kolena svá klaněli se jí. I stalo se tak; jenom tři židovští urození muži: Misiáš, Misael a Azariáš, přátelé Danielovi, jimžto vedle Daniele svěřena byla správa krajiny babylonské, se neklaněli. I přistoupili muži chaldejští a žalovali na ně u krále.

Tedy rozkázal král v prchlivosti a hněvu, aby rozpálena byla pec sedmkrát více než obyčejně, a svázavše nohy mládencům, aby je uvrhli do peci ohně hořícího. Pec pak byla rozpálena příliš, takže plamen zabil muže ty, kteří je uvrhli. Však anděl Páně sestoupil k mládencům a vyrazil plamen ohně z peci a učinil, že oheň mládců naprosto se nedotekl; toliko provazy strávil, jimiž byli svázáni. I počali všichni tři jako jedněmi ústy chváliti a velebiti Boha. Tehdy král ustrnul a řekl dvořenínům svým: „Zdaliž jsme neuvrhli tři muže svázané do prostřed ohně? Aj, já nyní vidím čtyři muže rozvázané, na nichž není žádného porušení, a tvářnost čtvrtého podobna synu Božímu.“ Přistoupiv pak ke dveřím peci, volal: „Služebníci Boha nejvyššího, vyjděte!“ A ihned vyšli, nemajíce na tělech ani nejmenší poskvrny. Vida ten div zděsil se Nabuchodonosor i zvolal: „Požehnan Bůh jejich, kterýž poslal anděla svého a vysvobodil služebníky své. Protož dávám tohoto dne rozkaz, aby zahynul každý člověk, kterýžby koli Bohu jejich se rouhal; nebo není jiného Boha, kterýžby mohl tak vysvoboditi!“ Tři mládence povýšil pak opět k důstojenstvím jejich.

3. Danielovo proroctví o zkáze říše babylonské skrze Peršany brzy se naplnilo. Král Balthasar učinil hody veliké předním mužům říše své a ženám svým. Jsa už opilý rozkázal, aby

chodě se rozprostírala; říši římskou, kterážto sice podrobila sobě všechna království na východě i západě, ale později zeslábnuvši ve dvě říše se rozešla. Kámen pak, kterýž učiněn horou velikou, až naplnil všechnu zemi, jest vira Kristova, jež bez přičinění rukou lidských z malých počátků k duchovní říši světové vzrostla a na věky bude trvati.

přinesli nádoby zlaté a stříbrné, kteréž byl odnesl Nabuchodonosor z chrámu jerusalemského. Pil pak z nich král a přední knížata i ženy jeho, a chválili bohy své. V touž hodinu ukázali se prstové jako ruky člověka, písíciho naproti svícnu na svrchu stěny paláce královského. Tehdy tvář králova změnila se, i zkríkl silně a přikázal, aby přivedli mudrce a hadače. Než ti nemohli ani písma čísti, ani výkladu jeho oznámiti králi. Tedy Daniel jest uveden před krále, kterýžto k němu promluviv řekl: „Můžeš-li písmo toto přečísti a výklad jeho mi oznámiti, šarlatem přioději tě a zlatý řetěz na hrdlo tvé dám a třetí kníže v království mém budeš.“ Načež odpověděl Daniel: „Darové tvoji tobě buďte, a dary domu svého jinému dej, avšak písmo to čísti budu tobě, králi, a výklad ukáži tobě. Písmo jest toto: Mane, Thekel, Fares. A tento jest výklad řeči: Mane: Zčetl — Bůh království tvé a ku konci přivedl je. Thekel: Zvážen — jsi na váze a nalezen méně mající. Fares: Rozděleno — bude království tvé a dáno Medům a Peršanům.“ A v touž noc zabít jest Balthasar, král chaldejský, a Darius medský ujal se království¹⁾ (538 př. Kr.).

4. Také Darius choval Daniele ve vší vážnosti a uctivosti a ustanovil ho jedním ze tří knížat, jimž správa země byla svěřena. Ale Daniel převyšoval všechny, neb duch hojnější byl v něm; pročež král myslil ustanoviti ho nade vší zemí. Tehdy knížata a úředníci, naplnění jsouce záští a hněvem proti Danielovi a uradivše se, tak dlouho před králem na něho sočili, až povoliv řečem jejich **do jámy lvové** kázal jej uvrci. Však ještě téhož dne procitlo svědomí jeho a trpce želel činu svého; nevečeřev lehl si, nad to i sen odstoupil od něho. Vstav na úsvitě s chvátáním šel k jámě lvové a hlasem žalostným zvolal: „Danieli, služebníku Boha živého, Bůh tvůj, jemuž ty sloužíš vezdy, mohl-li tě vysvoboditi ode lvů?“ I odpověděl Daniel z dola: „Bůh můj poslal anděla svého, který zavřel ústa lvů, aby mně neuškodili, nebo

¹⁾ Nyni panoval v Babyloně dvě léta (538—536 př. Kr.) Darius medský (Cyaxares II., syn Astyagův), spojenec a tchán perského krále Cyra. Po něm nastoupil na trůn Cyrus (536—529 př. Kr.), kterýž hned prvního roku panování svého v Babyloně propustil Židy ze zajetí. — Babylon z části již Cyrem zbořen byl. Jeho pak nástupci poněnáhu ztroskotaly brány města, zdi, nádherný chrám Bálův, trestající Babyloňany pro jejich časté vzpoury. Již okolo 300 let př. Kr. nezbylo z Babylona leč ohromné ssutiny, bydlíště divoké zvěře. Tak naplnily se předpovědi proroků. (Isai. 21—47. Jerem. 50—51.)

před ním spravedlnost nalezena jest při mně; však ani před tobou, králi, hřtchu jsem neučinil.“ Tehdy král velmi se z toho radoval a rozkázal Daniele vytáhnouti z jámy. Ti pak, kteří ho byli obžalovali, z rozkazu králova uvrženi jsou do jámy a nedopadli až na dno, když je chopili lvové a zetřeli všecky kosti jejich. Tedy Darius napsal všechněm národům království svého: „Rozkazuji, aby v celém obvodu království mého třásl i báli se všichni před Bohem Danielovým, neb on jest Bůh živý, zůstávající na věky.“ Daniel pak setrval ve cti za kralování Daria i za panování nástupce jeho, Cyra perského.

5. Téhož ještě roku (prvního léta kralování Daria) Daniel hodným jest nalezen, aby vzal od Boha zjevení, kteréžto odnášejíc se k Messiaši náleží k nejvelebnějším proroctvím starozákonným, ano zcela určitě označuje čas, kdy Messias přijde a vykupitelské dílo své dokoná.

Léta prvního kralování Dariova, když Daniel v čas oběti večerní se modlil, zjevil se mu anděl Gabriel a řekl: „Pozoruj řeči mé, a rozuměj vidění tomuto. **Od vyjití řeči, aby zase vzdělán byl Jerusalelem, až do Krista vévody** (t. j. až do jeho veřejného vystoupení) **týdnů sedm a týdnů šedesát dva budou.**“)

A po týdnech šedesáti a dvou zabít bude Kristus,¹⁾ a nebude lid jeho, kterýž Ho zapře. A město i svatyni rozmece lid s vévodou, který přijde.²⁾ Utvrdí pak smlouvu mnohým v témdni jednom (totiž posledním); a v polovici téhodne přestane obět a obětování, a bude v chrámě ohavné zpuštění, a až do konce a skonání trvati bude zpuštění to.³⁾

¹⁾ To se naplnilo, neboť rozkaz, aby vystavěn byl Jerusalelem, dán Nehemiášovi skrze Artaxerxa Longimana ve dvacátém roce jeho panování, t. j. r. 299 po vystavění Říma. Kristus pak veřejně vystoupil v 15. roce panování Tiberiova, t. j. v r. 782 po vystavění Říma, tedy za 483 léta neboli za 69 letotýdnů (782—299 = 483). (Letotýden jest občasí sedmi let.)

²⁾ Rozuměj: Až uplynou 60 a 2 letotýdnové, jimž už prvé počítaných 7 letotýdnů bylo předběhlo, tedy celkem až utekou 483 roky, a nový letotýden nastane, zabít bude Kristus. — A skutečně Kristus ukřižován byl právě v polovici posledního letotýdne.

³⁾ Lid pak ten přestane býti lidem Jeho, lidem vyvoleným, neboť zapře Pomazaného Páně. A proto pošle Hospodin vévodu s lidem cizím, kterýžto za trest rozmece město i svatyni. — To stalo se za 37 let po ukřižování Páně, když vévoda Titus s lidem římským dobyl Jerusalema.

⁴⁾ Předpovídá se tuto, že Kristus v polovici posledního letotýdne (t. j. za 3¼ l. po veřej. vystoupení svém celkem za 480¼ roku od rozkazu,

Daniel po všechem čas života svého věrně plnil úlohu, Bohem naň vloženu. Bez únavy a neohroženě potíral modloslužbu (zabil **draka**, zničil **Bála**; viz bibl. dějepravu) a mnohému trápení a nebezpečnosti v boji tom se vydával. Působením jeho jméno Hospodinovo slavné učiněno jest mezi pohany.

Věrně plámez i my povinnosti stavu svého, těžce svědomitě dary duševními, jež nám udělil Bůh. Při vši práci své vždycky pak čest a slávu Boží na paměti mějme.

6. Občasí.

Čas od skončení zajetí až do Krista Pána.

(536 až po nar. Páně).

A.

Židé pod vládou perskou.

(Od r. 536—330 př. Kr.)

§ 68. První návrat ze zajetí pod Zorobabelem.

Za panování Cyra, krále perského, naplnilo se proroctví Jeremiášovo (kap. 29, 10. 12. 13.), že po 70 letech vyvolený národ „**hledaje Boha celým srdcem svým**“ ze zajetí babylonského nazpět přiveden bude do země otců svých.

Léta prvního Cyra, krále perského, vzbudil Hospodin ducha krále, aby dal provolati po všem království svém: „Všecka království země dal mi Hospodin, Bůh nebeský, a on přikázal mi, abych mu vystavěl dům v Jerusalemě. Kdo mezi vámi jest ze všeho lidu jeho, nechať jde do Jerusalema a staví dům Hospodinů, Boha israelského.“ I povstalo kolem 50.000 mužů israelských, hlavně z pokolení Judova a Benjaminova, a vedeni jsouce Zorobabelem z domu Davidova a veleknězem Josuem, přišli do Judska (536 př. Kr.)¹⁾ Tam vzdělali oltář Hospodinův a obětovali oběti zápalné ráno a konali slavnost stánků.

Král také Cyrus vydal nádobí chrámové, kteréž byl pobral Nabuchodonosor počtem 5400.

aby zase vzdělán byl Jerusalema) stanoví úmluvu novou mezi Bohem a lidem (smrti svou na kříži.) I zrušena bude úmluva stará (starý zákon), oběti pak starozákonné přestanou, na jejichž místo nastoupí pravá smírná oběť Kristova, kterouž ony toliko předobrazovaly. Stín ustoupí skutečnosti. Načež přijde trvalé zpuštění pro Jerusalema i chrám.

¹⁾ Obvod dřívější říše judské spolu s pokolením Simconovým a Danovým dostal nyní název Judey neboli Judska.

Synové israelští, kteřížto od této chvíle také Židé se nazývají, zůstali po svém návratu ještě 200 let pod mocí králů perských. V kteréžto době spravováni jsouce bezprostředně velekněžími a staršími z domu Davidova, žili v pokoji podle zákona Mojžíšova.

§ 69. **Stavba chrámu. — Proroci Aggeus a Zachariáš.**

Židé hned za rok po svém návratu začali dílo stavby chrámové. Když tedy stavitelé kladli základy chrámu, veškeren lid shromážděn se v Jerusalemě, chválil a velebil Hospodina, protože založen jest chrám Páně.

Ale Samaritané přistoupivše k Zorobabelovi pravili: „Nechť stavíme s vámi.“ Kterýžto odpověděl: „My sami jen stavěti budeme Hospodinu, Bohu našemu.“ Stalo se tedy, že Samaritané podplativše rady krále perského překázeli rukám lidu židovského a bránili jim ve stavění. Z čehož pošlo, že prvnější horlivost Židů ochabla, a dílo domu Páně v Jerusalemě přetrženo jest. I nestavěli Židé až do druhého léta (520 př. Kr.) krále Daria (Hystaspa). Vzbudil tedy Hospodin proroky Aggea a Zachariáše.

Aggeus vytýkal Židům vlažnost jejich u stavění chrámu a předpověděl, že nově vystavěný chrám **převýší svou slávou chrám Šalomounův**, jelikož v něm Vykupitel se objeví.¹⁾

Rovněž i **Zachariáš** horlil pro dokonání díla chrámového, spolu však povzbuzoval ke stavbě domu duchovního, t. j. ku pravé zbožnosti, bez níž zevnější bohoslužba nemá váhy a ceny. Pobožné Židy na mysli klesající, že nenaplní se přípovědi předcházejících proroků o slávě nové říše **Messiášovy**, těšil proroctvím o **Messiáši**, kterýž sice **chud a pokorným** bude, ale slavně dokoná dílo vykoupění.

Těmito proroky vzrušení, Josue a Zorobabel s obnovenou horlivostí jali se pokračovati v díle započatém. Král také Darius rozkázal, aby z pokladnice královské nákladové dávání byli, a jestliže by bylo zapotřebí hovádek obětných, aby se jim dávala na každý den, by vzdávali obět Bohu nebeskému a modlili se za život krále a synů jeho. I dokonali dům Boží roku šestého panování Dariova (515 př. Kr.) a oslavili posvěcení jeho s radostí.²⁾

¹⁾ „Ještě jedno maličko jest . . . , a přijde žádoucí v všechném národům, a naplním dům tento slávou.“ (2, 7. 8.)

²⁾ Ale v novém tomto chrámě nebylo archy úmluvy. Když Salomounův chrám Chaldeany zbořen byl, tenkrát prorok Jeremiáš uschoval ji v tajné jeskyni hory, zvané Nebo, a nikdo potom ji nespasil.

Židé nepřipustili, aby modlářští Samaritéané pracovali s nimi při stavbě chrámové. Budiž nám to naučením, abychom s lidmi, zúmyslně v bludech trvajicemi, nábožensky neobevali. „Člověka, kacíře, po jednom i druhém napomenutí varuj se.“ (Tit. 3, 10.)

§ 70. **Esther.**

Pod Zorobabelem nevrátili se všichni Israelité do Jerusalema, nýbrž většina jich zůstala ještě v cizině. Ani těchto neopustil Bůh, nýbrž vzav je pod nejvyšší ochranu svou, vysvobodil je z nebezpečí záhuby jim hrozící. To zřejmě z události, kteráž zapsána jest v knize, Esther zvané.

Za dnů krále Asvera (Xerxa 484—465 př. Kr.), krále perského, byl v Susaně, hlavním městě království, muž, Žid Mardocheus, jenž byl pěstounem dcery bratra svého, která slula Esther. Neměla ani otce ani matky a byla vděkuplna. Kterážto líbila se králi, jenž vstavil na hlavu její korunu a učinil ji královnou. Na radu Mardocheovu zamlčela Esther z počátku, že byla z národu židovského. Mardocheus velmi jsa starostliv o blaho a zdraví její, býval na každý den u brány domu královského. Toho času chtěli povstati dva komorníci proti králi a zavraždit ho, což Mardocheus náhodou zpozoroval. I oznámil to Esther, kteráž pověděla to králi. I bylo toho vyhledáváno a našlo se tak. Oba komorníci oběšeni jsou na šibenici, a příběh ten zapsán do letopisů říšských.

Po nějakém čase král povýšil jistého Amana k nejvyššímu důstojenství v zemi. A všickni služebníci královští klekali před ním na kolena a klaněli se jemu; sám toliko pobožný Mardocheus neklekal. To když znamenal Aman a slyšel, že by Mardocheus byl z národu židovského, rozhněval se velmi a nařknuv Židy před králem, že by se chtěli spiknouti, přemluvil ho k ukrutnému rozkazu, aby jednoho dne všickni Židé od pacholety až do starce byli pobiti, a statek jejich aby byl prodán. I byl veliký pláč a nárek ode všech Židů. Ale Mardocheus oznámil Esther, co se přihodilo, a napomenul ji, aby šla ku králi a prosila ho za lid svůj. Byl pak tehdy zákon u dvoru perského, že pod trestem smrti nikdo, nejsa povolán, před králem vstoupiti nesměl. Tedy Esther postivši se za tři dni a noci a vroucně vyzývaje Boha, proti ustanovení, nejsouc povolána, vešla třetího dne ku králi, vydavši se na smrt v nebezpečí. A obrátil Bůh ducha krále v tichost, tak že milostivými slovy ptal se jí: „Jaká jest prosba tvá?“ Esther odpověděla: „Líbí-li se, králi, prosím, aby přišel dnes ke mně

s Amanem na hody.“ I stalo se. Když král při hodech se tázal, čeho by na něm žádala, řekla: „Jestliže jsem nalezla milost, nechť přijde král i Aman též zejtra ke mně na hody, a oznámím králi žádost svou.“ Král svolil.

Tu noc král strávil beze spaní. I dal sobě čísti letopisy říšské. Když přišli na to místo, kde psáno bylo, kterak Mardocheus zjevil úklady komorníkův, o bezživotí krále stojících, ptal se král: „Jaké cti a odplaty dostalo se za tu věrnost Mardocheovi?“ Služebníci odpověděli: „Žádné ovšem odplaty nevzal.“

Časně ráno pak otázel se král Amana: „Co se má státi muži, kterého chce král uctiti?“ Mysle pak Aman, že by král žádného jiného uctiti nemínil, nežli jeho, odpověděl: „Muž ten budiž oblečen v roucho královské a ozdoben korunou královskou a vsazen na koně, na němž jezdí král; přední z královských knížat ať drží koně jeho, a po ulici města jda ať volá: „„Tak bude ctěn, kohož by koli král ctíti chtěl.““ I řekl jemu král: „Pospěš, a vezma to roucho i koně učiň, jak jsi řekl, Mardocheovi Židu.“ Nerad a s utajeným hněvem učinil Aman Mardocheovi, pro něhož uvnitř dvoru svého už velikou byl připravil šibenici.

Minulo několik hodin, a čas nutil Amana, aby šel na hody, kteréž královna připravila. I pospěšil tam. A když hodovali, král řekl královně: „Jaká jest žádost tvá, Esthero?“ Jemuž ona odpověděla: „Jestliže jsem nalezla milost před očima tvýma, ó králi, daruj mně a lidu mému život; nebo vydání jsme já i lid můj, abychom byli setřeni.“ I tázal se král: „Kdož jest ten a které moci, aby to směl učiniti?“ Esther odpověděla: „Protivník a nepřítel náš nejhorší jest tento Aman.“ Což uslyšev Aman, strnul leknutím a strachem. Král pak rozhněvav se vstal. I prohodil jeden z komorníků: „Hle, u domu Amanova stojí šibenice zvýší paděsáti loket, kterou připravil Mardocheovi.“ I rozkázal král: „Ohěstež Amana na ní.“ I stalo se. A téhož dne povýšil král Mardochea na důstojenství Amanovo, a rozkaz o vyhlazení Židů ihned odvolán a zrušen jest. I bylo u všech Židů veselí a plosání tak, že mnozí z pohanů přistupovali k jejich náboženství. I učinili ten den výročním svátkem. (Purim.)

Na Amanovi patrně jest, že „kdo jinému jámu kopá, sám do ni padá.“ (Přisl. 26, 27.)

Pýcha předchází pád.

Esther jest vzorem pravé lásky vlastenecké, kteráž i hrdlo nasazuje, aby osvobodila lid svůj od všeobecného porubání.

§ 71. **Ezdráš a Nehemiáš.** — **Poslední prorok Malachiáš.**

Léta sedmého králování Artaxerxa I. (Longimana), asi 80 let po prvním návratu vstupovali opět někteří synové israelští z Babylonu do Jerusalema, vedeni jsouce **knězem Ezdrášem** (458 př. Kr.). I dal mu král všecko, zač ho koli žádal; dal mu zlato a stříbro i dovolil mu sbírku činiti mezi lidem v Babyloně, aby mohl zaříditi všecko, čeho by třeba bylo ke službě Boží. Ezdráš přišel do Jerusalema především o to se snažil, by pilným čítáním a vysvětlováním zákona i proroků utvrzoval lid ve víře. Působením jeho povstala mnohá prospěšná a důležitá zařízení. K nim náleží:

a) **veliká synagoga**, spolek nábožných a učených mužů, v jehož čele stál velekněz. Bylť jejím účelem pečovati o zachování zákona Mojžíšova a spravovati občanský a náboženský život Židův.

b) **zřízení menších synagog** (sbornic neboli modlitebnic) ve všech větších místech a městečkách. V nich Židé v den sobotní se **scházeli**, **zákon předčítali** a společné **modlitby** konali.

Blahodárné činnosti Ezdrášově brzo mocné dostalo se podpory. Léta dvacátého krále Artaxerxa (445 př. Kr.) poslán totiž do Judska za správce země vzácný a pobožný Israelita, jménem **Nehemiáš**, nejvyšší číšník králův, jemužto dáno dovolení **vystavěti zdi Jerusalemské.**¹⁾ Ale Samaritáné a jiní nepřátelé Židů shromáždili se k boji proti Jerusalemu, usilující zmařiti dílo stavby. I vyzval Nehemiáš všecken bojovný lid, a polovice dělala dílo a polovice druhá hótova byla k boji, až posléze zdi a věže dostavěny jsou. I shromáždil se veškeren lid na náměstí, a Ezdráš předčítal zákon. I slíbil všecken lid, že bude ostříhati přikázání Božích. Po dvanáctileté činnosti Nehemiáš navrátil se ke dvoru královskému v Persii. Přišel po dlouhém čase ještě jednou do Jerusalema, odstranil rázně zlořády za jeho nepřítomnosti vzniklé, zejména přísně nastupoval proti manželstvím Židů s ženami pohanskými. Manasses, syn veleknězův, nechtě propustiti manželku svou, dceru Sanaballaty, místodržitele v Samarii, byl zahánán. Sanaballata pak vzdělal chrám na hoře, zvané Garizim, a Manasses učiněn při něm prvním veleknězem.

Když Nehemiáš po druhé přišel do Jerusalema, působil v Judsku prorok **Malachiáš**. V proroctvích svých kárá vzešlé zlořády, zvěstuje dvojí příchod **Messiášův**, jeho předchůdce a nej-

¹⁾ Odtud počínají se letotýdnové Danielovi.

čistší obět, ¹⁾ dokončiv jako poslední starozákonný prorok nástin a obraz budoucího Vykupitele.

Poznámka. Ezdráš i Nehemiáš zaznamenali písemně v knihách, podle nich zvaných, tehdejší události a skutky své.

B.

Židé pod vládou macedonskou.

(Od r. 330—320 př. Kr.)

§ 72. Alexander Veliký.

Království perské vyvráceno bylo od Alexandra Vel., jakož byl Daniel u vidění předpověděl. U vidění tom říše perská zjevila se Danielovi ve znamení skopce, Alexander pak ve znamení kozla, jenž od západu se hnal přes veškeren okřilek země, nedotýká se půdy, a skopce (říši perskou) porazil i pošlapal. To stalo se, když Alexander sebrav pole proti Peršanům, porazil Daria Kodomana na Graniku a Issu. Po té táhl i proti Jerusalemu; neboť Židé pamětlivi jsouce přísahy věrnosti Peršanům učiněné, odepřeli jemu pomoci, když Tyra dobýval. Ale velekněz Jaddua vyšel v úplné kněžské ozdobě v čele stkvělého průvodu dobyvateli vstříc a usmířil ho. Načež Alexander ukrocen vešel pokojně do Jerusalema; obětovav ve chrámě četl proroctví Danielovo o sobě i potvrdil Židům výsady jejich.

C.

Židé pod vládou egyptskou.

(Od r. 320—203 př. Kr.)

§ 73. Ptolemaeovi. — Překlad písem svatých starého zákona. — Knihy Širachova.

Po smrti Alexandrově (323 před Kr.) říše jeho rozpadla se mezi jeho vojevůdce na čtyři díly.

Palestinu vzal (r. 320 př. Kr.) Ptolemaeus, jenž založil krá-

¹⁾ „Nemám zalíbení ve vás,“ pravi Hospodin zástupův, „a daru nepřijmu z ruky vaší, neboť od východu slunce až na západ veliký jest jméno mé mezi národy, a na každém místě obětuje se jménu mému obět čistá.“ (1, 10. 11.)

lovství v Egyptě. Nakládaje se Židy s největší šetrností, přesídlil mnoho Židů do Egypta, jmenovitě do Alexandrie. Udělil jim rovných práv s Řeky, dovolil, aby v celé zemi osady (kolonie) směli zakládati, synagogy stavěti a svobodně živi býti podle náboženství svého. I učiněn Egypt mnohým Židům novou vlastí. V této také době Židé mezi pohany rozptýlení jazyk řecký, v Egyptě a na východě obecně převládající, učinili svou mateřštinou, odkud i hellenisty zvaní jsou. V řečtinu pak přeloživše písmo svaté starého zákona,¹⁾ seznámili s obsahem jeho, zejména s příповідmi messiášskými všecko vzdělané pohanstvo.

Okolo r. 300 př. Kr. žil v Jerusalemě nábožný Žid, jménem Jesus, Sirachův syn, kterýž Duchem Božím osvícen jsa sepsal knihu, obsahující hojný poklad výborných pravidel mravních, osvědčených příklady ze života velikých mužů biblických. Církev od pradávna počítala ji k písmu svatému, užívajíc jí zhusta v kostele při vyučování novoobracených, odkudž i (liber) Ecclesiasticus = kniha kostelní sluje.

D.

Židé pod vládou syrskou

(Od r. 203—142 př. Kr.)

§ 74. Antioch Veliký. — Pronásledování náboženské.

Stav Židů pod Ptolemaevci byl celkem pokojný a blažený. Avšak věci ty se změnily, když králové syrští z rodiny Seleukovy²⁾ Palestiny se zmocnili; což stalo se za Antiocha Velikého, krále syrského, r. 203 před Kristem.

Antioch Veliký (224—187 př. Kr.) sám byl Židům velmi přízniv, propůjčil jim velikých výsad a úplné svobody náboženské, mnohé pak rodiny židovské osadil v malé Asii. Ale nástupcové jeho jinak si vedli; zejména Antioch IV. Epifanes (175—163

¹⁾ Vnuknutím krále Ptolemaea (323—284 př. Kr.), anebo nástupce jeho Filadelfa (284—247 př. Kr.) Židé přeložili napřed pět knih Mojžišových, po té pak do roku 150 př. Kr. všechny ostatní knihy své na jazyk řecký. Podle staré zkazky učiněn překlad ten v Alexandrii 72 učenými Židy, odkudž i sluje překlad sedmdesáti (vlastně 72), latinsky Septuaginta nebo také alexandrijský.

²⁾ Po smrti Alexandrově vojevůdce jeho Seleukus, praotec Seleukovců, založil království syrské.

př. Kr.) krutě pronásledoval Židy, všemi způsoby o to se snaže, aby sklonil Židy ku přijetí pohanství a zvykův i obyčejů řeckých. Zapověděltě pod trestem hrdelným zachování zákona nejen v Jerusalemě, nýbrž všude, kamž sahala moc jeho. Léta 167 př. Kr. věnován chrám Joviši Olympskému, a modla na oltáři vystavena; knihy zákona Božího roztrhány a spáleny, a u kohož nalezeny jsou, byl usmrcen. Násilím a krutými mukami donucování Židé obětovati modlám a požívati proti zákonu Mojžišovu vepřového masa. Bylať to těžká zkouška, v nížto mnozí Židé neobstáli od zákona Božího odpadnuvše; přemnozí jiní však volili raději zemřítí, nežli zpronevěřit se víře otců svých.

Památku rekovné smrti pozůstavil předně 90letý **stařec Eleazar**, jeden z předních zákonníkův. Nežli by byl vepřového masa požívaje zákon Mojžišův přestoupil, raději dobrovolně šel na popravu. A když bývalí jeho přátelé tajně jemu podati chtěli masa dovoleného, aby požívaje ho na oko jako vepřového, vysvobozen byl ode smrti, řekl: „Nesluší se na můj věk tak pokrytě se míti, abych já stařec mládeži snad nedal pohoršení. A bychť pak nyní vytržen byl z muk lidských, však pomsty Všemohoucího neušel bych zajisté ani živ ani mrtev. Protož udatně z tohoto světa vycházej, i starého věku svého hoden se ukáží, i mládencům hrdinský příklad zůstavím.“ Když to pověděl, ihned jej na popravu vlekli a usmrtili.

Neméně rekovně vedla si **matka jedna se sedmi syny svými**. Popadení byvše postaveni jsou před krále a nuceni, aby požívali vepřového masa. Ale oni řekli: „Zákon náš to zapovídá; ne učiníme toho. Hotovi jsme raději zemřítí, nežli přestoupiti otcovské zákony Boží.“ Tedy rozhněvav se král rozkázal, aby jeden po druhém před očima mateře jejich až do smrti mučen a trýzněn byl. A stalo se vedle ukrutného rozkazu jeho. I popravili katové již šestého, a pozůstal ještě syn nejmladší. Přísahou potvrzoval Antioch, že jej učiní bohatým a šťastným, že jej bude míti za přítele, ač odstoupí-li od zákonů Mojžišova. Když pak mládenec nikterak k tomu se nenaklonil, povolav král matky jeho radil jí, aby přimlouvala mládenci k jeho vlastnímu dobrému. Tedy nachýlivši se k němu v mateřtině řekla: „Prosím tě, dítě mé, pohlédni vzhůru a pozoruj nebe i zemi a všecky věci, a poznej, že Bůh všechno z ničeho učinil. Protož neboj se tohoto kata, ale hoden jsa bratří svých podstup smrt, abych tě v životě věčném s bratřími tvými zase přijala.“ A když ona ješ ě mluvila, řekl mlá-

denec: „Nač čekáte? Neuposlechnu rozkazu králova, ale zákona Božího, kterýž dán jest nám skrze Mojžíše. Ale ty,“ řekl obrátiv se ku králi, „původce všeho zlého proti Židům, ruce Boží neujdeš.“ I rozpálil se král hněvem a rozlítíl se na tohoto ukrutněji nad ostatní. Nejposléze pak usmrcena jest i matka.

Jako Eleazar vystřihejmež se všichni i stinu zlého, abychom nedali bližnímu pohoršení.

Vzpomínka na vzkříšení a život věčný dodala síly a zmužilosti matce a sedmi synům jejím, že podstoupili hrdinsky smrt. Víra a naděje ta potěšuj a silíž také nás, kdykoli by pro věrné plnění náboženských povinností nám bylo snášeti posměch, úškleby a protivenství.

§ 75. **Kněz Mathatiáš a jeho syn Judas Makkabeus.**

V této době krutého pronásledování vyšel Mathatiáš s pěti syny svými Janem, Šimonem, Judou, Eleazarem a Jonathou a s mnohými z lidu z Jerusalema (166 př. Kr.) a přišel do města Modiny, severozápadně od Jerusalema ležícího. Ale i tam přišli vyslanci královi, aby lid přemluvili k modloslužbě. Přistoupivše k Mathatiášovi pravili: „Knížetem a vznešným jsi v městě tomto a ozdoben syny a bratřími. Protož přistupiz první a vyplň rozkaz královský, jakož učinili pozůstalí v Jerusalemě, a budeš ty i synové tvoji mezi přátely královskými a obohacen zlatem i stříbrem a dary mnohými.“ I odpověděl Mathatiáš a řekl hlasem velikým: „Byť i všichni národové krále Antiocha uposlechli, já a synové moji a bratři moji poslušni budeme zákona otcův našich.“ Ale Žid jeden z Modinských dada se svěsti přistoupil před očima všechněch, aby obětoval modlám na oltáři. I rozpálena jest přehlivost Mathatiášova, a zabil jej na oltáři a zbořil oltář; po té zvolav hlasem velikým vzkřikl: „Každý, kdož horlivost má pro zákon a stojí k smlouvě, nechť vyjde za mnou.“ I utekl on i synové jeho na hory, a mnozí pobožní táhli s ním. I obcházel s věrnými svými vůkol a bořili oltáře a chránili zákon proti moci pohanů.

Po smrti Mathatiášově povstal Judas, syn jeho, zvaný Makkabeus, ¹⁾ místo něho. Judas podoben byl lvu ve skutcích svých; pro strach před ním utíkali nepřátelé jeho. Se zástupem udatných bojovníků svých několikráte porazil vojsko Syrských, táhl proti

¹⁾ Makkabi tolik jako kladivo, mlat. Příjmení toto Judas dostal pro rekovné činy svoje. Po něm všichni příslušníci této rodiny nazváni Makkabejští.

Jerusalemu a dobyv ho vyčistil chrám, v jehož síních tráva vyrostlá byla jako v lese; a slavili posvěcení jeho po osm dní.

Téhož času Antioch navracel se s hanbou z Persie. Porazen od Peršanů zvěděl na útěku o porážce vojsk svých v Judsku. Tehdy pohnut jsa hněvem chtěl se pomstiti na Židech, i přísahal, že přijeda do Jerusalema udělá z něho hromadu hrobu židovského. Ale Pán udeřil jej ranou neuzdravitelnou. Prudce jedá s vozu spadl a prudkým pádem tělo sobě na údech těžce obrazil. Z těla jeho červi se prýštili, a se živého ještě v bolestech maso jeho s puchem nesnesitelným přšelo. I svolav přátely řekl: „Nyní se rozpomínám na zlé, které jsem učinil v Jerusalemě; poznávámť, že proto na mne přišly tyto zlé věci.“ I slíbil v úzkosti své, že chrám drahými dary ozdobí, Židy rovné Řekům učiní, nad to i Židem bude. Ale pokání jeho, strachem před smrtí vynucené, Bůh nepřijal; i dokonal život svůj v bolestech bídnou smrtí (163 př. Kr.).

Po jeho smrti Judas pokračoval v boji proti místodržitelům království syrského, kteřížto Židům nedali žíti v pokoji. S pomocí Boží přemohl vojska syrská ještě v mnohých bitvách krvavých.

I přihodilo se jednou, že Judas zvítěziv nad Gorgiášem, syrským správcem země Idumejské, přišel druhého dne se svými, aby pochoval těla padlých. I našli pod svrchními šaty zabitých kusy z obětních darů modlářských, kteréž bráti zákon Židům zabráňoval. I bylo všechněm zřejmo, že pro tu příčinu padli. I modlili se, aby to provinění, kteréž se stalo, v zapomenutí dáno bylo. Judas pak učiniv sbírku, poslal 12.000 drachem ¹⁾ stříbra do Jerusalema, aby tam obětována byla obět za hříchy mrtvých. **„Protož svatá a spasitelná jest myšlenka za mrtvé se modliti, aby hříšní byli zproštěni.“**

Než nastojte, vítězný Judas pustil se jednou v nerovnou seč. I podlehl strašné přesile a padl. (160 př. Kr.) Plakal ho veškeren lid pláčem velikým a řekl: „Ach, padl jest rek, jenž vysvobozoval lid israelský!“

Mathatiáš, synové jeho a jiní věrní Židé nasadili pro vlast a viru otců svých statky i hrdlo; smrt za ideálnú dobrou tato jest zajisté čestná a svatá.

Antiochovo pokání od Boha přijato nebylo; nebyloť zajisté upřímné poněvadž bolestmi a strachem bylo vynuceno. — Neodkládej s pokáním až na poslední chvíli, nebylo by snad již Bohu mílo a příjemno.

¹⁾ Drachma rovnala se asi 37½ kr. r. m.

Judas učiniv slírku dal konati obět za padlé v bitvě. Již tedy ve starém zákoně věřili, že modlitby a dobré skutky živých prospěti mohou duším v očistci.

E.

Židé pod knížaty makkabejskými.

(Od r. 143—64 př. Kr.)

§ 76. Jonathan a jeho nástupci. — Kniha Moudrosti. — Dvě knihy Makkabejské.

Po smrti Judově zvolen Jonathas za vůdce, kterýž šťastně bojovav proti Syrským, obhajoval samostatnost národu židovského. Ale když r. 143 př. Kr. s tisícem věrných svých soudruhů od Syrských lstivě jest přepaden a zavražděn, zvolen bratr jeho Šimon na místo jeho. Kterýžto vyčistil zemi od nepřátel, tak že všecka země měla pokoj, dokud žil. Šimon úplně samostatnou moc provozuje, pilně vyhledával blaha lidu svého. Na důkaz vděčnosti ustanovili Židé, **aby Šimon byl s potomstvem svým jejich knížetem a veleknězem na vždy, dokudž by nepovstal prorok věrný.**

Po smrti Šimonově (135 př. Kr.) potomci jeho vládli národu židovskému asi 100 let. Ale přidržující se hříšných obyčejů králů pohanských, nad to i nešlechtnostmi a ukrutností je předstihovali. Když pak posléze i sváry a rozepře v panující rodině vznikly, zkáza a záhuba říše stala se neodvratnou.

Hyrkan a Aristobul, synové Alexandrovi, přeli se totiž po smrti matčině (69 př. Kr.) o vládu. Ve sporu tom vznesli rozsudek na Římány, kteřížto přišedše Judska se zmocnili, Židy pak samostatnosti jejich a svobody zbavili. —

Židé mezi pohany rozptýlení přijavše řečtinu za jazyk mateřský, seznámili se s filosofií řeckou, jmenovitě epikurejskou, kteráž popírajíc Boha a život záhrobní toliko smyslné požívání prohlašovala za úkol života lidského. Zásady takové snadno mohly škodlivě působiti v náboženský život Židů. Pobožný, Bohem osvěcený, v Egyptě žijící Israelita, chtěje uvarovati souvěrce své tohoto nebezpečí, napsal nepochybně v době makkabejské knihu Moudrosti, tak nazvanou, protože v ní proti liché filosofii epikurejské vystavuje se pravá moudrost, totiž poznání a bázeň Boží. Mimo to v ní obsažena hojnost důležitých věroučení, v předchozích knihách jen temně naznačených, jako na př. nauka o nesmrtelnosti duše, o odplatě věčné a nauka o více než jedné osobě božské, jelikož moudrost božská jako zvláštní osoba v Bohu se představuje.

Poznámka. Smrtí Šimonovou končí se dvě knihy, zvané **Makka** bejské, protože v nich ličí se hrdinské činy Makkabeův a vyvoleného lidu pod správou jejich. Jsou to poslední spisy svatého písma starozákonného.

F.

Židé pod vládou Římanův.

(Od r. 64 př. Kr.)

§ 77. **Berla odňata od Judy.**

Římský vojevůdce Pompejus vyslechnuv (64 př. Kr.) oba rozvaděné bratry v Damašku, rozhodl při ve prospěch staršího Hyrkana II. Když pak Aristobul se podrobiti nechtěl, Pompejus přitáhna s vojskem, Hyrkana II. na trůn sice dosadil, ale Judsko podmanil a poplatným učinil, zdi jerusalemské zbořil, Aristobula pak i s dětmi jeho zajaté s sebou do Říma odvedl. Hyrkan II. panoval nyní od r. 64—39 př. Kr. Ale poněvadž chabého byl ducha, Julius Caesar ustanovil ku podpoře jeho Antipatra Idumejského, učiniv ho vrchním správcem Judska. Zatím upadl Hyrkan II. do zajetí Parthův (39 př. Kr.), a Herodes, syn Antipatrův, vymohl si toho v Římě, že od senátu slavně **králem judským** jmenován a vojskem římským do Jerusalema uveden byl (39 př. Kr.). Již tedy vzala za své říše židovská pod vlastními knížaty z národu židovského. „Berla od Judy odňata“ na vždy.

Baže nad míru po panování, Herodes srdce jsa ukrutného hleděl upevniti trůn svůj krveproléváním. Vyhubilť všechen rod Makkabeův, ba ani pokrevních svých příbuzných neušetřil. Jsa od Židů velice nenáviděn tvářil se, jakoby úctu měl ku pravému náboženství, a chtěl je lid udobřiti, jal se báječnou nádherou chrám rozšiřovati a okrašlovati (23 př. Kr.). Množství nákladných stavení obklopovalo chrám, kterýž z mramorových kvádrů zbudován jako osněžená hora s oslňující krásou vyčníval nad ostatní budovy. Zemřel hnije při živém těle, ohavným učiněn jsa všem přístojícím.

S Herodesem zavítal čas, k němuž umírající arcitec Jakob byl odkázal slovy: „**Nebude odňata berla od Judy, dokavadž nepřijde, který má poslán býti; a on bude očekávaní národů.**“ (Mojš. I. 49, 10.) Počež také skutečně přišel očekávaný od národů; nebo v posledních letech Herodesových narodil se **Spasitel světa.**

Přídavek.

§ 78. Náboženský a mravní stav u Židů a pohanův. — Kristus, očekávání všech národů.

Židé po návratu svém ze zajetí věrně stáli u víře otců svých. Scházívajíce se v synagogách pilně čítali zákon i proroky a bedlivě naslouchali výkladům učitelů zákona, snažíce se plniti předpisy jeho. Když tedy vypuklo pronásledování za Antiocha Epifana, dosti bylo sice těch, kdož buď ze strachu, buď pro mravní svou porušenost odstoupili od víry. Jádrem však lidu nezapřelo víry otců svých. Ale když za posledních knížat Makkabejských při knížecím dvoru zavládly pohanské obyčeje a nemravy, když velekněžská hodnost za peníze prodávána a do velerady¹⁾ po většině toliko zvrhlí stoupenci domu knížecího byli přijímáni, tehdy mravní nákaza shůry přišedši rychle rozžírala se v lidu samém. Touto dobou také dřívější světový obchod Foeničanův z velké části přešel na Židy, kteřížto ve styku stojíce se vším vzdělaným světem pohanským, znenáhla zapomínali na Hospodina, a srdcem svým úplně ke statkům vezdejšímu přilnuvše, toliko za obchody svými a po bohatství se sháněli. „Ústy sice Boha vyznávali, ale srdce jejich daleko bylo od Něho.“

K tomu vznikly různé strany a sekty, jež na vzájem se potírájíce, dobré zárodky v lidu dusily. Nejmocnější a nejčetnější sektou byli:

a) **Fariseové** neboli oddělení, poněvadž od ostatních se lišili větší přísností u zachovávání zákona. Proto choval je lid u veliké úctě a vážnosti, jejich pak moc v lidu bývala značná. Z počátku byla také horlivost jejich upřímná, ale později zhrdnuvše užívali náboženství jen za nástroj své ctižádosti a vládyčtivosti. Aby totiž moc svou v lidu zachovali, rozmnožovali bez počtu a míry zevnější obřady náboženské, které ani v zákoně Mojžíšově obsaženy nebyly, a zachovávajíce je na oko, nevšímali si pravého ducha zákona Mojžíšova. Z horlivců stali se ctižádostiví pokrytci, kteří z náboženství učinili pouhou zevnější obřadslužbu.

---

¹⁾ Na místě veliké synagogy za Ezdráše zřízené nastoupila tak zvaná velerada se sídlem v Jerusalemě, složená z kněží, zákonníkův a starších lidu (71 členů). V ní soustřeďovala se nejvyšší moc učitelská, soudní a později také správní. Ji podřízeni byli menší soudové (23 členů) po městech a městečkách.

b) Protivou jejich byli **Saduceové**, vzavše jméno své od zákonníka Sadoka. Zavrhuje vše, co ustanovení otců, za závazný prohlašovali toliko zákon Mojžíšův, jež sobě libovolně vykládali. Zamítali vše, co prostopásmému životu jejich v cestě stálo, jako: nauku o bytí vyšších duchů, o nesmrtelnosti duše, o vzkříšení a odplatě věčné. Přívrženstvo jejich skládalo se nejvíce z boháčů, lidí vzácných a dvořenínův.

Třetí sekta měla název **Essenských** (Esseni). Bydlíce odloučeně od ostatních Židů na západě Mrtvého moře, zavrhovali manželství, veřejnou bohoslužbu a užívali společného jmení. — Posléze byli **Samaritáné**.

Tato nesjednocenost náboženská patrným byla znamením nenáhlého úpadku náboženství židovského. Židé tedy vidouce smutné toto znamení a živě cítíce jho římské nadvlády, **netrpělivě zatoužili** po Messiáši, tím více, když berla Judovi odňatá vložena byla v ruce cizince, a sedmdesáte letotýdnů Danielových už už docházelo. Ale bohužel, ne všichni očekávali ho jakožto Vykupitele od hříchu a bludu, nýbrž jakožto osvoboditele ode jha římského.

Ale i u pohanů dovršen v tento čas všudy úpadek náboženství a mravův. Ač přemnozí u věcech světských, ve vědách a umění nad jiné slavně vynikli a ve mnohé příčině i nám vzory se stali, nicméně v náboženství pobloudili na dobro. Zabředli v přemrzlé modlářství a nesčíslné bohy své uctívali nesmyslnou, hanebnou ba i ukrutnou modloslužbou. Jací bohové, takové bylo i jejich uctívání; jaká víra, takové byly i mravy jejich.

Však právě to vedlo všechny ušlechtlejší z pohanů nutně ku poznání mdloby a pošetilosti jejich bohův i bohoslužby. Přesvědčili se, že lidstvo nemůže povstati vlastní silou a moudrostí z obecné porušenosti; poznali, že jim potřebí nadpřirozeného poučení a pomoci.¹⁾ Ký div tedy, že právě v poslední době mnozí z pohanův mocně zatouživše po lepším náboženství, buď přešli na židovství, neb odřeknuvše se modlářství navštěvovali synagogy a čítali písma svatá.

Obecně pak i mezi pohany rozšířeno bylo **toužebné očekávání**

¹⁾ Sokrates, největší mudrlec starého světa, mluví o podivném budoucím učiteli, který jediný spolehlivě učití bude, jak by bylo člověku zachovati se k bohům i lidem; až se zalíbí Bohu poslati tohoto učitele, pak bude možno zlepšiti mravy lidu. (Plato v apolog. Sokratově.)

Podobně Plato hlásá učení o prostředniku, kterého logos, vysvoboditelem, Bohem, Synem Božím nazývá, který jest určen, aby nadpřirozeným a zázračným poučením vysvobodil člověčenstvo.

jakéhosi budoucího Vykupitele, kterýžto z Judska vyjde, aby založil novou říši, nový zlatý věk. ¹⁾

Tak vedl Bůh Židy i pohany, ač rozličnými cestami, k jednemu a témuž cíli.

Židé i pohané toužili po pomoci shůry; kterážto touha hodnými je učinila spásy, jižto přinesl Bohem zaslíbený, proroky předpověděný, nástiny předobrazený **Messiáš**, —

Ježíš Kristus, Jemuž čest a sláva ná věky.

III. Díl.

Vykoupení skrze Ježíše Krista. — Život a působení apoštolů mezi Židy a pohany.

Úvod.

§ 79. **Ježíš Kristus, Vykupitel světa. — Rozvrh dějin zjevení Božího v novém zákoně.**

Židé i pohané, poznavše mravní svou spustlost a z ní pochodící bídu, a nabyvše přesvědčení, že vlastní silou a moudrostí si nemohou pomoci: zatoužili po pomoci shůry — po Vykupiteli —, kterážto touha učinila je hodnými přijati Ho skutečně. I poslal tedy Bůh jednorozeného Syna svého, kterýž měl dle rajské přípovědi hadu „hlavu potříti“, t. j. škodu prvotným hříchem způsobenou napravit, hřích a jeho následky s nás sníti a zase obnoviti spojení člověka s Bohem, jakéž bylo před hříchem.

Aby pak toto dílo vykoupení našeho mohl vykonati, Syn Boží, jsa též s Otcem přirozenosti a podstaty, vzal na se lidskou přirozenost a narodiv se z Marie Panny, nazván jest **Ježíš**, t. j. **Vykupitel**. Jeho zásluhy, jichžto jsa člověkem sobě vydobyl a v náš prospěch obrátil, mají skrze jeho božskou přirozenost **cenu neskončenou** a tudíž k smazání **neskončené viny** hříchu, ku smíření Boha s námi stačí úplně.

---

¹⁾ Římský dějepisec Tacitus píše: „Mnozi chovali pevné přesvědčení, že ve starých knihách kněžských psáno jest, že svým časem (za císaře Augusta) východ zmohutní, a panovníci z Judska vyjdou, aby vládli celému světu.“ (Tacit. hist. V. 13.) Podobně píše Suetonius. (Život Vespas. 4.)

K jménu Ježíš připojuje se také slovo „Kristus“, t. j. **Pomazaný**, aby se vyznačilo, že Ježíš hlavně svou **učitelskou, kněžskou, a královskou** činností vykoupil lidstvo. Učitelé pak neboli proroci, kněží a králové bývali ve starém zákoně k povolání svému pomazáni a posvěcení olejem.

Avšak vykoupení rodiny lidské mělo také **jednotlivým údům jejím býti zprostředkováno**. Proto vyvolil sobě Kristus apoštoly a založiv Církev, rozeslal je do celého světa, by za přispění Ducha svatého učení jeho hlásali a ovoce vykoupení přinesli všem národům.

Již tedy dějiny zjevení Božího v novém zákoně **dvě doby** v sobě zahrnují, z nichžto

doba první obsahuje vykoupení Ježíšem Kristem dokonané a líčí život Ježíšův od jeho vtělení až do jeho na nebe vstoupení.

Doba druhá vypisuje, kterak vykoupení lidstva skrze apoštoly všem národům bylo zprostředkováno, nebo líčí život a působení apoštolů mezi Židy a pohany.

§ 80. Zeměpisné a politické poměry Palestíny za času Kristova.

A.

Palestina dělila se za času Kristova v **Předjordansko** a v **Zajordansko** neboli **Pereu**.

Předjordansko zahrnovalo v sobě kraje: **Judsko, Samařsko a Galileu**.

Judsko sahající na východ až k Jordanu a k moři Mrtvému, na jih k Arabii petrejské, na západ k moři Středozemnímu a na sever k Samařsku, bylo nejjihnější a největším krajem v Předjordansku. Část severní slula **Judsko** (v užším smyslu); jižní zvala se **Idumeou**.

Historicky památná města a místa v Judsku: **Jerusalem**, hlavní město kraje i celé země. Blízko brány Bravné k východu města byl rybník **Bethesda**; na jižní straně hory Morie pramenil **Siloah**, jehož vodu ve dvou rybnících shromažďovali; východně od chrámu byla hora **Olivetská** se zahradou **Getsemanskou** na úpatí, jihovýchodně hora **Pohoršení**, jižně hora **Zlé rady** a na západ hora **Kalvarie** neboli **Golgotha**.

Sedm kilometrů jižně od Jerusalema **Bethlehem** neboli **Bothlem**, kde bydlili Elimelech, Noemi, Ruth, Isai, kde David a Kristus se

narodil; v pohoří Judském — **Hebron**, kde žil Abraham, Isák, Jakob, Zachariáš a Alžběta; východně od Jerusalema — **Bethania**; mezi Bethanií a Jerusalemem — **Bethfage**; na severozápad — **Emausy**; na severovýchod — **Jericho**, kde byla škola prorocká; v rovině Šaronské — **Lydda**, kde sv. Petr uzdravil ěneáše; u Středozemního moře — **Joppe** a **Cesarea**.

Samařsko hraničilo na sever s Galileou, na západ s mořem Středozemním, na jih s Judskem a na východ s Jordanem.

Historicky památná města: **Samaria** neboli Samaří a **Siohem** v údolí mezi horami **Ebal** a **Garizim**. Na blízkú hrobka **Josefova** a **studnice Jakobova**. — V **Sile** přechovávána archa úmluvy 350 let.

Galilea, kraj severní, ohraničena byla na severu **Syrií** a pohořím **Libanonským**, na východě Jordanem, jezerem Meromským a Tiberiadekým, na jihu Samařskem a na západě mořem Středozemním. Severní část Galilee slula **G. horní** neb **G. pohanská**, že tam bydlili většinou pohané. Jižní část slula **G. dolní**, byla úrodná a obydlena židy, kteří od ostatních Židů v Palestině prohlašováni jsou za lid na duchu obmezený, nepřilíš pravověrný, a proto byli v opovržení. Svým tvrdým podřečím všady se prozrazovali. Galilea byla hlavním dějištěm pozemské činnosti Kristovy; tam trávil léta mladistvá, tam i později přechoasto se zdržoval, vyučoval a činil zázraky. Rovněž apoštolové a učenci byli většinou galilejští rodáci: Petr, Ondřej, Bartoloměj, Filip, Šimon.

Historicky památná místa v Galilei: **Kafarnaum** v příjemné rovině ěenezaretské; město to nazývá Kristus **Svým**. V něm přislíbil, že nám Tělo své dá za pokrm. **Nazaret** v kotlině, vinicemi a sady ověncené; na místě, kde stával domek, v němž Panna Maria a později svatá rodina bydlila, stojí nyní chrám Zvěstování Panny Marie.

Severně od Nazareta loží na pahorku **Kana**, kde Pán učinil první zázrak a uzdravil syna úředníka královského. Poblíže hory Tábořské městečko **Naim**. Na západním břehu moře ěenezaretského město **Tiberias**, kde Kristus po svém z mrtvých vstání zjevil se učeníkům a Petra ustanovil hlavou Církve; dále **Bethsaida** a **Chorozaín** a **Magdala**. Na moři Středozemním: **Ptolemais** s přístavem.

Zajordansko neboli **Perěa** rozděleno bylo na šest menších krajů (tetrarchií), jež sluly: **Trachonitis**, **Iturea**, **Gaulonitis**, **Auranitis**, **Batanea** a **Abilene**. Za Jordanem bylo tak zvané **Desítměstí** (**Dekapolis**), vládě římské bezprostředně podrobené, pohany obydlené a zvláštními výsadami obdařené; z těch uvádíme města: Damašek,

Gadara, Gerasa a Pella. Jiná památná města zajordanská byla: **Cesarea Filipova** na úpatí Hermonu, **Bethsaida Julias** u vtoku Jordanu do jezera Genezaretského, proti Jerichu **Bethania** nebo Bothabary, kde kázal Jan Křtitel a **Machaerus** na strmé skále východně od Mrtvého moře. Herodes I. tvrz tu opevnil, okrášlil a zvolil si za bydliště. Ve vězení hradu Machaerského stat sv. Jan Křtitel.

B.

Za času Kristova byla Palestina podrobena nadvládě Římanův.¹⁾ R. 39 př. Kr. byl **Herodes**, syn Antipatrův, od senátu římského slavně prohlášen za krále Judského. Za posledních let života jeho narodil se **Spasitel** světa; zpráva o tom přiměla jej k zavraždění dítek Bethlemských; než brzy potom, za živa hnije, umřel. Země pak rozdělena mezi syny tak, že **Archelaus** vzal v područí své Judsko, Samařsko a Idumeu, **Herodes Antipas** Galileu a Pereu, **Filip** severovýchodní stranu Zajordanska (Itureu a Trachonitidu).

Archelaus. neméně krutý nežli otec jeho, vypovězen od **Augusta** do **Vlenny** v Gallii, úděl pak jeho přivtělen k římské krajině Syrii a spravován zvláštními prokuratory římskými (vladaři nebo místodržícími), kteří podřízeni jsouce pretorovi syrskému, sídlili v Cesareji přímořské a ku svátkům v Jerusalemě docházivali. Pátým z těchto vladařů byl **Pilát Pontský**, jenž spravoval Judsko od r. 27—36 po Kr. Velekněžství zadáváno v tuto dobu podle přízně a za peníze a jen zřídka zůstávalo déle jednoho roku při jedné a téže osobě. Toliko **Anan** neboli **Ananus** (Annáš), od syrského místodržitele Kvirina ustanovený, udržel se několik let v důstojnosti velekněžské; po něm přenesena důstojnost ve krátkých dobách na **Ismaele**, pak na **Eleazara**, dále na **Šimona** a posléze na **Josefa**, jenž sloul i **Kaifáš** a byl zetěm Annášovým.

Po smrti Filipově r. 37 po Kr. přivtělen úděl jeho od císaře **Tiberia** k Syrii, ale od Kaliguly, nástupce císařského trůnu, udělen **Herodesovi Agrippovi I.**, vnuku Herodesa Velikého, s názvem královským. **Herodes Antipas**, dav Jana Křtitele stíti a Krista Pána

¹⁾ Císařové římsí, kteří od narození Páně až do smrti posledního apoštola panovali, byli: Augustus (31 před Kr. — 14 po Kr.); Tiberius (14—37); Kajús Kaligula (37—41); Klaudius (41—54); Nero (54—68); Galba, Otho, Vitellius (69—70); Vespasian (70—79); Titus (79—81); Domitian (81—96); Nerva (97); Trajan (97—117).

pohaněv, byl r. 39 po Kr. od Kaliguly do Gallie vypovězen, úděl jeho pak dán **Agrippovi**, kterýž od císaře Klaudia r. 41 po Kr. ještě dřevnější úděl Archelaův vzav, spojoval pod svým žezlem veškeré království židovské tou měrou, v jaké je v držení mívál Herodes Veliký. Aby se zalíbil Židům, pronásledoval křesťany a dal Jakoba usmrtiti, chtěje totéž učiniti i Petrovi. Raněn byv od Boha, sešel bídnou smrtí r. 44 po Kr. Po jeho smrti bylo království židovské spravováno opět místodržiteli římskými; než r. 53 po Kr. ponechal zase Klaudius **Agrippovi II.**, synovi Agrippy I., jednu část držení otcovského na severovýchodě s titulem královským. Agrippa II., před nímž apoštol Pavel se zodpovídal, podržel vladařský obvod svůj i po zkáze Jerusalema a umřel třetího roku panování **Trajanova** (r. 100 po Kr.). Čtvrtý z místodržitelů, po smrti Agrippy I. ustanovených, byl **Felix**, jemuž Pavel po svém zajetí v Jerusalemě jest odevzdán. Po něm nastoupil **Festus**, po kterémž následovali **Albin** a **Gessius Florus**. Tento zúmyslně Židy do vzpoury vehnal, aby totiž na jejich žaloby, v Římě proti němu vedené jako na žaloby odbojců nebylo dbáno. R. 66 vznikla konečně zjevná vzpoura, kteráž měla v zápětí zkázu Jerusalema r. 70 po Kr.

R o d o k m e n .

Herodes Veliký

Antipater, usmrčen od Herodesa.	Alex. a Aristobul, oba Herodem zabiti.	Archelaus, tetrarcha v Judsku, vypověděn rei a Trachoni do Gallie.	Filip, tetrarcha v Itulidě † 37 po K.	Herodes Antipas, tetrarcha v Galileji a Pereji, r. 39 vypověděn do vyhnanství.

Herodes Agrippa I.

r. 37 po Kr. dědic Filipův, vnuk Herodesa Velikého
r. 41 po Kr. král všech zemí Herodesa Velikého
r. 44 po Kr. umřel.

Herodes Agrippa I.

králem od r. 53—100 po Kr.

D o b a p r v n í .

Vykoupení lidstva skrze Ježíše Krista neboli život Ježíšův od jeho ytělení až do jeho na nebe vstoupení.

§ 81. Úvod.

Jak již bylo napověděno, vykoupil Ježíš Kristus pokolení lidské hlavně svojí činností **učitelskou** (prorockou), **kněžskou** a **královskou**. Proto dělí se doba první na čtyři části, z nichžto

I. Část líčí děje života Ježíšova od jeho vtělení až k veřejnému jeho vystoupení.

II. Část vypisuje veřejné působení Kristovo až do večere před jeho umučením neboli učitelský (prorocký) úřad jeho.

III. Část zahrnuje poslední večeři, umučení a smrt Kristovu neboli kněžský úřad jeho.

IV. Část šíří se o vzkříšení a na nebe vstoupení neboli o královském úřadě Kristově.

1. Část.

Děje života Ježíšova od jeho vtělení až k veřejnému jeho vystoupení.

§ 82. Zvěstování narození Jana Křtitele.

Podle předpovědí proroka Isaiáše a Malachiáše měl před Messiášem vystoupiti předchůdce a připraviti lid na příchod jeho. K tomu vyvolil Bůh Jana, syna Zachariášova a Alžbětina, jenž rodičům teprve v pozdním věku byl darován a jehož narození i určení andělem bylo předpověděno. Evangelista sv. Lukáš vypravuje o tom, jak následuje:

Byl za dnů Herodesa, krále judského, kněz jeden, jménem Zachariáš, ze třídy Abiášovy; a manželka jeho byla z dcer Aronových,¹⁾ a jméno její Alžběta. Byli pak oba spravedliví před Bohem, chodíce ve všech přikázáních a spravedlnosti Páně bez úhony. A neměli syna, protože Alžběta byla neplodna, a oba se byli sestarali ve dnech svých. I stalo se, když konal úřad kněžský v pořádku třídy své před Bohem, že podle obyčeje úřadu kněžského losem vyšel, aby položil, zápal kadidla vejda do chrámu Páně:²⁾ a všecko množství lidu bylo vně,³⁾ modlíc se v hodinu zápalu. Ukázal se mu pak anděl Páně, stoje na pravé straně oltáře zápalu. A uziřev jej Zachariáš ulekl se, a bázeň přepadla jej. I řekl mu anděl: „Neboj se, Zachariáši, neboť jest vyslyšena modlitba tvá. Alžběta, manželka tvá, porodí tobě syna, a nazveš jméno jeho Jan (milost Boží): a bude tobě radost a veselí, i mnozí

¹⁾ Totiž dle otce, ale dle matky z pokolení Davidova, poněvadž byla příbuzná Marie, matky Páně.

²⁾ Bylo mu vejíti do prvního oddělení vnitřního chrámu, do svatyně, kde stál zlatý oltář, na němž se denně ráno a večer při modlitbě zapalovalo kadidlo.

³⁾ Lid stál venku v siní před chrámem.

z narození jeho budou se radovati. Budeť zajisté veliký před Pánem: vína a nápoje opojného nebude pít¹⁾ a Duchem svatým naplněn bude ještě před narozením;²⁾ a mnohé ze synů israel-ských obrátí k Pánu jejich. A on předejde před ním (Kristem) v duchu a v moci Eliášově,³⁾ aby připravil Pánu lid dokonalý.⁴⁾

I řekl Zachariáš k andělu: „Po čem to poznám? neboť já jsem stár, i manželka má sestárla se ve dnech svých.“ A odpovědv anděl řekl jemu: „Já jsem Gabriel, kterýž stojím před Bohem, a poslán jsem, abych k tobě mluvil a ty věci tobě zvěstoval. A hlo, budeš němým a nebudeš moci mluvit až do dne, ve kterémž se ty věci stanou, protože jsi neuvěřil slovům mým, kteráž se naplní časem svým.“ Lid pak očekával Zachariáše; a divili se, že prodléval sám ve chrámě. Vyšed pak nemohl mluvit k nim;⁵⁾ i poznali, že vidění měl ve chrámě. A on znamení jim dával a zůstal němým.⁶⁾ I stalo se, když se naplnili dnové úradu jeho, odešel do domu svého.

§ 83. Zvěstování narození Ježíšova.

(Evangelium na svátek zvěstování Panny Marie ze sv. Luk. 1, 26—38.)*)

* V šestém měsíci po zvěstování narození Janova poslán jest anděl Gabriel od Boha do města galilejského, kterémuž jméno Nazaret, ku panně zasnoubené muži, kterémuž jméno bylo Josef, z domu Davidova,¹⁾ a jméno panny (bylo) Maria. A všed k ní anděl, řekl: „Zdráva buď, milosti plná, Pán s tebou; požehnaná ty mezi ženami.“ Kterážto uslyševši zkormoutila se nad řečí jeho

¹⁾ Bude zdrželivcem jako Nazireové, Bohu posvěcení.

²⁾ Zvláštní milostí božskou bude posvěcen, t. j. hříchu prvotného sprostěn a všelikými dary Ducha sv. oblařen.

³⁾ S horlivostí a srdnatostí jako Eliáš.

⁴⁾ který by schopen a ochoten byl přijati Spasitele.

⁵⁾ totiž s obyčejnou modlitbou lidu žehnatí a jej pak propustiti.

⁶⁾ Byl to trest za to, že pochyboval, i důkaz, že předpovědění skutečně pochodí od Boha.

* O nedělich a svátcích předčítají se ve chrámu Páně úryvky z epistol a evangelii. Aby mládež znala zejména nedělní evangelia tak, jak lidu se předčítají, vřadili jsme je do této učebnice doslovně z perikop, vnechavše pouze obvyklý začátek „Za onoho času“. Evangeliiem je každý odstavec označený hvězdičkami z předu i na konci.

¹⁾ Zasnoubena byla Maria Panna s Josefem z domu Davidova, nikoli bez zvláštního řízení Božího; neboť měl býti Marii ochráncem a jejímu božskému pochodu živitelem a pěstounem.

a myslila, jaké by to bylo pozdravení? I řekl jí anděl: „Neboj se, Maria: nebo jsi našla milost u Boha. Aj, počneš v životě a porodíš syna, a nazveš jméno jeho Ježíš.¹⁾ Tenť bude veliký a Syn Nejvyššího slouti bude, a dá jemu Pán Bůh stolicí Davida, otce jeho, a kralovati bude v domě Jakobově na věky, a království jeho nebude konce.“²⁾ I řekla Maria k andělu: „Kterak se to stane, poněvadž muže nepoznávám?“ A odpovědův anděl řekl jí: „Duch svatý sestoup v tě, a moc Nejvyššího zastíní tebe; a protož i co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží. A aj, Alžběta, příbuzná tvá, i ona počala syna v starosti své, a tento jest jí šestý měsíc, kteráž slove neplodná; neboť nebude nemožné u Boha nižádné slovo.“ I řekla Maria: „Aj, děvka Páně; staniž mi se podle slova tvého.“

§ 84. Navštívení Alžběty Pannou Marií.

(Evangelium na den navštívení Panny Marie. Sv. Luk. 1, 39—47.)

* V těch dnech povstavši Maria, odešla s chvátáním na hory do města Judova.³⁾ I vešla do domu Zachariášova, a pozdravila Alžběty. I stalo se, jakž uslyšela Alžběta pozdravení Marie, zplesalo nemluvnátko v životě jejím; a naplněna jest Alžběta Duchem svatým, i zvolala hlasem velikým a řekla: „Požehnaná ty mezi ženami, a požehnaný plod života tvého. A odkud mi to, že matka Pána mého přišla ke mně? Nebo aj, jakž se stal hlas pozdravení v uších mých, zplesalo radostí nemluvnátko v životě mém. A blahoslavená jsi, žeš uvěřila; neboť vykonány budou ty věci, kteréž jsou pověděny tobě od Pána.“ I řekla Maria: „Velobí duše má Hospodina, a zplesal duch můj v Bohu, Spasiteli mém, že vzhlédl na ponížení děvky své; aj, od této chvíle zajisté blahoslavenou mne nazývati budou všickni národové; neboť veliké věci mi učinil ten, jenž mocen jest, a svaté jméno jeho: a milosrdenství jeho od pokolení až do pokolení bojícm se jeho.“ *

Zůstala pak Maria s ní asi měsíce tři; po tom vrátila se do domu svého.

¹⁾ Nazývati se, slouti, jest v sv. písmě tolik, jako skutečně býti tím, co jménem se znamená, poněvadž jména dávala se dle skutečných vlastností.

²⁾ t. j. bude věčné; a tedy nikoli královstvím tohoto světa podobné.

³⁾ Dle obecného mínění bydlil Zachariáš v Hebroně, as 30 kilom. od Jerusalema vzdáleném a v horách ležícím. Z Nazareta bylo tam as 130 kilom.

§ 85. Narození Janovo.

Když přišel čas a přípověď Zachariášovi učiněná měla se naplniti, porodila Alžběta syna. Uslyševše sousedé a příbuzní její, že s ní učinil Hospodin veliké milosrdenství, radovali se spolu s ní. I stalo se v den osmý, že přišli obřezat dítěte a nazývali pacholátko jménem otce jeho, Zachariášem. A odpověděvši matka jeho řekla: „Nikoliv, ale slouti bude Jan.“ I řekli k ní: „Však nižádného není v příbuzenství tvém, kterýžby slul tím jménem.“ I dávali návěští otci jeho, kým by ho chtěl nazývati. A požádav deštičky, napsal řka: „Jan jest jméno jeho!“ I podivili se všickni. A hned se otevřela ústa jeho a jazyk jeho, a mluvil velebě Boha. Naplňen Duchem sv. prorokoval ¹⁾ řka: „Požehnaný Pán Bůh israelský, že navštívil a učinil vykoupení lidu svému.“ ²⁾ I vyzdvihl nám roh spasení v domě Davida, služebníka svého, ³⁾ jakož slíbil skrze ústa svatých proroků svých, kteříž jsou od věků: vysvobození od nepřátel našich a z ruky všech, kteříž nenávidí nás, abychom beze strachu sloužili jemu ve svatosti a spravedlnosti po všechny dny své. A ty, dítě, prorokem Nejvyššího slouti budeš; nebo předejdeš přede tváří Páně připravovat cest jeho, ⁴⁾ aby dáno bylo umění spasitelné lidu jeho na odpuštění hříchů jejich.“ A přišel strach na všechny sousedy jejich, a po všech horách Judských rozhlášována jsou všechna slova tato; a všickni, kteříž slyšeli, chovali je v srdci svém řkouce: „Kým medle toto dítě bude?“ nebo ruka Páně byla s ním.

Dítě pak rostlo a posilovalo se v duchu; a bylo na poušti až do dne zjevení svého lidu israelskému.

Cirkev sv. modli se denně dva překrásné chvalozpěvy, **magnifikat** Panny Marie a **benediktus** Zachariášův, velebic tím počátek spasení našeho. Jsouce všichni k tomuto spasení povoláni, hleďtež city jimi vyjádřené v srdcích svých chovati: díky za svrchovanou milost vykoupení našeho a prosby, aby „kdo je v nás započal, též i dokonat ve dni Krista Ježíše.“

¹⁾ V tom okamžení, jak Bůh Zachariášovi řeč navrátil, obdařil jej též duchem prorockým.

²⁾ t. j. že milostivě se rozpomenul na lid svůj israelský a seslal mu Vykupitele.

³⁾ Smysl: Messiášem obnoví moc a slávu království Davidova ku spáse lidstva; rohem rozumí se síla, moc a sláva.

⁴⁾ Ty budeš předchůdcem Spasitele světa, abys srdce lidská připravil k náležitému jeho přijetí.

§ 86. Narození Ježíše Krista.

(Evangelium na den slavný Božího narození. Při první mši, na jitřní.
Sv. Luk. 2, 1—14.)

* Za onoho času vyšlo vřčení od císaře Augusta, aby popsán byl všechen svět.¹⁾ To popsání první stalo se od syrského vladaře Cyrína;²⁾ a šli všickni, aby se přiznávali,³⁾ jedenkaždý do svého města. Vstoupil pak i Josef z Galilee, z města Nazareta, do Judska, do města Davidova, kteráž slove Bethlem, protože byl z domu a z čeledi Davidovy, aby se přiznal s Marií, zasnoubenou sobě manželkou, těhotnou. Stalo se pak, když tam byli, že se naplnili dnové, aby porodila. I porodila syna svého prvorozeného⁴⁾ a plénkami obvinula, a položila jej v jesle, protože neměli místa v hospodě.⁵⁾ A byli v té krajině pastýři ponocující a stráž noční držíce nad stádem svým.⁶⁾ A aj, anděl Páně stál vedle nich, a jasnost Boží obklíčila je, a báli se bázní velikou. I řekl jim anděl: „Nebojte se; nebo aj, zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu; nebo narodil se vám dnes Spasitel, jenž jest Kristus Pán, v městě Davidově.“⁷⁾ A toto vám bude znamením: „Naleznete nemluvnětko plénkami obvinuté, a položené v jeslích.“ A hned bylo s andělem množství vojska nebeského, chválicích Boha a řkoucích: „Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“⁸⁾ *

§ 87. Pastýřové u jeslí a obřezání Páně.

(Evangelium na den slavný narození Páně. Při druhé mši, na úsvitě.
Sv. Luk. 2, 15—20.)

* I stalo se, když odešli od nich andělé do nebe, řekli pastýři vespolek: „Pojďme až do Bethlema a vizme tu věc, jež se

¹⁾ svět Římanům podrobený; aby dle počtu a majetnosti obyvatelstva určila se daň.

²⁾ Tenť byl vlastně vůdcem vojenským a zvláště k popsání tomu od císaře ustanoven; devět let po narození Páně stalo se druhé popsání, když Archelaus, syn Herodesův, s vlády jest svržen.

³⁾ totíž zapsati se dali a jmění své udali; podobně se to dalo všude dle hlavních měst, kmenův, rodin.

⁴⁾ t. j. jednorozeného.

⁵⁾ pro množství přichozích a pro svou chudobu.

⁶⁾ Ve východních, teplých krajinách zůstávají stáda v zimě v létě, ve dne a za noci na pastvě a bývají nočního času střežena před zvěří a zloději.

⁷⁾ v Bethlemě; že tak krátké zprávě ihned porozuměli pastýřové, důkazem jest, že tehdaž příchod Messiášův vůbec se očekával.

⁸⁾ těm, kteří pokorně a poslušně Bohu se oddávají a vůli jeho plní.

stala, kterouž Pán ukázal nám.“¹⁾ I přišli chvátající, a našli Marii a Josefa i nemluvnátko, položené v jeslích. A viděvše poznali to slovo,²⁾ kteréž jim praveno bylo o tom dítěti. I divili se všichni, kteříž slyšeli, i těm věcem, kteréž jim byly od pastýřů praveny. Ale Maria zachovala všechna ta slova, skládajíc je v srdci svém. I navrátili se pastýři, veleblíce a chválíce Boha ze všech věcí, kteréž byli slyšeli a viděli, tak jak bylo pověděno jim.*

(Evangelium na den obřezání Páně. Sv. Luk. 2, 21.)

* Když se pak naplnilo dní osm, aby obřezáno bylo dítě, nazváno jest jméno jeho Ježíš, kterýmž nazváno bylo od anděla, prve než se v životě počalo.*

§ 88. Obětování Ježíše ve chrámě.

(Evangelium na den očišťování Marie Panny neboli Hromnic. Sv. Luk. 2, 22—32.)

* Když se naplnili dnové očišťování Marie podle zákona Mojžíšova, nesli jej do Jerusalema, aby ho postavili před Pánem,³⁾ jakož psáno jest v zákoně Páně: že „každý pacholík otvíraje život,⁴⁾ svatý Pánu slouti bude“;⁵⁾ a aby dali obět, jakož pověděno jest v zákoně Páně, dvě hrdlíček nebo dvě holoubátek. A aj, člověk (jeden) byl v Jerusalemě, jemuž (bylo) jméno Simeon, a člověk ten byl spravedlivý a bohabojný, očekávající potěšení israelského, a Duch sv. byl v něm. A dostal byl odpověď od Ducha svatého, že neužří smrti, leč by prve užíel Krista Pána. I přišel v duchu⁶⁾ do chrámu. A když uváděli dítě Ježíše rodičové jeho, aby učinili za něj podle obyčeje zákona, vzal jej i on na lokty své a chválil Boha a řekl: „Nyní propouštíš služebníka svého, Pane, podle

¹⁾ Vizme skutečnost toho, co jsme právě zjevením nebeským slyšeli; nedí takto z nedůvěry, ale ze zbožné horlivosti.

²⁾ Viděli, že skutečně tak jest, jak jim anděl byl zjevil, a uvěřili, že dítě to je zaslíbeným světa Spasitelem.

³⁾ t. j. představili před Hospodinem, jemuž jako prvorozený náležel. Bylť všichni prvorozenci ze synů israelských na vděčnou památku ušetření prvorozenstva v Egyptě posvěcení službě Boží, od čehož zapravivše výkupné se mohli zprostiti, jelikož k obstarání služeb Božích vyvoleno bylo pokolení Leviho.

⁴⁾ t. j. každý prvorozenec.

⁵⁾ Zasvěceným bude Pánu.

⁶⁾ puze Duchem svatým, kterýž v něm byl a zjevil mu, že neumře atd.; tenť vnuknutím svým vedl jej do chrámu.

slova svého v pokoji; nebo viděly oči mé spasení tvé, ¹⁾ kteréž jsi připravil před obličejem všech lidí, světlo ku zjevení pohanům a ku slávě lidu svého israelského.“ *

(Evangeliium na neděli po narození Páně. Sv. Luk. 2, 33—40.)

* Josef a Maria, matka Ježíšova, divili se těm věcem, které praveny byly o něm. I požehnal jim Simeon a řekl k Marii, matce jeho: „Aj, položen jest tento ku pádu ²⁾ a ku povstání mnohým v Izraeli ³⁾ a za znamení, kterémuž bude odpíráno; ⁴⁾ a tvou vlastní duši pronikne meč, ⁵⁾ aby zjevona byla mnohých srdcí smýšlení.“ ⁶⁾ Byla také (jedna) prorokyně, Anna, dcera Fanuelova, z pokolení Aserova; ta se byla sestarala ve dnech mnohých, a živa byla s mužem svým sedm let od panenství svého. A ta byla vdovou až do let osmdesáti čtyř, kterážto nevycházela ze chrámu, posty a modlitbami sloužíc (Bohu) dnem i nocí. A ta v touž hodinu přišedši, chválila Pána a mluvila o něm všechněm, kteříž očekávali vykoupení israelského. — A když vykonali všecko podle zákona Páně, vrátili se do Galilee, do města svého Nazareta. ⁷⁾ Dítě pak rostlo a posilovalo se, jsouc plné moudrosti, a milost Boží byla v něm. ⁸⁾ *

Maria, jsouc pannou nejčistší a matkou nejsvětější, nepotřebovala očišťování, ale přece podrobila se zákonu z pokory a poslušnosti.

¹⁾ Nyní rád z tohoto světa vykročím, když jsem spatřil světa Spasitele, ježž jsi seslal k osvícení národů.

²⁾ Ze zatvrzelosti srdce mnozí neuvěří v něho, a tím zahynou.

³⁾ Kdož v něho uvěří, milosti jeho budou spaseni.

⁴⁾ Jemuž skoro všichni budou odpírati slovem i skutkem, jehož nepřátelskými šípy svými stíhati budou, protože učení i činění jeho nesrovnává se s pozemskou myslí ani s tím, po čem baží svět.

⁵⁾ Tento odpor pronikne jako meč mateřské srdce tvé. To měrou velikou vyplnilo se, když Maria stojí pod křížem, všecky ukrutné muky božského Syna svého spolu trpěla.

⁶⁾ Učením a utrpením jeho zjeví se, kdo upřímnou, pravou věrou Spasitele očekávali, a kdo při tom hleděli jen k sobeckým zámyslům.

⁷⁾ nikoliv hned, nýbrž po útěku do Egypta a po smrti Herodesově.

⁸⁾ Nejsvětější duše Kristova byla plna milosti a moudrosti Boží hned od narození, s lety ji nepřibývalo, nýbrž ona pouze lidem víc a více se zjevovala.

Simcon velebil Boha, drže Spasitele na loktech svých; čím více nám jest velebiti Boha, kdykoliv přijímáme tohož Spasitele do srdcí svých.

Výroční památku na tuto událost slaví Církev dne 2. února zvláštním svátkem, který slove: Obětování Páně — Očišťování Panny Marie — nebo Hromnice, jelikož téhož dne světí se svíce, jež nábožní křesťané za hromobiti a bouře rozžehují.

§ 89. Příchod mudrcův od východu.

(Evangelium na den zjevení Páně nebo sv. tří králů. Sv. Mat. 2, 1—12.)

* Když se narodil Ježíš v Bethlemě Judově za dnů Herodesa krále, aj, mudrci od východu ¹⁾ přijeli do Jerusalema řkouce: „Kde jest ten, kterýž se narodil, král židovský? Nebo viděli jsme hvězdu jeho na východu a přijeli jsme klanět se jemu.“ Uslyšev pak to Herodes král, zkormoutil se ²⁾ i všecken Jesusalem s ním.³⁾ A shromáždiv všechna knížata kněžská a učitele lidu, tázal se jich, kde by se Kristus měl naroditi. Oni pak řekli jemu: „V Bethlemě Judově; nebo tak psáno jest skrze proroka: „A ty, Bethleme, země judská, nikoli nejsi nejmenší mezi knížaty judskými, neboť z tebe vyjde vévoda, kterýž by spravoval lid můj israelský.““ Tehdy povolav Herodes tajně mudrců, pilně se jich vyptával na čas hvězdy, kteráž se jim byla ukázala; ⁴⁾ a když je propouštěl do Bethlema, řekl: „Jděte a ptejte se pilně na dítě, a když naleznete, zvěstujte mi, abych i já přijda poklonil se jemu.“ Kterážto vyslyševše krále, odjeli. A aj, hvězda, kterouž byli viděli na východu, předcházela je, až i přišedši stála nad místem, kdež bylo dítě. Uzřevše pak hvězdu, zradovali se radostí velikou velmi. A všedše do domu, našli dítě s Marií, matkou jeho,

---

¹⁾ Byli to učené muži, jimž Bůh zvláštní hvězdou, nebo hvězdě podobným úkazem nebeským oznámil narození Kristovo. Ze které východní země byli přišli, nelze určit. Dle darů zdá se, že byli z Arabie tak řečené „šťastné“. Bylo pak vůbec na východě známo proroctví „o hvězdě“, kteráž „z Jakoba vzejde“. Dle starého podání slovou mudrcové ti i „králi“, neboť králové zvláštních kmenů tamějších bývali i mudrci i kněžími jejich, jako Abraham a j.

²⁾ Ulekl se, boje se o své království.

³⁾ Buď se tak jen tvářili, chtěje zalibiti se Herodesovi, nebo skutečně se báli nových bouří, kdyby tento nově zrozený král o to se pokoušel, aby se v zemi svou uvázal: všichni si představovali příštího Messiáše jako krále pozemského.

⁴⁾ Hleděl dobu narození dítěte vypočítati a myslil, že jistě je zavraždí, když všechny děti od dvou let a níže dá zabiti.

a padše klaněli se jemu;¹⁾ a otevřevše poklady své, obětovali jemu dary: zlato, kadidlo a myrhu.²⁾ A dostavše ve snách napomenutí,³⁾ aby se nenavracovali k Herodesovi, jinou cestou navrátili se do krajiny své. *

§ 90. Útěk do Egypta a návrat do Nazareta.

Když se mudrcové navrátili do vlasti, ukázal se anděl Páně Josefovi ve snách říka: „Vstaň, a vezmi dítě a matku jeho a utec do Egypta a buď tam, dokavadž nepovím tobě: nebo Herodes bude hledati dítěte, aby je zahubil.“ Kterýžto vstav vzal dítě a matku jeho v noci a odebral se do Egypta. Tehdy uzřev Herodes, že oklamán byl od mudrců,⁴⁾ rozhněval se náramně a poslav usmrtil veškerá pacholata, kteráž byla v Bethlemě i ve všech končinách jeho ode dvou let níže podle času, na kterýž se byl vyptal od mudrců.⁵⁾ Tehdy naplnilo se, což povědino skrze Jeremiáše proroka říkoucího: „Hlas v Rámě (na výsosti) slyšán jest, pláč a kvílení mnohé: Rachel plačící synů svých a nedala se potěšiti, protože jich není.“⁶⁾

(Evangelium na neděli po obřezání i ve svatvečer před zjevením Páně.

Sv. Mat. 2, 19—23.)

* Když umřel Herodes, aj, anděl Páně ukázal se Josefovi ve snách v Egyptě říka: „Vstaň, a vezmi dítě i matku jeho a jdi do země Israelské; neboť jsou zemřeli ti, již hledali bezživotí dítěte.“ Kterýžto vstal a vzal dítě i matku jeho a přišel do země Israelské. Ale uslyšev, že Archelaus kraluje v Judsku místo Herodesa, otce svého, obával se tam jíti; a byv napomenut ve snách, obrátil se do krajin galilejských. A přišed bydlil v městě, jež

¹⁾ neboť vnuknutím shůry poučení jsou, že jest pravý Bůh, což patrnó i z darů jemu daných, které se obětovaly toliko králům a Bohu.

²⁾ Tak zjeven jest Spasitel i cizím národům, proto i památka příchodu mudrců také zjevením Páně slove.

³⁾ od Boha skrze anděla.

⁴⁾ Vlastně on sám zmýlil se ve svém očekávání.

⁵⁾ Buď toliko jednoleté aneb i dvouleté spolu; toto srovnává se s povahou a úmyslem ukrutníkovým, aby totiž tím jistěji usmrtil toho, kteréhož hledal, a jehož příští pokládal za nebezpečné.

⁶⁾ Rachel, žena Jakobova, byla pohřbena v krajině bethlemské; u proroka Jeremiáše představuje se kvílící nad odvedením lidu do zajetí babylonského, a toho používá sv. evangelista k vyličení nářku a pláče matek bethlemských nad pobitím jejich nemluvnátek.

slove Nazaret, aby se naplnilo, což povědíno bylo skrze proroky, že Nazaretský slouti bude.¹⁾ *

Člověk mluví a Bůh mění. — Bůh nad svými bdí.

Rychlá a zevrubná poslušnost Josefova vysvolodila božské pachole.

Herodes jest výstražným příkladem, kam vede člověka náruživost.

Památka mladátek neboli nevinátek bethlemských, jež pro novorozeného Krista byla povražděna, slaví se dne 28. prosince.

§ 91. Dvanáctiletý Ježíš ve chrámě Jerusalemském.

(Evangelium na neděli první po zjevení Páně. Sv. Luk. 2, 42—52.)

* Když byl Pán Ježíš ve dvanácti letech, a rodičové jeho vstupovali do Jerusalema podle obyčeje dne svátečního, a když vykonavše dny, navracovali se: zůstalo pachole Ježíš v Jerusalemě, a rodičové jeho nevěděli. Domnívajíce pak se, že jest v zastupu, ušli den cesty a hledali jej mezi příbuznými a známými.²⁾ A nenalezše navrátili se do Jerusalema, hledajíce ho. I stalo se, že po třech dnech našli jej ve chrámě,³⁾ an sedí mezi učiteli, poslouchaje jich a otazuje se jich. Děsili pak se všichni, kteříž jej slyšeli, nad rozumností a odpověďmi jeho. A uzřevše ho (rodičové jeho) divili se. I řekla matka k němu: „Synu, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe.“ I řekl k nim: „Co jest, že jste mne hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já v tom, což jest Otce mého, musím býti?“⁴⁾ A oni nerosuměli slovu, kteréž mluvil k nim.⁵⁾ I sestoupil s nimi a přišel do Nazareta a byl jim poddán. A matka jeho zachovávala všecka

¹⁾ Galilejskými vůbec a Nazaretskými zvláště pohrdali Židé, že jejich město bylo velmi mladého původu a ve starém zákoně ani se nepřipomíná.

²⁾ U Židů cestovali muži od žen odděleni, a teprv u večer v hostinci scházivala se celá rodina.

³⁾ V jedné předsíni chrámové učilo se veřejně zákonu. Učitelé se dávali na místě vyvýšeném, žáci pak a ostatní posluchači u nohou svých učitelův.

⁴⁾ Víte, že plniti musím to, co mi uložil Otec můj nebeský; a tak jste si mysliti mohli, že jsem proto zůstal v chrámě; nekárá, ale poučuje jich, jak o něm mají smýšleti.

⁵⁾ Nepochopovali, jak právě toto jeho prodlévání ve chrámě mezi učiteli k věcem Otce jeho náleží; neznámo jim bylo, že spasení světa vykoná vyučováním, zázraky a smrtí svou.

slova ta v srdci svém.¹⁾ A Ježíš prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí.²⁾ *

Dvanáctiletý Ježíš jest mládeži vzorem pravé **pobožnosti**, která v bohoslužbě a modlitbě se kochá a s pozorností poslouchá slovo Boží; zároveň jest příkladem nejpokornější a nejochotnější **poslušnosti** k zákonu i k rodičům, což obě jest základní podmínkou zdárného vychování.

Dvanáctiletý Ježíš prospíval moudrosti a milostí: tak i ty, jinochu, vzdělávej rozum svůj, stírádaje si potřebných a užitečných vědomostí, zušlechťuj srdce své spanilými ctnostmi. Bez ctností jest všeliké vědění bezcenné.

II. Část.

**Veřejné působení Kristovo až do večere před jeho umučením nebo
učitelský úřad jeho.**

A.

Bezprostřední příprava k veřejnému vystoupení Páně.

§ 92. Jan. předchůdce Páně.

(Evangelium na neděli čtvrtou adventní. Sv. Luk. 3, 1.—6.)

* Léta patnáctého císařství Tiberia, císaře,³⁾ když pontský Pilát spravoval Judsko,⁴⁾ a Herodes byl tetrarchou⁵⁾ v Galilei, Filip pak bratr jeho, tetrarchou Iturejské a Trachonitské⁶⁾ krajiny, a Lisaniáš tetrarchou abilinským,⁷⁾ za knížat kněžských Annáše a Kaifáše, stalo se slovo Páně k Janovi, synu Zachariášovu na

¹⁾ pamatujíc a rozjímajíc; ačkoliv se s nimi nehonosila mezi lidem, zachovala je, aby je pak zvěstovala učeníkům jeho.

²⁾ Bůh toho byl svědkem a zalíbilo se mu v Synu jeho; i lidé vždy víc a více moudrost Kristovu ku svému potěšení znamenali.

³⁾ Byl to rok 782 po vystavění města Říma.

⁴⁾ Když Archelaus pro svou ukrutnost od Augusta do Vienny v Gallii u vyhnanství byl poslán, úděl jeho přirazil se k římské provincii Syrii, a přicházeli do Judska jen místodržitelé římsí, z nichž pontský Pilát byl pátý; přišel tam r. 26 po narození Páně.

⁵⁾ t. j. vládařem nad čtvrtou částkou země s královskou mocí, syn toho, za jehož vlády narodil se Kristus.

⁶⁾ krajiny východně za Jordanem hořejším; Iturejsko k Damašku severovýchodně, Trachonitsko k pusté Arabii jihovýchodně se táhne.

⁷⁾ Krajina východně od Anti-Libanonu, od města Abily tak nazvaná; rozeznávej však od Abily v Galaadsku.

poušti.¹⁾ I chodil po vší krajině jordanské a kázal křest pokání²⁾ na odpuštění hříchů, jakož psáno ve knihách řečí Isaiáše proroka: „Hlas volajícího na poušti: Připravujte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho. Každé údolí bude vyplněno, a každá hora a pahrbek bude ponížen; a místa křivá budou zpříměna, a ostrá budou cestami rovnými; a uziří všeliké tělo spasení Boží.“³⁾ *

Měl pak Jan roucho ze srsti velbloudí a pás kožený okolo beder svých a pokrmem jeho byly kobylinky a med lesní. I kázal řka: „Pokání čiňte, nebo přiblížilo se království nebeské!“ I vycházeli k němu ze vší krajiny Judské i Jerusalemské všichni a dali se křestiti od něho v Jordaně řece, vyznávající hříchy své. Uzřev mnohé z Fariseův a Saduceů, že jdou k jeho křtu, řekl jim: „Pokolení ještěrcí,⁴⁾ kdo vám ukázal utěci budoucímu hněvu?⁵⁾ Pročež čiňte ovoce hodné pokání! A neříkejte sami u sebe: „Otce máme Abrahama!“⁶⁾ neboť pravím vám, že mocen jest Bůh z kamení tohoto vzbuditi syny Abrahamovy. Neb již jest sekera ke kořenu stromu přiložena. Každý tedy strom, kterýž nenese ovoce dobrého, vyřát a na oheň uvržen bude.“

A když lid domníval se o Janovi, není-li snad on Kristus, zaslíbený Messiáš, řekl Jan přítomným: „Já nejsem Kristus, ale po mně přijde, kterýž mocnější jest, nežli já, jemužto nejsem hoden rozvázati řeménka u obuvi jeho. Já vás křtím toliko vodou, on pak vás bude křtiti Duchem svatým a ohněm. On má věječku v ruce a vyčistí humno své a shromáždí pšenici do obilnice své, ale plevy páliti bude ohněm neuhasitelným.“

A tak i mnohé jiné věci zvěstoval lidu.

Chcete-li Spasiteli připraviti cestu v srdce své, **odstraňte** hory pýchy, **vyplňte** údolí malomyslnosti a nestatečnosti, **opusťte** křivé cesty nespravedlnosti a lsti; posléze **odklíďte** vše nerovné t. j. odložte své zlozvyky a náruživosti!

¹⁾ Vlastně byl tehdy jen Kaifáš nejvyšším knězem: Annáš byl před ním od r. 6—19, leč jsa test Kaifášův nemalý měl vliv v jeho úřadování.

²⁾ Křtění poléváním vodou nebo pohroužením do vody nebylo u židů neobyčejno; Jan žádá svým křtem vnitřného očištění naznačeného obmytím zevnějším.

³⁾ Všeliký člověk uziří očité Spasitele od Boha poslaného.

⁴⁾ poněvadž Jan znamenal, že nepřicházejí s pravým úmyslem, nýbrž jen ze zvědavosti a z pokrytství.

⁵⁾ Jak se smíte domýšleti, že pouhým křtem bez nápravy života ujdete trestu, jehož za hříchy zasluhujete?

§ 93. Ježíšovo pokřtění.

Tou dobou, co Jan Křtitel kázal v Bethanii ¹⁾ za Jordanem, přišel Ježíš, který byl právě ve 30 letech, z Galilee na Jordan k Janovi, aby také pokřtěn byl od něho. Ale Jan zbraňoval mu řka: „Jáť mám od tebe pokřtěn býti, a ty jdeš ke mně?“ Odpovídaje pak Ježíš, řekl jemu: „Nechej jen tak se státi; nebo sluší nám naplniti všeliké nařízení Boží.“ Tedy dopustil jemu Jan, a Ježíš pokřtěn jest od něho v Jordaně. V touž dobu otevřelo se nebe nad Ježíšem, a Duch svatý sestoupil v tělesné způsobě jako holubice na něj. A aj, hlas s nebe stal se řkoucí: „Tentof jest Syn můj milý, v němž jsem si zalíbil.“

Tak Bůh zjevil se lidem v nejsvětější své Trojici: Otec vydal hlas, Syn byl křtěn, Duch sv. ve způsobě holubice se vznášel; tím zvláště Bůh Otec prohlásil Ježíše Krista za Syna svého, aby jej lidé tím ochotněji přijali, tím horlivěji poslouchali. Při tom pomni, že i ty ve jménu nejsvětější Trojice jsi pokřtěn.

Kristus jsa bez hříchu nepotřeboval křtu Janova na odpuštění hříchů. Jeho přijetí křtu značilo převzeti úřadu Messiášského lidskou jeho přirozeností, a proto bylo s ním spojeno Messiášské posvěcení a pomazání Duchem sv.

§ 94. Pokušení na poušti.

(Evangelium na neděli první postní. Sv. Mat. 4, 1—11.)

* Po té veden jest Pán Ježíš na poušť od Ducha, ¹⁾ aby pokoušen byl od ďábla. ²⁾ A postiv se čtyřiceti dnů a čtyřiceti nocí, potom zlačněl. A přistoupiv pokušitel, řekl jemu: „Jsi-li Syn Boží, rei, ať kamení toto chlebové jsou.“ ³⁾ On pak odpovídaje řekl: „Psáno jest: Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, kteréž vychází z úst Božích.“ ⁴⁾ Tedy pojal ho ďábel do svatého města a postavil jej na vrch chrámu ⁵⁾ a řekl jemu: „Jsi-li Syn

¹⁾ Míni se snad Bethabara (brod, přivoz), město u Jordanu asi 12 kilom. cesty východně od Jericha.

²⁾ od Ducha svatého; od téhož, kterýž se nad ním vznášel; na poušť pak odebral se, aby vzdálen jsa hluku světského, připravoval se k božskému úřadu svému postem a modlitbou.

³⁾ Jakož první člověk Adam, otec lidského pokolení, od ďábla byl pokoušen: tak byl i P. Ježíš, druhý Adam neboli první člověk ze druhého pokolení, pokoušen od ďábla, aby zase dobyl, co prvním Adamem bylo ztraceno, aby dal nám příklad, jak bychom měli my přemáhati pokušení ďábelská.

⁴⁾ Dokaž svou božskou moc zázrakem a učíš dosti lačností své.

⁵⁾ Mocen jest Bůh i bez pokrmu (tak vůbec rozuměj slovu chléb) pouhým slovem svým zachovati na živu.

⁶⁾ Na pavlan anebo výstupek na ploché střeše chrámové, jak se za to má, na jižní straně, kdež byl pohled přímo ve hlubokou propast.

Boží, spust se dolů.¹⁾ Nebo psáno jest, že andělům svým přikázal o tobě, a na ruce uchopí tebe, abys snad o kámen nohy své neurazil.“ I řekl mu Ježíš: „Zase psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“²⁾ Opět pojal ho ďábel na horu vysokou velmi, a ukázal mu všechna království světa i slávu jejich a řekl jemu: „Toto všechno tobě dám, jestliže padna budeš mi se klaněti.“³⁾ Tedy dí mu Ježíš: „Odejdiž, satane! Neboť psáno jest: Pánu Bohu svému se klaněti a jemu samému sloužiti budeš.“⁴⁾ Tehdy opustil ho ďábel; a aj, andělé přistoupili a sloužili jemu. *

§ 95. Janovo svědectví o Kristu.

(Evangelium na neděli třetí adventu Sv Jan 1, 19—28.)

* Za onoho času poslali Židé z Jerusalema kněze a levity k Janovi, aby se ho tázali: „Ty kdo jsi?“ I vyznal a nezapřel a vyznal: „Já nejsem Kristus.“ I otázali se ho: „Což tedy? Eliáš jsi ty?“ I řekl: „Nejsem.“ „Prorok jsi ty?“⁵⁾ A odpověděl: „Ne.“ Tedy řekli jemu: „Kdož jsi? ať odpověď dáme těm, kteříž nás poslali; co pravíš sám o sobě?“ Řekl: „Já jsem hlas volajícího na poušti: Spravte cestu Páně, jakož pověděl Isaiáš prorok.“ A ti, kteříž byli posláni, z Fariseů byli. I otázali se ho a řekli jemu: „Proč tedy křtíš, když nejsi Kristus ani Eliáš ani prorok?“ Odpověděl jim Jan řka: „Já křtím vodou;⁶⁾ ale uprostřed vás stál, kteréhož vy neznáte. Onť jest, kterýž po mně přijde, kterýž přede mnou učiněn jest, kterémuž já nejsem hoden rozvázati řemenka u obuvi jeho.“ To se stalo v Bethanii za Jordanem, kdež Jan křtil. *

§ 96. První učení Ježíšovi.

Z pouště odebral se Pán Ježíš opět k řece Jordanu, kde Jan kázal a křtil. Uzřev Ježíše přicházejícího k němu, ukázal na něho a volal k zástupům: Ejhle, Beránek Boží, kterýž snímá hříchy

¹⁾ Ať to lid vidí a z obdivu takové odvahy vzdá tobě chválu.

²⁾ Jen v potřebném, nikoli ve svévolném nebezpečení smíme doufatí pomoci a ochrany Boží.

³⁾ Jestliže ke mně jako ku králi a pánu svému se přiznávají a vůle mé poslouchati budeš.

⁴⁾ Jako ďábel Krista slovy písma sv. pokouší, tak mu i Pán písmem sv. odpovídá, aby jej touze zbrání zahnal a porazil. Ze se Kristus od ďábla pokoušeti dal, tím učí nás, že i my pokušení jsme podrobeni, ale že je rovněž postem, modlitbou, sv. rozjímáním za pomoci Boží přemáhati máme.

⁵⁾ Ten zaslíbený, jenž přijíti má: Messiáš.

⁶⁾ pouze na znamení vnitřního očištění srdce od hříchu, křtem pokání.

světa! Tentof jest, o němž jsem pravil: Po mně přichází muž, kterýž přede mnou učiněn jest, nebo prvnější byl nežli já. A já svědectví vydávám, že tento jest Syn Boží.“

Když Jan se dvěma učeníky svými opět stál u Jordanu a znova užířel Ježíše, an přichází, řekl opět: „Hle Beránek Boží!“ Ušlyševše to ti dva učeníci, šli za Ježíšem.¹⁾ I obrátil se Ježíš a řekl jim přívětivě: „Co hledáte?“ Pravili: „Mistře, kde bydlíš?“ Odpověděl jim: „Pojďte a vizte!“ I šli s radostí s ním na místo, kde bydlil a zůstali u něho ten den. Ti dva učeníci slouli **Ondřej** a **Jan**. Ondřej měl bratra, jménem **Šimona**, kterýž toužobně hledal Vykupitele. K tomu tedy pospíšil a s radostí řekl jemu: „Nalezli jsme Vykupitele!“ a přivedl ho k Ježíšovi. Pohleděv naň Ježíš řekl: „Ty jsi Šimon, syn Jonášův; však od té chvíle slouti budeš **Petr**, t. j. skála.“²⁾

Druhého dne vydal se Ježíš na cestu do Galilee. I našel na cestě muže, jménem **Filipa**, kterýž také už dlouho po Spasiteli toužil, a řekl jemu: „Pojď za mnou!“ Filip měl přítele rovně smýšlejícího, jenž **Nathanael** nebo **Bartoloměj** se nazýval. I chvářal k němu napřed, našel ho pod fíkem a řekl jemu radostně: „Nalezli jsme toho, o kterémž Mojžíš i proroci psali, a ten jest Ježíš z Nazareta.“ I řekl k němu Nathanael: „Z Nazareta může co dobrého býti?“ I řekl jemu Filip: „Pojď a viz!“ Vida Ježíš Nathanaele, an jde k němu, řekl: „Aj, pravý Israelita, v němžto lsti není!“³⁾ I podivil se Nathanael a tázal se: „Odkud mne znáš?“ Ježíš mu odpověděl: „Prve, nežli tě Filip zavolal, když si byl pod fíkem, viděl jsem tebe.“ Tu zvolal Nathanael pln jsa uctivosti: „Mistře, ty jsi Syn Boží, ty jsi král israelský!“⁴⁾ I odpověděl mu Ježíš: „Že jsem tobě řekl: „Viděl jsem tě pod fíkem,“ věříš; větší věci nad tyto užířš. V pravdě pravím vám: užířte od této doby nebe otevřené a anděly Boží vzestupující a sestupující na Syna člověka.“⁵⁾

¹⁾ aby se s ním seznámili a jej někdy navštívili.

²⁾ Nové jméno mu dává na znamení, že jej přijímá za svého a že jej určuje k novým věcem.

³⁾ Pravý, upřímný a spravedlivý Israelita.

⁴⁾ Zaslíbený a právě toužobně očekávaný Messias.

⁵⁾ Ze zázračných činů mých a z hojných milostí lidem udělených poznáte ve mně Syna Božího.

§ 97. Ježíšův první zázrak.

(Evangelium na neděli druhou po zjevení Páně. Sv. Jan 2, 1—11.)

* V těch dnech — třetího dne potom — stala se svatba v Kaně galilejské, a byla tam matka Ježíšova. Pozván pak jest na svatbu také Ježíš i učenci jeho. A když se nedostávalo vína, řekla matka Ježíšova k němu: „Nemají vína.“¹⁾ I dí jí Ježíš: „Co mně a tobě, ženo?“²⁾ Ještě nepřišla hodina má.“³⁾ Dí matka jeho k služebníkům: „Cožkoli vám řekne, učinite.“ Bylo pak tam postaveno šest kamenných štoudví, podle očišťování židovského,⁴⁾ beroucích v sebe jednakaždá měrice dvě nebo tři. Dí jim Ježíš: „Nalévejte již a neste vrchnímu správci svatby.“ I nesli. Když pak vrchní správce svatby okusil vody vínem učiněné, a nevěděl, odkud by bylo, (ale služebníci, kteříž vážili vodu, věděli), zavolal vrchní správce svatby ženicha a řekl jemu: „Každý člověk nejprve dobré víno staví, a když se podnapili, tehdy to, kteréž horší jest: ale ty jsi zachoval víno dobré až dosavad.“ Ten učinil Ježíš počátek divů v Kaně galilejské a zjevil slávu svou, i uvěřili v něj učenci jeho.⁵⁾ *

B.

První rok učitelského úřadu Kristova.

§ 98. Vyčištění chrámu. — Rozmluva s Nikodemem.

Byla blízko veliká noc židovská. I šel Ježíš do Jerusalema a vstoupil do chrámu. Tam v sni nalezl lid, prodávající voly, ovce a holuby k obětem, a peněžoměnce.⁶⁾ Ve svatém rozhorlení udělal

¹⁾ Znamenej laskavou dobrotivost, něžnou pečlivost a pokornou šetrnost nejsvětější Panny Marie.

²⁾ „Co mně a tobě, ženo?“ Dle sv. Augustína mluví tu Kristus Pán jakožto Bůh, proto i všeobecným pohlavním názvem praví: „Ženo,“ což pak nikoliv nemá značiti ani nejmenší újmu její neposkvrněnosti panenské ani důstojnosti mateřské.

³⁾ Božská moc má činiti divy nepochází od tebe; i doba, kdy se to stane, určena jest Otcem mým nebeským; jeho vůli především musím plniti.

⁴⁾ k umývání před jídlem a po jídle, jakož měli Židé obyčej.

⁵⁾ Utvrdili se tím u víře v Krista.

⁶⁾ V předsíni chrámové prodávala a proceňovala se všechna k obětem určená zvířata; tamtéž byli peněžoměnci, kteří cizí peníze vyměňovali za peníze chrámové, jimiž platila se daň chrámová. Obchod tento spojen byl se lži, podvodem a nespravedlností, čímž sv. místo znesvěcováno.

ze provázků jako bič, vyhnal prodávající i jejich voly a ovce ze chrámu, zpřevracel stoly penězoměnců a těm, kteříž holuby prodávali, řekl: „Odnestež to odtud a nečiňte domu Otce mého domem kupeckým!“ Tu se rozpomenuli učeníci jeho na proroctví písma svatého, v němž budoucí Vykupitel k Bohu takto mluví: Horlivost domu tvého strávila mne.

Židé, kteří byli ve chrámě pozůstali, řekli pak k Pánu Ježíši: „Jakým zázrakem se vykážeš, že máš moc to činiti?“¹⁾ I odpověděl jim Ježíš, ukazuje na sebe: „Zrušte chrám tento, a ve třech dnech jej zase vzdělám.“²⁾ Židé domnívali se, že o kamenném chrámě mluví, i řekli jemu: „Čtyřicet a šest let stavěn jest chrám tento, a ty chceš ve třech dnech jej zase vzdělati?“³⁾

Chtěje tedy přesvědčiti Židy o své božské moci, učinil před nimi rozličné divy, a mnozí uvěřili v něj. Mezi těmi byl též jeden člen vysoké rady, jménem **Nikodem**. Ten žádal toužebně státi se učníkem Ježíšovým. Protož přišel, boje se Židů, v noci k Ježíšovi, a pravil jemu: „Mistře, víme, že jsi učitel, kterýž od Boha přišel, neboť žádný nemůže těch divů činiti, kteréž ty činíš, leč by Bůh byl s ním.“ I vyložil mu Pán Ježíš, čeho třeba, aby se stal údem říše jeho, a řekl: „Amen, amen pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu z vody a z Ducha svatého, nemůže vejíti do království nebeského. Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka, aby žádný, kdož v něho věří, nezahynul, a měl život věčný.“⁴⁾ Nebo tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdož v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Neboť neposlal Bůh Syna svého na svět, aby soudil svět,⁵⁾ ale aby spasen byl svět skrze něho. Kdo věří v něho,⁶⁾

---

¹⁾ Prodavači a penězoměnci jsou ve chrámě se schválením vysoké rady ku pohodlí obětovatelů; nechceš-li jich trpěti a vyháníš-li je ze chrámu, musíš k tomu míti božské plnomocenství. Dokaž nám toho zázrakem.

²⁾ Na důkaz božské důstojnosti své odkázal je Pán k zázraku vzkříšení svého.

³⁾ Herodes Veliký dal chrám Zorobabelův přestavěti ve slohu řeckém. Když Ježíš vystoupil, stavěno již na 46. rok, a ještě chrám nedostavěn. Teprv r. 64 po Kr. dokončena byla stavba.

⁴⁾ Těmi slovy ukazuje Pán na svou smírnou smrt kříže, jejímžto nástinem byl měděný had na poušti.

⁵⁾ Tím zřejmě i Synem Božím se nazývá a ukazuje, že ku spasení veškerého světa (Židův i pohanův) jest poslán.

⁶⁾ upřímným srdcem, spolu dokazuje víru svou i skutky.

nebude souzen, ale kdo nevěří, již jest odsouzen; ¹⁾ nebo nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího.“

Z rozmluvy Ježíšovy s Nikodemem vysvítá: a) že křest, v němžto se člověk obrozuje z vody a z Ducha sv., nejpotřebnější jest svátostí; b) že Kristus zasloužil nám obrodné milosti Ducha sv. smrtí svou na kříži, a c) že víra v Syna Božího nutnou jest podmínkou našeho vykoupení.

§ 99. Rozmluva Ježíšova se Samaritánkou.

Opustiv Jerusalema, Ježíš chodil po Judsku hlásaje, že se přiblížilo království Boží. Učenici jeho křtili. Mnozí uvěřili a stali se učensky jeho. Pak odešel zase do Nazareta. Bylo mu jíti skrze Samařsko. I přišel k městu Sichemu. Tam byla studnice, kterouž byl Jakob zřídil, odkudž i studnice Jakobova slula. Unaven jsa cestou, posadil se Ježíš u studnice; učenici jeho zatím odešli do města, by nakoupili pokrmů, neboť bylo to asi okolo hodiny šesté (polední).

Když Ježíš seděl u studnice, přišla z města Samaritánka vážit vody. Ježíš řekl jí: „Dej mi píti!“ I podivila se žena a řekla: „Kterak ty, jsa Žid, žádáš ode mne píti?“ Ježíš odpověděl jí: „Kdybys znala, kdo jest ten, kterýž praví tobě: Dej mi píti; ty bys byla prosila jej, a byl by tobě dal vodu živou.“ ¹⁾ I řekla jemu žena: „Pane, ani nemáš, čím bys navázil, a studnice je hluboká; odkudž tedy máš vodu živou? Zdali jsi ty větší, nežli otec náš Jakob, kterýž nám dal studnici tuto?“ Ježíš odpověděl jí: „Každý, kdo pije z vody této, žízni bude opět, ale kdo se napije vody, kterouž já dám jemu, bude v něm studánkou tekoucí do života věčného.“ ²⁾ I řekla jemu žena: „Pane, dej mi té vody, abych nežíznila, aniž chodila sem vážit vody!“ ³⁾

¹⁾ Kdo se věrou nepodrobí Bohu, nemůže účasten býti jeho milosti.

²⁾ Voda živá značí vodu pramenitou oproti vodě stojaté v cisternách. Kristus však naznačuje tím proud milosti od něho pochodicích, který očišťuje, posvěcuje a oblažuje.

³⁾ Jako voda s výšky vedená u vodometu opět vysoko se vznáší, tak milost Boží z Boha jako ze zřídla vytryskující, opět k Bohu, životu věčnému, vede.

⁴⁾ Žena nepochopivši hlubokého smyslu slov Kristových, žádá vody pozemské; ale Ježíš vyhovuje žádosti její ve smyslu duchovním a chce ji dáti vody, která by ji od hříchu očistila a posvětila. Poněvadž však toho nebylo lze docílití leč probuzením v ni citu hříšnosti a poznáním jeho úřadu Mesiášského, proto přivádí Samaritánku nejprve ku poznání hříšného života jejího a své vznešené důstojnosti.

Nyní pověděl jí Ježíš tajné hříchy života jejího. I řekla jemu žena, plná jsouc študu a lítosti: „Pane vidím, že jsi prorok!“ Žádostiva jsouc od té chvíle pravým způsobem Bohu se klaněti, pravila dále: „Otcové naši klaněli se Bohu na této hoře“ — i ukázala při tom na horu Garizim¹⁾ blíže města Sichema — „ale vy pravíte, že v Jerusalemě jest ono místo, kdežto náleží se klaněti.“ Odpověděl jí Ježíš: „Ženo, věř mi, že přichází hodina, kdežto ani na této hoře ani v Jerusalemě nebudete se klaněti Otcí. Ano, přichází hodina, a nyní jest, kdežto praví ctitelé klaněti se budou Otcí v duchu a pravdě. Bůh jest duch, a ti, kteří se jemu klanějí, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti.“²⁾ I srozuměla žena, že Ježíš hodinou vyrozumívá přístí Spasitelovo; protož řekla jemu: „Vím, že Messias přijde; ten když přijde, oznámí nám všechno.“ I řekl Ježíš: „Já jsem to, kterýž mluvím s tebou.“

V úžase a radosti nechala tam žena džbán svého i běžela do města a řekla lidem: „Pojďte a vizte člověka, kterýž mi pověděl všechno, což jsem činila; posuďte sami, není-li on Kristus.“ V tom přišli učenci s pokrmu z města a prosili Ježíše řkouce: „Mistře, pojez!“ On pak řekl jim: „Já mám pokrm, o němž vy nevíte. Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, kterýž mne poslal!“ A když ještě mluvil, přišli lidé z města a prosili ho, aby tam zůstal. I pobyl u nich dva dny a vyučoval je. Mnozí pak uvěřili v něj a pravili k ženě: „Věříme již netoliko pro řeč tvou, nebo jsme ho sami slyšeli, a víme nyní, že tento jest v pravdě Spasitel světa.“

Rozmluva Ježíšova se Samaritánkou jest důkazem jeho vševedoucnosti a tudíž i jeho Božství.

Modlitba naše buď vždy modlitbou v duchu a pravdě, aby nikdy o nás neplatila slova Páně: „Lid tento ústy mne cti, ale srdce jeho daleko jest ode mne.“ (Mat. 15, 8.)

§ 100. Ježíš káže v Nazaretě.

Po těch dvou dnech putoval Ježíš dále do Galilee, hlásal tam evangelium o království Božím a pravil: „Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské!“ Když se byl vrátil do Nazareta,

¹⁾ Studnice Jakobova byla na úpatí hory Garizim, a Samaritéané tvrdili, že tam již Abraham a Jakob byli obětovali.

²⁾ „Duch a pravda“ stojí zde jako protiva židovské, zevnější bohoslužby oproti náboženství Kristovu, které především povede ku vnitřnímu posvěcení ducha) a k dokonalému poznání pravdy.

vešel podle obyčeje svého v den sobotní do synagogy.¹⁾ I vstal na znamení, že z některé knihy písma svatého čísti chce. Dána jest mu kniha Isaiáše proroka. A rozvinuv knihu, nalezl následující prorockví: „Duch Páně nade mnou. Pomazal mne a poslal mne kázat evangelium chudým, uzdravovat skroušených srdcem, zvěstovat jatým propuštění a slepým vidění a zvěstovat dne odplaty.“ Když byl místo toto přečetl, vrátil knihu služebníkovi a posadil se. Oči všech ve škole byly naň obráceny. I počal mluvit k nim: „Dnes se naplnilo písmo toto před vámi!“

Všichni divili se libým slovům, kteráž nyní vycházela z úst jeho. Ale neuvěřili tomu, co řekl, nýbrž pravili: „Má sice velikou moudrost a moc divy činiti; ale zdalíž není syn tesařův?“ Pročež řekl jim: „Amen pravím vám: Žádný prorok není vzácen ve vlasti své. Mnoho vdov bylo zajisté za dnů Eliáše v lidu israelském, kdy zavřeno bylo nebe tři léta a šest měsíců a nepršelo, tak že byl hlad veliký po vší zemi; ale k nížádné z nich nebyl poslán Eliáš, než k ženě vdově do Sarepty. A mnoho malomocných bylo v Israeli za Elisea proroka; ale žádný z nich nebyl očištěn, než Naaman Syrský.“

I naplnění jsou všickni ve škole hněvem. Povstavše vyvrhli Ježíše z města a vedli ho až na vrch hory, na níž město jejich zděláno bylo, aby jej svrhli dolů. Však nepřišla ještě hodina jeho. A proto odešel, bera se vážně prostředkem jich.

§ 101. Zázraky Páně v Kafarnaumě.

Z Nazareta odešel Ježíš do Kafarnauma. Tam učil v synagoze.¹⁾ I divili se velice učení jeho; nebo mocná byla řeč jeho a pronikla hlubiny srdce. Ve sbornici byl také člověk jeden, mající zlého ducha, kterýž náhle vzkřikl: „Co jest tobě do nás, Ježíši Nazaretský? Přišel-li jsi nás zatratit? Znáš tě, kdo jsi: Svatý Boží!“ I rozkázal mu Ježíš říka: „Umlkni a vyjdi z člověka toho.“ Zlý duch polomcoval člověkem a vyšel z něho ven. I divili se všickni a tázali se vespolek řkouce: „I co jest to? Rozkazuje v moci a síle i duchům nečistým, a poslouchají ho.“

¹⁾ Synagogy (sbornice) byly veřejným shromážděním židovským, v nichž konány společné modlitby a předčítáno písmo sv.; oběti však nesměly tam býti přinášeny. Každá synagoga měla svého představeného a své sluhý. Uprostřed shornice byl výstupek, kamž písmo sv. bylo přinášeno, čteno a vykládáno.

Ze školy šel Ježíš do domu Šimona Petra a Ondřeje, bratra jeho. Tchýně pak Petrova ležela, majíc zimnici; i prosili ho za ni. Přistoupiv ujal ji Ježíš za ruku a pozdvihl ji, a hned přestala ji zimnice, i posluhovala Ježíšovi a učeníkům jeho.

Večer pak, když zapadlo slunce a nastal chládek, přinášeli ke dveřím domovým všechny nemocné i zlými duchy posedlé, a všechno obyvatelstvo města sběhlo se tam. I vyšel Ježíš z domu a jedním slovem vyhnal zlé duchy a uzdravil všechny nemocné.

Druhého dne na úsvitě odešel Ježíš na místo pusté a tam se modlil. Lid šel za ním a když jej našli, zdržovali ho, aby od nich neodcházel. Ale on řekl jim: „I jiným městům musím zvěstovati království Boží; nebo na to jsem poslán.“ Potom kázal po vsi Galilei, vymítal zlé duchy a uzdravoval všechny nemocné a neduhy v lidu. Pověst o tom rozhlásila se až přes Syrii, a mnoho lidu ze všech krajín šlo za ním.

Mimo anděly dobré jsou i duchové zlí, nepřátelé člověka, kteří na těle i na duši jemu škoditi se vynasnažují.

Učme se od Krista, že prvý čas ranni náleží modlitbě.

§ 102. **Kristus uzdravuje syna úředníka královského.**

(Evangelium na neděli dvacátou po sv. Duchu. Sv. Jan 4, 46—53.)

* Za onoho času byl jeden královský úředník, jehož syn byl nemocen v Kafarnaumě. Ten když byl uslyšel, že by Ježíš přicházel z Judska do Galilee, odešel k němu a prosil ho, aby sestoupil do domu a uzdravil syna jeho, neb počínal umírat. Tedy řekl k němu Ježíš: „Neuzříte-li divů a zázraků, neuvěříte.“¹⁾ Dí k němu královský úředník: „Pane, sestup, prve nežli umře syn můj!“ Dí jemu Ježíš: „Jdi, syn tvůj živ jest.“ Uvěřil člověk řeči, kterouž mluvil jemu Ježíš, a šel. Když pak již sestupoval, potkali se s ním služebníci a zvěstovali řkouce, že syn jeho živ jest. Tedy otázal se jich na hodinu, ve kterou by se byl lépe měl. I řekli jemu: „Včera v hodinu sedmou ostala ho zimnice.“ Tedy poznal otec, že ta hodina (to) byla, ve kterouž jemu řekl Ježíš: „Syn tvůj živ jest;“ i uvěřil on, a dům jeho veškeren. *

---

¹⁾ Vy, obyvatelé galilejští vůbec a kafarnaumští zvláště věřte jen pro divy.

§ 103. Zázračné zahrnutí ryb.

(Evangelium na neděli čtvrtou po sv. Duchu. Sv. Luk. 5, 1—11.)

* Když se zástupové na Ježíše valili, aby slyšeli slovo Boží, stál on podlo jezera Genezaretského. I uzel dvě lodi, any stojí u jezera, rybáři pak byli vystoupili a vypírali síť. Vstoupiv pak na jednu z lodí, kteráž byla Šimonova, prosil ho, aby od země odvezl maličko.¹⁾ A sedě, učil z lodičky zástupy. Když pak přestal mluvit, řekl k Šimonovi: „Vez na hlubinu a rozestřete síť své k lovení.“ I odpovídaje Šimon řekl jemu: „Mistře, přes celou noc pracovavše nic jsme nepopadli: ale ke slovu tvému rozestru síť.“ A když to učinili, zahrnuli veliké množství ryb; trhala se pak síť jejich. I pokynuli tovaryšům, kteří byli na jiné lodi, aby přišli a pomohli jim. I přišli a naplnili dvě lodičky, tak že se téměř potopovaly. Což když uzel Šimon Petr, padl k nohám Ježíšovým řka: „Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný.“ Hrůza zajisté byla jej obklíčila i všecky, kteří s ním byli, nad lovem ryb, kteréž byli popadli; tak i Jakoba a Jana, syny Zebedeovy, kteří byli tovaryši Šimonovi. I dí Ježíš Šimonovi: „Nehojž se: již od tohoto času lidi budeš loviti.“²⁾ A přivezše k zemi lodi a všecko opustivše, šli za ním. *

§ 104. Uzdravení mrtvící raněného.

Po několika dnech byl Ježíš opět v Kafarnaumě a učil v jednom domě, bezpochyby v domě Petrově. A když se to rozhlásilo po městě, sešli se mnozí, tak že se nemohlo ani ke dveřím. A byli tam Fariseové a zákona učitelé, kteří se byli sešli ze všech městeček galilejských a judských i z Jerusalema.

(Evangelium na neděli osmnáctou po sv. Duchu. Sv. Mat. 9, 1—8.)

* A aj, přinesli mu šlakem poraženého, ležícího na loži. Ale nemohouce pro zástup ku Kristu se dostat, vystoupili na střechu a spustili lože nemocného do prostřed síně před Ježíšem.³⁾ A viděv

¹⁾ Tím tajemně naznačeno, že Šimon (Petr) bude ustanoven viditelnou hlavou Církve, v níž jediné pravé učení Kristovo se zachovává.

²⁾ Jako jsi posud ryby lovil, tak budoucně budeš učením shromažďovati lidi do církve.

³⁾ Ve východních krajinách nemají domy takových střech, jaké jsou u nás. Strop komnat hořejšího patra zevnitř dlážděný tvoří i střechu. Na tuto tak zvanou střechu vedou obyčejně schody zvenčí, však možno i buď z ně-

Ježíš víru jejich, řekl šlakem poraženému: „Dousej, synu, odpouštěj se tobě hříchové tvoji.“ A aj, někteří ze zákonníků řekli sami v sobě: „Tento se rouhá.“¹⁾ A vida Ježíš myšlení jejich, řekl: „Proč myslíte zlé věci v srdcích svých? Což jest snáze říci: Odpouštěj se tobě hříchové tvoji, čili říci: Vstaň a choď?“ Ale abyste věděli, že má Syn člověka moc na zemi odpouštěti hříchy, tedy dí šlakem poraženému: Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého.“ I vstal a odešel do domu svého. Vidouco pak to zástupové, báli se a velebili Boha, kterýž dal takovou moc lidem. *

§ 105. Vyvolení apoštolů.

Ježíš obcházel všecka města a všechny vsi, uče v synagógách jejich a hlásaje evangelium království Božského a uzdravuje všelikou nemoc i všeliký neduh. Když pak užířel zástupy, slitovalo se mu jich, že byli umořeni (všelikou bídou sklíčeni) a povrženi jako ovce nemající pastýře (opuštěni od svých duchovních učitelů). Tehdy řekl učeníčkům: „Žeň sice mnohá jest, ale dělníků málo. Proste tedy Pána žně, aby poslal dělníky na žeň svou.“

Vstoupiv pak na horu, modlil se a přes noc trval na modlitbě. A když byl den, povolal učeníků svých a vyvolil z nich dvanácte, kteréž nazval apoštoly. Jména dvanácti apoštolů jsou tato: První (podle důstojnosti, přednosti, moci) **Šimon Petr a Ondřej** bratr jeho; **Jakob** (starší, syn Zebedeův) a bratr jeho **Jan, Filip, Bartoloměj, Tomáš, Matouš, Jakob** (mladší, přibuzný Páně), **Juda Tadeáš**, bratr jeho, **Šimon kananejský** (Horlitel), **Jidáš** iškariotský. I dal jim moc uzdravovati neduhy a vymýtatí zlé duchy.

Kristus Pán před volbou apoštolů modlil se po celou noc, aby jim vyprosil potřebných milostí. Za příkladem Kristovým nařídila i církev pobožností o suchých dnech, abychom vyprosili u Boha horlivých kněží a biskupů, kteří v těchto dnech svěcení bývají.

---

kteří komnají poklopem na střechu domu, nebo se střechy jednoho domu na střechu sousedního přijíti. Vynesše tedy útrpní nosičové nemocného na takovou střechu učinili otvor, neb otevřeli poklop, jenž tu snad byl, spustili nemocného i s ložem dolů k nohám Ježíšovým.

¹⁾ Osobuje si odpouštěti hříchy, což přináleží jedině Bohu.

²⁾ Tím dokázal božskou svou všemohoucnost i milosrdenství, že nejen nemocí tělesných, nýbrž i neduhů duševních (hříchů) může zprostiti.

§ 106. **Kázání na hoře.**

I. Osmero blahoslavenství.

(Evangelium na den všech Svatých. Sv. Mat. 5, 1—12.)

* Vida Pán Ježíš zástupy, vstoupil na horu†), a když se posadil, přistoupili k němu učenci jeho. I otevřev ústa svá učil je říka:
„Blahoslavení chudí duchem, *) nebo jejich jest království nebeské. *)

Blahoslavení tiší, *) nebo oni zemí vládnouti budou. *)

Blahoslavení lkající, nebo oni potěšeni budou.

Blahoslavení, kteří lační a žízňají po spravedlnosti; nebo oni nasyceni budou.

Blahoslavení milosrdní, nebo oni milosrdenství dojdou.

Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou.

Blahoslavení pokojní, nebo oni synové Boží slouti budou.

Blahoslavení, kteříž protivensství trpí pro spravedlivost, nebo jejich jest království nebeské.

Blahoslavení jste, když vám budou zlořečiti a protivensství činiti a mluvití všecko zlo proti vám lhouce, pro mne: radujte se a veselte se, nebo odplata vaše hojná jest v nebesích.“ *

II. O důstojnosti a povinnostech apoštolův a jejich nástupcův.

Po té obrátil se Pán Ježíš k učeníkům, kteří se státi měli představenými církve jeho, a dával jim napomenutí zvláštní říka:

„**Vy jste sůl země.** *) Dobráť jest sůl; pakli sůl bude zmařena, čím bude napravena? K ničemuž se nehodí více, než aby ven vyvržena a od lidí pošlapána byla. **Vy jste světlo světa.** *) Vy

† Hora ta, strmicí mezi Tábořem a jezerem Genezaretským, slove „hora blahoslavenství“.

*) kteří nejsou srdcem ke statkům pozemským, na jmění si nezakládají, sprostní, pokorní.

*) Budou účastni království Božího zde na zemi i potom v nebesích.

*) kteří nejsou hněviví a svárliví, ale raději trpí a mlčí.

*) I na zemi dobře ostojí a pochodí a laskavě vládnouti budou.

*) Vám náleží zachovati věřici od hniloby, nevěry a hříchu vůbec i dobřím příkladem jim svítiti na cestě k dokonalosti.

*) Čím je slunce světu hmotnému, tím máte býti vy světu duchovnímu, máte světlo víry vlévatí v duše lidské a rozehrívati srdce teplem lásky křesťanské.

so podobáte též městu, na hoře ležícímu!) Však město na hoře ležící nemůže skryto býti. Aniž se rozsvěcuje svíce a staví se pod kbelec, ale na svícen, aby svítila všochněm, kteříž jsou v domě. Tak svět tedy světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slaví Otce vašeho, jonž jest v nebesích.“

III. O křesťanské spravedlnosti.

Potom obrátiv se Pán Ježíš k zástupům, pravil:

„Nedomnívejte se, že jsem přišel rušit zákona Mojžíšova nebo výpovědi prorokův: nepřišel jsem jich rušit, ale naplnit. Pravím vám:

(Evangelium na neděli pátou po sv. Duchu. Sv. Mat. 5, 20—24.)

* „Nebude-li hojnější spravedlnost vaše, nežli zákonníků a Fariseů, nevejdete do království nebeského. Slyšeli jste, že řečeno jest starým: Nezabiješ;*) pakli by kdo zabil, hoden bude soudu.“) Ale já pravím vám, že každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. Kdož by pak řekl bratru svému: „racha“ (4), hoden bude rady. A kdožby mu řekl: „blázne“,*) hoden bude pekelného ohně. Protož přinášíš-li dar svůj na oltář a tu se rozpomeněš, že bratr tvůj má něco proti tobě: nechej tu daru svého před oltářem, a jdi prve, smiř se s bratrem svým, a potom přijď obětuj dar svůj.“ *

Slyšeli jste, že řečeno bylo: Milovati budeš bližního svého a — jak zákonníci křivě učí — nenáviděti budeš nepřítel svého.6)

1) Při tom ukázal Pán bezpochyby na město Safed, jež odtud severně na temeni daleko viditelné hory stkvělo se v paprscích slunečních.

2) Tak znělo přikázání Boží; co následuje, byl dodatek Fariseův. Kristus Pán je nezavrhne, nýbrž podrobuje mu i toho, kdo se neukojitelně na bližního hněvá, i kdo jej nešetně tupí, i kdo jej rouhavě proklíná.

3) Před panováním Římanů Židé měli troji soud: 1. menší o třech soudcích v městech, kde bylo aspoň 120 měšťanů; 2. větší o 23 soudcích, slul i malou radou a soudil důležitější přestupky; 3. vysokou radu neb radu 372 mužů, která v Jerusalemě zasedávala (synedrium) a věci nejdůležitější rozsuzovala, ano právo měla trestati i na hrdle.

4) Dle syrského tolik jako prázdný, hloupý, ničemný; dle hebrejského: slina, povrhel.

5) t. j. bezbožníce, neznabožku; největší potupa u Židů, když se komu poznání Boha a víra v Něho upírala.

6) Slova: „nenáviděti budeš nepřítel svého“ nestála ve starém zákoně, ale vyvozovala se neprávě z lichého výkladu slova „bližní“.

Ale já pravím vám: Milujte nepřátely své, dobře číňte těm, kteří nenávidí vás, a modlete se za ty, kteří pronásledují vás a utrhají vám, abyste byli synové Otce svého, jenž jest v nebesích, jenž slunci svému vzházeti velí na dobré i zlé, a deští na spravedlivé i nespravedlivé. Nebo milujete-li ty, kteří vás milují, jakou odplatu míti budete? Zdaliž i publikáni toho nečiní? A budete-li pozdravovati bratrů svých toliko, což obzvláštního činíte? Zdaliž i pohané tak nečiní? Buďtež tedy vy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest.“

IV. O pravém úmyslu při dobrých skutečích.

„Pilně se varujte, abyste dobrých skutků svých nečinili před lidmi proto, abyste od nich byli viděni; jinak nebudete míti odplaty u Otce svého, jenž jest v nebesích. Protož když dáváš **almužnu**, netrub před sebou, jako pokrytci činí ve školách a na ulicích, aby ctěni byli od lidí.“ Amen, pravím vám, tím již vzali odplatu svou. Když tedy ty dáváš almužnu, ať neví levice tvá, co činí pravice tvá, aby almužna tvá byla v skrytě, a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatí tobě.“

„A když se **modlíš**, vejdi do pokojíka svého, zavři dveře a modli se k Otci svému v skrytě; a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatí tobě.“ *)

„Tak i když se **postíš**, nepochmuřuj tváři své, aby vědomo bylo lidem, že se postíš; a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatí tobě.“

V. O pravých pokladech.

„Neskládejte sobě pokladů na zemi, jež rez a mol kazí, a zloději vykopávají a kradou; ale skládejte sobě poklady v nebi, kdežto jich ani rez ani mol nekazí, a kdež zloději nevykopávají aniž kradou. Kde jest poklad tvůj, tamť jest i srdce tvé.“

(Evangelium na neděli čtrnáctou po sv. Duchu. Sv. Mat. 6 24—33.)

* „Žádný nemůže dvěma pánům *) sloužiti: nebo zajisté jednoho nenáviděti bude, a druhého milovati, nebo jednoho strpí, **)

*) Almužna sbírávala se v sobotu veřejně v synagogách, jindy i po domích a na ulicích.

**) Slova Páně týkají se modlitby soukromé, nikoli veřejné, vždyť Kristus účastňoval se sám modliteb společných ve chrámě.

*) z nichž jeden přikazuje, co druhý zapovídá.

**) přidrží se ho.

a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti i mammoně.¹⁾ Protož pravím vám: Nepečujte o **svůj život**, co byste jedli, ani o **tělo své**, čím byste se odívali. Zdaliž není život více nežli pokrm, a tělo více nežli oděv? Pohlédněte na ptactvo nebeské, žeť nesejí, aniž žnou, aniž shromažďují do stodol, a Otec váš nebeský živí je. Zdaliž vy nejste dražší nežli oni? A kdo z vás přemýšleje, ²⁾ přidati může k **postavě své** loket³⁾ jeden? A o **oděv** proč se staráte? Patřte na polní kvítí, kterak roste, nepracuje aniž přede. Pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vší slávě své nebyl tak odín jako jedno z nich. Poněvadž tedy trávu polní, kteráž dnes jest a zítra do pece vržena bývá, Bůh tak odívá: čím více vás, malověrní? Nepečujtež tedy říkajíce: Co budeme jísti, aneb co budeme píti, aneb čím se budeme odívat? Nebo toho všeho hledají pohané. Víť zajisté Otec váš, že toho všeho potřebujete. Hleďte tedy nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno.“ *

VI. O křesťanském chování se k bližnímu.

(Evangelium na neděli první po sv. Duchu. Sv. Luk. 6, 36—42.)

* „Buďte milosrdní, jakož i Otec váš milosrdný jest. Nesuďte, a nebudete souzeni; nepotupujte, a nebudete potupeni; odpouštějte, a bude vám odpuštěno. Dávejte, a bude vám dáno; míru dobrou a natlačenou a natřesenou a osutou dají v lůno vaše. Touž měrou zajisté, kterouž měřiti budete, bude vám zase odměřeno. Pověděl pak jim i podobenství: Zdaliž může slepý slepého vésti? Neпадnou-liž oba do jámy? Není učeník nad mistra: ale dokonalý bude každý, bude-li jako mistr jeho. Což pak vidíš mrvu v oku bratra svého, a břevna, kteréž v oku tvém jest, neznamenáš? Aneb kterak můžeš říci bratru svému: Bratře, nech ať vyvrhnu mrvu z oka tvého, sám v oku svém břevna nvidia? Pokrytče, vyvrz prve břevno z oka svého, a tehdy prohlédneš, abys vyňal mrvu z oka bratra svého.“ *

Začni nejprv opravovati vady, poklesky vlastní a pak viz, jak bys napravil vady bratrovy. Břevno — hřích těžký, mrva — hřích lehký.

¹⁾ Syrské slovo „mammon“ znamená místo, kde se něco ukrývá, a pak i to, co se tam ukrývá: bohatství, poklad. „Pánem“ rozuměj všelikou věc, kteréž jsi přílišně oddán, takměř jí slouže.

²⁾ t. j. svým přemýšlením a pečováním.

³⁾ Dle textu řeck.: „k věku“; k prodloužení života svého.

VII. Závěrečná napomínání a výstrahy.

Po těchto a mnohých jiných napomenutích pravil Ježíš:

„Proste a bude vám dáno, hledejte a naleznete, tlucte a otevře se vám. Nebo každý, kdož prosí, bře, a kdož hledá, nalézá, a tomu, kdo tlucte, bude otevřeno.

Vcházejte těsnou branou¹⁾ do života věčného. Nebo široká jest brána a prostranná cesta, kteráž vede k zahynutí, a mnoho jest těch, kteříž vcházejí skrze ni. Ale jak těsná jest brána, a jak úzká cesta, kteráž vede k životu, a málo jest těch, kteříž ji nalézají.“

(Evangelium na neděli sedmou po sv. Duchu. Sv. Mat 7, 15—21.)

* „Pilně se varujte falešných proroků, kteříž přicházejí v rouše ovčím, vnitř pak jsou vlci hltaví. Po ovoci jejich²⁾ poznáte je. Zdalíž sbírají z trní hrozny aneb z bodlácí fíky? Takť každý strom dobrý, ovoce dobré nese: zlý pak strom zlé ovoce nese. Nemůžeť dobrý strom zlého ovoce nésti, ani strom zlý ovoce dobrého vydávati. Všeliký strom, kterýž nenese dobrého ovoce, bude vyřazen, a na oheň uvržen. Tak tedy po ovoci jejich poznáte je. Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane,³⁾ vejde do království nebeského: ale kdo činí vůli Otce mého, kterýž jest v nebesích, ten vejde do království nebeského.“ *

„Každý, kdož slyší slova má a plní je, připodobněn bude muži moudrému, kterýž vystavěl dům svůj na skále. I spadl příval, přišly řeky, váli větrové a obořili se na ten dům; avšak nerozpádl se, nebo založen byl na skále. Naproti tomu každý, kdož slyší tato slova má, a nečiní jich, podoben bude muži nemoudrému, kterýž vystavěl dům svůj na písku. I spadl příval, přišly řeky a váli větrové a obořili se na ten dům, i padl, a pád jeho byl veliký.“

Když dokonal Ježíš řeč svou, divili se zástupové učení jeho; nebo učil je, jako moc s nebe máje a ne jako zákonníci a Fariseové.

§ 107. Úzdravení malomocného a služebníka setníkovy.

(Evangelium na neděli třetí po zjevení Páně. Sv. Mat 8, 1—13.)

Když sestupoval Ježíš s hory, šli za ním zástupové mnozí: a hle, malomocný přišed klaněl se jemu řka: „Pane, chceš-li,

¹⁾ Těsnou branou a úzkou cestou jsou příkazy a předpisy evangelia.

²⁾ ze skutků a ze života jejich, v nichžto se dobré nebo zlé učení ukáže.

³⁾ t. j. ten, kdo jen ústy ke mně se zná, ale nevydává ovoce dobrého.

můžeš mne očistiti.“ I vztáhl Ježíš ruku a dotekl se ho řka: „Chci, buď čist.“ A hned očištěno jest malomocenství^{†)} jeho. I dí jemu Ježíš: „Viz, abys toho žádnému nepravil¹⁾“: ale jdi, ukaž se knězi a obětuj dar, kterýž přikázal Mojžíš na svědectví jim.“²⁾ Když pak všel do Kafarnauma, přistoupil k němu setník prose ho a řka: „Pane, služebník můj leží doma šlakem poražený“³⁾ a zle se trápí.“ I dí jemu Ježíš: „Já přijdu a uzdravím jej.“ A odpovídaje setník řekl: „Pane, nejsem hoden, abys všel pod střechu mou: ale toliko řci slovem, a uzdraven bude služebník můj. Neboť i já jsem člověk pod mocí postavený, máje pod sebou vojáky; a dím-li tomuto: „Jdi,“⁴⁾ i jde; a jinému; „Přiď,“⁵⁾ i přijde; a služebníku svému: „Učiň toto,“⁶⁾ a učiní.“ Slyše pak to Ježíš, podivil se a řekl jdoucím za sebou: „Amen, pravím vám, nenalezl jsem tak veliké víry v Israeli. Pravím pak vám, že přijdou mnozí od východu i od západu,⁴⁾ a stolidi budou s Abrahamem a Isákem a Jakobem v království nebeském: synové pak království vyvrženi budou do temnosti zevnitřní; tamť bude pláč a skřípění zubů.“⁵⁾ I řekl Ježíš setníkovi: „Jdiž, a jak jsi uvěřil, staň se tobě.“ A uzdraven jest služebník v tu hodinu. *

† Malomocenství byla vředovitá, nakažlivá nemoc čtvera druhu; o dvou druhích písmo výslovně se zmiňuje: o mírnějším, bílém, a o horším, hlízovém. Obojí nemoc byla bolestná, ošklivá, zejména ta poslední, již také Job sklíčen byl. Počínala se s vyraženinou, kteráž víc a více se šířila, až celá kůže zvředovatěla a napuchla, vlasy vypadaly, oči se zakalily, hlas ochraptěl a z úst puch nesnesitelný vycházel. Hlízový druh malomocenství byl neduh nevyléčitelný, neboť všechny kosti se nakazily, údové se rozpadávali a odehňovali, vůbec celé tělo nešťastníkovu porušeno jest a zkaženo. Jelikož neduh ten byl nakažlivý, musili malomocní bydleti na samotě, všeho styku s lidmi se varovati, zvláštní roucho nositi a těm, s nimiž se potkávali: „Nečistý, nečistý,“ vstříc volati. Uzdravil-li se některý takový nešťastník, byl kněžími ohledán, za zdravého prohlášen, načež přinesl předepsanou obět.

¹⁾ Kristus tak velí, aby i závidi a hněvu nepřátel překazil i příklad nám dal, abychom se i my s dobrými skutky svými tajili; Bůh je zjeví, až to bude k jeho slávě, k našemu a bližního prospěchu.

²⁾ že zákona neruším, a aby tobě právně dáli svědectví, že jsi očištěn.

³⁾ dnou ochromělý.

⁴⁾ Národové ze všech končin povoláni budou do církve a skrze ni u věčnou blaženost. Tu si představovali Židé jako hody, které se večer až do noci slavily. Světlo večeradla jest obrazem světla věčného v království nebeském; temnosti zevnitřní pak znamenají věčné muky pekelné.

⁵⁾ Pláč značí pozdní marnou žalost nad ztrátou věčné blaženosti; skřípění zubů velkou vnitřní bolest.

§ 108. Vzkříšení mládence v Naimu.

(Evangelium na neděli patnáctou po sv. Duchu. Luk. 7, 11—16)

* Potom šel Pán Ježíš do města, které slove Naim,¹⁾ a šli s ním učenci jeho a zástup veliký. Když pak se přibližoval ke bráně města, aj, mrtvý nesen byl ven, syn jediný matky své, a ta byla vdova; a zástup města mnohý s ní. Kteroužto když uzřel Pán, jsa k ní milosrdenstvím hnut, řekl jí: „Neplač.“ A přistoupiv dotekl se mar. (Ti pak, kteříž nesli, zastavili se.) I řekl: „Mládenče, tobě pravím: vstaň!“ I posadil se ten, jenž byl mrtev, a počal mluvit. I dal jej mateři jeho. Pojala pak všechny bázeň, a velebili Boha řkouce: „Prorok veliký povstal mezi námi, a Bůh navštívil svůj lid.“ *

§ 109. Jan Křtitel v žaláři posílá své učeníky ke Kristu.

Herodes, býváje od Jana kárán pro Herodiadu, manželku bratra svého, a pro všechno zlo, které činil, vsadil Jana do žaláře;²⁾ neboť říkal Jan Herodesovi: „Nesluší se tobě mít manželku bratra svého.“ Herodiada nevražila na Jana a chtěla jej usmrtili; ale nemohla, ježto Herodes měl Jana v uctivosti věda, že jest muž spravedlivý a svatý; i vzal jej pod ochranu svou, rád ho poslouchal a činil mnoho dle rady jeho. Také se bál lidu, jenž měl Jana za proroka.

Jan nepřál sobě ani v žaláři ničeho vřeleji, než aby všickni uvěřili v Ježíše a následovali ho. Ale poněvadž chudoba a nízkost Ježíšova pomátla jeho vlastních učeníků, chtěl, aby od samého Ježíše přesvědčení byli o jeho poslání božském.

(Evangelium na neděli druhou adventní. Sv. Mat. 11, 2—10.)

* Proto poslal dva z učeníků svých k Ježíšovi, aby jej sami se otázali:

„Ty-li jsi ten, kterýž přijíti má, čili jiného čekati máme?“³⁾ I odpovídaje Ježíš řekl jim: „Jdouce zvěstujte Janovi, co jste slyšeli a viděli: slepí vidí, kulhaví chodí, malomocní se očišťují, hluchí slyší, mrtví vstávají z mrtvých a chudým se zvěstuje evan-

¹⁾ Město Naim leží v utěšené krajině na severním svahu pohorí Hermonu.

²⁾ na tvrzi, Machaerus zvané, za Mrtvým mořem na hranicích skalnaté Arabie. Vazba však nebyla přísná, a učeníkům Janovým bylo dovoleno navštěvovati svého mistra.

³⁾ Ty-li jsi zaslíbený Messiáš? O tom Jan nic nepochyboval, ale chtěl takto učeníky své přesvědčiti a jemu je poručiti před smrtí svou.

gelium; a blahoslavený jest, kdo nebude se horšiti nade mnou.“¹⁾ A když oni odcházeli, počal Ježíš mluvití zástupům o Janovi: „Co jste vyšli na poušť vidět? třtinu-li větrem se klátící? Aneb co jste vyšli vidět? člověka-li měkkým rouchem oděného? Aj, kteří se měkkým rouchem odívají, v domích královských jsou. Aneb co jste vyšli vidět? proroka-li? Jistě pravím vám, i více nežli proroka. Tentot jest zajisté, o němž psáno jest: Aj, já posílám anděla svého před tváří tvou, kterýž připraví cestu tvou před tebou.“²⁾ *

§ 110. **Kající Magdalena.**

Fariseus, jménem Šimon, prosil Ježíše, aby jedl s nim. Ježíš vešel do domu jeho a posadil se za stůl.³⁾ V témž městě žila žena, jménem **Maria Magdalena**, která jako hříšnice byla známa. Poslouchávala však pilně kázání Páně i obrátila se a milovala pak Pána Ježíše z celého srdce a litovala hříchů svých. Jak zvěděla, že Ježíš v domě Fariseově pozván jest, pospíšila s nádobou alabastrovou, ve kteréž drahý balsám byl, aby pomazala nohou jeho.⁴⁾ Přisedši padla k nohám Ježíšovým a počala lítostí hoře plakati. Slza za slzou stékala na nohy Ježíšovy. Jakž to zpozorovala, utírala nohy jeho vlasy hlavy své, pak je líbala a mazala mastí.

Užřev to Šimon, pravil sám u sebe: „Kdyby tento byl prorok, věděl by ovšem, co a jaká jest tato žena: neboť jest hříšnice.“ Ale Ježíš řekl k němu: „Šimone, mám tobě něco pověditi. Jeden věritel měl dva dlužníky. Jeden byl dlužen pět set peněz, a druhý

¹⁾ který mne uzná za pravého Messiáše, jakkoliv jen chudobný a prostý život u mne spatří.

²⁾ Nezmyšlili jste se v Janovi; není ani vrtkavé mysli věřit pevně, co byl o mně hlásal, ani rozkošem oddán, nýbrž hotov pro pravdu i život dáti; proto a že předchůdcem mým jest a lid ke přijetí království Božího připravuje, předěl nejen všechny proroky, nýbrž i všechny syny lidské.

³⁾ Pán Ježíš ležel u stolu dle způsobu východního na polštáři tak, že tvář jeho obrácena byla ke stolu, nohy jeho však nebyly pod stolem, nýbrž v opačném směru obráceny ku stěně.

⁴⁾ Maria Magdalena nebo Maria z Magdaly jest táž, která Pána Ježíše před jeho smrtí podruhé pomazala mastí, sestra totiž Lazara a Marty. Těm zanechali rodiče bohaté dědictví v Bethanii a v Magdale galilejské; poslednějši dostala za podíl Maria, která ještě po nějaký čas v Bethanii u bratra a sestry bydlila, ale pak do Magdaly se odebravši, rozkošem a veselostem se oddala, čímž pohoršení davši, brzo v pochybnou přišla pověst.

padesát. Ale když neměli, odkudž by zaplatili, odpustil oběma. Který z nich ho asi více miloval? I odpověděl Šimon: „Mám za to, že ten, kterémuž více odpustil.“ A Ježíš řekl: „Právě jsi soudil!“

Pak obrátiv se k ženě, řekl Šimonovi: „Vidíš ženu! Vešel jsem do domu tvého, a nepodal jsi vody na nohy mé; ale tato smáčela nohy mé slzami a vlasy svými je utírala. Tys mne nepozdravil políbením, ale tato, jakž vešla, nepřestala líbatí nohou mých. Tys nepomazal olejem hlavy mé, ale tato mazala balsámem vzácným nohy mé. Protož pravím tobě: Odpouštějí se jí hříchové mnozí, neboť milovala mnoho; komuž pak méně se odpouští, méně miluje.“ Potom řekl k ženě slova plná milosti: „Odpouštějí se ti hříchové. Víra tvá tebe spasenu učinila. Jdi v pokoji!“

Maria Magdalena je vzorem pravých kaňčičků, poslouchá slova Kristova pozorně, vztahuje je na sebe, lituje hříchův, opouští nepravosti, myslí na soud Boží, ale nezoufá; víra s nadějí probouzejí v ní lásku k Bohu, i spěchá k P. Ježíši, aby mu veřejně vyznala, co se v duši její děje; zpovídá se slzami.

C.

Druhý rok učitelského úřadu Kristova.

§ 111. Uzdravení člověka třicet osm let nemocného.

Ke slavnosti velikonoční vstoupil Pán Ježíš opět do Jerusalema. Tam byl rybník, nazvaný bravným,¹⁾ od bravů (ovec), kteréž v něm bývaly čistěny k obětem. Kolem rybníka bylo stavení, mající patero podloubí. V podloubích těch leželo veliké množství slepých, chromých, schnoucích a jinak nemocných, kteří očekávali hnutí vody. Nebo anděl Páně sestupoval jistým časem do rybníka, i hýbala se voda. Kdož pak první po hnutí vody do rybníka vešel, uzdraven býval od kterékoli nemoci. Mimo jiné ležel tam člověk, jenž už třicet osm let byl nemocen. Když ho Ježíš ušel tam ležícího, laskavě řekl k němu: „Chceš-li zdrav býti?“ I odpověděl jemu nemocný: „Pane, nemám člověka, kterýž by mne vpustil do rybníka, když voda se kormoutí; nebo když já jiti

¹⁾ Brána bravná byla na východní straně Jerusalema a měla jméno své od zvířat obětí, která touto branou bývala hnána do chrámu. Rybník u brány té, zvaný bravný, záležel ve velké, zúžené prohlubíně, v níž byl pramen, jehož solná voda byla čas od času léčivou.

chci, jiný přede mnou vstupuje do vody.“ I řekl jemu Ježíš: „Vstaň, vezmi lože své a choď!“ A hned učiněn zdrav člověk ten. I vzal lože své a odešel, raduje se a díky vzdáváje Bohu.

Byla pak sobota v ten den. Když tedy Židé uviděli toho, kterýž byl uzdraven, jdoucího s ložem svým, pravili k němu: „Sobota jest, nesluší tobě nositi lože svého!“ I odpověděl jim: „Který mne uzdravil, ten mi řekl: Vezmi lože své a choď!“ Tedy otázali se ho: „Kdo jest ten člověk, který takto řekl tobě?“ Nemohl jim pověditi, neboť Ježíš se byl hned zase vzdálil. Brzo potom nalezl ho Ježíš ve chrámě a řekl jemu: „Hle, učiněn jsi zdrav, již nehřeš, aby se ti nic horšího nepřihodilo!“ I šel člověk ten a pověděl Židům, že by Ježíš to byl, kterýž ho učinil zdravého. Židé pak zanevřeli na Ježíše, že uzdravil člověka v sobotu.

Ježíš, chtěje je přesvědčiti, že k tomu má právo, řekl jim: „Otec můj až dosavad dělá, i jáť dělám.“ I hleděli ho Židé zabiti; nebo nazývali to rouháním, že Bohu rovným se činí. Ale Ježíš ujišťoval je tím slavněji řka: „Amen, pravím vám, cožkoli Otec činí, to činí podobně i Syn. Jako Otec má život sám v sobě tak dal i Synu, aby měl život v samém sobě. A jako Otec mrtvé křísí a obživuje, tak i Syn, koho chce, obživuje. Ještě více: Otec nesoudí nikoho, ale veškeren soud dal Synů, aby všichni ctili Syna, jakož ctí Otce. Amen pravím vám, že přichází hodina, ve kteroužto všickni, kteříž ve hrobech jsou, uslyší hlas Syna Božího. Kteříž dobře činili, vyjdou na vzkříšení života; kteří pak zle činili, na vzkříšení soudu.“

§ 112. Uzdravení posedlého.

!Evangelium na neděli třetí postní, jež slove kýchavná. Sv. Luk. 11, 14—28)

* Za onoho času vymítal Pán Ježíš zlého ducha, a ten byl němý. A když vyvrhl zlého ducha, mluvil němý, i divili se zástupové. Někteří pak z nich pravili: „Skrze Belzebuba, knížete zlých duchů, vymítá zlé duchy.“ A jiní pokoušejíce ho, znamení s nebe hledali od něho. Ale on znaje myšlení jejich, řekl jim: „Každé království, proti sobě rozdělené, zpustne, a dům na dům padne. Jestliže pak i satan proti sobě rozdělen jest, kterakž ostojí království jeho? Nebo pravíte, že já skrze Belzebuba vymítám zlé duchy. Jestliže pak já skrze Belzebuba zlé duchy vymítám, skrze koho je vymítají synové vaši? Protož oni soudcové vaši budou. Pakliť prstem Božím zlé duchy vymítám, jistě přišlo

k vám království Boží. Když silný ozbrojenec ostříhá síň své, v pokoji jsou ty věci, kterýmiž vládne. Pakliby silnější než on přijde, přemohl jej, všecku jeho zbroj, v níž doufal, odejme, a loupež jeho rozdělí. Kdo není se mnou, proti mně jest: a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje. Když nečistý duch vyjde ze člověka, chodí po místech suchých, hledaje odpočinutí; a nenalezna dí: Vráťm se do domu svého, odkudž jsem vyšel; a přijda nalezne jej chvoštíštěm vyčištěný a ozdobený. Tehdy jde a přijme k sobě jiných sedm duchů, horších nežli je sám, a vejdouce přebývají tam. I jsou poslední věci toho člověka horší, nežli první.“ — Stalo se pak, když to mluvil, pozdvihši hlasu jedna žena ze zástupu, řekla jemu: „Blahoslavený život, kterýž tebe nosil, a prsy, kterýchž jsi požíval.“ Ale on řekl: „Ovšem pak blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostříhají ho.“ *

Posedlé dlužno rozeznávati od obyčejných neduživců; posedlost pochodila odtud, že zlý duch (dábel) člověka zcela opanoval, i těla jeho se zmocniv. Když Kristus přišel na svět, vystoupil zlý duch se všímocí, aby nepózbyl panství svého nad lidmi, ano naopak říši Kristovu hned v prvních počátcích podvrátil. Bůh dopustil toho, že dábel, jenž moc svou nad duši provozoval, ji také nad tělem lidským jevil, aby tak zřejmo bylo, že Kristus, vymítaje zlé duchy, z těl posedlých, moc má i z duše je vymítati, a že tedy v pravdě jest Vykupitelem lidstva.

§ 113. Sedmero podobenství o království Božím.

Jednoho dne šel Pán Ježíš k jezeru Genezaretskému, posadil se na břehu a učil. Když pak k němu sešli se zástupové mnozí, vstoupil na lodičku a mluvil k lidu na břehu stojícímu v podobenstvích ¹⁾ řka:

1. O rozséváči.

(Evangelium na neděli první po devětnáku. Sv. Luk. 6, 4—15.)

* „Vyšel rozséváč, aby rozsíval símě své; a když rozsíval, padlo jedno **vedle cesty** i pošlapáno jest, a ptáci nebesí sezobali je. A jiné padlo **na skálu** a vzešlé uvadlo, protože nemělo vláhy. A jiné padlo **mezi trní** a trní spolu vzrostlé udusilo je. A jiné padlo v **zemi dobrou**, a když vzešlo, učinilo užitek stonásobný.

¹⁾ Podobenství jest vypravování děje tak zřízeného, aby z něho jistá pravda jasně vysvítala.

‘To pověděv volal: Kdo má uši k slyšení, slyš.“ Otázali se pak ho učenci jeho, jaké by to bylo podobenství? Jimž on řekl: „Vám dáno jest znáti tajemství království Božského, ale jiným v podobenstvích, aby vidouce, neviděli a slyšíce nerozuměli. Jestli pak podobenství toto: Símě jest slovo Boží. Kteří vedle cesty, jsou ti, kteříž slyší; potom přichází ďábel a vynímá slovo ze srdce jejich, aby věřice spasení nebyli. A kteří na skálu: ti když slyší, s radostí přijímají slovo: ale ti nemají kořenů, ježto na čas věří, a v čas pokušení odstupují. Kteréž pak mezi trní padlo, jsou ti, kteříž slyšeli, ale jdouce po pečování a zboží a rozkošech života, bývají udušeni a nepřinášejí užitku. Ale kteréž v zemi dobrou (padlo), jsou ti, kteříž slyšíce slovo, v srdci dobrém a výborném je zachovávají a užitek přinášejí v trpělivosti.“ *

II. O koukoli mezi pšenici.

(Evangelium na neděli pátou po zjevení Páně. Sv. Mat. 13, 24—30.)

* Podobno jest království nebeské člověku, kterýž naseł dobřého semene na poli svém. Když pak lidé zesnuli, přišel nepřítel jeho a naseł koukole mezi pšenici a odešel. A když bylina vzrostla a užitek učinila, tehdy ukázal se i koukol. Přistoupivše pak služebníci hospodáři řekl jemu: „Pane, zdaliž jsi dobřého semene naseł na poli svém? Odkudž tedy má koukol?“ I řekl jim: „Nepřítel člověk to učinil.“ Služebníci pak řekl jemu: „Chceš-li, půjdeme a vytrháme jej?“ I řekl: „Ne, abyste snad, trhajíce koukol, nevytrhali spolu s ním i pšenice. Nechte, ať obě spolu roste až do žni; a v čas žni řeknu žencům: Seberte nejprve koukol, a svažte jej ve snopy ke spálení: pšenici pak shromážďte do stodoly mé.“ *

Tehdy rozpustiv Ježíš zástupy, přišel do domu. I přistoupili k němu učenci jeho řkouce: „Vylož nám podobenství o koukoli na poli.“ I řekl jim: „Rozséváč dobřého semene je Syn člověka; pole je svět; dobřé pak símě jsou synové království (praví křesťané), ale koukol synové zla; a nepřítel, kterýž jej rozsívá, jest ďábel; žeň pak skonání světa, a ženci jsou andělé. Proto jakož se sbírá koukol a páli ohněm, tak bude při skonání světa. Pošleť Syn člověka anděly své i vyberou z království jeho všechno pohoršení a ty, kteří činí nepravost: a uvrhnou je do peci ohnivě. Tamť bude pláč a skřípění zubů.

Tehdáž spravedliví budou se jako slunce stkvíti ve království Otce jejich. Kdo má uši k slyšení, slyš.“

Tímto podobenstvím poučuje nás Kristus o povaze církve své, v níž Bůh z příčin velemoudrých trpí zlé vedle dobrých.

III. O zrně hořčičném a o kvasu.

(Evangelium na neděli šestou po zjevení Páně. Sv. Mat. 13, 31—35.)

* „Podobno jest království nebeské zrnú hořčičnému, kteréž vzav člověk, nasel na poli svém; kteréžto sice nejmenší jest mezi všemi semeny, ale když vzroste, jest větší nežli všechny byliny, a bývá (jako) strom, tak že ptáci nebeští přilétají a bydlí na ratolestech jeho.“¹⁾ — Jiné podobenství mluvil jim: „Podobno jest království nebeské kvasu, kterýž vzavši žena, zadělala do tří měric mouky, až zkysalo všecko.“ Toto všecko mluvil Ježíš k zástupům v podobenstvích a bez podobenství nemluvil jim, tak že se naplnilo, co povědino bylo skrze proroka řkoucího: „Otevru v podobenstvích ústa svá, vypravovati budu skryté věci od ustanovení světa.“ *

IV. O pokladu, skrytém v poli, a o perle.

„Podobno jest království nebeské pokladu, skrytému v poli, ježž nalezna člověk skryv a s radostí nad ním jde a prodá všecko, což má, a koupí pole to. — Opět podobno jest království nebeské člověku kupci, hledajícímu dobrých perel; a když našel jednu drahou perlu, odešel a prodal všecko, což měl, a koupil ji.“

V. O síti.

„Opět podobno jest království nebeské síti, puštěné do moře a ze všelikého plodu rybího shromažďující, kteroužto, když naplněna byla, vytáhše a u břehu sedíce, vybírali dobré v nádoby a zlé pryč zavrhlí. Takt bude při skonání světa: vyjdou andělé a oddělí zlé z prostředka spravedlivých a uvrhnou je do pece ohnivé: tamť bude pláč a skřípění zubů.

Srozuměli jste všemu tomu? Řkou jemu: „Ovšem.“ Řekl

¹⁾ V teplejších krajinách vzrůstá hořčice mnohdy zvýší člověka a jsouc větevnatá bylina udrží ptactvo, kteréž rádo požívajíc sítě jeho, na větvích jeho usedává, ale nehnízdí.

jim: Protož každý učitel umělý v království nebeském podoben jest člověku hospodáři, jenž vynáší z pokladu svého nové i staré věci.“ — I stalo se, když dokonat Ježíš ta podobnost, bral se odtud.

Nepostačí slovo Boží jen slyšeti, nýbrž nutno je i do paměti vstřípiti, v srdci chovati a skutkem osvědčovati.

Zrno hořčičné — církev v počátku svém nepatrná.

Kvas zobrazuje vnitřní působení církve Kristovy v jednotlivcích i v celých národech.

§ 114. Bouře na moři.

Když pak byl večer, řekl Ježíš učeníkům svým: „Přeplavme se přes moře!“ V tom přistoupil k němu jeden zákonník a řekl jemu: „Mistře, půjdu za tebou, kamkoli půjdeš.“ Ale Ježíš, dobře věda, že zákonníku jde jen o to, aby od lidí ctěn a snad pohodlně živ byl, řekl jemu: „Lišky doupaty mají a ptáci nebesští hnízda, ale Syn člověka nemá ani tolik, kde by sklonil hlavy.“ Po těchto slovech zákonník odešel.

(Evangelium na neděli čtvrtou po zjevení Páně. Sv. Mat. 8, 23—27.)

* Když pak Ježíš vstupoval na lodičku, šli za ním učeníci jeho. A aj, bouře veliká stala se na moři, tak že se lodička přikrývala vlnami, on pak spal. I přistoupili k němu učeníci jeho a zbudili jej řkouce: „Pane, zachovej nás, hyneme!“ I dí jim Ježíš: „Co se bojíte, malověrní?“ Tehdy vstav přikázal větrům a moři, a stalo se utišení veliké. Lidé pak se divili řkouce: „Kdo jest tento, že ho i větrové i moře poslouchají?“ *

Lodička — obraz církve. Život člověka — plavba na moři.

§ 115. Uzdravení nemocné ženy a vzkříšení dcery Jairovy.

(Evangelium na neděli dvacátou třetí po sv. Duchu. Sv. Mat. 9, 18—26.)

* Když Pán Ježíš opět do Kafarnauma se navrátil a mluvil k zástupům, aj, přistoupilo jedno kníže¹⁾ a klanělo se jemu řka: „Pane, dcera má nyní umřela: ale pojd, vlož na ni ruku svou, a bude živa.“ A vstav Ježíš šel za ním, i učenci jeho. A aj, žena, kteráž krvotok trpěla dvanácte let, přistoupila a dotknula se podolka roucha jeho. Nebo řekla sama v sobě: „Dotknu-li se jen roucha jeho, uzdravena budu.“ Ježíš pak obrátiv se a uzřev

¹⁾ První nebo vrchní představený židovské školy.

ji řekl: „Doufej, dcero, víra tvá tě uzdravila.“ I ozdravěla žena té hodiny. Přišel pak Ježíš do domu knížete a užřev pištce i zástup hlučící, řekl: „Odejďtež; neboť neumřela dívka, ale spí.¹⁾“ I posmívali se jemu.²⁾ A když byl vypuštěn zástup, vešel tam, a ujal ji za ruku; i vstala dívka. A rozniesla se ta pověst po vši zemi. *

§ 116. Nasycení pěti tisíců mužů na poušti.

(Evangelium na neděli čtvrtou postní. Sv. Jan 6, 1—15.)

* V ten čas odešel Pán Ježíš za moře Galilejské, jež jest Tiberiadské, i šel za ním zástup veliký; nebo viděli divy, jež činil nad těmi, kteříž byli nemocni. Tedy vstoupil Ježíš na horu a seděl tam s učeníky svými. Byla pak blízko velikonoc, den sváteční židovský. Když tedy Ježíš pozdvihl oči a viděl, že zástup veliký jde k němu, řekl k Filipovi: „Odkud nakoupíme chlebův, aby pojedli tito?“ To pak řekl zkoušeje ho; nebo sám věděl, co chtěl učiniti. Odpověděl jemu Filip: „Za dvě stě peněz³⁾ chlebů nestačí jim, aby jedenkaždý něco málo vzal.“ Dí mu jeden z učeníků jeho, Ondřej, bratr Šimona Petra: „Jestliž zde jeden pacholík, kterýž má pět chlebů ječných a dvě ryby; ale což jest to mezi tak mnohé?“ Tedy řekl Ježíš: „Rozkažte lidu posaditi se.“ Bylo pak mnoho trávy na místě. I posadilo se mužů v počtu okolo pěti tisíců. Tedy vzal Ježíš chleby a učiniv díky rozdával sedícím; též i z ryb, jak mnoho chtěli. A když byli nasyceni, řekl učeníkům svým: „Seberte drobty, kteréž pozůstaly, ať nezhytnou.“ Tedy sebrali a naplnili dvanácte košů drobty, jež z pěti chlebů ječných pozůstaly po těch, kteříž byli jedli. Tedy ti lidé, kteří užřeli div, jež byl učinil Ježíš, pravili: „Tentoť jest jistě prorok,⁴⁾ kterýž má přijíti na svět.“ Tedy Ježíš, když poznal, že chtěli přijíti, aby jej chytli a učinili králem, utekl opět na horu sám jediný. *

§ 117. Přislíbení nejsvětější svátosti Oltární.

Druhého dne po té, kdy zázračně byli nasyceni na poušti, vidouce zástupové, že tu není Pána, vstoupili na lodi a přeplavili se do Kafarnauma, hledající ho. A nalezše ho, řekli mu: „Mistře,

¹⁾ U Boha jest smrt toliko spánkem; on mrtvého oživití může, jako člověk probuzuje spícího ze sna.

²⁾ přesvědčení jsouce o skutečné smrti divčiny.

³⁾ římských denárů neboli desetníkův.

⁴⁾ t. j. ten zaslíbený a právě nyní očekávaný Messias.

kdy jsi sem přišel?“ Odpověděl jim Ježíš: „Amen, amen pravím vám, hledáte mne ne proto, že jste viděli divy, ale že jste jedli z chlebu a nasyceni jste. Snažte se ne o pokrm, kterýž hyne, ale který zůstává k životu věčnému, ježž Syn člověka dá vám. Jáť jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nebude lačněti, a kdo věří ve mne, nebude žízniť nikdy. Jáť jsem chléb živý, jenž jsem s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba tohoto, živ bude na věky; a chléb, který já dám, tělo mé jest (které dám) za život světa.“

Tedy hádali se Židé vespolek řkouce: „Kterak nám může dáti tělo své k jedení?“ Protož řekl jim Ježíš: „Zajisté, zajisté pravím vám: nebudete-li jísti tělo Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den nejposlednější.“

(Evangelium na den Božího Těla. Sv. Jan 6, 56—59.)

* Nebo tělo mé jest právě pokrm, a krev má jest právě nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. Jakož mne poslal živý Otec, i já živ jsem pro Otce: tak i ten, kdož jí mne, živ bude pro mne. Toť jest chléb, kterýž s nebe sestoupil; ne jako otcové vaši jedli mannu a zemřeli. Kdo jí chléb tento, živ bude na věky.“¹⁾ *

Tedy mnozí z učeníků uslyševše slova ta řekli: „Tvrdá jest tato řeč, i kdož ji může slyšeti?“ A od toho času mnozí z nich odešli od Ježíše a již s ním nechodili. I řekl Kristus ke dvanácti: „Zdaliž i vy chcete odejíti?“ A odpověděl jemu Šimon Petr: „Pane, ke komu půjdeme? Slova života věčného ty máš. A my jsme uvěřili a poznali, že jsi ty Kristus, Syn Boží.“

§ 118. Stětí sv. Jana Křtitele.

Po čase učinil Herodes v den svého narození hostinu knížatům a předním říše své. I vešla tam dcera Herodiadina a tancovala; i líbila se velmi všechněm přítomným. Herodes, radostí téměř bez sebe, zvolal: „Pros mne, zač chceš, a dám tobě.“ I přisahal jí: „Byť to bylo polovice mého království, dám tobě.“

Dívka vyšedši k matce své, řekla jí: „Zač budu prositi?“ A ta odpověděla: „Za hlavu Jana Křtitele!“ I vyšla dcera hned

¹⁾ Tím dokonává Kristus svou řeč, již zřejmě okázal, že pokrmem nehyňoucím, chlebem nebeským a chlebem Božím míní sebe sama v nejsvětější svátosti Oltářní.

s chvátáním ku králi a prosila ho řkouc: „Chci, abys mi dal hned na míse hlavu Jana Křtitele.“ I zarmoutil se král. Ale pro přísahu a pro spoluhodovníky nechtěl jí oslyšeti. Poslal tedy kata do žaláře a rozkázal jemu, aby přinesl hlavu Janovu na míse. Ten šel a sřal Jana Křtitele v žaláři. Bezbožná dívka přijala od kata hlavu světcovu na míse a přinesla ji mateři své, rovněž bezbožné a ukrutné.

Což když uslyšeli učenci jeho, přišli a vzali mrtvolu a pochovali ji ve hrobě a šedše pověděli Ježíši.

D.

Třetí rok učitelského úřadu Kristova.

§ 119. Žena kananejská.

Pro úklady Židů nešel Pán Ježíš toho roku ke slavnosti velikonoční do Jerusalema, nýbrž chodil uče po Galilei. Na všech cestách jeho doprovázeli ho zástupové mnozí, majíce s sebou slepé, němé, hluché, chromé, malomocné a mnohé jiné neduživce. I kladli k nohám jeho, a uzdravoval je.

Jednoho času přišel Ježíš až do krajin pomořských měst Týra a Sidona, kdež bydlili pohanští potomci Kananejských.¹⁾ I běžela za ním žena z končin těch a volala: „Pane, Synu Davidův, smiluj se nade mnou! Dcera má zle se trápí od ducha zlého.“ Ježíš neodpověděl jí. Ale žena neustala volati; tu přistoupili k němu učenci jeho a prosili za ni. I řekl jim: „Nejsem poslán, než ke ztraceným ovcím domu israelského.“ Ale žena přistoupila, padla k nohám jeho a klaněla se jemu řkouc: „Pane, pomoz mi!“ Ježíš chtěl víru její ještě více zkusiti i utvrditi. Protož odpověděl jí: „Popřej nejprv dětem²⁾ nasycení! Není dobré vzíti chléb synů a vrci jej psíkům.“³⁾ Žena pak odvětila: „Tak jest, Pane! Ale i štěňátka jedí drobty, kteréž padají se stolů jejich.“⁴⁾ I řekl jí

¹⁾ Potomci Kanaana, syna Chamova, bydlívali před příchodem Židů do země zaslíbené od Jordanu až ke Středozemnímu moři; byli pohané a měli modloslužbu nemravnou i ukrutnou.

²⁾ Židům jakožto údům národu vyvoleného, těmto dětem Božím, patří především chléb, t. j. mé učení i milosti.

³⁾ Židům byli pohané nečistými, pročež přirovnávali je psům bez pána pobíhajícím, neužitečným; ano škodlivým. Pán zmínil tento drsný výraz.

⁴⁾ Vim, že Israelité mají přede mnou právo na tvé milosti; leč jim dostává se jich tolik, že zbude i pro mne ubohou pohanku, jelikož tvá moc a dobrota nikdy se nevyváží.

Ježíš: „Ó ženo, veliká jest víra tvá! Staniž se tobě, jak chceš.“
A v touž hodinu uzdravena jest dcera její.

Vytrvalá prosba (modlitba) naše spojená s důvěrou a pokorou, jakož i přimluva Svatých v nebi a věřících na zemi zjednávají nám u Boha milosti a smilování.

§ 120. Uzdravení hluchoněmého.

(Evangelium na neděli jedenáctou po sv. Duchu. Sv. Marek 7, 31—37.)

* Pán Ježíš, vyšed z končin Týrských, přišel skrze Sidon k moři Galilejskému, prostředkem krajin Desíti měst. I přivedli jemu hluchého a němého a prosili ho, aby na něj vložil ruku. A pojav jej soukromí ven ze zástupu, vložil prsty své v uši jeho a plivnuv dotekl se jazyka jeho; a vzezřev k nebi, vzdechl a řekl jemu: „Effeta,“ to jest „otevři se!“ A hned otevřeny jsou uši jeho, a rozvázán jest svazek jazyka jeho, i mluvil právě. A přikázal jim, aby žádnému nepravili; ale čím jim více přikázoval, tím více ohlašovali a tím více se divili řkouce: „Dobře všecy věci učinil: i hluchým rozkázal slyšeti, i němým mluvit.“ ¹⁾*

§ 121. Nasycení čtyř tisíců mužů.

(Evangelium na neděli šestou po sv. Duchu. Sv. Marek 8, 1—9.)

* V těch dnech, když mnohý zástup byl s Ježíšem, a neměli, co by jedli, svolav učeníky, řekl jim: „Lítost mám nad zástupem; nebo aj, již tři dny trvají se mnou aniž mají, co by jedli: a rozpustím-li je lačné do domů jejich, zhynou na cestě; neboť někteří z nich zdaleka přišli.“ A odpověděli jemu učeníci jeho: „Odkud je bude kdo moci nakrmiti chleby zde na poušti?“ I otázal se jich: „Kolik chlebů máte?“ Kteřížto řekli: „Sedm.“ I kázal zástupu posaditi se na zemi; a vzav sedm chlebů díky činil, lámal a dával učeníkům svým, aby předkládali; i kladli před zástup. A měli maličko rybiček; i těch požehnal a kázal před ně klásti. I jedli a nasyceni jsou a sebrali, což pozůstalo drobtů, sedm košů. Těch pak, kteříž jedli, bylo okolo čtyř tisíců; i rozpustil je. *

¹⁾ Sv. otcové považují tohoto hluchoněmého za obraz odpadlého od Boha člověčenstva, ano hluché jest slyšeti spasitelná naučení, němé pak, vyznati svou hříšnost; milostí Boží se mu teprv dostává obého, i sluchu i řeči. Proto i sv. církve to, co Kristus u tohoto hluchoněmého učinil, u každého opětuje při sv. křtu, značíc tím, abychom hotoví byli spasitelná učení slyšeti a chválu Boží zjevně, neohroženě hlásati.

Ježek-Bedroš, Dějepis Zjevení Božího.

§ 122. Pán Ježíš ustanovuje Petra hlavou církve.

(Evangelium na den apoštolů sv. Petra a Pavla. Sv. Mat. 16, 13—19.)

* Když jednou přišel Pán Ježíš do krajin Cesaree Filipovy,¹⁾ otázal se učensků svých řka: „Kým praví lidé býti Syna člověka?“²⁾ A oni řekli: „Někteří Jánem Křtitelem, jiní pak Eliášem, jiní pak Jeremiášem, anebo jedním z proroků.“ Dí jim Ježíš: „Vy pak kým mne býti pravíte?“ Odpovídaje Šimon Petr řekl: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.“³⁾ A odpovídaje Ježíš řekl jemu: „Blahoslavený jsi, Šimone, synu Jonášův; nebo tělo a krev nezjevilo (toho) tobě, ale Otec můj, kterýž jest v nebesích. I já pravím tobě, že ty jsi Petr,⁴⁾ a na té skále vzdělám církev svou,⁵⁾ a brány pekelné neodolají proti ní.⁶⁾ A tobě dám klíče království nebeského;⁷⁾ a cožkoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cožkoli rozvážeš na zemi, rozvázáno bude i na nebi.“⁸⁾ *

¹⁾ Cesarea Filipova ležící v krásném údolí na úpatí Hermonu, na pomezí země Syrské a Židovské, slula prvé Paneas, byla od Filipa, tetrarchy Iturejské a Trachonitské krajiny, rozšířena, zvelebena a ke cti císaře Tiberia Cesareou nazvána.

²⁾ Za koho mne lidé mají? — Synem člověka se nazývá, aby víru učeníků zkusil a dal jim příležitost vyjevití své mínění svobodně.

³⁾ t. j. pravý a skutečný Syn Boží, od Boha zplozený, „Bůh z Boha“.

⁴⁾ Za to, že ty mně vyznáváš Synem Božím býti, já tebe nazývám Petrem, t. j. skalou, na které...

⁵⁾ Na tobě jako základě vzdělám církev svou.

⁶⁾ Všeliká moc pekelná, ni lež ani klam neodolají církvi Páně; tím naznačen i věčný zápas křesťanství proti mocnostem (branám) pekelným, lži a klamu, a zaslíbeno i konečné vítězství církve svaté.

⁷⁾ Klíče bývaly obrazem nejvyšší vládní moci, udělené od panovníka svému náměstku. Kristus těmi slovy dává Petrovi nejvyšší důstojnost a svrchovanou vládu a moc (prvenství) v církvi své, činí jej svým náměstkem na zemi. Církev pak Kristova, majíc trvati až do skonání světa, trvalé též vlády předpokládá; tu pak při smrtelnosti lidské nelze si ani jinak mysliti, než aby od Petra přecházela na jeho nástupce, již jsou papežové římsí. O papeži římském se prohlašuje všeobecný církevní sněm Florentský (1439), že on jest dědicem stolice sv. apoštola Petra, pravý náměstek Kristův, hlava veškeré církve, otec a učitel všech křesťanů, a jemu že od Pána našeho Ježíše Krista v osobě sv. Petra dána jest úplná pravomocnost, aby všeobecnou církev Páně spravoval a řídil.

⁸⁾ Tím udělenou moc zřejmě vysvětluje: vázati jest vůbec povinnosti ukládati (přikazovati), neodpouštěti, určovati pokuty a tresty; rozvázati pak znamená odpouštěti pokuty a zprošťovati trestu.

§ 123. Proměnění Páně.

(Evangelium na neděli druhou postní. Sv. Mat. 17, 1—9.)

* Šestého dne po té pojal Pán Ježíš Petra a Jakoba a Jana, bratra jeho,¹⁾ a vedl je na horu vysokou²⁾ soukromí a proměnil se před nimi. I zastkvěla se tvář jeho jako slunce, a roucho jeho učiněno bílé jako sněh. A aj, ukázali se jim Mojžíš a Eliáš, rozmlouvající s ním.³⁾ I propověděl Petr a řekl k Ježíšovi: „Pano, dobře jest nám zde býti; chceš-li, udělejme zde tři stánky, tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden.“ A když on ještě mluvil, hle, oblak světlý zastínil je.⁴⁾ A aj, hlas z oblaku řkoucí: „Tentot jest Syn můj milý, v němž jsem si dobře zalíbil, toho poslouvejte.“ I uslyševše to učeníci, padli na tváře své a báli se velmi. A přistoupiv Ježíš dotekl se jich a řekl jim: „Vstaňte, a nebojte se.“ Pozdvihše pak očí svých, žádného neviděli, než samého Ježíše. A když sestupovali s hory, přikázal jim Ježíš řka: „Žádnému nepravte o tom vidění, dokud Syn člověka nevstane z mrtvých.“ *

§ 124. Ježíš, přítel dítek. — O pohoršení.

Kdysi za večera přinesly nábožné matky své dítky k P. Ježíši, aby na ně ruce vzkládal a nad nimi se modlil. Ale že vyučováním byl unaven, přimlouvali jim učeníci, aby neobtěžovaly Pána. Ježíš to nesl nelibě; proto řekl učeníkům svým: „Nechtež dítek přijíti ke mně a nebraňte jim; neboť takových jest království nebeské.“ I bral dítky do náručí, objímal je a vzkládaje na ně ruce, žehnal jim.

(Evangelium na den sv. andělů strážců. Sv. Mat. 18, 1—10.)

* Potom přistoupili učeníci k Ježíšovi řkouce: „Kdo pak jest větší v království nebeském?“⁵⁾ I přivolaav Ježíš maličké pachole, postavil je uprostřed nich a řekl: „Amen pravím vám, neobráťte-li

¹⁾ Před třemi svědky okázal své oslavení, aby rozhlásili je po jeho vzkříšení.

²⁾ Praví se, že to byla hora Tábor.

³⁾ Nejslavnější z mužů starozákonních dosvědčují slávu jeho a rozmlouvají s ním o jeho nastávající smrti, kterou bude vykonáno vykoupení lidstva.

⁴⁾ Ve starém zákoně býval oblak znamením přítomnosti Boží (srovnej oblakový sloup před Izraelity; oblak, do něhož vstoupil Mojžíš na Sinai; oblak nad archou úmluvy).

⁵⁾ Tak se dotazovali, protože si představovali království jako slavnou vládu pozemskou, a mezi sebou rozmlouvali, kteří z nich budou míti přednost před druhými.

se a nebudete-li jako maličká pacholata, nevejdete do království nebeského. Protož kdo se koli poníží jako toto pachole, ten jest větší v království nebeském. A kdoby přijal jedno takové pachole ve jménu mém, mne přijímá: kdo by pak pohoršil jedno z těchto pacholat, jež ve mne věří, lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl žernov osličí ¹⁾ na hrdlo jeho, a pohřžen byl do hlubokosti mořské. Běda světu pro pohoršení! Neboť to musí býti, aby přicházela pohoršení; ²⁾ ale běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení přichází. Protož jestliže ruka tvá nebo noha tvá tě pohoršuje, utni ji a vrz od sebe: lépeť jest tobě vejíti do života mdlému aneb kulhavému, nežli dvě ruce anebo dvě nohy majícímu uvrženu býti do věčného ohně. A pakli oko tvé tě pohoršuje, vylup je a vrz od sebe: lépeť jest tobě jednookému vjíti do života, nežli obě oči majícímu uvrženu býti do pekelného ohně. ³⁾ Viztež, abyste nižádného z maličkých těchto nepotupovali; ⁴⁾ neboť pravím vám, že andělé jejich v nebesích vždycky vidí tvář Otce mého, kterýž jest v nebesích.“ *

§ 125. Daň chrámová.

Když Pán Ježíš vracuje se s učeníky svými s hory Tábora přišel opět do Kafarnauma, přistoupili k Petrovi výběřci platu, kterýž každý Israelita ročně dával ku potřebám chrámu, jakožto domu svého nebeského Pána a Krále. ⁵⁾ I tázali se: „Což mistr váš nedává platu chrámového?“ Petr odpověděl: „Dává.“ I šel, aby to oznámil Ježíšovi. Když pak vstoupil do domu, předešel ho Ježíš řka: „Co se tobě zdá, Šimone, od koho berou králové zemští daň a plat ze hlavy? od dítek-li svých, čili od cizích?“ Petr odpověděl: „Od cizích.“ ⁶⁾ I řekl mu Ježíš: „Tedy synové jsou svobodni. Ale abychom jich nepohoršili, jdi k moři a vrz

¹⁾ t. j. svrchní kámen (běhoun), k jehožto otáčení, že mnohem větší byl než u ručního mlýna, používalo se obyčejně oslův.

²⁾ Takové bude zlých lidí množství a zloba jejich, že dobří křivd všelikého druhu vždy od nich budou trpěti.

³⁾ Cokoliv tě k hříchu jakémukoliv vábí, buď si to sebe milejší a prospěšnější, vrz to od sebe.

⁴⁾ t. j. nijak jim nekřivdili, nýbrž šetrně a laskavě měli se k nim, neb andělé jejich strážní zastanou se jich u Boha, a já sám vtělil jsem se, abych je spasil.

⁵⁾ V posledním měsíci židovského roku (adaru) vybírán od dospělých Israelitů poplatek chrámový $\frac{1}{4}$ seklu, něco přes $\frac{1}{4}$ zl. r. č.

⁶⁾ Chrám jest domem Otce mého, já jsem jeho Syn; ale synové království neplatí králi daně, nýbrž pouze cizí, t. j. poddaní.

udici. Rybu, kteráž nejprve uváže, vezmi a otevři ústa její. Nalezneš stříbrný peníz,¹⁾ jenž platí dvojnásobně tolik, co obnáší daň. Ten vezmi a dej jim za mne i za sebe.“ Petr učinil po slovu Páně a našel vše tak, jak Ježíš byl pověděl.

§ 126. **Kristus poučuje o bratrském pokárání. — Podobenství o nemilosrdném služebníkovi.**

Pán Ježíš pokračoval v učení řka: „Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj, nemsti se, ale jdi a domluv mu mezi tebou a jím samým. Uposlechně-li tebe, získal jsi bratra svého; pakli tě neuposlechně, přijmi k sobě ještě jednoho nebo dva. Pakli ani jich neuposlechně, pověz to církvi. Jestliže pak ani církev neuposlechně, budiž tobě jako pohan a publikán (veřejný hříšník). Amen, amen, pravím vám — řekl Ježíš obrátiv se k apoštolům — cožkoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“

Po těchto slovech přistoupil Petr k Ježíšovi a řekl: „Pane, kolikrát odpustím bratru svému, když zhřeší proti mně? Zdali do sedmikrát?“ Domníval se, to žeby už mnoho bylo. Ale Ježíš odpověděl jemu: „Ne do sedmikrát; ale do sedmdesátikrát sedmkrát.“¹⁾

(Evangelium na neděli dvacátou první po sv. Duchu. Sv. Mat. 18, 23—35.)

* „Podobno jest království nebeské člověku králi, kterýž chtěl počet klásti se služebníky svými. A když počal počet klásti, podán jest mu jeden, kterýž mu byl dlužen deset tisíc hřiven.²⁾ A když neměl čím zaplatiti, kázal jej pán jeho prodati, i ženu jeho i děti i všecko, co měl, a zaplatiti.³⁾ Tedy padl služebník ten a prosil ho řka: Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě. I slitovav se nad tím služebníkem pán, propustil jej a dluh jemu odpustil. Vyšel pak služebník ten našel jednoho ze spoluslužebníků svých, kterýž mu byl dlužen sto peněz;⁴⁾ i chopiv se ho, hrdloval se s ním řka: Zaplať, cos dlužen. A padl spoluslužebník jeho a prosil ho řka: Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě. On pak

¹⁾ stater, platící čtyři drachmy.

²⁾ Sedmdesátikrát sedm = 490, t. j. odpouštěj častokráte, vždycky. Aby pravdu tu apoštolům učinil pochopitelnou, vyprávěl podobenství.

³⁾ Hřivna (talent) platila v rozličných dobách a krajinách rozličně, vždy několik tisíc zlatých r. č. Velikou summou peněz naznačuje se veliká urážka Boha.

⁴⁾ Dle tehdejšího přísného práva směl tak věřitel učiniti.

⁵⁾ denárů římských = as 35 zl.

nechtěl: ale odešel a dal jej do žaláře, dokudž by nezaplatil dluhu. Vidouce pak spolumlužebníci jeho, co se dalo, zarmoutili se velmi: i přišli a pověděli pánu svému všechno, co se bylo stalo. Tedy povolav ho pán jeho, dí jemu: Služebníče nešlechetný! Všecken dluh odpustil jsem tobě, neb jsi mne prosil: zdaliž neměl jsi i ty smilovati se nad spolumlužebníkem svým, jakož i já smiloval jsem se nad tebou? A rozhněvav se pán jeho, dal jej katům,¹⁾ dokudž by nezaplatil všeho dluhu. — Takť i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte jedenkaždý bratru svému v srdcích svých.“ *

Král jest Bůh; služebníci — lidé; veliký dluh — těžké hříchy. Leč milosrdný Bůh odpouští i dluh (vinu hříchu) i otroctví i žalář (trest). Dluh spolumlužebníka je nepatrná urážka. — „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.“

§ 127. Vyslání sedmdesáti a dvou učeníkův a jejich návrat.

Když Ježíš z Galileje vstupoval zase do Judska, vyvolil ke dvanácti apoštolům za pomocníky ještě sedmdesáte dva učeníky a poslal je jako apoštoly po dvou před sebou.²⁾ A pravil jim: „Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdo pak mnou pohrdá, pohrdá tím, kterýž mne poslal.“

Po nějakém čase navrátilo se těch sedmdesáte dva s radostí řkouce: „Pane, také zlí duchové se nám poddávají při vzývání jména Tvého.“ I řekl jim Ježíš: „Z toho se neradujte, že se vám poddávají duchové; ale radujte se, že jména vaše napsána jsou v nebesích.“ I zplesal v Duchu svatém a řekl: „Chválím tě, Otče, Pane nebes i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je maličkým. Pojdtež ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím. Vezměte jho mé na sebe a uče se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem. Tak naleznete odpočinutí duším svým; jho mé zajisté jest sladké, a břímě mé lehké.“

¹⁾ t. j. vsaditi do vězení a trýzniti mukami, jakož toho přísné tehdejší právo dovolovalo činiti nesprávným dlužníkům; ve smyslu duchovním poukazuje se tím k věčným mukám pekelným.

²⁾ Z těch známi jsou: Matěj, Josef, příjímím Spravedlivý, Ananiáš, učitel Saviľův, Štěpán, Kleofáš, Jan.

§ 128. Příkázání lásky. — Milosrdný Samaritán.

(Evangelium na neděli dvanáctou po sv. Duchu. Sv. Luk. 10, 23—36.)

* Za onoho času řekl Pán Ježíš učeníkům svým: „Blahoslavené oči, kteréž vidí, co vy vidíte.¹⁾ Nebo pravím vám, že mnozí proroci i králové chtěli viděti, co vy vidíte, a neviděli, a slyšeti, co vy slyšíte, a neslyšeli.“ A aj, jeden v zákoně učený vstal, pokoušeje ho a řka: „Mistře, co čině život věčný obdržím?“²⁾ A on řekl k němu: „V zákoně co jest psáno? Kterak tam čteš?“ On odpověděv řekl: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vsí síly své, i ze vsí mysli své; a bližního svého jako sebe samého.“ I řekl mu (Ježíš): „Právě jsi odpověděl; to čin, a živ budeš.“ On pak chtěje se sám ospravedlniti,³⁾ řekl k Ježíšovi: „A kdo jest můj bližní?“⁴⁾ I ujav se toho Ježíš řekl: „Člověk jeden sestupoval z Jerusalema do Jericha a upadl mezi lotry, kteříž i obloupi vše ho i zranivše, odešli, odpolu živého nechavše.“⁵⁾ I přihodilo se, že kněz jeden šel touž cestou, a uzřev jej, pominul. Též i levita, když byl u toho místa a uzřel ho, pominul. Samaritán pak jeden cestou se bera, přišel k němu, a uzřev jej milosrdenstvím hnut jest. A přistoupiv obvázal rány jeho, naliv oleje a vína; a vloživ jej na hovořeno své, vedl do hospody a měl o něj péči. A druhého dne vyňav dva peníze, dal hospodáři a řekl: Měj o něj péči: a cožkoli nad to vynaložíš, já, když se vrátím, zaplatím tobě. Kdož z těch tří zdá se tobě bližním býti tomu, kterýž upadl mezi lotry?“ A on řekl: „Ten, kterýž mu prokázal milosrdenství.“ I řekl jemu Ježíš: „Jdi, i ty čin podobně.“ *

Samaritán jest nám vzorem, jaká má býti láska naše ke bližnímu: upřímná, účinná, nezištná a obecná.

¹⁾ Vy jste tak šťastni, že Boha vtěleného vidíte, ježž zbožní předkové vaši, králové a proroci, spatřili jen duchem.

²⁾ Netázal se, aby se pravdy dověděl a se poučil, nýbrž aby zvěděl, neprořekne-li se nějak proti zákonu Mojžíšovu, aby jej pak z toho obžaloval; proto mu Kristus neodpovídá, nýbrž sám se táže.

³⁾ Dělal, jako by se dychtivě o všem snažil poučiti, aby pak dle toho horlivě mohl jednati.

⁴⁾ Židé jen rodáky své pokládali za bližní, jiné pak vesměs a zvláště Samaritány prohlašovali za své nepřátele.

⁵⁾ Cesta z Jerusalema do Jericha vedla skrze poušť Karantanii a hlubokým úskalím, tak že bylo velmi nesnadno uniknouti nebezpečím.

§ 129. **María a Marta.**

(Evangelium na den na nebe vzetí blahoslavené Panny Marie. Sv. Luk. 10, 33—42.)

* Stalo se pak, když Pán Ježíš ubíral se do Jerusalema, že vešel do městečka Bethanie. Žena jedna, jménem Marta, přijala jej do domu svého. A ta měla sestru, jménem Marii, kteráž také sedíc u nohou Páně, poslouchala slova jeho. Ale Marta byla pečlivá při mnohé službě; kterážto se zastavila a řekla: „Pane, nemáš-liž o to péče, že sestra má nechala mne samu sloužiti? Protož rci jí, ať mi pomůže.“ A odpovědév řekl jí Pán: „Marto, Marto, pečlivá jsi a rmoutíš se při mnohých věcech: ale jednohoť jest potřebí.¹⁾ Maria nejlepší stránku vyvolila, kterážto nebude odjata od ní.“ *

§ 130. **Modlitba Páně. — Nezbytný přítel.**

Když byl Pán Ježíš Jerusalem zase opustil a na pustém místě se modlil, jak přestal, řekl jeden z učeníků jeho k němu: „Pane, nauč nás modliti se, jako prve i Jan naučil učeníky své.“ I řekl jim Ježíš: „Když se modlíte, řkejte: Otče náš, jenž jsi na nebesích! Posvěť se jméno tvé! Přijď království tvé! Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi! Chléb náš vezdejší dejž nám dnes! A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům! A neuvoď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého! Amen.“

Potom doložil ještě:

(Evangelium o dnech křžových. Sv. Luk. 11, 5—13.)

* „Kdo z vás bude míti přítele a půjde k němu o půl noci a dí jemu: Příteli, půjč mi tři chleby; nebo přítel můj přišel z cesty ke mně, a nemám, co bych mu předložil. A on zevnitř odpovídaje řekl by: Nečih mi nevole; dvěře jsou již zavřeny, a dítky mé jsou se mnou v pokoji; nemohuť vstáti a dáti tobě. A setrvá-li on tluka: pravím vám, že ač vstana nedá jemu proto, že jest přítel jeho, však pro nezbednost jeho vstane a dá mu, kolikozkoli potřebuje. I jáť pravím vám: Proste, a bude vám dáno; hledejte a naleznete; tlucte, a bude vám otevřeno. Nebo každý, kdo prosí, bere; a kdo hledá, nalézá; a tomu, kdo tluč, bude otevřeno. Kdo pak z vás bude prositi otce za chléb: zdali

¹⁾ Jedna věc jest nejpotřebnější, míti totiž péči o spásu duše své. Kdo bedlivě a snažně o to pečuje, vynasnaží se též, aby veškeré povinnosti své plnil a tak si zasloužil věčné odměny.

kámen dá jemu? Anebo za rybu: zdali místo ryby dá jemu hada? Anebo prosil-li by za vejce: zdali podá jemu štíra? Jestliže tedy vy zlí jsouce umíte dobré dary dávatí synům svým: čím více Otec váš nebeský dá ducha dobrého těm, kteříž ho prosí.“ *

V modlitbě Páně je stručně sneseno vše, zač ve svých potřebách ať duševních ať tělesných můžeme prositi.

Modleme se **vytrvale** a nevzdávejme se důvěry v Boha, byt ihned dosaženo nebylo, zač prosíme.

§ 131. Ježíš, pastýř dobrý. — Podobenství o ztracené ovci.

Přišel Ježíš ke svátkům stánků do Jerusalema, vstoupil do chrámu a učil řka:

„Já jsem světlo světa. Kdo mne následuje, nechodí ve tmách, ale bude míti světlo života.“

(Evangelium na neděli druhou po Velikonoci. Sv. Jan 10, 11—16)

* „Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř dává život svůj za ovce své. Ale nájemník a kterýž není pastýř, jehož nejsou ovce vlastní, vida vlka, an jde, opouští ovce a utíká: a vlk lapá a rozhání ovce. Nájemník pak utíká, nebo nájemník jest, a nemá péče o ovce. Já jsem pastýř dobrý a znám své, a znají mne mé. Jako mne zná Otec, i já znám Otce a život svůj dávám za ovce své. Mámt i jiné ovce,¹⁾ kteréž nejsou z tohoto ovčince: i ty musím přivést, a hlas můj slyšeti budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř.“ *

(Evangelium na neděli třetí po sv. Duchu. Sv. Luk. 15, 1—12.)

* Též publikáni a hříšníci přibližovali se k Pánu Ježíši, aby ho slyšeli. I reptali Fariseové a zákonníci řkouce: „Tento přijímá hříšníky a jí s nimi.“ I pověděl k nim podobenství toto řka: „Který jest z vás člověk, jenž má sto ovec; a ztratí-li jednu z nich, zdaliž nenechá devadesáti devíti na poušti a jde po té, která se byla ztratila, až ji nalezne? A když ji nalezne, vloží ji na ramena svá a raduje se; a přijde domů, svolá přátele a sousedy řka jim: Spolu radujte se se mnou, nebo jsem našel ovci svou, kteráž se byla ztratila. Pravím vám, že tak bude radost v nebi nad jedním hříšníkem pokání činícím (větším), nežli nad devadesáti devíti spravedlivými, kteříž nepotřebují pokání. Aneb

¹⁾ t. j. vyvolené ze všech národů, netoliko z národu israelského.

kteřá žena, mající deset peněz (desetníků), ztratí-li jeden peníz, zdaliž nezazhe svíce, nemete domu a nehledá pilně, dokudž ne-nalezne? A když nalezne, svolá přítelkyně a sousedky řkouc: Spolu radujte se se mnou: nebo jsem nalezla peníz, kterýž jsem byla ztratila.— Takť pravím vám, bude radost před anděly Božími nad jedním hříšníkem pokání činícím.“ *

§ 132. Uzdravení vodnatelného v sobotu a jiná ponaučení. Jež Kristus při této příležitosti pronesl.

Když Pán Ježíš ubíral se městy a vesnicemi do Jerusalema ke svátku posvěcení chrámu, stalo se, že vešel do domu jednoho náčelníka farisejského, aby jedl chléb; a Fariseové pozorovali ho velmi bedlivě.

(Evangelium na neděli šestnáctou po sv. Duchu. Sv. Luk. 14, 1—11.)

* A aj, člověk jeden vodnatelný byl před ním. I promluviv Ježíš pravil k zákonníkům a Fariseům řka: „Sluší-li v sobotu uzdravovati?“ Ale oni mlčeli. On pak uchopiv ho, a udravil jej a propustil. A promluviv k nim, řekl: „Či z vás osel nebo vůl upadne do studnice, a nevytáhne ho ihned v den sobotní?“ A nemohli mu na to odpověděti. I pověděl také ku pozvaným podobenství spatřiv, kterak přední místa vyvolovali, řka k nim: „Když budeš pozván na svatbu, nesedej na přední místo, aby snad vzácnější, nežli ty nebyl pozván od něho; a přijda ten, kterýž tebe i onoho pozval, neřekl tobě: Dej tomuto místo; a tehdy počal bys s hanbou na posledním místě seděti. Ale když budeš pozván, jdi, posaď se na posledním místě, aby, když přijde ten, kterýž tebe pozval, řekl tobě: Příteli, posedni výše. Tehdy budeš míti slávu před spolustolujícími. Nebo každý, kdo se povyšuje, bude ponížen: a kdo se poníží, bude povýšen.“ *

Řekl pak Kristus i tomu, jenž ho pozval: „Když činíš oběd nebo večeři, nezov přátel svých, ani bratří svých ani příbuzných ani sousedů bohatých, aby snad oni tebe nepozvali opět, a nestala se tobě odplata. Nýbrž když činíš hostinu, volej chudé, kulhavé a slepé a blažen budeš, nebo nemají čím odplatit tobě; odplatí se tobě zajisté při vzkříšení spravedlivých.“

Uslyšev to kdosi ze spolustolovníků, řekl jemu: „Blahoslavený, kdo jísti bude ve království Božím.“ *) Ale on dí jemu:

*) Host tento blahoslovil ty, kteří podíl mají ve království Božím, domnívaje se jako všickni Židé v počtu takových býti. Opak toho učí Kristus následujícím podobenstvím.

(Evangelium na neděli druhou po sv. Duchu. Sv. Luk. 14, 16—26.)

* „Člověk nějaký učinil večeri velikou a pozval mnohých. I poslal služebníka svého v hodinu večere, by řekl pozvaným, aby přišli, že již připraveno jest všecko. I počali se všickni spolu vymlouvat. První řekl jemu: Ves jsem koupil a musím vyjít a ji shlédnouti; prosím tebe, měj mne vymluvena. A druhý řekl: Patero spřežení volů jsem koupil a jdu, abych jich zkusil; prosím tebe, měj mne vymluvena. A jiný řekl: Ženu jsem pojal, a protož nemohu přijít. A navrátil se služebník zvěstoval to pánu svému. Tehdy rozněvav se hospodář řekl služebníku svému: Vyjdi rychle na náměstí a na ulice města, a chudé i mdlé, slepé i kulhavé uveď sem. I řekl služebník: Pane, stalo se, jakož jsi rozkázal, a ještě jest místo. I řekl pán služebníku: Vyjdiž na cesty a mezi ploty, a přinuť vejít, ať se naplní dům můj. Pravím pak vám, že žádný z těch mužů, kteříž byli pozváni, neokusí večere mé.“¹⁾ *

§ 133. Marnotratný syn.

Jiné podobenství vyprávěl Pán Ježíš zákonníkům a Fari-seům řka:

„Člověk jeden měl dva syny. I řekl mladší z nich k otci: Otče, dej mi díl statku, kterýž mně přináleží. I dal mu dědictví jeho. Po nemnohých dnech shromáždil mladší syn všecko a odebral se přes pole do daleké krajiny. Tam rozmrhal statek svůj, živ jsa prostopášně. Když byl všecko utratil, stal se hlad velký v té krajině. I on počal trpěti nouzi. I šel a dal se do služby k jednomu měšťanu krajiny té. Ten jej poslal do dvoru svého, aby tam pásł vepře. I žádal nasytiti se mlátem, kterýmž vepře krmili; ale žádný mu ho nedával.

Nyní šel sám do sebe a řekl: Jak mnoho nádenníků v domě otce mého má hojnost chleba, já pak zde hynu hladem! Vstanu a půjdu k otci svému a dík jemu: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; již nejsem hoden slouti synem tvým; učiň mne jako jednoho z nádenníků svých! I vstal a šel k otci svému. Když

---

¹⁾ Vyplnilo se to na Židech, kteříž první do království Božího pozváni byvše, zanedbali přijít, a tak místo nich ostatní národové pozváni a do cirkve shromážděni jsou.

pak ještě podál byl, uzřel ho otec jeho, přiběhl a padl na hrdlo jeho a políbil ho. I řekl jemu syn: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; jižť nejsem hoden slouti synem tvým. Ale otec nedal mu domluviti, nýbrž řekl služebníkům svým: Rychle přineste roucho nejlepší a oblecte ho; dejte prsten na ruku jeho a obuv na nohy jeho; přiveďte též tele tučné a zabijte, abychom hoďující byli veseli. Nebo tento můj syn byl mrtev a zase ožil: byl ztracen a nalezen jest. I počali hodovati.

Byl pak syn starší, když se bratr navrátil, na poli. A když s pole se přibližoval k domu, uslyšel veselé zpívání. I povolav jednoho ze služebníků, otázal se, co by to bylo. On řekl jemu: Bratr tvůj přišel, a otec tvůj rozkázal zabiti tučné tele, že ho zase uzřel zdravého. I rozhněval se starší bratr a nechtěl vejíti. Když to otec uslyšel, vyšel sám k němu a počal ho prositi. Ale syn řekl otcí svému: Aj, tolik let sloužím tobě a nikdy jsem přikázání tvého nepřestoupil, a nikdy jsi mi nedal ani kozlátka, abych s přáteli svými mohl hodovati. Ale když přišel tento syn tvůj, kterýž promarnil statek svůj s osobami nešlechetnými, rozkázals mu zabiti tučné tele. I odpověděl jemu otec: Synu, ty vždycky se mnou jsi, a všechny věci jsou tvé. Nyní pak zajisté bylo slušno hodovati a radovati se, nebo bratr tvůj byl mrtev a zase ožil; byl ztracen a nalezen jest.“

Marnotratný syn jest obrazem poblouzení hříšníkov; syn neuměl vážit si štěstí svého v domě otcovském, domníval se, že v cizině daleké bude mnohem šťastnější, i odešel od otce, prohýřil jmění atd.; teprve když upadl do veliké bíd, přemýšlí o děsném stavu svém, poznává vinu — **zpytuje svědomí**; **lituje hříchů** — „plakal hořce“; načež projevuje **pevný úmysl** se polepšiti — „vstanu a půjdu“. Vstal, šel k otcí a **vyznal** vinu svou. „Nejsem hoden slouti synem tvým, učin“ — **dostiučinění**. Otec přijímá laskavě zbloudilého syna, odpouští mu, ozdobuje jej rouchem nevinnosti a připravuje hody (svaté přijímání).

§ 134. O bohatci a chudém Lazarovi.

Ježíš mluvil dále v podobenstvích řka: „Byl jeden bohatý člověk, kterýž se oblačel v šarlat a kment a hodoval na každý den stkvostně. Byl pak také jeden žebrák, jménem Lazar, kterýžto ležel u vrat bohatcových, pln jsa vředů. Žádal nasytiti se drobt, kteréž padaly se stolu bohatcova, ale nikdo mu jich nedával. Toliko psi přicházeli a lízali vředy jeho. Stalo se pak, že

umřel Lazar — a nesen jest od anđělů do lůna Abrahamova.¹⁾ Umřel pak i bohatec a pohřben jest v pekle. Když pak, v mukách jsa, pozdvihl očí svých, uźřel Abrahama vysoko nad sebou a Lazara v lůně jeho. I zvolal bohatec: Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara dolů, ať omočí aspoň konec prstu svého ve vodě a ochladí jazyk můj; nebo se mučím v tomto plameni. Ale Abraham odpověděl jemu: Rozpomeň se, synu, že jsi přijal dobré věci v životě svém, a Lazar zlý; nyní pak tento se těší, a ty se mučíš. A nad to nade všecko jest mezi námi a vámi veliká propast, tak že nemůžeme ani my odsud k vám jíti, ani vy od onud sem přijíti.

I řekl bohatec: Tedy prosím tebe, otče, abys aspoň poslal Lazara do domu otce mého, kdež mám pět bratrův, ať jim svědčí o pekle, aby také oni nepřišli do tohoto místa muk. Avšak Abraham odpověděl jemu: Majíť Mojžíše a proroky; těch ať poslouchají! I řekl bohatec: Ach, otče Abrahame, toho nečiní. Ale kdyby kdo z mrtvých k nim přišel, budou činiti pokání. Abraham odpověděl: Jestliže neposlouchají Mojžíše a proroků, neuvěří ani, byť i kdo z mrtvých vstal!“

Z podobenství toho zřejmo, že po smrti nastane ihned soud soukromý a po něm odměna nebo trest.

§ 135. Podobenství o nespravedlivém správci.

Jindy pověděl Kristus svým učeníkům toto podobenství:

(Evangelium na neděli osmou po sv. Duchu. Sv. Luk. 16, 1—9.)

* „Byl jeden bohatý člověk, kterýž měl vladaře, a ten obžalován jest před ním, jakoby byl rozmrhal statek jeho. I povolal ho a řekl: Co to slyším o tobě? Vydej počet z vladařství svého, neb již nebudeš moci vládnouti. I dí vladař sám u sebe: Co učiním, neboť pán můj odjímá ode mne vladařství? Kopati nemohu, žebrati se stydím. Vím, co učiním, aby, když budu složen ze vladařství, přijali mne do domů svých. Zavolav tedy jednoho každého dlužníka pána svého, řekl prvněmu: Jaks mnoho dlužen pánu mému? A on řekl: Sto tun oleje. I řekl mu: Vezmi jistinu svou, a sedna rychle napiš padesát. Potom druhému řekl: Ty pak jak

---

¹⁾ Lůnem Abrahamovým rozuměj předpekli, kde dlela duše Abrahamova s dušemi mnohých spravedlivých, kteří zemřeli před příchodem Kristovým na svět.

mnoho jsi dlužen? Kterýž řekl: Sto korců pšenice. Dí jemu: Vezmi zápis svůj, a napiš osmdesát. — I pochválil pán vladaře nepravého, že opatrně učinil;¹⁾ nebo synové tohoto světa jsou opatrnější v pokolení svém nežli synové světla.²⁾ I jáť pravím vám: Čiňte sobě přátele z mamony nepravosti,³⁾ aby, když zhynete, přijali vás do stanů věčných.“ *

§ 136. Podobenství o neúrodném stromě fíkovém.

Již na třetí rok vyučoval Pán Ježíš. Ačkoliv pečoval až do umdlení o spasení Židů, shledával na nich přece pramálo ovoce práce své. Proto pověděl lidu podobenství toto: „Člověk jeden měl fíkový strom,⁴⁾ štípený na vinici své. Kdysi přišel, hledaje na něm ovoce, a nenalezl. Řekl pak k vinaři: Aj, tři léta již jsou, co přicházím hledaje ovoce na tom fíku a nenalézám. Vytniž tedy strom! Proč zde darmo zaujímá místo? Ale vinař odpověděl: Pane, ponechej ho ještě tohoto léta! Okopám jej a ohnojím. Snad ponese ovoce. Pakli neponese, potom jej kaž podetnouti.“

Neúrodným stromem fíkovým byl národ israelský, ježž Bůh skrze proroky, posléze po **tři léta** skrze Syna svého vybízel marně s bezceští na cestu pravou.

§ 137. Podobenství o bohatém muži.

Ježíš chodil zase po Galilei, důtklivě napomínaje k víře a ku pokání. Jednoho dne řekl jemu jeden ze zástupu: „Mistře, rci

---

¹⁾ že chytře si opatřil nějakého prospěchu pro budoucí dobu nouze, kterouž předvídal; nechválí činu jeho, nýbrž toliko chytrost, pro kterou však nepřestal býti vladařem nespravedlivým.

²⁾ t. j. světsí lidé s větší opatrností pečují o věci, jež směřují k vezdejšímu blahu, nežli synové světla, následovníci Kristovi, věřící, o věci duchovní, jež se týkají věčné blaženosti.

³⁾ z nepravého, nestálého, pomíjějícího zboží vezdejšího, kteréž nikomu nižádné blaženosti nikdy a nijak nedává. Nemíní tedy, že by almužna z nespravedlivě nabytého jmění dostačila k odpuštění hříchů bez pravého pokání vůbec a bez náhrady za učiněnou křivdu zvláště!

⁴⁾ Fíkové stromy mají v Palestině třikrát do roka ovoce, v červnu, srpnu a lednu. V dubnu, kdy se stalo, co se zde vypravuje, nebyl ještě čas fíků; proto však přece možno bylo, aby pán nějaký plod našel, jelikož fíky nedozrávají stejným časem a po mírné zimě vyskytují se na některých stromech šest neděl před časem.

bratru mému, ať se rozdělí se mnou o dědictví.“ Ježíš odpověděl jemu: „Člověče, zdaliž jsem ustanoven děličem dědictví nad vámi?“ Řekl pak všechněm: „Hleďte a vystříhejte se všelikého lakomství! Neboť hojnost statku nezachovává a neprodlouží člověku života.“ I vyložil jim to následujícím podobenstvím: „Pole člověka jednoho bohatého“ — pravil — „přineslo hojné úrody. I přemýšlel sám u sebe: Co učiním, neb nemám už místa, kam bych uložil úrody své? Zbořím, pravil sám k sobě, stodoly své a nadělám větších. Pak dím duši své: Nyní máš zásobu velikou na mnohá léta. Odpočívej tedy, jez, pij a hodu. Ale Bůh řekl jemu: Blázne, této noci požádám duše tvé od tebe. To pak, co's nashromáždil, čím bude? — „Taktéž jest,“ doložil Pán, „když někdo shromažďuje poklady toliko sobě, a není v Bohu bohatý.“

§ 138. Pán Ježíš uzdravuje deset malomocných.

(Evangelium na neděli třináctou po sv. Duchu. Sv. Luk. 17, 11—19.)

* Když se bral Pán Ježíš do Jerusalema, šel prostředkem Samařska a Galilee. A když vcházel do jednoho městečka, potkalo se s ním deset mužů malomocných, kteřížto stáli z daleka a pozdvihli hlasu řkouce: „Ježíši, mistře, smiluj se nad námi!“ Kteréžto jakž užírl, řekl: „Jděte, ukažte se kněží.“ I stalo se, když šli, že očištěni jsou. Jeden pak z nich, když užírl, že jest očištěn, navrátil se, velikým hlasem velebě Boha, a padl na tvář před nohy jeho díky čině: a ten byl Samaritán. Odpověděv pak Ježíš řekl: „Zdaliž jich není deset očištěno? A kdež jest jich devět? Není nalezen, jenžby se navrátil a vzdal chválu Bohu, jedině cizozemec¹⁾ tento.“ I řekl jemu: „Vstaň a jdi; nebo víra tvá tě uzdravila.“ *

§ 139. Ježíš na slavnosti posvěcení chrámu.

Pán Ježíš přišel ke slavnosti posvěcení chrámu²⁾ do Jerusalema. I obstoupili ho ve chrámě Židé a řekli jemu: „Dokud nás držeti chceš v nejistotě? Jsi-li ty Kristus, pověz nám zjevně.“ Ježíš odpověděl: „Již jsem vám to řekl; ale vy mně nevěříte.

¹⁾ Samaritán nebyl z národu vyvoleného jako ostatních devět uzdravených.

²⁾ Svátek posvěcení chrámu slaven v prosinci a ustanoven Judou Makabejským na památku očištění chrámu, Antiochem Epifanem znesvěceného. Síně Salomounova byla sloupovým loubím na východní straně předsíně nejzazší, jež byla předsíní pohanův. Při zboření prvního chrámu Nabuchodonosorem ostala.

Skutkové, kteréž já činím ve jménu Otce svého, ti vydávají svědectví o mně. **Já a Otec jedno jsme.**“ Při těchto slovech chápali Židé kamení, aby jej kamenovali. I řekl jim Ježíš: „Ve jménu Otce svého prokázal jsem vám mnohé dobré skutky; pro který z těch skutků mne kamenujete?“ Židé odpověděli jemu: „Pro dobrý skutek tebe nekamenujeme, ale pro rouhání, že ty jsa člověk děláš se Bohem.“ Ale Ježíš odpověděl jim: „Nečiním-li skutků Otce svého, nevěřte mi. Pakli činím, věřte alespoň skutkům, nechcete-li věriti mně, abyste poznali a věřili, že Otec ve mně jest, a já v Otci.“ Tedy hledali ho uchopiti. Ale on ušel z rukou jejich.

§ 140. Kristus hájí se proti svým nepřátelům.

(Evangelium na neděli pátou postní. Sv. Jan 8, 46—59.)

* O slavnosti mluvil Ježíš k zástupům židovským a knížatům kněžským:

„Kdo z vás bude mne trestati ze hříchů? Jestliže pravdu mluvím vám, proč mi nevěříte? Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší: protož vy neslyšíte, že z Boha nejste.“ Tedy odpověděli Židé a řekli jemu: „Zdaliž my dobře nepravíme, že jsi ty Samaritán¹⁾ a zlého ducha máš?“²⁾ Odpověděl Ježíš: „Já zlého ducha nemám, ale ctím Otce svého, a vy jste mne zneuctili.³⁾ Ale já nehledám slávy své: jestli, kdo jí hledá a soudí.⁴⁾ Amén, amen, pravím vám: Bude-li kdo zachovávatí řeč mou, neužítí smrti na věky.“ Tedy řekli Židé: „Nyní jsme poznali, že zlého ducha máš. Abraham umřel i proroci, a ty pravíš: Bude-li kdo zachovávatí řeč mou, neokusí smrti na věky. Zdaliž ty větší jsi, nežli otec náš Abraham, kterýž umřel, i proroci zemřeli? Kým sebe samého činíš?“ Odpověděl Ježíš: „Oslavuji-li já sebe sám, sláva má nic není; jestli Otec můj, kterýž mne oslavuje, o němž vy pravíte, že Bůh váš jest, a nepoznali jste ho,⁵⁾ ale já jej znám; a řeknu-li, že ho neznám, budu podobný vám lhář. Ale znám jej a řeč jeho

¹⁾ t. j. nepřítel národu našeho.

²⁾ Přehrozné rouhání! Majíce v divných skutech poznati Boha, přičítají působení jeho ďáblu!

³⁾ Tak rouhavě o mně mluvíte.

⁴⁾ Když já ve svém učení hledím hlavně k oslavě Otce svého, Otec můj mne za to oslaví a potrestá ty, kdo mne neuznají; ale kdo mne uznají a učení mé věrně budou plniti, těm odplatím životem věčným.

⁵⁾ jak byste měli a mohli, kdybyste přijali učení mé, neboť já jej znám.

zachovávám. Abraham, otec váš, radoval se, aby viděl den můj: i viděl ¹⁾ a radoval se.“ Tedy řekli mu Židé: „Padesáti let ještě nemáš, a Abrahama jsi viděl?“ Řekl jim Ježíš: „Amen, amen pravím vám, prvé nežli Abraham byl, jáť jsem.“ ²⁾ Tedy chápali kamení, aby házeli na něho. Ježíš pak se skryl a vyšel z chrámu * a odešel do krajiny za Jordanem.

§ 141. Uzdravení slepého od narození.

Pán Ježíš jda jednoho dne ze chrámu, ušel člověka slepého od narození. I otázali se ho učeníci: „Mistře, kdo jest zhřešil, tento-li čili jeho rodičové, že se slepý narodil?“ Ježíš odpověděl: „Ani on toho nezavinil, ani jeho rodičové. Stalo se to, aby zjevení byli skutkové Boží na něm.“ To pověděv plivl na zemi, udělal ze sliny bláto, i pomazal tím oči slepého a řekl jemu: „Jdi, umyj se v rybníce Siloi!“ I odešel slepý, umyl se a přišel vida.³⁾

Když se byli Fariseové dověděli o uzdravení jeho, tázali se ho, kterak jsou otevřeny oči jeho. On jim to pověděl. I tázali se ho dále: „Co ty pravíš o tom, kterýž otevřel oči tvé?“ On řekl: „Jest prorok.“ Nyní nechtěli ani věřiti o něm, že slepý byl a že prozřel. Povolali tedy rodiče jeho a otázali se jich: „Tento-li jest syn, o kterémž vy pravíte, že se slepý narodil? Kterak pak nyní vidí?“ Odpověděli jim rodičové jeho: „Vímeť, že tento jest syn náš a že slepý se narodil; ale kterak nyní vidí, nevíme. Ptejte se jeho! Máť léta, nechť sám za sebe mluví.“ Ale to řekli proto, že se báli Fariseů; nebo tito již se byli usnesli, aby každý, kdož by vyznal Ježíše býti Vykupitelem, vyobcován byl ze společenství Židů.

Fariseové zavolali opět člověka, kterýž byl prve slepý, a řekli jemu: „Kterak ti otevřel oči?“ Odpověděl jim: „Pověděl jsem vám to již: proč to chcete opět slyšeti? Zdalíž chcete i vy jeho učeníky býti?“ I zlořečili jemu a řekli: „Ty buď jeho učeníkem. My pak jsme učeníci Mojžíšovi. Nebo že Bůh mluvil Mojžíšovi,

¹⁾ Viděl okem pevné víry, že přijde z jeho rodu ten, v němž požehnání budou národové.

²⁾ totiž od věčnosti.

³⁾ Ani bláto ani umytí v rybníce nemělo samo o sobě síly k uzdravení slepého, ale Ježíš použil zevnějších znamení těchto jednak, aby Židům ukázal, že ani v sobotu není zapověděno nemocným prokazovati pomoci, jednak aby obrazně doličil, že vniterné milosti, které v království jeho se uděluji, zevnějšími znameními zprostředkují se ve svátostech.

Ježek-Bedroš, Dějepis Zjevení Božího.

víme; ale o tom nevíme, odkud jest.“ I odpověděl jim člověk ten: „Toť jest zajisté divná věc, že vy nevíte, odkud jest; vždyť pak otevřel oči mé. Od počátku světa není slýcháno, aby kdo otevřel oči slepého od narození. Kdyby tento nebyl od Boha, nemohl by nic učiniti.“ Řekli jemu plní jsouce vzteku: „Všecken jsi se ve hříších narodil, a ty nás učíš?“ I vystrčili jej ven. Ježíš šel mu vstříc a řekl jemu: „Věřš-li ty v Syna Božího?“ On odpověděl: „Kdo jest, Pane, abych věřil v něho?“ I řekl jemu Ježíš: „I viděl jsi ho, a kterýž mluví s tebou, tenť jest.“ On řekl: „Věřim, Pane!“ A padna klaněl se jemu.

Čistý pramen vyvírající ze země na jižním úpatí hory chrámové a vtékající do rybníka Siloe byl obrazem vždy řinoucí milosti Boží. Rybník sám byl obrazem sv. křtu, v němž udílí se slepému (nevěřícímu) světlo víry. Slepce byl obrazem veškerého lidstva, zejména pohanů, kteří tápali v temnotách bludův a hříchů. Země, prach její, neotvírá slepci zraku: a podobně neskytala člověku ani země, příroda, pravého světla, jasného poznání náboženského. Toho dostalo se mu teprve v koupeli křestní Ježíšem Kristem.

§ 142. Fariseus a publikán (celník).

(Evangelium na neděli desátou po sv. Duchu. Sv. Luk. 18, 9—19.)

* Když Pán Ježíš dále se bral k Jerusalemu, přišli k němu někteří, již v sebe doufali, jako by byli spravedliví, a jinými pohrdali. Těm pověděl podobenství toto: „Dva muži vstoupili do chrámu, aby se modlili: jeden Fariseus a druhý publikán. Fariseus stoje takto se modlil: Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, dráči, nespravedliví, cizoložníci, jako i tento publikán. Postím se dvakrát za týden, desátky dávám ze všech věcí, kterýmiž vládnu. Ale publikán stoje zdaleka nechtěl ani oči k nebi pozdvihnouti, ale bil se v prsy své řka: Bože, buď milostiv mně hříšnému! — Pravímť vám: tento sestoupil ¹⁾ do domu svého ospravedlněn nad onoho; nebo každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.“ *

Fariseus sám sebe nad jiné vyvyšoval, Bohu se rouhal, bližním pohrdal opovážlivě ho posuzoval. — Publikán modlil se se srdcem kajícím a pokorným.

§ 143. Bohatý mládenec.

(Rady evāngelické.)

Po nějakém čase vyšel Pánu na cestě vstříc bohatý mládenec, a poklekna před ním, otázal se ho: „Mistře, co učiním, abych

¹⁾ Chrám stál na hoře.

došel živo a věčného?“ Ježíš odpověděl jemu: „Chceš-li vejít do života, ostříhoj přikázání!“ I otázal se mládence: „Kterých?“ I řekl Ježíš: „Čti otce svého i matku svou; nezabiješ; nezczizoložíš; nepokradeš; nepromluvíš křivého svědectví; milovati budeš bližního svého, jako sebe samého!“ Dí jemu mládenec: „Všeho toho jsem ostříhal od své mladosti; čehož se mi ještě nedostává?“ Tu pohleděl na něj Ježíš laskavě a řekl jemu: „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi; pak přijď a následuj mne!“ Ušlyšev to mládenec, odešel smuten; nebo měl mnoho statků.

Evangelické rady: dobrovolná **chudoba**, ustavičná **čistota** (panictví) a dokonalé **poslušenství** duchovního představeného.

§ 144. Věčná odplata. — Podobenství o dělnících na vinici.

Apoštol Petr byl velice potěšen příslibem, kteréz učinil Pán bohatému mládenci, pročez tázal se Mistra svého: „Aj, my jsme opustili všechno a šli za tebou; což tedy nám za to bude?“ Ježíš odpověděl: „Zajisté pravím vám, že vy, kteří jste následovali mne, ve druhém narození (při vzkříšení), když seděti bude Syn člověka na stoličce velebnosti své, budete i vy seděti na dvanácti stolicích, soudíce dvanáctero pokolení israelské.“ A každý, kdož opustí dům svůj nebo bratry nebo sestry neb otce neb matku neb manželku aneb syny (děti) aneb role pro jméno mé, stokrát více vezme a životem věčným vládnouti bude.“

Aby se však nedomnívali, že bude odplata v nebesích taková, jako bývá rozdávaní mzdy na světě, připojil ke slovy svým podobenství:

(Evangelium na neděli deváté. Sv. Mat. 20, 1—16.)

* „Podobno jest království nebeské člověku hospodáři, kterýž vyšel na úsvitě, aby najal dělníků na vinici svou. Smluviv pak s dělníky z peníze denního,¹⁾ poslal je na vinici svou. A vyšed okolo hodiny třetí,²⁾ uzřel jiné, ani stojí na trhu zahálající; a řekl jim: Jdětež i vy na vinici mou, a co bude spravedlivého, dám vám. A oni šli. Opět pak vyšel při šesté a deváté hodině, a učinil

¹⁾ Odsoudite je jako hlasatelé mého evangelia, jehož oni nepřijali.

²⁾ že jim dá denár (desetník) na den.

³⁾ t. j. o 9. hodině; hodina 6. jest naše 12. polední; hodina 9. naše 3. popolední; hodina 11. pak hodina před slunce západem.

těž. Při jedenácté pak vyšed, nalezl jiné, ani stojí, i řekl jim: Co tu stojíte celý den zahálejíce? Řkou jemu: Žádný nás nenajal. Dí jim: Jdětež i vy na vinici mou. Když pak byl večer, dí pán vinice svému správci: Zavolej dělníků a dej jim mzdu, počna od posledních až do prvních. Tedy přišedše ti, kteříž byli okolo jedenácté hodiny přišli, vzali po jednom penízi. Přišedše pak i první, domnívali se, že více vezmou; ale i oni vzali po jednom penízi. A vzavše reptali proti hospodáři řkouce: Tito poslední jednu toliko hodinu dělali, a rovné si je učinil nám, kteříž jsme nesli břímě dne i horka. On pak odpovídaje jednomu z nich řekl: Příteli, nečiním tobě křivdy. Zdalíž jsi z peníze denního nesmluvil se mnou? Vezmiž, co tvého jest, a odejdi; chci pak i tomuto poslednímu dáti jako i tobě. Aneb zdaž mi není svobodno učiniti, co chci? Čili oko tvé jest nešlechetné,¹⁾ že já dobrý jsem? Takt budou poslední prvními a první posledními; nebo mnoho jest povolanych, ale málo vyvolených.“ *

Člověkem hospodářem jest Bůh Otec, vinicí jest království Boží na zemi, trhem jest svět, dělníky jsou věřící, správcem jest Kristus Pán, večerem soud; denárem anebo mzdou jest království nebeské.

Vzhledem k jednotlivému člověku naznačuje se dnem práce — čas života od narození až ke smrti, rozličné hodiny dne znamenají rozličný věk života, ve kterém Pán povolává jednotlivce do své služby.

§ 145. Vzkříšení Lazarovo.

Maria a Marta, sestry v Bethanii, měli bratra Lazara, kteréhož Ježíš miloval velice. Ten těžce onemocněl. Protož poslaly sestry k Ježíši, který dlel za Jordanem v Perei, a vzkázaly mu: „Pane, aj, kteréhož miluješ, nemocen jest.“ Slyše to Ježíš řekl: „Nemoc ta není ke smrti, ale ke slávě Boží, aby oslaven byl Syn Boží skrze ni.“ Po dvou dnech řekl pak učeníkům svým: „Pojďme do Bethanie, přítel náš spí, ale půjdu tam, abych jej probudil ze sna.“ I řekli učenci jeho: „Pane, spí-li, zdráv bude.“ Řekl jim tedy Ježíš zjevně: „Lazar umřel, i raduji se pro vás, že jsem tam před jeho skonáním nebyl, abyste věřili. Ale pojďme k němu!“

Když Ježíš přišel, ležel Lazar již čtyři dny v hrobě.²⁾

¹⁾ totiž závistivě. Proč závidíš, že já jiným dobře činím, vždyť se tím tobě křivdy neděje?

²⁾ Po zajetí babylonském Židé pochovávali mrtvé v týž den po jejich úmrtí. Lazar zemřel a pochován ještě v týž den, co posel stihl k Ježíšovi; potom zůstal Pán dva dni v Bethanii u Jordanu a dne čtvrtého přišel do Bethanie u Jerusalema ke hrobu Lazarovu.

Mnozí příbuzní a známí byli přišli, aby zarmoucené sestry těšili. Ale jakž Marta uslyšela, že Ježíš jde, opustila hosti a vyšla vstříc Ježíšovi, i řekla jemu: „Pane, kdybys byl ty zde byl, bratr můj nebyl by umřel. Ale i nyní vím, že čehokoli požádáš od Boha, dá tobě Bůh.“ I řekl jí Ježíš: „Vstaneť zase bratr tvůj.“ Marta odpověděla: „Vím, že vstane při vzkříšení v den nejposlednější.“ Však Ježíš řekl jí: „Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, neumře na věky. Věříš-li tomu?“ Odpověděla jemu: „Ovšem, Pane, věřím, že jsi ty Kristus, Syn Boha živého, kterýž jsi přišel na tento svět.“

Potom odešla do domu, zavolala tiše Marii, sestru svou, a řekla: „Mistr jest zde a volá tě.“ Ona jakž uslyšela, vstala rychle a vyšla k Ježíšovi. Když to přátelé, kteříž s ní byli v domě, uzbírali, šli za ní řkouce: „Jde k hrobu, aby tam plakala.“ Maria pak, jakž přišla k Ježíšovi, padla k nohám jeho a plačíc řekla jemu: „Pane, kdybys byl ty zde byl, bratr můj nebyl by umřel.“ A Židé, kteříž s ní byli vyšli, plakali též. Vida to Ježíš, pohnul se v duchu, zkormoutil se a řekl: „Kam jste jej položili?“ Řekli jemu: „Pane, pojd a viz!“ I zaplakal Ježíš. Tedy řekli Židé: „Hle, kterak jej miloval!“

Hrob byl v jeskyni, a kámen byl položen na ní.¹⁾ Dí Ježíš: „Zdvihněte kámen!“ I řekla jemu Marta: „Pane, již zapáchá, nebo čtyři dni v hrobě jest.“ Ale Ježíš řekl jí: „Zdaliž jsem tobě neřekl, že, budeš-li věřiti, uzbíráš slávu Boží?“ Tedy zdvihli kámen. Ježíš pak pozdvihl oči vzhůru k nebi, řekl: „Otče, děkuji tobě, že jsi mne vyslyšel. Jáť jsem věděl, že mne vždycky slyšíš; ale pro zástup, kterýž vůkol stojí, řekl jsem, aby uvěřili, že jsi ty mne poslal.“ To pověděv zvolal hlasem velikým: „Lazare, pojd ven!“ A hned vyšel, kterýž byl umřel. Měl však ruce a nohy svázané povijadly, a tvář jeho byla obvázaná šatem. Protož rozkázal jim Ježíš: „Rozvažte jej, aby mohl odejít.“

§ 146. Ježíš předpovídá své umučení a svou smrt. — Slepec u Jericha. — Zacheus.

Mnozí ze Židů, kteří byli při vzkříšení Lazarově, uvěřili v Ježíše. Někteří pak z nich odešli k Fariseům a pověděli jim, co učinil Kristus. I sešli se Fariseové a zákonníci v radu a pravili:

¹⁾ Hrob byl ve skále vytesán, maje bezpochyby otvor šikmý, na němž položen kámen.

„Co učiníme, nebo tento člověk činí mnohé divy? Necháme-li ho tak, všickni uvěří v něho: i přijdou Římané a odejmou naše místo i lid.“ A od toho dne mysli, aby jej zabili. Protož odešel Ježíš do krajiny vedle pouště, do města, jež slove Efreim,¹⁾ a tam se zdržoval s učeníky svými.

(Evangelium na neděli druhou po devátku Sv. Luk. 18, 31—43.)

Ale po šesti dnech řekl ke dvanácti:

* „Aj, vstupujeme do Jerusalema, a dokoná se všechno, co psáno jest skrze proroky o Synu člověka. Nebo vydán bude pohanům, bude posmíván a bičován i uplván; a když jej ubíjejí, zabijí jej, a třetího dne vstane z mrtvých.“ A oni tomu nic nesrozuměli, a bylo slovo to skryto před nimi, a nesrozuměli, co se pravilo. Stalo se pak, když se přibližoval k Jerichu, že slepý jeden seděl vedle cesty, žebře. A když uslyšel zástup mimojdouců, otázal se, co by to bylo. I řekli jemu, že Ježíš Nazaretský tudy jde. I zvolal řka: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ A kteří napřed šli, domlouvali mu, aby mlčel. Ale on mnohem více volal: „Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ Tedy zastaviv se Ježíš rozkázal ho přivésti k sobě. A když se přiblížil, otázal se ho řka: „Co chceš, ať tobě učiním?“ On pak řekl: „Pane, ať vidím!“ I řekl jemu Ježíš: „Prohlédni, víra tvá tě uzdravila!“ A ihned viděl a šel za ním, velebě Boha. A veškeren lid, když to užířel, vzdal chválu Bohu. *

(Evangelium na den posvěcení chrámu. Sv. Luk. 19, 1—10.)

* Když Pán Ježíš bral se skrze Jericho, aj, muž, jménem Zacheus (a ten byl vrchní nad celnými, a byl bohatý) žádal viděti Ježíše, kdoby byl: a nemohl pro zástup, nebo byl maličké postavy. A předběh vstoupil na strom planého fíku, aby jej viděl; nebo tudy měl jíti. A když přišel Ježíš k tomu místu, pohleděv vzhůru, užířel jej a řekl k němu: „Zachee, sestup spěšně dolů, nebo dnes v domě tvém musím zůstat.“ I sestoupil spěšně a přijal jej a radoval se. A když to užířeli všickni, reptali řkouce: „K člověku hříšnému se obrátil!“ Stojě pak Zacheus řekl ku Pánu: „Aj, polovici statku svého, Pane, dám chudým: a oklamal-li jsem koho v čem, navrátím čtvernásob.“ Dí jemu Ježíš: „Dnes stalo se spasení domu tomuto, protože i on jest syn Abrahamův. Nebo přišel Syn člověka, aby hledal a spasil, co bylo zahynulo.“ *

---

¹⁾ Efreim severovýchodně od Jerusalema vedle pouště Kvarantánské nedaleko Bethela

§ 147. Ježíš od Marie v Bethanii pomazán.

Z Jericha šel Ježíš dále do Bethanie. I připravili mu tam večeri v domě Šimonově. Lazar seděl též za stolem. Marta posluhovala Pánu. Maria pak přinesla v nádobě alabastrové ¹⁾ libru drahé masti, ²⁾ vylila ji na hlavu jeho, pomazala jí nohou jeho a vytřela je vlasy svými; i naplněn jest všecken dům vůní přelibou. Někteří učeníci nelibě to nesli řkouce: „K čemu jest ztráta tato?“ Jeden pak z nich, Jidáš, řekl: „Proč nebyla tato mast prodána za tři sta desetníků a nebylo dáno chudým?“ To pak řekl, ne že by měl zvláštní péči o chudé, ale že lakomec byl a měšec maje, z toho sobě bral, co do něho pro Ježíše a učeníky jeho jako almužna bylo kladeno. Věda Ježíš, co byli učeníci mluvili, řekl: „Proč rmoutíte ženu tuto? Dobrý zajisté skutek učinila nade mnou; již napřed pomazala těla mého ku pohřbu. Chudé máte vždycky s sebou; mne pak nemáte vždycky. Amen pravím vám, že, kdežkoli kázáno bude toto evangelium po všem světě, bude i to, co ona učinila, vypravováno na její památku.“

§ 148. Slavný vjezd Ježíšův do Jerusalema.

(Evangelium na neděli květnou. Sv. Mat. 21, 1—9.)

* Druhého dne když se P. Ježíš blížil k Jerusalemu a přišel do Betfaga, městečka u hory Olivetské, poslal dva učeníky, řka jim: „Jděte do městečka, kteréž proti vám jest, a hned naleznete oslici přivázanou a oslátko s ní: odvažtež je, a přiveďte ke mně. A řekne-li kdo co vám, rcete, že Pán jich potřebuje; a hned je propustí.“ Toto se pak všecko stalo, aby se naplnilo, což povědíno jest skrze proroka řkoucího: Povězte dceři Sionské: Aj, král tvůj bere se k tobě tichý, sedě na oslici a na oslátku, jhu podrobené. I jdouce učeníci učinili, jako jim byl Ježíš přikázal; a přivedli oslici i oslátko, a vložili na ně roucha svá a jej na ně posadili. Velmi pak mnohý zástup prostírali roucha svá na cestu, a jiní sekali ratolesti se stromů a metali je na cestu; zástupové pak, kteří napřed šli, i kteří vzadu byli, volali, řkouce: „Hosanna synu Da-

¹⁾ Aby vonné masti nevypáchly, uschovány v nádobách alabastrových tak dobře, že nejednou k dobytí masti třeba bylo rozbití nádobu.

²⁾ Mast ta byla z byliny narda zvané, mající dlouhou tenkou lodyhu, kteráž na větvičkách klasy vyhání; z nich dobývá se olej, známý pode jménem mast nardová.

vidovu. ¹⁾ Požehnaný, jenž se béře ve jménu P'áně! Hosanna na výsostech! *

Byli pak v zástupu i někteří Fariseové, již z nenávisti následovali Ježíše, kamkoli šel. Tito mrzeli se, že lid Pána tak oslavoval, a proto řekli k němu: „Mistře, zakaž to učeníkům svým!“ Ale on odpověděl jim: „Pravím vám, budou-li tito mlčeti, kamení bude volati.“

(Evangelium na neděli devátou po sv. Duchu. Sv. Luk. 19, 41—47.)

* Když pak se přiblížil Pán Ježíš k Jerusalemu, vida město, plakal nad ním řka: „Ó, kdybys bylo i ty poznalo, a to aspoň v tento den tvůj, co tobě jest ku pokoji: ale nyní jest to skryto před očima tvýma, neboť ²⁾ přijdou na tebe dnové zlí, a obklíčí tě nepřátelé tvoji náspem a oblehnou tě a zouží tě se všech stran; a na zemi tě porazí i syny tvé, kteříž v tobě jsou, a neostaví v tobě kamene na kameni, protože jsi nepoznalo času navštívení svého.“ ³⁾ A všed do chrámu, počal vymýtatí prodávající a kupující v něm, řka jim: „Psáno jest: Dům můj jest dům modlitby, vy pak jste jej učinili peleší lotrovskou.“ I učil na každý den v chrámě. *

§ 149. O svatbě královské.

S večerem vrátil se Pán Ježíš z Jerusalema do Bethanie. Odtud šel druhého dne zase do města a učil v chrámě. Rozpomínaje se na vrtkavost a zatvrzelost Židů, pověděl jim podobství toto:

(Evangelium na neděli devatenáctou po sv. Duchu. Sv. Mat. 22, 1—14.)

* „Podobno učiněno jest království nebeské ⁴⁾ člověku králi, kterýž učinil svatbu synu svému. I poslal služebníky své, aby povolali pozvaných na svatbu: ale nechťeli přijíti. Opět poslal ⁵⁾ jiné služebníky řka: Povězte pozvaným: Aj, oběd svůj připravil jsem, volové moji a krmný dobytek můj zbit jest, a všecko hotovo: pojdtež na svatbu. Ale oni zanedbali a odešli, jiný do

¹⁾ Sláva Synu Davidovu, zaslíbenému a dlouho očekávanému Messiáš! Viz Žalm 117, 26.

²⁾ neboť = proto.

³⁾ Předpověď Páně vyplnila se v r. 70. po Kristu.

⁴⁾ t. j. zde na zemi sv. církve, tam na onom světě věčná blaženost.

⁵⁾ Podle obyčeje východního zvali se hosté dvakráte, poprvé nějaký čas před hostinou, podruhé před započatím hodů.

dvoru svého, a jiný po kupectví svém: ¹⁾ ostatní pak zjímalí služebníky jeho a posměchy jim učinivše, zabili je. Uslyšev pak to král, rozhněval se, a poslav vojska svá, zahubil vražedníky ty, a město jejich zapálil. Tedy řekl ke služebníkům svým: Svatba zajisté hotova jest: ale kteří pozváni byli, nebyli hodni. Protož jděte na rozcestí a kteréžkoli naleznete, pozvete na svatbu. I vyšedše služebníci jeho na cesty, shromáždili všecky, kteréž našli, zlé i dobré: ²⁾ a naplněna jest svatba hodovníky. Všel pak král, aby pohleděl na hodovníky, a užel tam člověka neoděného rouchem svatebním. ³⁾ I řekl jemu: Příteli, kterak jsi sem vešel nemaje roucha svatebního? On pak oněměl. ⁴⁾ Tedy řekl král služebníkům: Svážíce ruce a nohy jeho, uvrzte jej do temnosti zevnitřní; tamť bude pláč a skřípění zubů. Nebo mnoho jest povolanych, ale málo vyvolených.“ *

Králem jest Bůh Otec, synem Kristus Pán, jednorozený Syn Boží, který vzal na sebe člověčenství. Svatba vyobrazuje spojení Ježíšovo s církví. Pozvanými jsou Židé, kteří však pozvání nepřijavše, apoštoly pronásledovali a je zabili, ale za to od Boha potrestáni vyvrácením Jerusalema. Vysláním služebníkův na silnice otevřené naznačuje se poslání apoštolů mezi pohany a jejich povolání do církve. Vystoupení královo naznačuje soud, v němž Bůh zasedati bude; roucho svatební jest roucho nevinnosti a posvěcující milosti, jež jsme obdrželi na křtu svatém; svázáním rukou a nohou vyobrazuje se věčnost; uvržením do tmy, jakož i plácem a skřípěním zubů znázorňuje se velikost trestů těch, kteří bez roucha nevinnosti vstoupí před soudnou stolicí Boží.

§ 150. Peníz daně.

Fariseové a zákonníci poznali, že podobenství, které Kristus právě byl vyprávěl, jich se týká; proto se hněvali.

(Evangelium na neděli dvacátou druhou po sv. Duchu. Sv. Mat. 22, 15—21.)

* Odšedše pak radili se, jak by Ježíše polapili v řeči. I poslali k němu učeníky své s Herodiány řkouce: „Mistře, víme, že

¹⁾ Každý, kam jej vášně jeho a péče pozemská táhly.

²⁾ bez ohledu na jejich stav; dobrými pak rozuměj ty, kteří povinnosti přirozeného práva vykonávali, dle rozumu a svědomí svého žijíce.

³⁾ Před krále nesměl nikdo předstoupiti, leč v oděvu čistém; proto posílali králové těm, které k sobě pozvali, čestná roucha, nebo jich v síních královských bývalo v zásobě, aby kdo přijde oblékl je, než králi se představí. Onen hodovník tedy velmi urazil krále, že způsobu toho nešetřil.

⁴⁾ U Boha nebude na soudném dni žádná výmluva; věčná pravda bude soudcem vševědoucím: šatem svatebním rozumějí se čistota srdce i skutkové lásky.

pravdomluvný jsi a cestě Boží v pravdě učíš a nedbáš na žádného: nebo nepatříš na osobu lidskou. Protož pověz nám, co se tobě zdá, sluší-li dávatí daň císaři čili nic?“ ¹⁾ Poznav pak Ježíš zlost jejich řekl: „Co mne pokoušíte, pokrytci? Ukažte mi peníz daně.“ ²⁾ A oni podali mu peníze. I dí jim Ježíš: „Či jest tento obraz a nápis?“ Řkou jemu: „Císařův.“ Tedy dí jim: „Dávejtež tedy, co jest císařovo, císaři, a co jest Božského, Bohu!“ ³⁾ *

Uslyševše to, divili se moudrosti jeho, kterouž zahanbil chytrost jejich, a mlčíce odešli.

§ 151. Největší přikázání.

Po té otázal se Pána Ježíše zákona učitel, pokoušeje ho:

(*Evangelium na neděli sedmnáctou po sv. Duchu. Sv. Mat. 22, 34—46.*)

* „Mistře, které jest největší přikázání v zákoně? Řekl jemu Ježíš: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vši mysli své. Toť jest to největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné tomu: Milovati budeš bližního svého, jako sebe samého. Na těch dvou přikázáních všecken zákon záleží i proroci.“ A když se sešli Fariseové, otázal se jich Ježíš řka: „Co se vám zdá o Kristu? Či jest syn?“ ⁴⁾ Řkou jemu: „Davidův.“ Dí jim: „Kterakž tedy David v duchu“ nazývá ho Pánem řka: Řekl Pán Pánu mému: Sed na pravici mé, až položím ne-

¹⁾ Co Židé od Římanů podmaněni byli, platili daň po jednom denáru (desetníku) z hlavy. To zvláště Fariseové považovali za neslušné, aby národ, jenž toliko Boha za krále svého uznával, byl poplacen národu pohanskému. I přeli se o to neustále s přívrženci Římanův, po Herodesovi králi, Herodiány nazvanými, kteří tvrdili, že dlužno platiti daň tu právem. Tuto se tedy ošemetníci tváří, jakoby rozhodnutí své pře skládali na Krista, jistě doufajíce, řekne-li ano, že u lidu pobude vážnosti, řekne-li ne, že u vlády světské jako protivník císařův a buříč lidu bude obžalován a tak jistě trestu smrti neujde.

²⁾ Denár (desetník) s obrazem a nápisem císařovým; tehdyž jím byl Tiberius. Pro daň chrániovou byl zvláštní peníz s obrazem kaditelnice.

³⁾ Tím právě, že měli peníze cizí, doznávali, že cizimu panovníku podání jsou; smysl: jakož tedy císaři povinni jste dávatí peníz s obrazem jeho, tak jste povinni navrátiti někdy duši svou Bohu, znamenanou znakem Jeho.

⁴⁾ Dává jim na srozuměnou, aby poznali, že on sám je zaslíbený Messiáš; jakoby řekl: O Janovi jste se tak tázali, ačkoliv jste věděli, že není z pokolení Davidova; u mne pak netážete se na to, ač víte, že jest to jedna z nejhlavnějších známek pravého Messiáše a ačkoliv tolik divů vidíte; však již Jan toho o mně dosvědčoval zřejmě.

⁵⁾ t. j. Duchem svatým nadšen.

přátele tvé za podnoží nohou tvých? Poněvadž tedy David Pánem ho nazývá, kterakž jest jeho syn?“ ¹⁾ A žádný nemohl jemu slova odpověděti, aniž se kdo již osmělil od toho dne jeho se tázati. *

§ 152. **Odkrývání zloby farisejské. — Obět vdovina.**

(Evangelium na den sv. Štěpána. Sv. Mat. 23, 34—39.)

* Pán Ježíš odkrývá ve svatyni jerusalemské zákonníkům a Fariseům jejich zlobu, pokrytství a jiné nepravosti, promlouval dále v tato slova: „Aj, já posílám k vám proroky a moudré a učitele: a z těch (některé) zabijete a ukřižujete a některé z nich budete ve školách svých bičovati a budete je honiti z města do města; aby přišla ²⁾ na vás všeliká krev spravedlivá, kteráž jest vylita na zemi, od krve Abela spravedlivého až do krve Zachariáše, syna Barachiášova, ³⁾ kteréhož jste zabili mezi chrámem a oltářem. Amen pravím vám, přijdou všechny ty věci na pokolení toto. Jerusaleme, Jerusaleme, kterýž zabijíš proroky a kamenuješ ty, již k tobě posláni jsou; kolikrát jsem chtěl shromáždit syny tvé, jako slepice shromažďuje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi? Aj, zanechá se vám dům váš pustý. ⁴⁾ Neboť pravím vám, neužříte mne od této chvíle, až říte: Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně.“ ⁵⁾ *

Po té prodléval ještě v chrámě. I díval se, kterak lidé metali peníze do pokladnice. Mnozí bohatí dávali mnoho. Mezi jinými přišla také jedna vdova a uvrhla tam dva haléře. Vida to Ježíš svolal učensky své a řekl jim: „Amen pravím vám, tato chudá vdova více obětovala, než všickni ostatní. Nebo všickni ostatní metali do pokladnice z toho, co jim zbývalo; ale tato uvrhla všecko, což měla.“

¹⁾ Jest tedy více než synem Davidovým, t. j. Synem Božím, pravý Bůh od Otce od věčnosti zplazený.

²⁾ tak že přijde . . . —

³⁾ syna Jojady, nejvyššího kněze, jenž pro svou zbožnost i Barachiášem (požehnaným Páně) slouiti mohl. — Jiní rozumějí jistého Zachariáše, syna Baruchova, ježž třetího horlivci r. 68 po Kr. v chrámě zavraždili, a o němž Josef Flavius dosvědčuje, že muž byl spravedlivý. Pak by slova Páně bylo vzíti ve smyslu prorockém tolik jako: „ježž zabijete“.

⁴⁾ Chrám i s městem vaším bude vyvrácen a nikdy již znova vystavěn.

⁵⁾ leč i vy mne za pravého Messiáše uznáte; nebo: leč o soudném dni, až ve mně užřete přísného soudce.

Bůh nehledí na velikost daru, ale na dobrý úmysl a na lásku, s jakou dar podáváme.

§ 153. Proroctví Kristovo o zkáze Jerusalema a o konci světa.

V úterý po slavném vjezdu do Jerusalema, když Pán k večeru vycházel z chrámu, aby tam již nikdy nevstročil, ukazovali apoštolové s obdivem na nádhernou budovu, na pečlivě otesané balvany mohutných jeho zdí a řekli: „Mistře, pohleď, jaké to kamení a jaká to stavba!“ Odpověděl jim Ježíš: „Vidíte-liž všecky tyto věci? Zajisté pravím vám, nebude tu zůstaven kámen na kameni, kterýžby nebyl zbořen.“ Po té šli mlčky na horu Olivetskou a přišedše posadili se. Tam teprv osmělili se učenci tázati Mistra svého: „Pověz nám, kdy tyto věci budou? a které znamení bude příchodu tvého a skonání světa?“ — I odpovídaje Ježíš řekl jim:

(Evangelium na neděli dvacátou čtvrtou po sv. Duchu. Sv. Mat 24, 15—35.)

* „Když uvidíte ohavnost zpuštění,¹⁾ kteráž jest předpověděna od Daniele proroka, ana stojí na místě svatém (kdo čte, rozuměj!): tehdyž ti, kteří jsou v Judsku, nechť utekou na hory; a kdo na střeše jest, nesestupuj dolů, aby vzal něco z domu svého; a kdo na poli, nevracej se, aby vzal sukni svou. Modlete se pak, aby utíkáni vaše nebylo v zimě, nebo v sobotu. Neboť bude tehdyž soužení veliké, jakéhož nebylo od počátku světa až dosavad, aniž kdy bude.²⁾ A kdyby nebyli ukrácení dnové ti, nebyl by žádný

¹⁾ Ohavnosti zpuštění rozumí se obléhání města pohanskými nepřáteli, vztyčení orlů římských i model a zpuštění samými Židy v čas obležení ve chrámě způsobené i hříchové od nich tam páchaní. R. 66 po Kr. přitáhl Cestius Gallus, místodržitel římský v Syrii, s velikým vojskem, aby zkazil Jerusalema, vnikl v dolní část města a spáliv předměstí Bezethu, dobýval už chrám; než uprostřed štěstí válečného ustoupil. Židé ústupem jeho zmuživše se stíhali jej a učinili mu porážku krvavou. Aby pomstilo potupy té, přitáhlo nové vojsko pod vůdcem Vespasiánem. Když tento zatím císařem se stal, převzal velení syn jeho Titus. Doba mezi ústupem Cestia Galla a přitáhnutím nového vojska římského byla příhodnou k útěku.

²⁾ Slova tato jakož i následující odnášejí se k době, jež předcházeti bude s ohavnostmi antikristovými poslední soud. Než i soužení při zkáze Jerusalema bylo veliké. Dle vypravování Josefa Flavie připijeli zeloté (horlivci) krev měšťanův a rozdělovali mezi sebou mrtvolý. V čas obležení dal Titus každodenně 500 Židův veřejně ukřižovati; ve městě, od nepřítele sevřeném, zuřil hlad a velká úmrtnost; matka jedna zabila vlastní dítě, aby je jedla; počet při zkáze Jerusalema zahynulých životů lidských buď hladem, buď nemocí, nebo mečem páli se na 1,100,000.

člověk zachován: ale pro vyvolené ukrácení budou dnové ti. Tehdy řekne-li vám kdo: Aj, tutof jest Kristus, aneb tamto, nevěřte. Nebo povstanou falešní kristové a falešní proroci a činiti budou znamení veliká a zázraky, tak že by v blud uvedení byli, kdyby možné bylo, také vyvolení. Aj, předpověděl jsem vám. Protož řeknou-li vám: Aj, na poušti jest,¹⁾ nevycházejte; aj, ve skryších, nevěřte. Nebo jako blesk vychází od východu a ukazuje se až na západ: tak bude i příchod Syna člověka.²⁾ Kdežkoli bude tělo, tam shromáždí se i orlové.³⁾ — Hned pak po soužení těch dnů slunce se zatmí, a měsíc nedá světla svého, a hvězdy budou padati s nebe, a moci nebeské budou se pohybovati. A tehdy se ukáže znamení Syna člověka na nebi, a tehdy budou kvíleti všechna pokolení země a uží Syna člověka, přicházejícího v oblacích nebeských s mocí mnohou a velebností. A pošle anděly své s troubou a s hlasem velikým, a ti shromáždí vyvolené jeho ode čtyř větrů, od končin nebes až do končin jejich. Od stromu pak fíkového naučte se podobenství: když ratolest jeho již odmladla, a listí se pučí, víte, že blízko jest léto. Tak i vy, když užijete všechny ty věci, vězte, že blízko jest u dveří. Amen pravím vám, že nepomine pokolení toto, až se všechny ty věci stanou. Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.“ *

§ 154. O posledním soudu a znameních, kteréž ho budou předcházeti.

(Evangelium na neděli první adventní. Sv. Luk. 21, 25—33.)

* „Budou znamení na slunci a na měsíci i na hvězdách, a na zemi soužení národů pro bouři mořského hluku a vlnobití, tak že schnouti budou lidé pro strach a očekávání těch věcí, kteréž přijdou na všecken svět; nebo moci nebeské budou se hýbati. A tehdy uží Syna člověka, an se bere v oblaci s mocí velikou a velebností. Když pak se to počne dít, pohleďte a pozdvihněte hlav svých; neb se přibližuje vykoupení vaše.“ I pověděl jim podobenství: „Patřte na fíkový strom a na všechno stromoví; když již

¹⁾ Kristus.

²⁾ t. j. náhle a všem vidomě jako blesk, jenž od jednoho konce nebes až ke druhému letí, bude můj druhý a poslední příchod.

³⁾ Jako supové kolem mrchy se sletují, tak když antikrist dokoná ohavnost své, přijde Syn člověka jako mstitel nad zkaženým člověčenstvím. Nevlastně dává se tím také na rozum neviditelný příchod Kristův s pomstou římských orlův nad zkaženým lidem židovským.

vydává ze sebe pupence, víte, že blízko jest léto. Tak i vy, když uzříte, aby se ty věci děly, vězte, že blízko jest království Boží. Amen pravím vám, že nepomine pokolení toto, až se všechny ty věci stanou.¹⁾ Nebe a země pominou, ale slova má nepominou.“ *

Pak mluvil o soudu samém takto:

„Když přijde Syn člověka ve slávě své a všickni andělé s ním, tehdy se posadí na trůně velebnosti své. Shromáždění budou před Něj všichni národové, i rozdělí je od sebe, jako pastýř odděluje ovce od kozlů. Ovce postaví na pravici své, kozly pak na levici.

Tehdy řekne On, král nebeský, těm na pravici své: Pojdte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa; neboť lačněl jsem, a dali jste mně jísti; žíznil jsem, a dali jste mi píti; hostem jsem byl, a přijali jste mne; v žaláři jsem byl, a navštívili jste mne; nemocen byl jsem, a přišli jste ke mně. Tehdy tázati se budou spravedliví: Pane, kdy jsme to vše učinili tobě? I odpoví jim král: Amen pravím vám, cožkoli jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.

Těm na levici pak řekne: Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho; neboť jsem lačněl, a nedali jste mi jísti; žíznil jsem, a nedali jste mi píti; hostem jsem byl, a nepřijali jste mne; nahý jsem byl, a neoděli jste mne; nemocen a v žaláři jsem byl, a nenavštívili jste mne. Tehdy tázati se budou i ti na levici: Pane, kdy jsme tě viděli lačného neb žíznivého, aneb hostě nebo nahého, neb nemocného, aneb v žaláři, a neposloužili jsme tobě? On pak odpoví jim: Amen pravím vám, čehož jste neučinili jednomu z bratří mých nejmenších, ani mně jste neučinili. — I půjdou tito do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.“

§ 155. **Podobenství o pannách a o hřivnách.**

Jak bude na posledním soudu, ukazuje Pán Ježíš podobenstvím o moudrých a nemoudrých pannách a služebnících, hřivnami rozličně podělených.

„Podobno bude království nebeské desíti pannám, kteréžto

---

¹⁾ Vzhledem k vyvrácení Jerusalema: Mnozí z nynějšího pokolení doukají se toho; vzhledem pak k soudnému dni: Spíše pominou nebesa i země, nežli zahyne sbor věřících ve mne — má církev.

vzavše lampy své, šly vstříc ženichovi a nevěstě.¹⁾ Pět pak z nich bylo nemoudrých a pět moudrých. Ale pět nemoudrých vzavše lampy, nevzaly sebou oleje: moudré však vzaly olej v nádobách svých s lampami. A když prodléval ženich, zdřímaly všechny a usnuly. A o půl noci stal se křik: Aj, ženich jde, vyjděte vstříc jemu! Tehdy vstaly všechny panny ty a připravovaly lampy své. Nemoudré pak řekly moudrým: Udělte nám svého oleje, nebo lampy naše hasnou. Odpověděly moudré řkouce: Nikoli; snad by se ani nám ani vám nedostalo: jděte raději k prodávacům a kupte sobě. Když pak odešly kupovat, přišel ženich, a které hotovy byly, vešly s ním na svatbu; i zavřeny jsou dvěře. Naposledy pak přišly i ty druhé panny řkouce: Pane, Pane, otevři nám. Ale on odpovídaje řekl: Amen pravím vám, neznám vás. Bďtež tedy, neboť nevíte dne ani hodiny.“

Ženichem rozumí se Kristus Pán, nevěstou církev, kterouž Syn sobě vykoupil smrtí svou. Po tom zasnoubení, kteréž událo se smrti jeho na kříži, odešel do domu Otce svého, do nebe, odkudž přijde odvést tam nevěsty i její družic, oslavit církev i její údy a oblažit je radostí věčnou. Pannami výpodobňují se věřící křesťané. Z panen bylo pět moudrých a pět nemoudrých. Nemoudrým pannám podobají se všickni, kteří pouze víru v Pána a jméno křesťana za dostatečné mají, horlivé, bdělé a účinné lásky nedbajíce. Moudřími pak naznačují se věřící, u nichž víra spojena je s láskou. Prodlévání ženichovo jest lhůta pokání a dobrých skutků, daná každému v životě tomto; zdřimnutí znamená umírání a smrt. O půlnoci štal se křik t. j. v dobu, kdy člověk nenadá se, nastane skonání světa a příchod Páně. Pak poznají nemoudří křesťané svou vnitřnou bídu, nedostatek vnitřního posvěcení dobrými skutky, i poznají bohužel pozdě, že nelze jim toho již nabyti.

Podobenství o hřivnách. — „Budeť o soudném dni tak, jako kdyby člověk urozený, jda na cestu, povolal služebníků svých a rozdal jim statek svůj. I dal jednomu **pět** hřiven, jinému pak **dvě** a jinému **jednu**, každému podle zvláštní schopnosti,²⁾ a odešel. Odešel pak i ten, kterýž vzal pět hřiven, a těžil jimi: i získal jiných pět. Též i ten, kterýž vzal dvě, získal jiné dvě. Ale ten, kterýž vzal jednu, odešel, zakopal ji v zemi a skryl peníze pána svého.

¹⁾ Podle svatebních obyčejů židovských šel ženich provázen mládenci do domu nevěstina, kdež jej ona očekávala s družicemi. Ty měly lampy, totiž pávnice s olejem na žerdích; aby pak si ho mohly dle potřeby přilít, nosily jej s sebou ve zvláštních nádobách. Když se blížil ženich, šly mu družky nevěstiny vstříc a uvedly jej s lampami k nevěstě, odkud brali se všickni do domu otce ženichova, kdež dlouho do noci sláveny hody.

²⁾ Bůh uděluje každému dostatečné milosti své tolik, co Sám ráčí, a jak se toho kdo schopným učiní.

Po mnohém pak čase přišel pán služebníků těch a učinil počet s nimi. A přistoupiv ten, kterýž byl vzal pět hřiven, podal jest jiných pět hřiven řka: Pane, pět hřiven dal jsi mi, aj, jiných pět nad to získal jsem. — Řekl mu pán jeho: Toť dobře, služebníče dobrý a věrný; že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem tě ustanovím: vejdiž v radost pána svého.

Přistoupiv pak i ten, kterýž byl dvě hřivny vzal, řekl: Pane, dvě hřivny jsi mi dal; a jiné dvě získal jsem. Řekl mu pán jeho: Toť dobře, služebníče dobrý a věrný; že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem tě ustanovím: vejdiž v radost pána svého.

Přistoupiv potom i ten, kterýž byl vzal jednu hřivnu, řekl: Pane, vím, že jsi člověk přísný: žneš, kde jsi nerozsíval, a sbíráš, kde jsi nerozsypal: i boje se, odešel a skryl jsem hřivnu svou v zemi; aj, tu máš, co tvého jest.¹⁾

A odpovídaje pán jeho, řekl jemu: „Služebníče zlý a lenivý, věděl jsi, že žnu, kde jsem nerozsíval, a sbírám, kde jsem nerozsypal; protož měl jsi peníze mé dáti penězoměncům: a já přijda byl bych vzal, což mého jest, s užitekem. Vezmětež tedy od něho hřivnu a dejte tomu, kterýž má deset hřiven: nebo každému majícímu bude dáno, a bude hojně míti: tomu pak, kterýž nemá (nemajetnému), i co se zdá, že by měl,²⁾ odňato bude. A neužitečného služebníka uvrzte do temností zevnitřních: tamť bude pláč a skřípění zubů.“

Urozený člověk — Kristus, služebníci — věřící, hřivny — dary a milosti; po mnohém čase — v den soudný.

III. Část.

Poslední večere, nmučení a smrt Kristova nebo kněžský jeho úřad.

§ 156. **Poslední večere.**

Po dvou pak dnech byl hod beránka a přesnic.³⁾ Tehdy sešli se knížata kněžská a starší lidu na síň knížete kněžského,

¹⁾ Tak vymlouvá se lenoch, jako by se od něho více žádalo než čemu může dostáti; místo aby chybu svou snažil se napravit, svaluje vinu na Boha.

²⁾ Hřivnu jemu svěřenou, která vlastně nebyla jeho, nýbrž jen půjčena. Kdo dobře užívá milosti Boží, nabývá ji hojněji, a kdo ji zanedbává, přichází o ni docela.

³⁾ Po sedm dní, co trvaly velikonoční svátky, nesměli Židé jisti kvašeného chleba, pročež svátky ty také přesnicemi se nazývaly. Začínaly se dne 14. měsíce nisanu, jenž se srovnává s polovicí našeho března a dubna. Tento

který slul Kaifáš, a radili se, jak by Ježíše lstivě jali a zabili. Ale pravili: „Ne v den sváteční, aby snad nebyl rozbroj v lidu.“ I odešel ke knížatům kněžským jeden ze dvanácti, kterýž slul Jidáš iškariotský, a řekl jim: „Co mi chcete dáti, a já vám ho zradím?“ A oni uložili mu dáti třiceti stříbrných. A od té chvíle hledal příhodného času, aby jej zradil.

Prvního dne přesnic přistoupili k Ježíšovi učeníci řkouce: „Kde chceš, ať připravíme tobě, abys jedl beránka?“ Ježíš pak řekl: „Jděte do města; a když budete vcházeti, potká vás člověk, nesa džbán vody; jděte za ním do domu, do kteréhož vejde, a řete hospodáři domu: Dí tobě Mistr: Kde jest sň, kdež bych jedl beránka s učeníky svými? A on vám ukáže večeřadlo veliké, prostřené, a tam připravte.“ Šedše pak našli, jakž jim pověděl, a připravili beránka.

Když pak byl večer, posadil se za stůl a dvanácte apoštolů s ním; i řekl jim: „S toužebností žádal jsem tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl. Neboť pravím vám, že od té doby nebudu ho jísti, až se naplní v království Božím.“

Když pojedli beránka velikonočního, vstal Ježíš od večeře, složil roucho své a vzav šat, přepásal se. Potom nalil vody do měděnice a počal umývati nohy učeníků a vytírati šatem, kterýmž byl přepásán. Tedy přišel k Simonovi Petrovi. I dí jemu Petr: „Pane, ty mi myješ nohy?“ Odpověděl Ježíš a řekl jemu: „Co já činím, ty nevíš nyní, ale zvíš potom.“ Dí jemu Petr: „Nebudeš mi nohou mýti na věky.“ Odpověděl jemu Ježíš: „Neumyji-li tebe, nebudeš míti dílu se mnou.“ Dí jemu Šimon Petr: „Pane, netoliko nohy mé, ale i ruce i hlavu.“ Dí jemu Ježíš: „Kdo jest umyt, nepotřebuje, než aby nohy umyl, ale jest čist všecken. I vy čisti jste, ale ne všickni.“ Neboť věděl, kdo by byl, jenž ho měl zraditi; protož řekl: Nejste čisti všickni. Když tedy umyl nohy jejich, vzal roucho své, posadil se opět za stůl a řekl jim: „Víte-liž, co jsem vám učinil? Vy mne nazýváte Mistrem a Pánem, a dobře pravíte; jsemť zajisté. Poněvadž tedy já, Pán a Mistr, umyl jsem nohy vaše: i vy máte jeden druhého nohy umývati. Příklad zajisté dal jsem vám, abyste, jako já jsem učinil vám, i vy tak činili.“

---

den 14. nisanu připadl v roce, když Ježíš byl ukřižován, na pátý den v tém dni, na náš čtvrtek. Z rána toho dne přednesli učeníci Pánu otázku svrchu uvedenou.

Potom vzav Ježíš chléb ve svaté a velebné ruce své, pozdvihl oči k nebi a díky čině, žehnal chléb a dával učeníkům svým řka: „**Vezměte a jezte; totož jest tělo mé, které za vás vydáno bude.**“ Podobně vzal i kalich s vínem a díky učiniv, žehnal a dal jej učeníkům svým řka: „**Vezměte a pijte z toho všickni: tož jest krev má, nového Zákona, kteráž za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů. To čiňte na mou památku!**“

Brzy potom zkormoutil se Ježíš v duchu a řekl: „Amen pravím vám, jeden z vás mne zradí!“ I počali se rmoutiti a jedenkaždý obzvláště jemu praviti: „Zdali já?“ On pak jim řekl: „Jeden ze dvanácti, kterýž omáčí se mnou ruku v mise. Syn člověka sice jde na smrt, jakož psáno jest o něm: ale běda člověku tomu, skrze něhož Syn člověka zrazen bude; lépe by jemu bylo, aby se byl nenarodil člověk ten.“ Odpovídaje pak Jidáš, který ho zradil, řekl: „Zdali já jsem to, Mistře?“ Dí jemu: „Ty jsi řekl.“

Apoštol Jan, miláček Páně, byl při večeři Ježíši nejblíže. Tomu tedy pokynul Petr, aby se zeptal, kdo by to byl, o němž praví. Proto on přichýliv se k svému Mistru, dí jemu: „Pane, kdo jest ten?“ I odpověděl Ježíš: „Tenž jest, komuž já omočeného chleba podám.“ A omočiv chleba, podal jej Jidášovi. A po té skývě vešel do něho satan. I řekl mu Ježíš: „Co činíš, učíš spěšně.“ Po té vyšel Jidáš z večeřadla. Byla pak noc.

Když tedy vyšel Jidáš, řekl Ježíš: „Nyní oslaven bude Syn člověka, a Bůh v něm.“

§ 157. **Kristus se loučí s apoštoly svými a předpovídá, že ho Petr zapře.**

„Synáčkové“ — mluvil Ježíš laskavou řečí — „ještě maličko jsem s vámi. Příkázání nové dávám vám, abyste se vespolek milovali, jako jsem miloval vás. Potomť poznají všickni, že jste učeníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým.“ I ulekl se Šimon Petr a řekl: „Pane, kam jdeš?“ Odpověděl pak jemu Ježíš: „Kam já jdu, nemůžeš ty nyní za mnou jíti.“ I řekl Petr: „Proč nemohu nyní za tebou jíti? I život svůj položím za tebe.“ Ale Ježíš odpověděl jemu: „Šimone, Šimone! aj, satan žádal o vás, aby vás směl tříbiti jako pšenici; ale já jsem prosil za tebe, aby **nezhynula víra tvá**, a ty někdy obrátě se, potvrzuj bratří svých. Ale této noci se všickni pohoršíte nade mnou; neboť psáno jest: **Bíti budou pastýře, a rozprchnou se ovce stáda.**“ Tu zvolal Petr:

„Byť pak se všickni pohoršili nad tobou, jáť se nikdy nepohorším. Pane, hotov jsem s tobou i do žaláře i na smrt jíti.“ Ježíš odpověděl jemu: „Ty chceš se mnou na smrt jíti? Amen pravím tobě, ještě této noci, prve než kohout dvakrát zazpívá, třikráte mne zapřeš!“

(Evangelium na den slavný seslání Ducha sv. Sv. Jan 14, 23—31.)

Vida pak Ježíš zármutek apoštolů, mluvil k nim v tato slova: * „Miluje-li kdo mne, řeč mou zachovávati bude, a Otec můj bude jej milovati, a k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme; kdo mne nemiluje, řečí mých nezachovává. A řeč, kterou jste slyšeli, není má, ale toho, kterýž mne poslal, Otce. Toto mluvil jsem vám, u vás přebývaje. Utěšitel pak Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všem věcem a připomene vám všecko, cožkoli budu mluvití vám. Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám: ne jako svět dává, já dávám¹⁾ vám. Nemrutiž se srdce vaše, aniž se strachuj. Slyšeli jste, že já řekl jsem vám: Jdu, a zase přijdu k vám. Kdybyste mne milovali, radovali byste se ovšem, že jdu k Otci; nebo Otec větší mne jest. A nyní pověděl jsem vám, prve nežli by se stalo, abyste, když se stane, uvěřili. Již nebudu s vámi mnoho mluvití, nebo přichází kníže tohoto světa, a na mně nemá ničehož. Ale aby poznal svět, že miluji Otce, a jakož mi přikázání dal Otec, tak činím. * Vstaňte pojďte!“ To pověděv, říkal chvalozpěv, jakož obyčej byl po večeri velikonoční, a vyšel s apoštoly na horu Olivetskou.

* * *

Na cestě pravil Ježíš: „Já jsem vinný kmen pravý,²⁾ a Otec můj jest vinař. Každou ratolest na mně, která nenese ovoce, odejme; každou pak, kteráž nese ovoce, očistí, aby více ovoce nesla. Zůstaňtež ve mně, i já zůstanu ve vás. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé. Ale jako ratolest ne-

¹⁾ Poslední odkaz Páně jest: Pokoj pravý, stálý, věčný; pokoj Páně vnitřní, duchovní, nebeský; skutečný nejen lichými slovy, nýbrž božskou jeho moci udělený.

²⁾ Podobenství o vinném kmenu vypravoval Pán, jakž se podobá, vstupuje s hory Sionské, odkud byla vyhlídka na blízké vinohrady. Kristus nazývá sebe vinným kmenem a učeníky své vinnými ratolestmi za příčinou obapolného spojení a pak proto, že z něho skrze Ducha sv. všechna síla na ně splývá, jako z vinného kmene rozchází se šťáva do všech ratolesti.

může nésti ovoce sama ze sebe, nezůstane-li při kmeni: tak ani vy, leč zůstanete-li ve mně; nebo beze mne nemůžete ničeho učiniti. Kdo nezůstane ve mně, bude jako ratolest uříznut a uschne; uschlou ratolest pak seberou, uvrhnou na oheň, a ona hoří.“

Po chvíli pozdvihl Ježíš oči svých k nebi a řekl: „Otče, přišlať jest hodina! Já jsem tě oslavil na zemi, dokonal jsem dílo, kteréž jsi mi dal, abych je učinil. A nyní oslaviž mne i ty, Otče, slávou, kterouž jsem měl u tebe, prve nežli byl svět. Oznámil jsem jméno tvé těmto učeníkům svým. Oni poznali, že jsem od tebe vyšel, a uvěřili, žeš ty mne poslal. Já nyní za ně prosím, Otče, svatý, abys je zachoval ode zlého. Posvětiž jich; nebo jakož jsi ty mne poslal na svět, i já je posílám do světa. Neprosím pak toliko za ně, ale i za ty, kteříž skrze slovo jejich uvěří ve mne: aby všickni jedno byli, jako my jedno jsme. Otče, chci, aby kde jsem já, i oni se mnou byli, kteréž jsi mi dal, aby viděli slávu mou, kterou jsi mi dal, neb jsi mne miloval před ustanovením světa.“

Po malé chvíli pokračoval Kristus:

(Evangelium na neděli šestou po Velikonoci. Sv. Jan 15, 26—27.; 16, 1—4.)

* „Když přijde Utěšitel, kteréhož já pošlu vám od Otce, Ducha pravdy, kterýž od Otce pochází,¹⁾ tenť bude o mně svědectví vydávati; i vy svědectví vydávati budete, neboť od počátku se mnou jste. Toto jsem vám mluvil, abyste se nehoršili. Ven ze škol vyženou vás; ano přichází hodina, že každý, kdož vás zabije, domnívati se bude, že by tím sloužil Bohu. A to vám učiní, protože nepoznali Otce ani mne. Ale toto mluvil jsem vám, abyste, když přijde hodina, rozpomenuli se na to, že já jsem to pověděl vám.“²⁾ *

(Evangelium na neděli čtvrtou po Velikonoci. Sv. Mat. 16, 5—14.)

„Toho pak z počátku nepověděl jsem vám, nebo jsem byl s vámi:³⁾

* Nyní pak jdu k tomu, kterýž mne poslal, ale žádný z vás

¹⁾ Ač tuto Kristus jen Otce jmenuje, jest nicméně v tom obsaženo, že Duch svatý i od Syna vychází; nebo co Otec od věčnosti činí, to činí spolu od věčnosti i Syn; ale Kristus činy, které i jemu samému náležejí, přičítává též Otci, poněvadž sám též od Otce jest zplomen.

²⁾ abyste takto u víře ve mne jsoouce utvrzeni pevně doufali, že věčně odplatím vám, a tím síly nabyli všechno podstoupiti pro mne ochotně.

³⁾ Dolož: a tudíž nebylo třeba, vám o tom mluvit; leč nyní musím vám to zevrubně oznámiti, abych vás připravil v čas.

neptá se mne, kam jdeš? Ale že jsem ty věci mluvil vám, naplnil zármutek srdce vaše.¹⁾ Ale já pravdu pravím vám: užitečné jest vám, abych já odešel; neboť neodejdu-li, nepřijde k vám Utěšitel: pakliž odejdu, pošlu ho k vám. A on když přijde, trestati bude²⁾ svět ze hřichu, ze spravedlnosti a ze soudu. Ze hřichu zajisté, že nevěřili ve mne; ze spravedlnosti pak, že jdu k Otci, a již neužijete mne; ze soudu pak, že kníže tohoto světa již jest odsouzeno. Ještě mnoho mám mluvit vám, ale nemůžete snést nyní. Když pak přijde ten Duch pravdy, naučí vás všeliké pravdě; neboť nebude mluvit sám od sebe: ale cožkoliv uslyší, bude mluvit, a co přijíti má, zvěstuje vám. Onť mne oslaví, neboť z mého vezme a zvěstuje vám. Všecko, cožkoli má Otec, mé jest. Proto jsem řekl, že z mého vezme, a zvěstuje vám.“ *

(Evangelium na neděli třetí po Velikonoci. Sv. Jan 16, 15—22.)

A dále mluvil Pán Ježíš:

* „Maličko, a již neužijete mne, a opět maličko, a užijete mne; neb jdu k Otci.“³⁾ Tehdy řekli někteří z učeníků jeho vespolek: „Co jest to, že nám praví: Maličko, a neužijete mne; a opět maličko, a užijete mne, a: Jdu k Otci? Protož pravili: Co jest to, že praví: Maličko? Nevíme, co praví.“⁴⁾ Poznal pak Ježíš, že se ho chtěli tázati, a řekl jim: „O tom se tážete mezi sebou, že jsem řekl: Maličko, a neužijete mne; a opět maličko, a užijete mne. Amen, amen pravím vám: že vy budete kvíleti a plakati, ale svět se bude radovati;⁵⁾ vy pak se budete rmoutiti, ale zármutek váš obrátí se v radost. Vy nyní ovšem zármutek máte: ale opět vás užijím a radovati se bude srdce vaše, a radosti vaší žádný neodejme od vás.“ *

¹⁾ Zármutkem tak zaražení jste, že ani slovem se mne netázete, jakož se tázávají přátelé při rozchodu.

²⁾ přesvědčiti svět 1. o hřichu, jež spáchali Židé, zavrhnše a usmrtivše mne, a páchají, kdožkoliv ve mne nevěří; 2. o spravedlnosti, že pravda jest, co jsem učil, že totiž od Boha pocházím, i k němu se opět odeberu, a že smrti svou získal jsem světu ospravedlnění; 3. o soudu, že totiž mně náleží souditi svět, a ten soud že započnu zničením moci ďáblovy, kterouž v ohavné modloslužbě nad světem prováděl krutě.

³⁾ Úmru, ale ve hrobě neostanu; z mrtvých vstana okáži se vám a pak odeberu se k Otci do nebes.

⁴⁾ Nemohli se domyslíti, že Kristus tak brzo umře, tím méně pochopili že opět vstane z mrtvých a vstoupí na nebe.

⁵⁾ Nad smrtí mou vy zarmoucení budete, Židé pak se budou z toho radovati, jako by byli zvítězili nade mnou.

(Evangelium na neděli pátou po Velikonoci. Sv. Jan 16, 23—30.)

Na konec Kristus ještě doložil:

* „Amen, amen pravím vám: Budete-li zač prositi Otce vo jménu mém, dáť vám. Až posavad jste za nic neprosili ve jménu mém: prostě a vezmete, aby radost vaše byla dokonalá. Toto jsem vám mluvil v podobenstvích: přicházíť hodina, kdež ne již v podobenstvích mluvití budu vám, ale zjevně vám budu o Otci zvěstovati. V ten den budete ve jménu mém prositi; a nepravím vám, že já budu Otce za vás prositi: neboť Otec sám miluje vás, protože vy jste mne milovali a uvěřili jste, že jsem já od Boha vyšel. Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět: opět opouštím svět a jdu k Otci.“ Řkou jemu učeníci jeho: „Aj, nyní mluvíš zjevně a žádného podobenství nepravíš; nyní víme, že všechno víš, a není tobě potřebí, aby se kdo tebe tázal: proto věříme, že jsi od Boha vyšel.“ *

§ 158. Ježíš na hoře Olivetské.

Vstav od večere, Pán Ježíš ubíral se s apoštoly svými přes potok Cedron na horu Olivetskou. I vešel s nimi do zahrady dvoru, Getsemany zvaného, ležícího na úpatí hory Olivetské, a řekl učeníkům svým: „Poseďtež tuto, až odejdu tamto a pomodlím se.“ A pojav s sebou Petra a dva syny Zebedeovy, Jakoba a Jana, počal se rmoutiti a teskliv býti. Tehdy dí jim: „Smutnáť jest duše má až k smrti; pozůstaňtež tuto a bděte se mnou.“ A podešed maličko, padl na tvář svou modle se a řka: „Otče můj, jestli možné, ať odejde ode mne kalich tento; avšak ne jak já chci, ale jak ty.“ I přišel k učeníkům svým a našel je, ani spí; i dí Petrovi: „Takliž jste nemohli jediné hodiny bděti se mnou? Bdětež a modlete se, abyste nevešli v pokušení. Duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno.“ Opět podruhé odešel a modlil se řka: „Otče můj, nemůže-li tento kalich minouti mne, než abych jej pil, staň se vůle tvá!“ I přišel opět a našel je, ani spí; nebo byly oči jejich obtíženy. A nechav jich, odešel opět a modlil se po třetí, touž řeč říkáje.

Nyní připadla naň úzkost smrtelná. I učiněn jest pot jeho jako krůpěje krve, tekoucí na zemi. On pak modlil se déle a vroucněji. I ukázal se jemu anděl s nebe, posiluje ho.

Tehdy přišel po třetí k učeníkům svým a řekl jim: „Spětež již a odpočívejte: aj, přiblížila se hodina, a Syn člověka vydán

bude v ruce hříšných. Vstaňtež, pojďme! Aj, který mne zradí, blízko jest.“

A když Ježíš ještě mluvil, aj, Jidáš, jeden ze dvanácti, přišel a s ním zástup mnohý s meči a kyji, posláni jsouce od knížat kněžských a starších lidu. Zrádce pak jeho byl jim dal znamení řka: „Kteréhožkoli políbím, tenť jest: držte jej.“ A hned přistoupiv k Ježíšovi řekl: „Zdráv buď, Mistře!“ a políbil jej. I řekl jemu Ježíš: „Příteli, nač jsi přišel? políbením zraňuješ Syna člověka.“ — Ježíš pak věda všecko, co na něj přijíti mělo, šel proti nim a řekl jim: „Koho hledáte?“ Oni pak řekli: „Ježíše Nazaretského.“ Odpověděl jim Ježíš: „Ját jsem!“ Tedy jakž řekl jim: „Ját jsem!“ postoupili zpět a padli na zemi. I otázal se jich opět: „Koho hledáte?“ Oni pak řekli: „Ježíše Nazaretského!“ Odpověděl Ježíš: „Pověděl jsem vám, že já jsem: jest-liže tedy mne hledáte, nechte těchto ať odejdou!“ Tedy vztáhli na něho ruce.

Vidouce pak to učeníci, řekli jemu: „Pane, máme-liž bítí mečem?“ A Šimon Petr maje meč, vytrhl jej a udeřil služebníka nejvyššího kněze a uťal mu pravé ucho. Bylo pak jméno služebníka toho **Malohus**. Tedy řekl Ježíš Petrovi: „Schovej meč svůj do pošvy! Nechtež, až potud!“ A když se dotekl ucha služebnickova, uzdravil jej. A řekl dále Petrovi: „Zdaliž mněš, že bych nemohl prositi Otce svého, a dal by mi nyní více nežli dvanácte pluků andělů? Ale kterakž se naplní písma, kteráž svědčí, že tak musí býti?“ Tehdy učeníci všickni opustivše ho utekli.

§ 159. Ježíš před Annášem a Kaifášem.

Stráž s tisícníkem a služebníky židovskými jali Ježíše, svázali jej a přivedli nejprve k Annášovi; ¹⁾ nebo byl test Kaifáše jenž byl toho léta nejvyšším knězem. Tedy otázal se Annáš Ježíše o jeho učenících a o učení jeho. Odpověděl jemu Ježíš: „Já jsem zjevně mluvil světu; já vždycky učival ve škole a ve chrámě, kdežto se všickni Židé scházejí, a tajně jsem nic nemluvil. Co se mne ptáš? Ptej se těch, kteříž slyšali, co jsem jim mluvil; aj, ti vědí, co jsem já mluvil.“ A když to pověděl, stoje tu jeden ze služebníků, dal Ježíšovi políček řka: „Takliž

---

¹⁾ Má se za to, že Annáš a Kaifáš bydlili v témž domě, a tudíž vymáhala slušnost, aby nepominuli Annáše, jenž před Kaifášem byl veleknězem. Dle sv. Augustina stál dům Annášův na cestě, kudy vedli Ježíše.

odpovídáš nejvyššímu knězi?“ Řekl mu Ježíš: „Mluvil-li jsem zle, vydej svědectví o zlém; pakli dobře, proč mne tepeš?“

Annáš poslal spoutaného Ježíše ku Kaifášovi, nejvyššímu knězi, kde zákoníci a starší byli se sešli. Knížata pak kněžská a všechna rada hledali falešného svědectví proti Ježíšovi, aby jej na smrt vydali: ale nenalezli, ačkoli mnoho falešných svědků bylo přistoupilo. Naposledy pak přišli dva falešní svědkové a pravili: „Tento řekl: Mohu zbořiti chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavěti.“ A povstavši kníže kněžské řeklo jemu: „Nic neodpovídáš k těm věcem, kteréž tito proti tobě svědčí?“ Ale Ježíš mlčel. A kníže kněžské řeklo jemu: „Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boží?“ Dí jemu Ježíš: „Ty jsi řekl. Ale však pravím vám: od toho času užijíte Syna člověka, sedícího na pravici moci Boží a přicházejícího v oblacích nebeských.“ Tehdy kníže kněžské roztrhlo roucho své řkouc: „Rouhal se! Což ještě potřebujeme svědků? Aj, nyní jste slyšeli rouhání. Co se vám zdá?“ A oni odpovídajíce řekli: „Hoden jest smrti!“ Tedy plivali na tvář jeho a dávali ma zášijky; jiní pak ho políčkovali.

§ 160. Petr zapírá Krista. — Jidáš si zoufá.

Petr a Jan šli za Ježíšem zdaleka až do vnitř síně nejvyššího kněze. Prostřed síně byl oheň, u něhož služebníci se zhřívali; neboť byla zima. Petr posadil se k nim, aby viděl konec soudu. I přistoupila k němu jedna děvečka řkouc: „I ty jsi byl s Ježíšem Galilejským.“ Ale on zapřel přede všemi řka: „Nevím, co pravíš.“ A kohout zazpíval. A když vycházel ze dveří, užřela ho jiná děvečka a řekla těm, kteříž tu byli: „I tento byl s Ježíšem Nazaretským.“ A on opět zapřel s přísahou: „Neznám toho člověka.“ A po malé chvíli přistoupili, kteří tu stáli a řekli Petrovi: „Jistě i ty z nich jsi, neb i řeč tvá známa tebe činí.“ Tehdy počal se proklínati a přísahati, že nezná toho člověka. A hned kohout zazpíval. I rozpomenul se Petr na slovo Ježíšovo, kteréž byl řekl: Prve než kohout dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš; a vyšed ven, plakal hořce.

A když bylo ráno, vešla v radu všechna knížata kněžská a starší lidu proti Ježíšovi, aby jej vydali na smrt. A svázavše ho, přivedli a vydali jej Pilátovi, vladaři. Tedy vida Jidáš, kterýž jej zradil, že odsouzen jest, želeje toho, navrátil zase tři-

třiceti stříbrných knížatům kněžským a starším řka: „Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou!“ Ale oni řekli: „Co nám do toho? Ty viz.“ J povrh stříbrné v chrámě, odešel: a odšed osidlem se oběsil. Knížata pak kněžská vzavše stříbrné, řekla: „Neslušíť jich vložiti do pokladnice, neboť mzda krve jest to.“ A poradivše se koupili za ně pole hrnčířovo ku pohřbívání poutníků. Protož nazváno jest pole to **Hakeldama**, t. j. pole krve, až do dnešního dne. Tak se naplnilo, což povědíno jest skrze Jeremiáše proroka řkoucího: **A vzali třiceti stříbrných, mzdu oceněného, kterýž oceněn byl od synů israelových, a dali je za pole hrnčířovo.**

Příčiny pádu Petrova: blízká příležitost, velká sebedůvěra. Lítost Petrova měla všechny vlastnosti **pravé** lítosti. — Jidáš zhřešil zašlepen byv náruživostí, hřích jeho byl veliký, než přes to vše mohl dojiti odpuštění, kdyby byl neodpíral milosti Boží, nepozbyl důvěry ve slitování božské a nezoufal nad Božím milosrdenstvím.

§ 161. Ježíš před Pilátem a Herodesem.

I vedli Ježíše od Kaifáše do radního domu. Bylo pak ráno. A oni nevešli do radního domu, aby se neposkvrnili, ale aby mohli jísti velikonočního beránka.¹⁾ Tedy vyšel k nim Pilát²⁾ ven a řekl: „Jakou žalobu vedete proti člověku tomuto?“ Odpověděli a řekli jemu: „Kdyby tento nebyť zločinec, nevydali bychom ho tobě. Tohoto jsme našli, an převrací národ náš a brání daně dávatí císaři a praví se býti Kristem králem.“ I řekl jim Pilát: „Vezměte vy jej, a podle zákona suďte jej.“ Tedy řekli jemu Židé: „Nám nesluší zabiti žádného.“ Tedy všed Pilát opět do domu radního a povolav Ježíše, řekl jemu: „Ty-li jsi král židovský?“ Odpověděl Ježíš: „Sám-li od sebe to pravíš, čili jiní tobě pravili o mně?“ Odpověděl Pilát: „Zdaliž jsem já

---

¹⁾ Beránka velikonočního jidali už v předvečer slavnosti, totiž ve čtvrtek večer. Ve svátek samý, dne 15. nisanu a v ostatní dny velikonoční zabíjely se ještě jiné oběti, jimž také pascha (velikonoční oběť) říkali a které při společných hodech jedli. Chťice při nich býti čistými, nesměli vkročiti v dům mistodržitele pohanského.

²⁾ Od té doby, co Judsko stalo se provincií římskou, spravováno jest vládařem nebo mistodržitelem, kterýž přebýval v Cesarei; ale o Velikonočních pro udržení pokoje a pořádku, ježto mnoho Židův přicházelo do Jerusalema, dlel ve hlavním městě. Židé vedli Ježíše k Pilátovi, poněvadž nález smrti vynésti směli, ale vykonati nemohli; neboť ve veškeré římské velečisti směl to jedině činiti císař a jménem jeho mistodržitelé v provinciích.

Žid? Národ tvůj a nejvyšší kněží vydali mi tebe; co jsi učinil?“ Odpověděl Ježíš: „Království mé není z tohoto světa. Kdyby z tohoto světa bylo království mé, služebníci moji jistě bránili by, abych nebyl vydán Židům: ale nyní království mé není odsud.“ I řekl jemu Pilát: „Tedy král jsi ty?“ Odpověděl Ježíš: „Ty pravíš, já jsem král. Já jsem se k tomu narodil a proto jsem na svět přišel, abych svědectví vydal pravdě; každý, kdož jest z pravdy, slyší hlas můj.“ Dí jemu Pilát: „Co jest pravda?“ A když to řekl, vyšel opět k Židům a dí jim: „Já na něm žádné viny nenalezám.“ Ale oni se více ve křiku sílili řkouce: „Bouří lid, uče po všem Judsku, počav od Galilee až sem.“ I žalovali na něj nejvyšší kněží mnohé věci. Pilát pak otázel se ho opět řka: „Nic neodpovídáš? Hle, jak veliké věci na tebe žalují.“ Ale Ježíš nic již neodpověděl, tak že se divil Pilát.

Uslyšev Pilát o Galilei, tázal se, byl-li by Ježíš člověk galilejský. A když zvěděl, že jest z moci Herodesovy, poslal jej k Herodesovi, kterýž také byl v Jerusalemě v ty dny. Herodes pak uzřev Ježíše, zradoval se velmi; neboť od mnohého času žádal jej viděti, protože byl o něm slyšel mnohé věci; i nadál se, že užití nějaký div, učiněný od něho. I tázal se ho mnohými řeči, ale Ježíš mu neodpovídal ničeho. Knížata pak kněžská a zákoníci stáli, ustavičně žalující na něho. I pohrdl jím Herodes se svým vojskem a oblékl jej v roucho bílé, posmíval se jemu a odeslal jej zase ku Pilátovi.

§ 162. Odsouzení, bítování, korunování a vydání Ježíše na smrt.

Na den slavný velikonoční propouštěval vladař římský Židům jednoho z vězňů, za kteréhož prosili. I byl jeden, kterýž slul **Barabáš**, jenž byl s buřiči ve vězení, že spáchal v rozbroji vraždu. A když přistoupil zástup, počal prositi, aby učinil, jako jim vždy činíval. Pilát pak jim odpověděl řka: „Chcete-li, propustím vám krále židovského?“ Neboť věděl, že ho nejvyšší kněží ze závisi vydali. Ale nejvyšší kněží popudili zástupu, jenž vzkřikl: „Ne toho, ale Barabáše.“ Pilát pak odpověděv řekl jim: „Což tedy učiním s Ježíšem, jenž slove Kristus?“ Řkou všickni: „Ukřižován buď!“ Tedy Pilát opět mluvil k nim, chtěje propustit Ježíše. Ale oni více volali řkouce: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“ On pak po třetí řekl jim: „I což zlého učinil tento? Žádné viny smrti na něm nenalezám, protož potrestám jej a propustím.“ Oni pak více

křičeli: „Ukřižován buď!“ A vida Pilát, že by nic neprospěl, ale že by větší rozbroj byl, vzav vodu, umyl ruce před lidem řka: „Nevinen jsem já krví spravedlivého tohoto; vy vizte.“ A odpovídaje všecken lid volal: „Krev jeho na nás a na naše syny.“ Tedy propustil jim Barabáša, Ježíše pak zbičovaného¹⁾ vydal jim. Vojáci pak jej uvedli do síně radního domu a svolali celou rotu a oblékli jej v šarlat, a spleťše z trní korunu, vstavili ji na něho. I počali jej pozdravovati: „Zdráv buď, králi židovský!“ A bili hlavu jeho třtinou a plivali na něj, a klekajíce na kolena klaněli se jemu.

Když Ježíš tak hrozně byl ztrýzněn, domníval se Pilát, že Židé, až ho uzří, budou pohnuti k útrpnosti. I rozkázal tedy, aby Ježíš opět byl vyveden. Tedy vyšel Ježíš, nesa korunu trnovou a plášť šarlatový. Pilát ukázal ho Židům řka: „Ejhle, člověk!“ Ale zástup zkríkl: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“

Dí jim Pilát: „Vezměte vy jej a ukřižujte, neb já na něm viny nenalezám.“ Odpověděli jemu Židé: „My zákon máme, a podle zákona má umřít, neboť Synem Božím se činil.“ Když uslyšel Pilát tuto řeč, více se obával. I vešel opět do radního domu a řekl Ježíšovi: „Odkud jsi ty?“ — Ale Ježíš mu nedal odpovědi. I dí jemu Pilát: „Se mnou nemluvíš? Nevíš-li, že mám moc tebe ukřižovati, a mám moc tebe propustiti?“ Odpověděl Ježíš: „Neměl bys proti mně žádné moci, kdyby tobě nebylo dáno s hůry; protož, kdo mne tobě vydal, větší hřích má.“ A od té chvíle hledal jej Pilát propustiti. Ale Židé volali řkouce: „Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův; neboť každý, kdo se činí králem, protiví se císaři.“ — Pilát uslyšev tyto řeči, přivedl Ježíše ven a posadil se na soudné stoličce, na místě, kteréž slove Lithostrotos a židovsky Gabbata.²⁾ Byl pak pátek před Velikonocí, hodina asi šestá. I dí Židům: „Ejhle, král váš!“ Ale oni křičeli: „Vezmi, vezmi, ukřižuj ho!“ Dí jim Pilát: „Krále vašeho ukřižují?“ Odpověděli nejvyšší kněží: „Nemáme krále, než císaře.“ Tedy vydal jim Ježíše, aby byl ukřižován.

§ 163. Ježíšova cesta na Kalvarii a jeho ukřižování.

Žoldnéři vzali Pána Ježíše, svlékli s něho plášť, oblékli jej v roucho jeho, vložili kříž na jeho ramena a vedli ho, aby jej

¹⁾ Biče římské skládaly se z řemenů, do nichž vpleten byl drát, jenž se na konci zahýbal v háčky, jimiž tělo bylo děsně rozedráno.

²⁾ Slovo to značí kamennou dlažbu a Gabbata = taras, místo vyvýšené.

ukřižovali. A když jej vedli ulicemi jerusalemskými, přinutili Simona cyrenského, jdoucího ze vsi, a vložili naň kříž, aby jej nesl za Ježíšem, kterýž byl několikráte klesl pod těžkým břemenem.

Šel pak za nimi zástup veliký lidu i žen, kteréžto plakaly a kvílely ho. A obrátiv se k nim Ježíš, řekl: „Dcery jerusalemské, neplačtež nade mnou, ale plačtež samy nad sebou a nad svými syny. Nebo aj, přijdou dnové, tehdy počnou říkati horám: Padněte na nás; a pahrbkům: Přikryjte nás. Nebo poněvadž na zeleném dřevě toto činí, což bude na suchém?“

I přišli na místo, kteréž slove Golgotha, t. j. místo popravné, a dali mu píti vína, smíšeného se žlučí: a když okusil, nechťel píti. Vedeni pak byli s ním i jiní dva zločinci, aby byli usmrceni. A když přišli na místo, tu jej ukřižovali i lotry, jednoho na pravici a druhého na levici, uprostřed pak Ježíše.

I napsal Pilát také nápis a vstavil jej na kříž. A bylo napsáno: Ježíš Nazaretský, král židovský. A bylo napsáno židovsky, řecky a latinsky. Tedy řekli židovští nejvyšší kněží Pilátovi: Nepiš „král židovský“, ale že on pravil: „Král jsem židovský.“ Odpověděl Pilát: „Co jsem psal, psal jsem.“

A vojáci, když Ježíše ukřižovali, vzali roucho jeho a učinili čtyry díly, každému vojáku díl a sukni. Byla pak sukně nesešíváná, od vrchu všicka naskrze setkaná. Protož řekli mezi sebou: „Neroztrhujme jí, ale losujme o ni, čí bude;“ aby se naplnilo písmo, kteréž dí: **Rozdělili sobě roucha má a o můj oděv metali los.**

§ 164. Sedm slov Páně na kříži a smrt jeho.

Ti pak, kteří tudy chodili, rouhali se jemu, ukřivující hlav svých a říkající; „Haha, kterýž Boží chrám rušíš a ve třech dnech jej zase vzděláváš, pomозиž sám sobě; jsi-li Syn Boží, sestup s kříže!“ Podobně i knížata kněžská, posmívající se se zákonníky a staršími pravili: „Jiným pomáhal, sám sobě nemůže pomoci. Jest-li on král israelský, ať sestoupí s kříže, a uvěříme jemu. Doufal v Boha, ať ho nyní vysvobodí, chce-li; neboť pravil: Syn Boží jsem.“ Ale Ježíš modlil se řka: „**Otče, odpusť jim; neboť nevědí, co činí!**“

Jeden pak z těch lotrů, kteří viseli, rouhal se jemu řka: „Jsi-li ty Kristus, pomозиž sobě i nám.“ Odpověděl pak druhý káral ho řka: „Ani ty se Boha nebojíš, ježto v téměř odsouzení

jsi? A my zajisté spravedlivě, neb co náleží na skutky naše, bereme: ale tento nic zlého neučinil.“ I řekl k Ježíšovi: „Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého.“ I řekl mu Ježíš: „**Amon pravím tobě: ještě dnes budeš se mnou v ráji.**“

Stály pak blízko kříže Ježíšova matka jeho a sestra matky jeho, Maria Kleofášova, a Maria Magdalena. Tedy když uzel Ježíš matku a učenská, tam stojícího, kteréhož miloval, dí matce své: „**Ženo, hle, syn tvůj!**“ Potom dí Janovi: „**Hle, matka tvá!**“ A od té hodiny přijal ji Jan k sobě.

A když byla hodina šestá, stala se tma¹⁾ po vší zemi až do hodiny deváté. A v hodinu devátou zvolal Ježíš hlasem velikým řka: „Eli, Eli, lamma sabakthani? to jest: **Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?**“ — Někteří pak tam stojíce a to slyšíce, pravili: „Eliáše volá tento. Vizme, přijde-li Eliáš, aby jej vysvobodil.“

Potom věda Ježíš, že všechny věci dokonány jsou, aby se naplnilo písmo, řekl: „**Žízním.**“ I byla tam postavena nádoba, plná octa. Oni pak vloživše houbu, plnou octa, na yzop, podali k ústům jeho. A když přijal Ježíš ocet, řekl: „**Dokonáno jest!**“ A zvolav hlasem velikým, řekl: „**Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého!**“ A to povědv, vypustil duši.

V tom okamžení roztrhla se opona chrámová na dvě poly od vrchu až dolů, a země se třásla, skály se pukaly, hrobové se otvírali, a mnohá těla svatých, kteří byli zesnuli, vstala. A vyšedše ze hrobů po vzkříšení svém, přišli do svatého města a ukázali se mnohým. Setník pak a ti, kteříž s ním byli, ostříhajíce Ježíše, vidouce zaměťresení a to, co se dalo, báli se velmi řkouce: „Jistě Syn Boží byl tento!“ A veškeren zástup těch, kteříž tam spolu byli a viděli, co se dalo, bili se v prsa a mlčky navracovali se do Jerusalema.

§ 165. Ježíšův pohřeb.

Tehdy Židé, (poněvadž byl den přípravní,²⁾ aby nezůstala těla na kříži v sobotu — nebo byl veliký ten den sobotní — pro-

¹⁾ Tma tato nebyla obyčejným zatměním slunce; neboť toto nemohlo dle přirozeného běhu v čas, kdy právě byl úplněk, místa mít, nýbrž bylo to zázračné zatmění slunce, kteréž do sebe paprsky vtáhlo, když světlo světa skonalo.

²⁾ Židům byl každý pátek dnem přípravním, protože se v něm připravovaly krmě a jiné věci, jež dělali v sobotu bylo zakázáno. Sobota velikonoční byla zvlášť slavná, proto i přípravní den (pátek) nad jiné byl důležit.

sili Piláta, aby zlámání byli hnátové jejich, aby byli složeni.¹⁾ Protož přišli vojáci a zlámali sice hnáty prvnímu i druhému, kterýž s ním byl ukřižován: ale když přišli k Ježíšovi, jakž ho užděli již mrtvého, nezlámali hnátů jeho: ale jeden z vojáků otevřel bok jeho kopím, a hned vyšla krev a voda. A ten, kterýž to viděl, svědectví vydal, a pravé jest svědectví jeho. A on ví, že pravé věci praví, abyste i vy věřili. Staloť se to zajisté, aby se naplnilo Písmo: **Kosti v něm nezlámáte.** A opět jiné písmo dí: Uzříť, v koho jsou bodli.

Potom pak prosil Piláta **Josef z Arimathie**, (protože byl učeník Ježíšův, ale tajný, pro strach před Židy), aby směl sníti tělo Ježíšovo. I dopustil Pilát. Přišel tedy a snal tělo Ježíšovo. Přišel pak i **Nikodem**, kterýž byl prve přišel k Ježíšovi v noci, nesa smíšeninu myrhy a aloe, okolo sta liber. Vzáli tedy tělo Ježíšovo a obvinuli je prostěradly s vonnými věcmi, jakž jest obyčej Židům se pochovávat. Byla pak na místě, kdež ukřižován byl, zahrada, a v zahradě hrob nový, v němžto ještě žádný nebyl pochován. Tam tedy pro den přípravní židovský, že blízko byl hrob, položili Ježíše. Ke dveřím pak hrobovým přivalili veliký kámen.

Druhého dne, kterýž jest po velikém pátku, sešla se knížata kněžská a Fariseové k Pilátovi řkouce: „Pane, rozpomenuli jsme se, že ten svůdce řekl ještě živ jsa: Po třech dnech zase vstanu. Rozkaž tedy ostříhati hrobu až do třetího dne, aby snad učeníci jeho nepřišli a neukradli ho a neřekli lidu: Vstalt jest z mrtvých; i budeť poslední blud horší než první.“ Řekl jim Pilát: „Máte stráž, jděte, ostřehejte, jakž víte.“ A oni odšedše osadili hrob strážnými, zapečetivše kámen.

IV. Část.

Vzkříšení a na nebe vstoupení Páně nebe královský úřad Kristův.

§ 166. Ježíšovo z mrtvých vstání.

Nastalo ráno třetího dne. I stalo se náhle zemětřesení veliké. Touž dobou vyšel Ježíš živý a slavný z hrobu. A zároveň sestoupil

---

¹⁾ Podle zákona Mojžíšova musil každý, pro zločin k smrti odsouzený, ještě téhož dne býti pochován. Poněvadž však ukřižovanci téhož dne obyčejně neumírali, tedy přivozována smrt jejich násilným zlámáním hnátů, aby je ještě před západem slunce mohli pochovati.

anděl s nebo, odvalil kámen a posadil se na něm. Tehdy zděsili se strážníci a padli na zemi jako mrtví. Jakž se byli opět vzpamatovali, povstali a dali se na útěk do města.

(Evangelium na den slavný vzkříšení Páně. Sv. Mar. 26, 1—7.)

* Maria Magdalena a Maria Jakobova a Salome nakoupily s večera před tím vonných mastí, aby příjdouce pomazaly Ježíše. A velmi ráno první den po sobotě přišly ke hrobu, ano již slunce vzešlo. I pravily vespolek: „Kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových?“ A pohledše užřely kámen odvalený; byl zajisté veliký velmi. A všedše do hrobu,¹⁾ užřely mládence, sedícího na pravici, oděného rouchem bílým; i ulekly se. Kterýžto řekl jim: „Nebojte se. Ježíše hledáte Nazaretského, ukřižovaného; vstať jest, není ho tuto; aj, místo, kdež jej byli položili. Ale jděte, povězte učeníkům jeho i Petrovi, že vás předejde do Galilee; tam jej uříte, jakož pověděl vám.“ *

§ 167. Ježíš zjevuje se Marii Magdaleně, Petrovi a dvěma učeníkům, jdoucím do Emaus.

Se ženami byla též Maria Magdalena. Ona však nevešla do hrobu, ale jak užřela kámen odvalený, běžela do města, aby to zvěstovala učeníkům. Pak se navrátila ke hrobu a plačíc vešla tam. I ona užřela ty dva anděly, kteřížto řekli jí: „Ženo, co pláčeš?“ I odpověděla jim: „Vzali Pána mého, a nevím, kde ho položili.“ To když řekla, obrátila se zpátkem a užřela Ježíše, an stojí před ní, ale nepoznala ho; domnívalať se, že by to byl zahradník. Proto pravila jemu: „Pane, vzal-lis ty jej, pověz mi, kdes ho položil.“ I promluvil k ní Ježíš svým obyčejným, jí známým hlasem řka: „Maria!“ Tedy poznala ho, a padši k nohám jeho zvolala: „Ó mistře!“ Ježíš pak řekl jí: „Jdi k bratřím svým a pověz jim: Brzy vstoupím k Otci svému a k Otci vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu.“ To pověděv zmizel. — Ještě v týž den ukázal se Ježíš také Šimonovi Petrovi.

(Evangelium v pondělí velikonoční. Sv. Luk. 24, 13—35.)

* Téhož dne šli dva z učeníků Ježíšových do městečka, kteréž bylo vzdálí od Jerusalema honů šedesáte,²⁾ jménem Emaus. A ti rozmlouvali vespolek o těch věcech, které se byly přihodily.

¹⁾ t. j. do jeskyně, v níž byl hrob.

²⁾ Hon asi 125 kroků: městečko to bylo asi 12 kilometrů cesty severně od Jerusalema; jiné téhož jména leželo západně asi 32 kilometry zdálí a slulo později Nikopolis.

I stalo se, když rozmlouvali a sebe se dotazovali, že i Ježíš přiblíživ se šel s nimi; ale oči jejich byly držány, aby ho nepoznali. I řekl k nim: „Které jsou to řeči, o nichž rozmlouváte vespolek jdouce, a jste smutni?“ A odpověděv jeden, kterémuž jméno Kleofáš, řekl jemu: „Ty sám jsi příchozí do Jerusalema, a nepoznal jsi, které věci staly se v něm těchto dnů?“ Jimžto on řekl: „Které?“ I řekli: „O Ježíšovi Nazaretském, jenž byl muž prorok, mocný v skutku i v řeči, před Bohem i přede vším lidem: a kterak jej vydali nejvyšší kněží a knížata naše na odsouzení k smrti, a ukřižovali jej. My pak jsme se nadáli, že by on měl vykoupiti lid israelský; a nyní nad to všecko třetí den jest dnes, jakž se to stalo. Ale i ženy některé z našich zastrašily nás, kteréž přede dnem u hrobu byly a nenalezše těla jeho, přišly, pravíce, že také zjevení andělské viděly, kteréžto praví, že jest živ. I odešli někteří z našich ke hrobu a našli tak, jak ženy pravily, ale jeho nenalezli.“ A on řekl k nim: „Ó blázni a zpozdlí srdcem k věření všemu, co mluvili proroci. Zdaliž nemusil Kristus těch věcí trpěti a tak vejíti do slávy své?“ A počav od Mojžíše a všech proroků, vykládal jim všechna písmata, kteráž o něm byla. I přiblížili se k městečku, do kteréhož šli, a on dělal se, jakoby chtěl dále jíti. I přinutili ho říkouce: „Zůstaň s námi, neb se připozdívá, a den se již nachýlil.“ I všel s nimi. A stalo se, když seděl s nimi za stolem, vzal chléb a dobrořečil a lámal a podával jim. I otevřeny jsou oči jejich, a poznali jej,¹⁾ a on zmizel s očí jejich.²⁾ I řekli vespolek: „Zdaliž srdce naše nehořelo v nás, když mluvil na cestě a otvíral nám písmata?“ A vstavše v touž hodinu, vrátili se do Jerusalema a našli shromážděných jedenácte i ty, kteříž byli s nimi, ani praví: „Vstal Pán právě a ukázal se Šimonovi.“³⁾ I vypravovali také oni, co se bylo stalo na cestě, a kterak jej poznali v lámání chleba. *

§ 168. Ježíš zjevuje se apoštolům při zavřených dveřích a ustanovuje svátost pokání.

(*Ěvangelium na neděli první po Velikonoci. Sv. Jan 20, 19—31.*)

* Když byl večer toho dne, kterýž jest první po sobotě, a dveře byly zavřeny,⁴⁾ kdež byli učenci shromážděni pro strach

¹⁾ Znamenali na něm, což nebyli prve pozorovali, tak že jej poznali.

²⁾ Všemohoucností svou neviditelným se jim učinil.

³⁾ Dle toho byl Petr z apoštolů první, jemuž se Kristus Pán zjevil; kdy? kde? nechte se v písmě nikde.

⁴⁾ Zavřenými dveřmi vstoupil, aby učeníkům dokázal, že tělo jeho jest oslavené.

před Židy, přišel Ježíš a stál uprostřed a řekl jim: „Pokoj vám.“ A když to pověděl, ukázal jim ruce i bok. I zaradovali se učeníci, vidouce Pána. Tehdy řekl jim opět: „Pokoj vám! Jako mne poslal Otec, i já posílám vás.“¹⁾ To pověděv, vdechl²⁾ na ně a řekl jim: „**Přijměte Ducha svatého. Kterým odpustíte hříchů, odpouštějí se jim, a kterýmž zadržíte, zadržány jsou.**“ Ale Tomáš, jeden ze dvanácti, kterýž slove Didymus (Blíženec), nebyl s nimi, když přišel Ježíš. I řekli k němu ostatní učeníci: „Viděli jsme Pána.“ On pak řekl jim: „Neuzřím-li v rukou jeho bodení hřebů a nevpuštím-li prst svůj v místo hřebů a rukou svou nevloží-li v bok jeho, neuvěřím.“ A po osmi dnech byli učeníci jeho opět vnitř, a Tomáš s nimi. I přišel Ježíš zavřenými dveřmi a stál uprostřed a řekl: „Pokoj vám!“ Potom dí Tomášovi: „Vlož prst svůj sem a viz ruce mé, a vztáhni ruku svou a vpusť ji v bok můj; a nebudiž nevěřící, ale věřící.“ Odpověděl Tomáš a řekl jemu: „Pán můj a Bůh můj!“³⁾ Řekl jemu Ježíš: „Že jsi mne viděl, Tomáši, uvěřil jsi: blahoslavení, kteříž neviděli, a uvěřili.“ Mnohé zajisté i jiné divy činil Ježíš před obličejem učeníků svých, kteříž nejsou psáni v knize této. Ale tyto věci jsou napsány, abyste⁴⁾ věřili, že Ježíš jest Kristus, Syn Boží, a abyste věřice život měli ve jménu jeho. *

§ 169. Ježíš odevzdává Petrovi nejvyšší úřad pastýřský.

Dle rozkazu Páně odešli apoštolé do Galilee, kde se jim Ježíš opět ukázal, a způsobiv jim hojné zalovení ryb, jedl s nimi. Když pojedli, řekl Petrovi: „Šimone, synu Jonášův, miluješ-li mne více, nežli tito?“ Petr odpověděl: „Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji!“ I řekl jemu Ježíš: „Pasiž beránky mé!“ Potom řekl po druhé: „Šimone, synu Jonášův, miluješ-li mne?“ Petr odpověděl jemu: „Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji!“ A zase rozkázal jemu Ježíš, řka: „Pasiž beránky mé!“ I řekl jemu po třetí:⁴⁾ „Šimone, synu Jonášův, miluješ-li mne?“ I zarmoutil se Petr, proto že ho

¹⁾ S touž plnou mocí, jakouž mi dal Otec, i já posílám vás do veškerého světa, abyste kázali evangelium a shromažďovali a řídili věřící ve mne lidstvo a vedli je ku spasení věčnému.

²⁾ znamená tím udělení Ducha svatého.

³⁾ „Věřím a vyznávám, že jsi Pán můj a Bůh můj.“

⁴⁾ Třikráte táže se Pán Petra, aby mu třikráte osvědčil svou lásku a napravil, že jej byl třikráte zapřel.

Ježíš potřetí se tázal, a odpověděl jemu: „Pane, ty víš všecko: ty vš také, že tebe miluji!“ Na to řekl jemu Ježíš: „Pasiž ovce mé!) Amen pravím tobě: v mladosti své opasoval jsi se a cho-
dívals, kam jsi chtěl. Ale když sestárneš, vztáhneš ruce své ke
spoutání, a jiný tě opáše a povede, kam ty nechceš“ (na smrt
pro jméno mé). To pak pověděl znamenaje, kterou by smrtí měl
Petr oslaviti Boha.

Potom odešlo jedenácte apoštolů na horu,*) kamž jim byl
uložil Ježíš. Byloť pak s nimi více než pět set učeníkův. I zjevil
se Ježíš viditelně před očima všechněch. Uzřevše ho, padli na
tváře své a klaněli se Jemu. Potom navrátili se do Jerusalema
s radostí velikou.

§ 170. Zaslíbení Ducha svatého. — Druhé rozeslání apo- štolův. — Na nebe vstoupení Páně.

Takovým způsobem zjevil se Ježíš po svém z mrtvých vstání
učeníkům svým ještě častěji a mluvil s nimi o království
Božím, t. j. pověděl jim všecko, čeho ku zřízení a spravování
církve jeho bylo třeba.

Čtyřicátého dne po svém z mrtvých vstání ukázal se Ježíš
v Jerusalemě všem apoštolům naposlědy. I přikázal jim, aby z Je-
rusalema neodcházeli, ale aby očekávali seslání Ducha svatého.
„Po málo dnech“ — pravil k nim — „sestoupí Duch svatý na
vás, a od něho přijmete moc, abyste mohli o mně svědectví vy-
dávati v Jerusalemě a ve všem Judsku i Samařsku až do po-
sledních končin země.“

To pověděl vyvedl je na horu Olivetskou. Tu jim řekl:

(Evangelium na den svatě a nerozdílné Trojice Boží. Sv. Mat. 28, 18—20.)

* „Dana jest mi všeliká moc na nebi i na zemi Protož jdeuce
učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce, i Syna i Ducha sva-
tého, učíce je zachovávatí všecko, což jsem koli přikázal vám. A aj,
ja s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“³⁾ *

*) Beránky i ovce, syny i otce, lid i správce jeho nebo biskupy ode-
vzdává Pán řízení Petrově. Tato slova Páně jsou základem prvenství Pe-
trova a náměstků jeho v církvi.

*) Jedni se domnívají, že to byla hora blahoslavenství, jiní Tábor.

*) Znamenejte tuto: I. Kristus nepřikazuje svým učeníkům: „Píšte!“
nýbrž: „Učte, kažte evangelium!“ A tak sv. apoštolé všichni věrně činili; že

(Evangelium na den slavný na nebe vstoupení Páně. Sv. Mar. 16, 14—20.)

A dále řekl jim: * „Jdouce po všem světě, kažte evangelium všemu stvoření. Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude: kdož pak neuvěří, bude ztracen. Tato pak znamení následovati budou těch, kteříž uvěří. Budou ve jménu mém zlé duchy vymítati, novými jazyky mluvit, hady bráti, a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim: na nemocné budou ruce vzkládati, a dobře jim bude.“ *

Potom pozdvihl rukou svých a dal jim požehnání. A když je žehnal, pozdvížen jest před očima jejich do nebe, a oblak vzal jej z očí jejich. A když hleděli za Pánem, an jde do nebe, aj, dva andělé v rouše bílém stáli vedle nich a řekli jim: „Muži galilejští, co stojíte, hledíce do nebe? Tento Ježíš, který vzat jest od vás do nebe, tak přijde, jakož jste ho viděli, jdoucího do nebe.“ A oni poklonivše se Jemu navrátili se do Jerusalema s radostí velikou.

Doba druhá.

Vykonpení lidstva skrze apoštoly zprostředkované národům nebo život a působení apoštolů mezi Židy a pohany.

§ 171. Volba apoštola Matěje. — Seslání Ducha sv. a první křesťanská obec v Jerusalemě.

Když se byli apoštolové navrátili s hory Olivotské do Jerusalema, vstoupili do vrchní síně domu, kdež obyčejně přebývali. Tam pak trvali s Marií, matkou Ježíšovou, a s mnohými jinými ženami (Salome, Maria Magdalena, Maria Kleofášova) a učeníky

pak někteří z řízení a nadchnutí Božího i psali, stalo se náhodně a příležitost; nepsali všickni, a kteří psali, nepsali vše, co byli kázali, nýbrž jen hlavní věci písemně zaznamenali, zůstávající vždy ústnímu vyučování dle potřeby doplňovati a v pravém smyslu vysvětlovati, co bylo napsáno. A tak ještě ústní podání (tradice) hlavní pramen učení křesťanského. 2. Kristus dí: „Křtěte ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., t. zasvěcujte věřící za učeníky mé ve jménu Boha trojjediného. Řčení: „ve jménu“ poukazuje k jedné bytosti. Pán, jmenuje tři osoby, učí zřejmě nevyzpytatelné tajemství nejsvětější Trojice. 3. Prikazuje Pán: „Učte je zachovávat všecko“ atd. Z toho víme, že je svatou povinností pravého křesťana, nejen všecko věriti, čemu Kristus učil, nýbrž i konati, co velel, t. pravou víru dokazovati skutky. 4. Konečně slibuje Pán: „Já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa,“ t. j. ačkoliv od vás dle těla se odeberu, neopustím vás duchem, mocí svou; tou vám budu stále přítomen, ochráním vás všeho bludu, zachovám u všem protivenství.

po deset dní jednomyslně na modlitbách. Jednoho z těchto dnů Petr povstav řekl, že na místě Jidáše, zrádce, musí nový apoštol býti zvolen. I modlili se k Bohu za osvětlení. Potom vyvolili losem bohumilého učeníka, jménem **Matěje**, i přičten jest k jedenácti apoštolům.

Desátého dne po na nebe vstoupení Páně konali slavnost letnic. I byli všickni spolu ve večeradle. Pojednou stal se zvuk s nebe jako přicházejícího prudkého větru a naplnil všecken dům. Ohniví jazykové posadili se na hlavu jednoho každého z nich.^{*)} I naplnění jsou všickni Duchem svatým a počali mluvití rozličnými jazyky.

Tehdáž byli v Jerusalemě Židé ze všelikých národů, přišedše na svátky. Když uslyšeli ten hřmot, přiběhli s mnohými obyvateli jerusalemskými v udivení před dům apoštolů. S úžasem slyšel jeden každý apoštoly mluvití svým mateřským jazykem; i zvolali: „Zdaliž nejsou tito všickni, kteříž mluví, Galilejští? Kterak tedy slyšíme od nich my jeden každý mateřský jazyk svůj? I co to má býti?“ Jiní pak posmívajíce se pravili: „Sladkého vína plní jsou tito!“

Tu vyšel Petr s ostatními apoštoly z domu, pozdvihl hlasu svého a pravil: „Tito nejsou zajisté opilí, jakož vy se domníváte; ale zde se naplnilo, což dávno předpověděno jest skrze proroka Joela: Budeť v posledních dnech, praví Pán, vyleji Ducha svého na všeliké tělo. Muži israelští, slyšte slova tato: Vy jste Ježíše Nazaretského, kteréhož Bůh mezi vámi oslavil mocnými skutky, zázraky a znameními, skrze ruce bezbožných na kříž přibili a usmrtili. Ale Bůh ho vzkřísil. Toho my všickni svědkové jsme. On pak povýšen jsa na pravici Boží, vylil nyní Ducha svatého na nás, jakož sami vidíte a slyšíte. Protož neomylně jisto jest, že Bůh učinil Ježíše Krista Spasitelem i Pánem všeho světa.“

• *) Duch sv. oznamuje se v obraze větru a ohnivých jazyků, čímž znázorněno býti mělo, co Duch sv. skrze apoštoly způsobí. Oheň osvětluje, očišťuje a rozněcuje; rovněž i Duch sv. lidstvo osvíti, od hříchu očisti a plamen lásky Boží v srdcích rozžehne. Toto všechno pak stane se skrze kázání apoštolů, jehož se dostane všem národům. Rychle jako vítr roznese se učení Kristovo a prudkosti bouře z kořene vyvrátí pohanskou nevěru a předsudky Židův.

Duch sv. udělil apoštolům jednotlivě: dar neomylnosti, posadiv se ve způsobě ohnivých jazyků na jednotlivých hlavách; dar řeči, aby způsobilými učinění byli hlásati všem národům slovo Boží; dar zázrakův, jimiž pravost učení Kristova potvrzovali.

Tato řeč dotkla se jako meč srdcí jejich. I tázali se mnozí Petra a ostatních apoštolů zkroušeně: „Bratří, což máme činiti?“ Petr odpověděl jim: „Pokání čiňte, a pokřtiti se dej jeden každý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů; pak přijmete i vy Ducha svatého.“ Na tato slova dalo se pokřtiti v ten den okolo tří tisíc duší. Trvali pak v učení apoštolském, ve společném slavení večeře Páně na modlitbách. Na každý den scházeli se jednomyslně v chrámě, chválíce Boha, a byli v lásce u všeho lidu. Pán pak rozmnožoval na každý den počet jejich.

§ 172. Chromý od narození. — Apoštolové Petr a Jan před vysokou radou.

Jednoho dne vstupovali Petr a Jan do chrámu. Ke dveřím pak chrámovým nošen býval na každý den muž chudý, od narození chromý a již přes čtyřicet let starý, aby za almužnu prosil vcházejících do chrámu. I prosil také Petra a Jana. Petr odpověděl: „Zlata a stříbra nemám, ale co mám, to dám tobě. Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského vstaň a chod!“ A ujav jej za ruku pravou, pozdvihl ho. Žebrák hned vyskočiv vešel s oběma apoštoly do chrámu, chvále Boha.

Všecken lid naplněn jest úžasem a strachem; i běželi za apoštoly. Vida to Petr promluvil k lidu: „Muži israelští, co se tomu divíte? Anebo co na nás hledíte, jako bychom my svou mocí byli učinili, aby tento chodil? Bůh otců našich oslavil Syna svého Ježíše, kteréhož vy jste zabili. Víra pak ve jméno jeho dala tomuto celé toto zdraví, jakož všickni vidíte. Vím ovšem, že jste toliko z nevědomí o život připravili svatého a spravedlivého. Protož čiňte nyní pokání a obraťte se, aby shlazení byli hříchové vaši.“ I uvěřili mnozí, a pokřtěno jest jich pět tisíc.

Když pak apoštolové k lidu ještě mluvili, přišli kněží a strážní chrámu; i vztáhli na ně ruce a vsadili je do žaláře. Druhého dne shromáždili se nejvyšší kněží a starší, a když přivedeni byli apoštolové, tázali se jich: „Jakou mocí, nebo ve kterém jménu jste to učinili?“ I odpověděl Petr: „Známo buď všechněm vám i všemu lidu israelskému: Skrze jméno Pána našeho Ježíše Krista, kteréhož jste vy ukřižovali a jehož Bůh vzkřísil z mrtvých, stojí tento před vámi zdrav. Ježíš jest ten kámen, kterýž zavržen jest od vás stavitelů, kterýž však učiněn jest hlavou úhelní. A není v žádném jiném spasení; nebo není jiného jména pod nebem daného lidem, skrze kteréž bychom měli spasení býti.“

Soudcové rozkázali pak oběma apoštolům ven vyjít ze shromáždění a radili se vespolek řkouce: „Co učiníme s těmito lidmi? Zajisté zázrak zjevný učiněn jest skrze ně; víť to všecek Jerusalem, a my toho nemůžeme zapřít. Ale aby se to více nerozhlašovalo v lidu, s pohrůzkou přikážme jim důtklivě, aby nikoli neučili již ve jménu Ježíšově.“ Ale Petr a Jan odpověděli neohroženě: „Sudte sami, zdali by to spravedlivě bylo, abychom vás více poslouchali, nežli Boha? Nelzeť nám nemluvití toho, co jsme viděli a slyšeli.“ Na to jim soudcové ještě důrazněji pohrozili, ale pak je propustili; báliť se lidu, proto jich netrestali.

Petr, hlava apoštolů, první káže, první činí zázrak, první hájí evangelia před vysokou radou.

Petr a Jan jsou nám vzorem pevné **víry, pokory, srdnatosti a horlivosti.**

§ 173. **Ananiáš a Sáfira.**

Petr a Jan jsouce propuštěni pověděli věřícím, co se bylo stalo. Tito uslyševše to, pozdvihli jednohlasně hlasu svého k Bohu a řekli: „Dejž, Pane, služebníkům svým, aby směle a svobodně hlásali slovo tvé a činili divy a zázraky skrze jméno nejsvětějšího Syna tvého Ježíše!“ A když se takto modlili, zatřáslo se místo, na kterémž byli shromážděni, a všickni naplněni jsou zvláštním darem Ducha svatého, aby neohroženě slovo Boží hlásali, jakož i duchem svornosti. I byli všickni jedno srdce a jedna duše. Nuzného nebylo mezi nimi; nebo ku prospěchu chudých prodávali bohatší, co jim zbývalo, pole i domy, a přinášeli peníze za ně stržené apoštolům, kteří je pak udíleli nuzným, jakž jednomu každému bylo třeba.

I manželé, Ananiáš a Sáfira, prodali pole své a ukryli listivě něco z peněz, kteréž byli stržili. Ostatek pak Ananiáš přinesl a položil k nohám apoštolů. Však Petr řekl jemu: „Ananiáši! proč pokoušel dábel srdce tvého,¹⁾ abys lhal Duchu svatému a listivě ujal částku z peněz za pole? Zdaliž jsi nemohl nechat sobě pole svého, a když prodáno bylo, zdaliž nebyly peníze v moci tvé? Proč jsi se tedy odhodlal k takovému skutku? Neselhal jsi lidem, ale Bohu!“ Uslyšev pak Ananiáš tato slova, padl na zemi a umřel. I připadla bázeň veliká na všechny přítomné. Někteří pak mlá-

---

¹⁾ vnukaje ti zlou myšlenku, ty pak jsi v ni svolil, až jsi skutečně lhal a podváděl.

denci, kteříž tam byli, vzali mrtvého a vynesše ho ven pochovali.¹⁾

Asi po třech hodinách přišla i Safira nevědouc, co se bylo stalo. I řekl jí Petr: „Pověz mi, ženo, za tolik-li jste pole prodali?“ A ona odpověděla: „Ano, za tolik.“ I řekl jí Petr: „I co jste se umluvili, abyste pokoušeli Ducha Páně? Hle, ti, kteří pochovali muže tvého, jsou již přede dveřmi a vynesou i tebe.“ Po těchto slovech padla i ona náhle před nohy jeho a umřela. Mládenci vešli, vynesli ji a pochovali vedle muže jejího. I připadla bázeň veliká a hrůza na všechny věřící i na každého, kdož to slyšeli.

§ 174. Žalářování apoštolů. — Rada Gamalieleva.

Skrze ruce apoštolů, obzvláště pak sv. Petra, dály se ne-sčíslné zázraky, tak že na ulice vynášeli nemocné na ložích anebo na nosidlech, aby, když by šel Petr okolo, aspoň stín jeho zastínil je, a tím aby uzdravení byli od nemocí svých. Proto též den co den více se rozmáhalo mužů i žen věřících v Pána. I rozkázal nejvyšší kněz všech dvanácte apoštolů zjímati a do žaláře vsaditi. Ale v noci přišel anděl Páně i otevřel dvěře žalární, vyvedl je ven a řekl: „Jděte do chrámu a hlásejte lidu slova života!“ Vešli tedy na úsvitě do chrámu a učili zástupy.

Vysoká rada zhrozila se, uslyševši že apoštolové vyučují ve chrámě. I byli z rozkazu vysoké rady znovu zjímáni a přivedeni. Nejvyšší kněz řekl jim: „Zdaliž jsme vám přísně nepřikázali, abyste v tom jménu více neučili? A aj, naplnili jste všecken Jerusalem učením svým.“ Odpověděl Petr ve jménu všech apoštolů: „Více sluší poslouchati Boha, než lidí. Bůh otců našich vzkřísil Ježíše, kteréhož jste vy usmrtili, a povýšil Ho za knížete a Spasitele, aby Israel pokání činil a došel odpuštění hříchů.“ Uslyševše to, pukali se hněvem a myslili apoštoly zabiti. Ale tu povstal v radě jeden zákona učitel, jménem **Gamaliel**, vzácný u všeho lidu, a rozkázal apoštolům, aby na malou chvíli vyšli ven. Pak pravil: „Pilně se rozmyslete, co chcete učiniti.“ Odstupte od těchto lidí. Neboť jestliže pouze z lidí jest dílo jejich, rozpadneť se; pakli

---

¹⁾ Ananiáš byl ovšem pánem svých peněz i mohl všechno pro sebe podržeti; ale zhřešil tím, že částku peněz, neoznámv toho, z lakomství podržel a přece se tvářil, jako by vše byl dal, aby se všemi ostatními mohl dělití zásluhu.

z Boha jest, nebudete moci je zrušiti. Mějte pozor, abyste snad neodporovali samému Bohu.“ Všickni mu přisvědčili. Ale přece rozkázali apoštoly zmrskati; potom jim opět co nejprísněji přikázali, aby nikoli více nemluvili ve jménu Ježíšově, a propustili je. Oni pak šli z toho shromáždění radující se, že hodni učinění jsou trpěti pohanění pro jméno Pána Ježíše. A nepřestávali na každý den ve chrámě i po domech učiti a zvěstovati radostné poselství o Kristu Ježíši.

§ 175. Vyvolení Jahnů. — Štěpán, první mučelník.

Když se byl počet věřících velmi rozmnožil, stalo se, že některé vdovy při rozdělování almužny byly zanedbány. Protož dvanácte apoštolů, svolavše všecko množství učennků, řekli: „Není slušno, abychom my, opouštějíce hlásání slova Božího přísluhovali stolům (pečovali o rozdělování almužny). Protož, bratří, vyberte ze sebe mužů dobré pověsti **sedm**, plných Ducha svatého a moudrosti, kterých bychom ustanovili nad tou prací. My pak pilni budeme modlitby a posluhování slova.“ I líbila se ta řeč všemu množství, a vyvolili **Štěpána**, muže plného víry a Ducha svatého, **Filipa**, **Prochora**, **Nikanora**, **Timona**, **Parmena** a **Mikuláše**. Ty postavili před obličejem apoštolův, kteří modlíce se vzkládali na ně ruce.

Štěpán pak, jsa pln milosti a síly, činil veliké divy a zázraky v lidu. I povstali někteří, hádající se se Štěpánem; ale nemohli odolati moudrosti a Duchu, kterýž mluvil z něho. Tím zahanbeni jsouce, velice se rozlítili i zbouřili lid proti němu a sběhše se, chytili jej a vlekli před vysokou radu. Tam přivedli též křivé svědky, kteří řekli: „Člověk tento nepřestává mluvit slov rouhavých proti svatému městu i proti zákonu.“ A patříce na něho všickni, kteří seděli v radě, viděli tvář jeho jako tvář anděla. Tehdy řeklo kníže kněžské: „Jest-liž tomu tak?“ Štěpán odpovídaje na otázku nejvyššího kněze, dokazoval slovy výmluvnými všem přítomným, jak otcovsky Bůh o lid israelský vždycky se staral, a kterak nevděčný lid jemu stále se protivoval. Řeč svou skončil těmito slovy: „Vy tvrdošíjní a neobřezaných srdcí a uší! Vy se vždycky protivíte Duchu svatému: jakož činili otcové vaši, tak i vy činíte! Otcové vaši pronásledovali proroky a zabili ty, kteříž předzvěstovali příchod Spasitelův; vy pak jste jej samého zradili a zavraždili!“

Slyšíce to rozlítili se velice a skřípěli zuby na něho. On pak, pln jsa Ducha svatého, pohleděv do nebe řekl: „Vidím nebesa otevřená a Syna člověka stojícího na pravici Boží.“ Ale oni, vzkřikše hlasem velikým, zacpali uši své, obořili se jednomyslně na něho a vyvrhli ho z města, aby ho ukamenovali. Na místě popravném svlekli katané roucha svá a složili je u nohou mládence, kterýž slul Šavel.¹⁾ Potom kamenovali Štěpána, modlíciho se a řkoucího: „Pane Ježíši, přijmi ducha mého!“ Poklekl pak na kolena a zvolal hlasem velikým řka: „Pane, nepokládej jim to za hřích!“ A když to pověděl, usnul v Pánu.

§ 170. Jahen Filip v Samaří. — Komorník královny ethiopské Kandace.

Po smrti sv. Štěpána přišlo veliké pronásledování na církve Páně v Jerusalemě. Zvláště Šavel ji hubil; vcházel do domů věřících; jímál muže i ženy a vodil je do žaláře. Proto dali se mnozí učenci z Jerusalema na útěk a rozprchli se po všech krajinách Judských a Samařských; tam chodili, všude hlásající radostné poselství o Kristu Ježíši. — Jahen Filip přišel do města Samaří, kázal tam učení Kristovo a uzdravil mnoho mrtvici raněných, chromých a posedlých. Obyvatelé města měli z toho radost velikou; i poslouchali pilně slovo Boží, uvěřili v Ježíše a dali se pokřtiti. Když to uslyšeli apoštolové v Jerusalemě, poslali k nim Petra a Jana. Tito přišedše modlili se za ně, aby i oni nyní přijali Ducha svatého. Pak vzkládali na ně ruce, a oni přijali Ducha svatého.

Užřev kouzelník Šimon, že vzkládáním rukou apoštolů dává se Duch svatý, podal jim peníze řka: „Dejte i mně tu moc, ať každý, na kohožkoli vložím ruce, přijme Ducha svatého.“ I řekl jemu Petr: „Peníze tvoje buďtež s tebou na zatracení, protože se jsi domníval, že by dar Boží mohl za peníze koupen býti. Nemáš dílu v této věci; neboť srdce tvé není upřímné před Bohem. Protož čiň pokání z té své nešlechetnosti a pros Boha, zdali by snad tobě odpuštěno bylo to smýšlení srdce tvého.“ — A oni osvědčovavše a mluvivše slovo Páně, navrátili se do Jerusalema a mnohým krajinám Samaritánským kázali evangelium.

Tehdy ukázal se anděl Filipovi a řekl jemu: „Vstaň a jdi na

¹⁾ Svědkům náleželo první házeti na odsouzeného; aby pohodlněji mohli házeti, složili vrchní roucha svá.

cestu, kteráž vede od Jerusalema do Gazy.“ Filip šel. A hle, touž cestou jel štkvostný vůz, na němž seděl vzácný mouřenín, nejvyšší komorník královny ethiopské. Byl v Jerusalemě, aby se tam Bohu klaněl, a nyní navracoval se domů. Cestou četl Isaiáše proroka. Puzen jsa Duchem Božím, pospíšil Filip za vozem, a drže se vozu, slyšel komorníka, an čte slova: „Jako ovce k zabíjení veden bude a jako beránek před tím, kterýž ho stříže, oněmí a neotevře úst svých.“ Filip pozdravil čtoucího i řekl: „Rozumíš-li, co čteš?“ Komorník odpověděl: „I kterak mohu rozuměti, nikoho nemaje, kdož by mi to vyložil?“ I prosil Filipa, aby vstoupil a sedl k němu. I počal Filip od těch slov Páně a zvěstoval jemu radostné poselství o Kristu Ježíši.

Zatím přijeli k jedné vodě, a komorník zvolal s radostí: „Aj, tuť voda! Co překáží, abych nebyl pokřtěn?“ Filip odpověděl: „Věříš-li celým srdcem, může se to státi.“ Komorník zvolal: „Věřím, že Kristus jest Syn Boží!“ a rozkázal vůz zastaviti. I sestoupili oba do vody, a Filip pokřtil komorníka.

Když pak opět vystoupili z vody, odvedl náhle Duch Páně Filipa, a komorník ho již neviděl. I poznal v tomto zázračném zmizení ruku Boží a pln jsa radosti, bral se dále cestou svou.

§ 177. Obrácení Šavlovo na víru.

Pavel, dříve Šavel, ze židovských rodičů zrozený v Tarsu Cilickém, osvojil si záhy všecku tehdy kvetoucí literaturu a vědu řeckou. V Jerusalemě vzdělal se nábožensky ve farisejské škole Gamalielově. Vedle toho vyučil se po tehdejším obyčeji řemeslu stanařskému, jímž napotom i na cestách svých se živil. Jsa horlivým Fariseem, pronásledoval křesťany a vrhal je do žaláře. Nemaje dosti na pronásledování vyznavačů Páně v Jerusalemě a sopotě pohrůžkám i vraždou proti učení Kristovým, šel ku knězi kněskému a žádal od něho listu do Damašku, aby tam všecky muže i ženy, kteří se přidržovali učení Ježíšova, směl zjímati a svázané přivedl do Jerusalema.

Když pak byl na cestě a již se přibližoval k Damašku, aj, najednou obklíčilo jej světlo s nebe. Oslepen byv září nebeskou a jako bleskem poražen, padl na zemi. V touž dobu uslyšel hlas říkající: „Šavle, Šavle, proč se mi protivíš?“ On řekl: „Kdo jsi, Pane?“ Tento odpověděl: „Já jsem Ježíš, jemuž ty se protivíš.“ I otázal se Šavel třesa se a žasna: „Pane, co chceš, abych činil?“

A Pán odpověděl jemu: „Vstaň a jdi do města; tam bude tobě povědino, co máš činiti.“ I vstal Šavel se země; ale otevřev oči, nic neviděl, neboť byl oslepl. Tedy pojavše ho průvodčí jeho za ruce, uvedli jej do Damašku k jistému Judovi. I byl tam tři dni nevida, a nejedl ani pil, ale modlil se ustavičně.

V Damašku žil učeník Páně, jménem **Ananiáš**. I řekl k němu Pán u vidění: „Ananiáši, vstaň a jdi do ulice, kteráž slove Přímá a hledej v domě Judově muže tarsenského, jménem Šavla; nebo aj, modlí se.“ Ananiáš odpověděl: „Pane, slyšel jsem od mnohých o tom muži, kterak mnoho zlého činil svatým tvým v Jerusalemě. A i sem přišel s mocí od knížete kněžského, aby zjímal všechny, kteří vzývají jméno tvé.“ Ale Pán řekl jemu: „Jdi jen, neboť on jest mi nádobou vyvolenou, aby zvěstoval jméno mé před pohany i králi i syny israelskými, a já ukáži jemu, jak mnoho on musí pro jméno mé trpěti.“ Šel tedy Ananiáš a vložil ruce své na Šavla, vlastně na Pavla, neb tak se jmenoval po obrácení svém, i řekl: „Milý bratře, Pán Ježíš, jenž se tobě ukázal na cestě, poslal mne k tobě, abys zase prohlédl a naplněn byl Duchem svatým.“ A hned spadly s očí jeho jako šupiny; a zase viděl. I vstal a pokřtěn jest. Potom kázal hned ve škole, že Ježíš jest Syn Boží.

Výroční památka obrácení sv. Pavla koná se v církvi dne 25. ledna.

§ 178. **Apoštolská cesta sv. Petra.**

(As r. 30 po Kr.)

Církev měla zase nějaký čas pokoj. I vydal se Petr na cestu a procházel obce křesťanské po veškeré Palestině a utvrzoval je u víře.

Na své cestě přišel také do města **Lyddy**. Tam byl člověk mrtvicí raněný, jménem **Eneáš**, kterýž od osmi let ležel na loži. Tomu řekl Petr: „Eneáši, uzdravuje tebe Pán Ježíš Kristus, vstaň a ustel si.“ A on vstal ihned. I obrátili se všickni obyvatelé toho města ku Pánu.

Nedaleko Lyddy bylo město **Joppe** (nyní Jaffa). Tam bydlila jedna učenice, jménem **Thabitha**. Ta byla velmi dobročinná k chudým; v těch dnech pak se roznemohla a umřela. I poslali učenci z Joppe k Petrovi prosíce, aby k nim přišel. Když přišel do města a vstoupil do síně, kdož mrtvá ležela, obstoupily ho všechny vdovy města a plačíce ukazovaly jemu šaty, kteréž jim

Thabitha byla udělala. Kázav všem vyjít ven, poklekl Petr na kolena a modlil se. Pak obrátiv se k tělu, řekl: „Thabitho, vstaň!“ I otevřela oči a uzřevši Petra, posadila se. A podav jí ruky, pozdvihl ji, a ona vstala. I rozhlášeno jest to po všem městě a okolí, a mnozí uvěřili v Pána. Petr pak zůstal ještě mnoho dní v Joppe.

§ 179. **Kornelius pohan obrácen na víru. — Křesťanská obec v Antiochii.**

(As v r. 40 po Kr.)

V Cesarei, městě u Středozemského moře, bydlil římský setník, jménem **Kornelius**. On žil nábožně a bohabojně se vším domem svým, dával lidu mnohé almužny a modlil se k Bohu bez přestání. Když se jednoho dne opět vroucně modlil, užírl anděla Božího, an k němu vešel a řekl: „Korneli, modlitby tvé a almužny vstoupily před Boha. Pošli některé muže do Joppe a povolej nějakého Šimona, kterýž má příjmi Petr; ten poví tobě, co bys měl činiti.“ Když byl anděl zmizel, poslal Kornelius ihned tři nábožné muže do Joppe.

Tu vystoupil Petr druhého dne o poledni, když jeho domácí strojili jídlo, na plochou střechu domu. A když se tam modlil, připadlo naň vytržení mysli. I užírl nebe otevřené a sestupující velké prostěradlo, v němž byla všeliká zvířata čtvernohá a zeměplazové i ptactvo nebeské. Spolu pak uslyšel i hlas s nebe říkající: „Vstaň, Petře, bij a jez!“ I odpověděl Petr: „Odstup to, Pane! Něbť jsem nikdy nic obecného a nečistého nejedl!“ A hlas opět řekl: „Co Bůh očistil, ty neprav býti nečistým.“ To stalo se po třikráte, a vidění zmizelo.¹⁾

Když Petr sám u sebe přemýšlel, jaké by to bylo vidění, řekl mu Duch Boží: „Aj, tři muži hledají tebe. Protož vstaň, sejdí dolů a jdi s nimi, nic nepochybuje; neboť já jsem je poslal.“ Když pak Petr sešel dolů, nalezl muže, kteříž posláni byli od Kornelia. Hned druhého dne šel s nimi a některými učeníky do Cesaree ke Korneliovi, od něhož uslyšel, že se mu anděl zjevil i co mluvil. Nyní poznal Petr smysl onoho podivného vidění, kteréž viděl, že

¹⁾ Apoštol Petr věděl zajisté, že i pohané do církve povoláni jsou, ale byl dosud na pochybách, má-li se to díti prostřednictvím obřadního zákona Mojžíšova, čili bez něho. Z vidění toho měl však seznati, že příčinu vši nečistoty Kristus shladil, a že pohanům netřeba jiné očisty nežli té, která se jim nabízí v Kristu.

totiž i pohané, jež doposud za nečisté byl pokládal, do církve Ježíšovy mají býti přijati. I hlásal s radostí Korneliovi a shromážděným u něho pohanům učení Ježíšovo. A když Petr ještě mluvil, sestoupil pojednou Duch svatý na všechny přítomné pohaný. S užasnutím slyšel je Petr i průvodci jeho, ani mluví jako apoštolé o slavnosti letnic jazyky cizími a velebí Boha. „Zdali může kdo,“ zvolal Petr, „zabrániti, aby nebyli pokřtěni ti, kteříž Ducha svatého přijali jako i my?“ I rozkázal je pokřtiti ve jménu Pána Ježíše Krista.

Bylo pak i na jiných místech zvěstováno evangelium pohanům, zvláště v Antiochii, bývalém městě Syrském, skrze Pavla a společníka jeho Barnabáše. Tam se rozmohl počet věřících tak, že od pohanů zvláštním jménem nazváni jsou a to „křesťané“ po zakladateli a Pánu svém.

§ 180. **Petr uvězněn.**

(As r. 42 po Kr.)

Herodes Agrippa,¹⁾ vnuk Heroděsa, kterýž dal zavražditi pacholata bethlemská, opanoval veškerou zemi Židovskou. Hledaje přízeň Židů, sužoval učeníky Páně. I rozkázal stíti apoštola **Jakoba**, bratra Janova. A vida, že se to líbilo Židům, dal i Petra do žaláře vsaditi a ostříhati čtvernásobnou stráží; každá pak sestávala ze čtyř vojáků. Neboť chtěl jej po Velikonoci vývésti na popravu. Ale modlitba dala se bez přestání od církve za něho. Již nastala poslední noc přede dnem, v kterýž měl odpraven býti. Petr spal mezi dvěma vojáky, svázan jsa dvěma řetězy, ostatní pak vojáci byli přede dveřmi, ostříhající jich. Najednou postavil se anděl Páně vedle Petra, a světlo nebeské zastkvělo se v žaláři. Anděl vzbudiv Petra, řekl: „Vstaň rychle!“ Petr vstal, a hned spadly řetězy s rukou jeho. I řekl jemu anděl: „Opaš se a podvaž obuv svou.“ A učinil tak. I pravil mu dále: „Oděj se pláštěm svým a pojď za mnou.“ Petr učinil tak, ale nevěděl, pravda-li jest, co se dalo čili pouhý sen. I šli a prošeďše skrze první i druhou stráž, přišli ku bráně železné, kteráž vede do města. Ta se jim

¹⁾ Herodes tento byl vnuk Heroděsa Velikého a syn Aristobulův. Po smrti strýce jeho Filipa povýšil ho císař Kaligula (r. 37 po Kr.) na tetrarchu Iturejského. Po vyslání Heroděsa Antipy do vyhnanství dána mu také Galilea a Perea a od císaře Klaudia r. 41 i římské krajiny: Judsko a Samařsko, tak že veškeré království židovské, právě tak jako Herodes Veliký míval, pod jeho žezlem bylo spojeno.

sama otevřela. Vyšedše přešli spolu jednu ulici, a hned odešel anděl od něho. A Petr přišel sám k sobě řekl: „Nyní vím v pravdě, že poslal Pán anděla svého a vytrhl mne z ruky Herodesovy a ze všeho očekávání lidu židovského.“

Potom přišel k domu Markovu, kdež se byli mnozí křesťané shromáždili a modlili se. Když tloukl na dveře, vyšla děvečka, jménem **Rode**, aby poslechla, kdo by byl. Jakž poznala hlas Petrův, zapomněla pro radost otevřítí dveře, ale vběhši zvěstovala, že Petr stojí u dveří. Však jí oni řekli: „Blázníš?“ Ale ona tvrdila, že tak jest. Oni řekli tedy: „Anděl jeho jest.“ Když pak Petr nepřestával tlouci, vyšli a otevřevše užasli se vidouce, že opravdu on to jest. Ale ještě více se podivili, když jim vypravoval, kterak jej Pán skrze anděla vyvedl ze žaláře. Když pak nastal den, byl nemalý rozbroj mezi vojáky strážnými. Nemohli pochopiti, kam by se byl poděl Petr. Herodes vyslechnuv je, kázal je odvésti a potrestati.

Než Herodes nepřečkal dlouho ukrutného pronásledování církve. Odebrav se do Cesareo, posadil se tam jednoho dne, oblečen jsa v královské roucho, na trůnu, aby přijal cizí vyslance. Když předstoupili, činil k nim řeč. Lid pak, chtěje se mu lichocením zavděčiti, pokřikoval: „Hlas Boží a ne lidský!“ I poslouchal to se zalíbením. Však náhle ranil jej anděl Páně, protože nedal cti Bohu. Červi počali ho rozežírati, až posléze ve hrozných bolestech umřel.

§ 181. První apoštolská cesta svatého Pavla.

(V letech 45—48)

Duch svatý rozkázal duchovním představeným křesťanské obce v Antiochii: „Oddělte mi **Pavla a Barnabáše** k dílu, k němuž jsem je ustanovil.“ I postili a modlili se, vzkládali na ně ruce a propustili je ku hlásání evangelia. A nyní započal Pavel veliké dílo obrácení na víru pohanských národů. Všude kázal nejprve Židům. Ale poněvadž oni spasení jim podávané zavrhovali, obrátil se ku pohanům. Z těchto poslouchali mnozí slova jeho radující se, i uvěřili a velebili Bohu. A tak se rozšiřovala církev Ježíšova na každý den.

Nejprve plavili se Pavel a Barnabáš na ostrov **Cypr**, do vlasti Barnabášovy. Když zchodili veškeren ostrov, všude kázíce, povolal jich vladař, jménem **Sergius Pavel**, k sobě, žádaje též od nich slyšeti slovo Boží. Byl pak u něho Žid, jménem **Barjesu**,

čarodějník a falešný prorok. Ten se jim protivil a hleděl vladaře odvrátiti od víry. Tedy Pavel, naplněn jsa Duchem svatým, pohleděv na něj, řekl: „Ó synu ďáblův, plný vši lsti a vši chytrosti, nepřestáváš-li převraceti cest Páně přímých? Nyní, hle, ruka Páně nad tebou. Budeš slepý, nevída slunce až do času.“ A hned připadla na čarodějníka mrákota a tma; hmataje vůkol, hledal, kdo by mu podal ruky. Uzřev vladař zázrak ten, uvěřil učení Páně.

Z Cypru plavili se do **Malé Asie**. Tam přišli mimo jiné též do **Antiochie** v Pisidii. Pavel kázal v den sobotní ve škole o Ježíšovi ukřižovaném, který z mrtvých vstal a skrze něhož jediné doufati můžeme odpuštění hříchův a život věčný. Řeč ta se líbila, i prosili Pavla, aby druhou sobotu mluvil zase. Když pak v ten den se sešlo téměř všecko město, pohané i Židé, aby slyšeli slovo Boží, naplnění jsou Židé závistí. Odporovali tomu, co Pavel pravil, rouhajíce se. I řekli jim Pavel a Barnabáš: „Vámť jsme musili nejprve hlásati slovo Boží. Ale poněvadž je zamítáte a sebe za nehodny soudíte života věčného, obracíme se ku pohanům.“ Pohané zaradovali se, slyšíce slova ta, a učení Páně rozšiřovalo se po veškeré krajině. Ale Židé vzbudili vzburčení proti Pavlovi a Barnabášovi, i vyhnali je z končin svých.

Tito pak, vyrazivše prach z nohou svých na ně, přišli po nějakém čase do **Lystry** v Lykaonii. Pavel počal tam hned pod širým nebem kázati pohanskému lidu. Mezi posluchači byl též muž, od narození chromý. Uzřev ho Pavel a vida, že by víru měl, řekl hlasem velikým: „Postav se přímě na nohy své!“ A muž ten vzhopil se a chodil. I zvolal lid divě se: „Bohové v podobě lidské sestoupili k nám!“ Měli pak Barnabáše pro jeho vysokou postavu za nejvyššího Boha Jupitera a Pavla pro jeho výmluvnost za Meškura, boha výmluvnosti. A již vedl kněz Jupiterův s lidem býky s věnci, aby jim obětoval. Když to Pavel a Barnabáš zpozorovali, roztrhše v zármutku roucha svá, vyběhli mezi lid volajíce: „Muži, co činíte? I my jsme smrtelní lidé, jako vy. Zvěstujeme vám, abyste od těchto marností modlářských se obrátili k Bohu živému, kterýž učinil nebe i zemi i moře i všecko, což v nich jest. Ačkoli za předešlých věků nechával všech národů choditi po cestách jiných, nenechával sebe bez osvědčení, dobře čině s nebe, dávaje deště a urodné časy, naplňuje pokrmem a utěšením srdce naše.“ I uvěřili mnozí slovu Božímu. Než někteří Židé přišedše z měst, kde Pavel byl kázal evangelium, popudili zástupy proti němu. Vzbouřivše se kamenovali Pavla i vyvlekli

jej za město domnívající se, že umřel. Kterž z města byli, uvěřili, přišli a obstoupili jej, plačíce ho. On pak vstal a vešel s nimi zase do města.

Když byli Pavel a Barnabáš též v **Derbe** hlásali evangelium, navrátili se do měst, kterým prve kázali. I napomínali učeníků ke stálosti u víře a zřídili jim v jedné každé obci **starší**, t. j. kněží, postíce i modlíce se a vzkládající na ně ruco. Posléze navrátili se zase do **Antiochie** a vypravovali, jak veliké věci Bůh skrze ně učinil a že všechněm otevřel dveře víry.

§ 182. Církevní sněm v Jerusalemě a. r. 50 po Kr.

Někteří učeníci ze Židů na víru obrácení přišli z Judska do Antiochie a pravili tamějším křesťanům: „Nebudete-li ostříhati též zákona Mojžíšova a nebudete-li se obřezávati, nemůžete býti spaseni.“ Pavel a Barnabáš hned povstali proti učení tomuto. Než aby nabyli úplné jistoty, usnesli se předložiti otázku tu všechněm apoštolům v Jerusalemě k rozhodnutí. Za tou příčinou poslání jsou Pavel a Barnabáš do Jerusalema.

Když přišli do Jerusalema, sešli se apoštolové a starší ke společné poradě. Ve shromáždění tom Petr povstav řekl: „Bratři, vy víte; že mne vyvolil Bůh, abych pohanům kázal evangelium. A Bůh, jenž zná srdce, neučinil žádného rozdílu mezi námi a jimi, dav jim Ducha svatého jako i nám. Protož nyní, proč pokoušíte Boha, vzkládající na hrdlo učeníků jho těžké a zbytečné? Věřímeť, že i bez tohoto jha skrze milost Pána Ježíše Krista spasení budou jako my.“ Podobně mluvil i apoštol Jakob. I usnesli se apoštolové a všechno shromáždění na tom, aby křesťanům antiochenským napsáno a posláno bylo rozhodnutí, že zákon Mojžíšův křesťanů se již netýká. Rozhodnutí toto začíná se panfátnými a významnými slovy: „Vidělo (líbilo) se Duchu svatému i nám žádného více na vás břemene nevzkládati . . .“

§ 183. Druhá apoštolská cesta sv. Pavla.

(V letech 51—54.)

Po nějakém čase vydal se Pavel poznovu na apoštolskou cestu. I zchodil bez oddechu **Syrii** a téměř všecky končiny Malé Asie, totiž: **Cilicii**, **Lykaonii**, **Frygii**, **Galatii**, **Bithynii**, **Mysii**. Posléze přišel do **Troady**. Tu nevěda, kam ještě jíti, měl v noci

vidění. Muž nějaký v ohleku macedonském stál před ním a prosil ho řka: „Přiď do Macedonie a pomoz nám!“. A jakž mu Bůh to vidění ukázal, hned plavil se Pavel a průvodčí jeho **Silas, Lukáš a Timotheus** přes moře ku břehům evropským. I dostali se šťastně do Filip, jednoho z předních měst macedonských.

Pavel kázal hned první sobotu učení Ježísovo. Mezi posluchači byla též bohabojná žena, jménem **Lydia**, prodavačka šarlatu. Té otevřel Bůh srdce, že pozorna byla na to, co Pavel pravil, a pokřtiti dala sebe i domácí své.

Brzy pak povstala bouře proti apoštolům. Když totiž Pavel a Silas jednou zase šli k modlení, potkala se s nimi jakási děvče, mající věštního ducha, kteráž předpovídáním budoucích věcí veliký užitek přinášela pánům svým. Ta jdouc za nimi volala bez přestání: „Tito lidé jsou služebníci Nejvyššího a zvěstují vám cestu spasení.“ I obrátil se Pavel a řekl zlému duchu: „Přikazuji tobě ve jménu Ježíše Krista, abys vyšel od ní.“ A hned ji duch opustil. Leč páni její vidouce, že odešla naděje zisku jejich, chytivše Pavla a Silu, vedli je před úředníky a žalovali na ně řkouce: „Tito muži bouří naše město.“ I sběhl se proti nim veškeren lid, a úředníci kázali je metlami mrskati a svázané vsaditi do nejhlubšího žaláře.

O půl noci pak, když Pavel a Silas se modlili a zpívali Bohu chválu, stalo se náhle veliké zemětřesení. Všecky dveře žalární hned se otevřely, a všem spadly okovy. Strážný žaláře procitiv ze sna a vida dveře žalární otevřeny, ulekl se náramně. Domnívaje se, že vězňové utekli, vytrhl v zoufalství meč svůj a chtěl se zabiti. Ale Pavel vzkřikl naň hlasem velikým: „Nečín sobě nic zlého; vždyť jsme zde všickni.“ I zhrozil se strážný žaláře. Požádav světla, vešel k Pavlovi a Silovi, a třesa se, padl jim k nohám i řekl: „Povězte, co mám činiti, abych byl spasen?“ Odpověděli jemu: „Věř v Pána Ježíše, a budeš spasen ty a dům tvůj.“ I pojal jich v tu hodinu do obydlí svého, umyl rány jejich, a pokřtěn jest téže noci on i všickni domácí jeho. Když se rozednilo, poslali vrchní města služebníky k žalárníkovi, aby propustil vězně. Ale když služebníci se navrátili řkouce, že Pavel a Silas římsí měšťané jsou, ulekli se velice a přišedše odprosili jich a vedli je ze žaláře.

Když pak Pavel a společníci jeho byli učeníky navštívili a jich potěšili, odebrali se do rozličných měst macedonských. Odtud přišel Pavel do **Athen**, nejslovutnějšího města země řecké.

Vida město oddané modloslužbě, rozhorlil se v duchu i kázal na náměstí o pravém Bohu a Synu jeho, Ježši Kristu. Přišli pak též někteří mudrci a vedli jej do Arcopagu,¹⁾ na hlavní veřejné místo města, žádající zvědět, jaké by bylo učení jeho. Tedy Pavel, vstoupiv do prostřed valného shromáždění, řekl: „Muži athenští! Procházeje městem a prohlížeje modly vaše, našel jsem také oltář, na kterémž napsáno jest: Neznámému Bohu. Toho tedy, kteréhož vy ctíte neznajíce, já zvěstuji vám. Bůh, kterýž učinil svět i všecko, což jest na něm, Pán nebes i země, nebydlí ve chrámech, rukou lidskou udělaných, aniž si dává sloužiti lidskýma rukama, jako by něčeho potřeboval, ježto on dává všechněm život i dýchání i všecko. On učinil z jednoho člověka všecko pokolení lidské a vyměřil lidem na zemi v jistých časech a na jistých místech přebývání jejich, aby Jej hledali, ačkoli není daleko od jednoho každého z nás. Neboť v něm živi jsme a hýbáme se i trváme, jakož i někteří z vašich básníků pravili: Jeho zajisté i pokolení jsme. Jsouce tedy pokolení Boží, nemámeť se domnívati, že by Božství podobné bylo zlatu, nebo stříbru, nebo kamení, dílům lidského umění a důmyslu. Bůh sice prohlédal časy té nevědomosti,²⁾ ale nyní zvěstuje lidem, aby všickni všudy činili pokání. Neboť uložil den, v němž souditi bude veškerou tvář zemskou skrze muže, kteréhož k tomu ustanovil, a tím osvědčil všechněm, že ho vzkřísil z mrtvých.“ Ale uslyševše o vzkříšení z mrtvých, někteří se posmívali, jiní pak řekli: „Vyslechneme tě o tom až podruhé.“ A tak vyšel Pavel z prostředku jejich. Někteří však přece uvěřili.

Z Athen přišel Pavel do **Korintha**. I tam potkal se u Židů, jimž nejprve kázal, s velikým odporem. Protož řekl jim: „Krev vaše budiž na hlavu vaši; já, prost jsa vši viny, půjdu od této chvíle k pohanům.“ I mluvil pak k pohanům v Korinthě, a mnozí uvěřili i byli pokřtěni. Pobyv pak tam půldruhého léta, přeplavil se do **Asie** a navrátil se přes **Efesus** do **Antiochie**.

Když apoštol Pavel prodléval v Korinthě, přinesl mu učeník **Timotheus** zprávu o křesťanech thessalonických, že jsou sice věřící u víře stálí, leč někteří nejsou dosti stateční v protivenstvích, jiní mají náklonnost k zahálčivému a rozkošnému životu, a opět

---

¹⁾ Areopag byl vyvýšeným místem pod širým nebem, kde nejvyšší soud se scházel, kde státní záležitosti vyřizovány, a kde veřejná ohlášení dala se lidu.

²⁾ t. j. shovívavě snášel nevědomost tu.

jiní, pojavše království Kristovo ve smyslu pozemském, příliš želf zemřelých svých, že se jim tu nedostane blaženosti království Kristova. K jejich útěše napsal sv. Pavel svůj **první list**, v němž jednak chválí je pro pevnou víru jejich, jednak napomíná ke statečnosti v protivenstvích, jednak je poučuje o duchovním království Božím a těší opětným brzkým příchodem Páně.

List ten potěšil mnohých, ale ne všech; ba některými rozšiřována v Thessalonice lichá domněnka, že Kristus co nejdříve přijde k soudu, za kterouž příčinou nejedni křesťané zanechávali svého řemesla a obchodu. Proto napsal sv. Pavel **druhý list k Thessalonickým**, v němž je zevrubněji poučuje o dni soudném a odkazuje ke znamením, která budou předcházeti příchod Páně.

§ 184. Třetí apoštolská cesta sv. Pavla.

(V letech 55—58)

Pavel, pobýv některý čas v Antiochii, procházel opět velkou část Malé Asie a přišel do Efesu, hlavního města té části Asie, kteráž Římanům byla poddána. Tam nalezl dvanácte učeníků i ptal se jich: „Zdaliž jste přijali Ducha svatého?“ A oni odpověděli: „Ba ani jsme neslyšeli, že Duch svatý jest.“ Pavel tázal se dále: „Jakým křtem tedy pokřtěni jste?“ Odpověděli jemu: „Křtem Janovým.“ I řekl Pavel: „Jan křtil lid toliko křtem pokání, napomínaje jich, aby věřili v toho, kterýž měl po něm přijíti, to jest v Ježíše Krista.“ To uslyševše, dali se pokřtiti ve jménu Pána Ježíše. Když pak Pavel na ně vzkládal ruce, přišel na ně Duch svatý.

Pavel kázal v Efesu po dvě léta, tak že všichni obyvatelé římské části Asie poznali učení Páně. I nemalé divy činil Bůh skrze ruce svatého apoštola, tak že i šátky a pásky s jeho těla na nemocné kladli, a tito uzdraveni byli. Podivením a svatou bázní pojeti jsou všickni, kteříž to viděli. Mnozí pak uvěřili a přicházeli vyznávající skroušeně skutky své. Z těch pak, kteříž byli hleděli pověrečných umění, snesli mimo to mnozí knihy své a spálili je před očima všech. Cena jejich shledána jest okolo 20.000 tolarů (přes 30.000 zl.).

V Efesu doslechl sv. Pavel, že mezi křesťany **galatskými** povstaly veliké nepořádky; židovsky smýšlející bludaři, přišedše z Jerusalema, hleděli totiž namluviti Galatům, že křesťanu jest třeba ke spáse zachovávat i veškeren zákon Mojžišův vůbec, ob-

řízku pak zvlášť; Pavel že prý ani není pravý apoštol, neboť Krista Pána ani neviděl; že jen pohanům k libosti káže zrušení zákona Mojžíšova, kdežto prý Petr v Antiochii i zákona toho se drží a společnosti pohanů se varuje. Aby tyto bludné a utrhačné pověsti vyvrátil, sv. Pavel napsal as r. 57 **Galatským list**, v němž dokazuje, že jest pravým apoštolem, povoláním od samého Krista, že obřadní zákon Mojžíšův, jsa pouze přípravou k zákonu novému, tímto jest zrušen, a že křesťan jen mravní příkázání zákona Mojžíšova zachovávatí jest povinen.

Rovněž v Efesu dověděl se sv. Pavel, že v křesťanské obci korinthské utvořilo se několik stran náboženských: Pavlova, Petrova, Apollova a Kristova, jež mezi sebou se přely o závaznost obřadního zákona Mojžíšova; i některé pochybnosti o člancích věroučných rozšiřovaly se mezi nimi. Proto jim napsal apoštol **list první**, v němž je ku svornosti napomíná, případně poučuje, těší a povzbuzuje.

V ten čas stalo se veliké vzbouření proti Pavlovi a společníkům jeho. Zlatník jeden, jménem Demetrius, dělal ze stříbra sošky bohyně Diany, a měl z toho nemalý zisk sám i dělníci jeho. Svolav je i ty, kteříž byli podobného řemesla, řekl: „Víte, že tímto řemeslem nabýváme zisku. Nyní pak také vidíte a slyšíte, že tento Pavel netoliko v Efesu, ale téměř po vší Asii odvrací lid od ctění bohyně Diany pravě: To nejsou bohové, kteříž bývají rukama uděláni.“ Uslyševše to, naplnění jsou hněvem a zkřikli: „Veliká jest Diana Efeských!“ A všechno město naplněno jest rozbrojem. Úprkem hnali se všickni do divadla, kdež obecní bývaly schůzky. Uchopivše též dva společníky Pavlovy, táhli je tam. Pavel pak chtěl jíti mezi lid, aby vzbouření upokojil, ale nedopustili toho učeníci jeho. Konečně se podařilo vladařům města moudrými slovy upokojiti zástupy.

Když pak přestal rozbroj, povolal Pavel učeníky a učiniv k nim napomenutí, rozřehnal se a vyšel, aby šel do **Macedonie**. Účel cesty té byl, aby církve nově založené potvrdil, věřících potěšil a učinil mnohá nařízení potřebná.

V Macedonii dověděl se apoštol od **Tita**, že list jeho ke Korinthským nedosáhl účelu svého zcela. Za tou příčinou napsal **druhý list ke Korinthským**, v němž utrhačství nepřátel svých laskavě a důstojně odmítá, poučení, jakéž jim dával v prvním listě, opakuje a myslí všech na příchod svůj připravuje.

Pavel, prošel krajiny macedonské a mnohými řečmi učeníky

napomenuv, přišel do Řecka a pobyl tři měsíce v Korinthě. Zde prodlévaje napsal **list k Římanům**. V Římě objevila se totiž záhy nesvornost mezi židokřesťany a pohanokřesťany; židokřesťané vynášeli se nad pohanokřesťany. Aby tuto nesvornost odstranil, apoštol poslal Římanům list po Fébě, křesťance z Kenchrej, v němž dovozuje, že Židé i pohané jsou hříšníci a tudíž potřebují ospravedlnění; Kristus že všecky vykoupil a zjednal milost všem.

Když Pavel pobyl tři měsíce v Korinthě, činili mu Židé, an se měl plaviti do Syrie, úklady, a proto si umínil navrátiti se skrze Macedonii. Z Filip přišel do Troady, kde s průvodčími svými pobyl sedm dní. První den po sobotě shromáždili se tam všichni křesťané na veliké síni, kdež bylo mnoho světel, ke slavení svatých tajemství, a Pavel kázal. Maje pak na zejťfí odejti, prodílil řečí až do půlnoci. Jeden pak mládenec, jménem **Eutyches**, sedě na okně, spadl, jsa přemožen snem, s třetího patra a zdvižen jest mrtev. K němuž Pavel dolů sestoupiv, vzkřísil jej zase k životu.

Odtud vydal se Pavel dále na cestu přes ostrovy **Lesbos**, **Chios** a **Samos** do **Mileta**. Tam povolal apoštol představených církve efesské a srdečně se s nimi loučil. Připomenuv jim své věrné působení apoštolské mezi nimi, pravil dále: „Puzen jsa od Ducha svatého, jdu nyní do Jerusalema nevěda, co se mi v něm má přihoditi. To jenom osvědčuje mi Duch svatý od města k městu, že okovy a souzení očekávají mne v Jerusalemě. Ale nic se toho všeho neštítím, aniž jest mi tak drahý život můj, jen když dokonám povolání své, zvěstovati evangelium milosti Boží. Já vím, že neužijte již tváři mé. Buďtež tedy bedliví sebe i všeho stáda, v němžto Duch svatý ustanovil vás biskupy, abyste spravovali církev Boží, kteréž sobě dobyl krví svou. Já vím, že po mém odchodu vejdou mezi vás vlci hltaví. A z vás samých povstanou muži, již budou mluvití převrácené věci, aby obrátili učensky po sobě. Protož bděte, majíce v paměti, že jsem po tři léta, dnem i nocí, nepřestával s pláčem napomínati jednoho každého z vás. A nyní poroučím vás Bohu a milosti jeho.“ To pověděv klekl na kolena a modlil se s nimi se všemi. I stal se pláč veliký ode všech, a padajíce Pavlovi na hrdlo, líbali jej. Nejvíce se rmoutili nad tím, že by neměli již nikdy tváře jeho užíti. I provodili jej k lodi, kteráž jej dovezla do Cesaree. Tam prosili učeníci sv. Pavla, aby nechodil do Jerusalema. Pavel však odvětil: „Co činíte, plačíte a trápíte srdce mé? Však já netoliko

svázán býti, ale i umřítí hotov jsem v Jerusalemě pro jméno Pána Ježíše.“ A nemohouce ho odraditi, spokojili se řkouce: „Staň se vůle Páně!“

Pak odebral se Pavel do Jerusalema, a bratří rádi přijali ho. Druhého dne vešel apoštol k Jakobovi, a sešli se všickni starší. Pavel vypravoval všecko, co Bůh skrze službu jeho činil mezi pohany, a oni velebili Boha.

§ 185. Apoštol sv. Pavel v Jerusalemě jat a uvězněn.

Židó, kteří byli z Asie, uzřevše Pavla v chrámě, vzbouřili všecken lid a vztáhli naň ruce křičíce: „Tot jest ten člověk, kterýž proti lidu i zákonu i tomuto místu všechny všude učí.“ A vzbouřilo se všecko město, a sběhli se lidé. A uchopivše Pavla, vlekli jej ven ze chrámu. A když jej chtěli zabiti, povědno jest tisícníku nad zástupem vojska, že se bouří všecken Jerusalems. Kterýž ihned pojav vojáky, sběhl k nim. A oni, uzřevše tisícníka a vojáky, přestali bít Pavla. Tisícník nemoha nic jistého zvěděti pro hluk, rozkázal jej svázati dvěma řetězy a vésti na hrad. A když přišel ke stupňům hradu, a množství lidu za ním jdouc křičelo: „Zahlaď jej!“, řekl Pavel tisícníkovi: „Prosím tebe, dovol mi promluvit k lidu.“ A když on dovolil, Pavel stojí na stupních, pokynul rukou k lidu. I nastalo veliké mlčení. Pavel, mluvě k nim hebrejsky, vypravoval, kde se narodil, jak byl vychován, co činil před svým obrácením a kterak Kristem Ježíšem obrácen jest na víru. I poslouchali ho tiše až do slov: Řekl Pán ke mně: „Jdi, neboť já daleko mezi pohany pošlu tebe!“ Tu pozdvihli hlasu svého řkouce: „Zahlaď ze země takového, neboť nesluší mu živu býti.“ Tedy rozkázal ho tisícník do hradu vésti a biči mrskati a mučiti, aby zvěděl, pro kterou příčinu tak na něj křičeli. A když jej svázali, řekl Pavel: „Sluší-li vám člověka Římana a neodsouzeného mrskati?“ Tehdy hned odstoupili od něho, kteří jej měli mučiti; i tisícník bál se, že jej byl svázal. Chtěje pak jistěji zvěděti, pro kterou příčinu Židé žalovali na Pavla, rozvázal jej a přikázal, aby se sešli kněží i všechna velorada; i postavil Pavla mezi nimi. Tehdy Pavel, pohleděv na shromáždění, řekl: „Bratří, já se vším dobrým svědomím obcoval jsem před Bohem až do dnešního dne.“ Velekněz pak Ananiáš kázal těm, kteří u něho stáli, aby jej bili v ústa. I řekl jemu Pavel: „Budeť bít tebe Bůh. A ty sedíš, abys soudil podle zákona a proti zákonu velíš mne

bíti?“ Pak zvolal k radě: „Bratři, pro naději vzkříšení z mrtvých jsem já souzen.“ A když to pověděl, stal se rozbroj mezi Farisei a Saducei, a rozdvojilo se množství. Tisícník boje se, aby nebyl Pavel od zbouřených zástupů roztrhán, kázal vojákům odvésti jej na hrad. Ve druhou pak noc stoje u něho Pán, řekl: „Budiž stálý; nebo jako svědčil jsi o mně v Jerusalemě, tak musíš svědčiti v Římě.“ A když byl den, sebralo se více než 40 Židův a zapřisahali se, že nebudou jísti ani píti, až zabijí Pavla. O kterýchžto úkladech uslyšev syn sestry Pavlovy, vešel na hrad a pověděl Pavlovi, a tento dal to oznámiti tisícníkovi. Kterýžto boje se, aby Židé násilím ho nevyrvali a nezabili, rozkázal jej pod stráž 70 jezdcův a 200 kopínníků v noci dovésti do Cesaree k vladaři **Felixovi**. Jemu napsal list, v němž dosvědčoval nevinu Pavlovu.

§ 186. **Pavel v Cesarei před vladaři Felixem a Festem i před králem Agrippou II.**

Když vojáci přijeli do Cesaree, odevzdali list vladaři a postavili před něj i Pavla. I řekl vladař k Pavlovi: „Budu tě slyšet, až přijdou tvoji žalobníci.“ Po pěti pak dnech přišel velekněz Ananiáš s některými staršími a s **Tertullem**, řečníkem, k vladaři jako žalobníci proti Pavlovi. I počal Tertullus žalovati řka: „Nalezli jsme člověka tohoto vzbuzujícího sváry mezi všemi Židy po všem světě a původce bouře sekty Nazaretských.“ Tehdy odpověděl Pavel, když mu vladař pokynul, aby mluvil: „Vyznávám před tebou, že podle sekty, kterouž nazývají kacířskou, sloužím Otcí a Bohu svému, věře všemu, co psáno jest v zákoně a proročích, maje naději v Boha, že bude vzkříšení spravedlivých i nespravedlivých. Protož i sám hledím, abych měl vždycky svědomí bez úrazu před Bohem i před lidmi.“ Felix odročil vyšetřování a přikázal setníkovi, aby ho ostříhal a polehčil mu vězení a nebránil žádnému z přátel jeho posluhovati jemu.

Po několika pak dnech přišel Felix s **Drusillou**, manželkou svou, kteráž byla židovka, povolal Pavla, aby slyšel od něho víru v Krista Ježíše. A když on mluvil o spravedlnosti a čistotě i o budoucím soudu, Felix zachvív se odpověděl: „Tenkrát odejdi, ale v čas příhodný zavolám tebe.“ Nadál se také, že mu Pavel dá peníze; protož i často povoláváje ho, mluvil s ním. Když pak se naplnila dvě léta, měl po sobě nástupce **Portia Festa** a chtě Židům osvědčiti milost, nechal Pavla ve vězení.

Tedy Festus přišel do krajiny, posadil se na soudné stoličce a kázal přivést Pavla. Židé, již byli přišli z Jerusalema, obšťoupili jej, mnohé a těžké žaloby vedouce, kterých nemohli dokázati, ježto Pavel se hájil řka, že ani proti zákonu ani proti chrámu ani proti císaři nic neprovinil. Ale Festus chtěl Židům prokázati milost, řekl Pavlovi: „Chceš jíti do Jerusalema a tam přede mnou z těchto věcí býti souzen?“ Toho totiž žádali Židé, aby jej mohli zabiti na cestě. I řekl Pavel: „Před stolicí císařovou stojím, tam mám souzen býti. Židům jsem neublížil, jakož lépe vš. K císaři se odvolávám.“ Tedy Festus odpověděl: „K císaři jsi se odvolal, k císaři půjdeš!“

A když minulo několik dní, přišel **Agrippa a Bernice**, sestra jeho do Cesaree, aby pozdravili Festa. Agrippa přál si slyšeti Pavla. Druhého pak dne, když přišli Agrippa a Bernice na síň vyšetřovací, přiveden jest k rozkazu Festovu Pavel. Tehdy řekl Agrippa Pavlovi: „Dovoluje se ti, abys mluvil.“ I vztáhnou Pavel ruku, počal zprávu dávat, mluvě ve dlouhé řeči o svém dřívějším obcování, o svém obrácení a o Ježíši Kristu. Tedy řekl Festus hlasem velikým: „Blázníš, Pavle! Mnohé studování tě k bláznovství přivádí.“ Ale Pavel řekl: „Neblázním, vznešený Feste, ale mluvím slova pravdy a střídmosti. Víť zajisté o těch věcech (o Ježíši a jeho vzkříšení) král, k němuž mluvím; nebo mám za to, že ho z těchto věcí nic tajno není; neboť nic z tohoto nedálo se pokoutně. Věříš-li, králi Agrippe, prorokům? Vím, že věříš.“ Tedy řekl Agrippa Pavlovi: „Málem přemluvíš mne, abych byl křesťanem.“ A Pavel řekl: „Žádám od Boha, abyste netoliko málem, ale zcela, netoliko ty, ale i všichni, kteří mne slyší, byli dnes takoví, jakož i já jsem, kromě okovů těchto.“ I vstali král i vladař i Bernice i kteří s nimi seděli řkouce: „Nic smrti nebo vězení hodného neučinil člověk tento.“ Agrippa pak řekl Festovi: „Mohl propuštěn býti člověk ten, kdyby se byl neodvolal k císaři.“

§ 187. **Pavel plaví se do Říma.**

Když bylo určeno, aby se Pavel plavil do Italie, vydán byl s jinými vězni setníkovi císařského zástupce, jménem **Juliovi**, kterýž se přívětivě měl k Pavlovi. Vstoupivše na loď a pustivše se na moře, počali se plaviti. A když mnoho dní zdlouha se plavili, protože jim vítr bránil, a plavba už byla nebezpečná, napomenul je Pavel, aby neplouli dále. Ale setník více věřil správci

a pánu lodi nežli tomu, co pravil Pavel. I pluli dále. Ale nedlouho potom byla loď větrem severo-východním zachváčena a bojíce se, aby neuhodili na velkou mělčinu písčitou u severního pobřeží afrického, spustili žezlo a tak se plavili. A když jimi bouře vichrová velmi zmítala, vyházeli všecka zbytečná zavazadla pocestná; a když se ani slunce neukázalo, ani hvězdy za mnoho dní, a bouře nemalá trvala, odjata byla všecka naděje na zachování. Tehdy stoje Pavel uprostřed nich, řekl: „Měli jste zajisté, muži, uposlechnouti mne a nehybatí sebou od Krety a uspořiti sobě této těžkosti a škody. I nyní radím vám, abyste dobré mysli byli, neboť nezahyne život žádného z vás, kromě samé lodi. Neboť této noci stál u mne anděl Boží, jehožto já jsem a kterému sloužím, řka: „Neboj se, Pavle, před císařem máš státi; a aj, daroval ti Bůh všecky, kteří s tebou plují. Protož dobré mysli buďtež. Máme připlouti k jednomu ostrovu.“ — Loď pak se ztroskotala u samého ostrova Malty; leč všickni, kteří byli na lodi, zachráněni jsou a uchýlili se na pevninu.

Ostrované nemalou jim projevovali přívětivost; neboť zapálivše hranici dřev, učinili jim pohodlí pro déšť, jenž v tu chvíli byl a pro zimu. A když Pavel sebrav náručí roští, kladl na oheň, zmije utíkajíc před horkem, připjala se k jeho ruce. Obyvatelé vidouce hada, an visí u ruky jeho, pravili vespolek: „Jistě tento člověk jest vražedník, neb ač z moře vyšel, však pomsta nedá mu živu býti.“ A on vyraziv hada do ohně, nic zlého neutrpěl. Ale oni se domnívali, že oteče a rychle padna umře. Když pak dlouho čekavše viděli, že se mu nic zlého nestalo, změnivše se pravili, že jest bůh.

Na těch pak místech byli statky knížete ostrova, jménem **Publia**, kterýžto přijav je, po tři dni přátelsky choval. I přihodilo se, že otec Publiův ležel, trápen jsa zimnicí a úplavicí. K němuž všel Pavel a pomodliv se a vloživ naň ruce, uzdravil jej. To když se stalo, přicházeli všickni, kteří na ostrově měli nemoci a uzdravování jsou.

Po třech měsících plavili se dále a když přijeli do **Syrakus**, pobyli tam tři dni. Odtud plavili se do **Regia** a po jednom dni do **Puteol**, kdežto nalezše bratry, byli žádáni, aby u nich pobyli sedm dní. A tak přišli k **Římu**. A když odtud uslyšeli to bratří, vyšli naproti Pavlovi a průvodcím jeho až k tržišti **Appiovu** a **Třem Tabernám**. Kteréžto když uzel Pavel, poděkovav Bohu, nabyl doufanlivosti.

§ 188. Činnost sv. Pavla v Římě a jeho smrt.

Průvodčí Pavlův sv. Lukáš.

V Římě byl Pavel po dvě léta držán v mírné vazbě, tak že přijímal všechny, kteříž k němu přicházeli, hlásaje o království Božím a uče věcem, kteréž jsou o Pánu Ježíši, se vši doufanlivostí bez překážky.

Činnost apoštola v těchto dvou letech sahala i mimo Řím do dalekých obcí křesťanských, jimžto z Říma poslal listy. Tak zejména:

1. **Efesským.** Něktorými příchozími obdržel totiž apoštol zprávu o stavu obcí maloasijských, od něho založených, zejména pak o Efesských, jak prospívají u víře a všelikých milostech. Pročež jim napsal list, v němž připomíná, jak veliké milosti stali se účastni tím, že je Bůh ku pravé víře povolati ráčil, a že bez rozdílu ať ze židovstva, ať z pohanstva pocházejí, jedinou rodinu Boží v Kristu mají tvořiti. Dále napomíná všech vůbec a manželův, rodičův i dítek, pánův i služebníků k svatosti života, k trpělivosti a k statnému bojování proti všelikým nepřátelům spasení.

2. **Kolossenským.** V obci Kolossenské povstali bludaři, kteří naléhali na zachovávání zákona Mojžíšova a chtěli smísiti víru křesťanskou s filosofií pohanskou. Proto napsal apoštol Pavel list ke Kolossenským, v němž vykládá, že jediný Kristus jest naším prostředníkem u Boha, a že křesťané, jsouce smrtí Kristovou vykoupeni, ani obřadnímu zákonu židovskému ani smyšleným příkázáním mudrců pohanských nejsou podrobeni. List tento podobá se ve mnohé příčině listu k Efesským, s nímž současně (63 nebo 64 po Kristu) byl napsán.

3. **Filemonovi.** Bohatý a nábožný měšťan kolosský, jménem **Filemon**, měl otroka **Onesima**. Ten zpronevěřiv se pánu svému, utekl a přišel do Říma, když sv. Pavel po prvé tam byl uvězněn (62—64). Apoštol získal jej Kristu a potom poslal Filemonovi zpět, dav mu spolu list doporučovací, v němž měšťana toho prosí, aby polepšenému odpustil a jako bratra v Kristu laskavě ho přijal.

4. **Filipenským.** Když se byli Filipenští dověděli, že sv. Pavel jat a v Římě jest vězněn, poslali mu pō svém biskupu **Epafrasovi** nemalou pomoc na penězích. Od Epafrasita dozvěděl se apoštol o blahém stavu církve filipenské jakož i o nesvornosti,

kteřou tam způsobili bludaři. Psal jim tudíž a vybídl ke svornosti i pokoře a varoval je bludařů. Filipenské nazývá svou radostí a korunou.

Po dvou letech byl Pavel propuštěn na svobodu a procházel opět mnohé krajiny hlásaje evangelium. Brzy po svém vysvození napsal **list k Židům**, t. j. židokřesťanům, kteří bydlili v Palestině. Ti byli většinou v nebezpečení odpadnutí od víry, neboť jim bylo od svých rodáků snášeti protivensství mnohá. Nad to pak vábila je nádhera bohoslužby židovské. Apoštol, chtěje odvrátiti hrozící nebezpečí, napsal jim list, ve kterém dokazuje, že evangelium jest tak povýšeno nad zákon starý, jako Kristus, Syn Boží, nad anděly, a obět jeho nade všechny oběti starozákonné; dále napomíná ke stálosti u víře a vystřihá před odpadlictvím. List ten liší se od ostatních epištol tím, že apoštol neudává z předu listu jména svého, nespíše proto, aby Židů proti sobě nepopudil.

Pavel, opustiv Řím ještě před počatím pronásledování křesťanů císařem Neronem, pokračoval ve své činnosti apoštolské. Putuje na východ, přišel s průvodčím svým **Titem** na ostrov Kretu a zanechal jej tam biskupem, aby započaté dílo dokončil. Poněvadž úkol jeho byl nesnadný, napsal mu list a v něm vylíčil, jaké vlastnosti má biskup míti, jak svůj úřad zastávati a kterých chyb se varovati. List ten slove pastýřský nebo pastoralní.

Druhým průvodčím sv. Pavla byl **Timotheus**. Apoštol konaje po svém prvním věznění cestu po Malé Asii a vida, jaké nebezpečí církvím tamějším hrozí od bludařův, ustanovil jej biskupem v Efesu. Dále se bera na své cestě a věda, jak těžké postavení má **Timotheus** v Efesu, napsal mu v otcovské pečlivosti **list první**, v němž jej u víře potvrzuje a příhodná mu dává naučení, jak by úřad svůj biskupský řádně měl zastávati; zvláště pak jej napomíná, aby častěji obnovil milost, udělenou jemu při posvěcení.

Pavel, postarav se jako věrný pastýř o blaho křesťanských obcí maloasijských, přibyl přes Korinth do Itálie a kázav maličko i ve Španělsku, vrátil se do Říma. Když r. 66 po Kr. tam stihla zpráva, že Židé v Palestině proti panství římskému povstali a porazili legie římské, strhla se ve všech téměř městech bouře proti Židům i proti křesťanům, pokládáným od pohanů za rozkolníky židovské. Tou dobou jati jsou i sv. Petr a Pavel a uvrženi do žaláře. V druhém tom vězení napsal **Pavel Timotheovi list druhý**. Jest to poslední, velmi tklivé napomenutí apoštola národů svému učni,

téměř labutí jeho zpěv, v němž jeví nejen svou otcovskou k němu lásku a snažnou pečlivost pastýřskou, nýbrž i ducha prorockého. Tuše konec života svého, zve Timothea k sobě do Říma; smrti se neleká, ale těší se nadějí brzké odměny. Oba listy k Timotheovi slovou rovněž pastýřskými.

Po devítiměsíční vazbě v žaláři Mamertinském, dne 29. června r. 67 nebo 68 Pavel stat na silnici vedoucí k Ostii.

Průvodčím sv. Pavla na cestách apoštolských byl **sv. Lukáš**, rodem z Antiochie syrské, kde byl lékařem. Za dozoru apoštola sepsal **evangelium** pro vznešeného **Theofila**, aby nepravým o životu Páně pověstem překazil a věřící utvrdil v tom, co se jim bylo všípilo vyučováním ústním. Vypravuje mnohé události ze života Páně a Rodičky Boží, jež druzí evangelisté pominuli. Dožil prý se věku 84 let a skonal smrtí mučnickou v Achaji.

Kromě evangelia napsal sv. Lukáš **Skutky apoštolské**, jež obsahují stručné vypravování hlavních událostí církve svaté za prvních třicet let po na nebe vstoupení Páně, zejména skutky knížat apoštolských Petra a Pavla.

§ 189. Přehled činnosti sv. Petra a jeho smrti.

Průvodčí Petrův sv. Marek.

Petr, dříve Šimon, syn rybáře Jonáše, v Kafarnaumě, byl od Krista Pána učiněn hlavou ostatních apoštolů a veškeré církve. Po seslání Ducha sv. první z apoštolů kázal, první z nich vykonal zázrak, uzdraviv ve jménu Ježíšově u brány chrámové chromého žebráka; první přijal pohany, Kornelia s jeho rodinou, do církve Kristovy. Potom odebral se z Jerusalema do Antiochie a spravoval tamější církev jako první biskup její. Po svém zázračném vysvobození ze žaláře a z moci Herodesa Agrippy zarazil biskupské sídlo v Římě, nezůstáváje však tam nepřetržitě, nýbrž jako ostatní apoštolové chodě po rozličných místech říše římské, aby tam buď světlo evangelia rozžehl anebo na křesťanství obrácené utvrzoval ve víře. Po všeobecném vyhoštění Židů z Říma císařem Klaudiem as r. 49 navrátil se do Jerusalema, kde roku následujícího konán sněm apoštolský, jemuž předsedal. Na sněmu tom bylo rozhodnuto, že křesťanům netřeba zachovávatí obřadů židovských, jak tomu chtěli někteří žido-křesťané. Dle hodnověrných svědectví působil sv. Petr mimo Palestinu, v Syrii, Mezo-

potamii, Malé Asii, Řecku a Italii. Pronásledování křesťanů Neronom zosnované, o němž obávati se bylo, že přes Řím zasáhne všechny krajiny říše římské, přimělo apoštola k tomu, že napsal **list křesťanům v Pontu, Galatii, Kappadocii, Bithynii a Asii**, aby je připravil na těžká trápení a všeobecné strasti.

Brzy po tomto prvním listě a krátce před svou smrtí psal sv. Petr **týmž věřícím list druhý**, ve kterémž je mimo spasitelná napomenutí varuje svůdných učitelů, zvláště těch, kteří popírají druhého příští Páně.

Konečně za panování Nerona císaře přišel z Korintha do Říma spolu se sv. Pavlem, s nímž i mučnickou smrtí oslavil Krista byv ukřižován, ale hlavou k zemi dne 29. června r. 67 nebo 68.

Průvodcím sv. Petra byl sv. **Marek**, syn jisté Marie z Jerusalema, v jejímž domě scházívati se křesťané k modlitbě. Nejprve byl společníkem sv. Pavla, později přitovaryšil se Petrovi. Za jeho dozoru **sepsal v Římě evangelium** pro křesťany z pohanství obrácené na víru. Slove také vykladačem sv. Petra, po jehož smrti odebral se do Egypta, kde byl zřídil mnohé obce křesťanské; umučen jest v Alexandrii.

§ 190. **Působení a smrt sv. Jakoba mladšího.**

Sv. Jakob mladší byl syn Alfeův a Marie, blízké příbuzné Rodičky Boží, proto i bratrem (příbuzným) Páně se nazývá. Mladším slove na rozeznanou od sv. apoštola **Jakoba**, syna Zebedeova a bratra Jana evangelisty, jenž bezpochyby věkem starší byl a proto i Jakobem starším se jmenuje. Brzy po na nebe vstoupení Páně byl svatý Jakob mladší ustanoven od sv. apoštolů biskupem církve jerusalemské a tichostí, zdrželivostí a zbožností svou tak se vyznamenal, že vůbec zván „Spravedlivým“. Znamenaje, že mnozí křesťané jednak všeobecným pronásledováním v nebezpečí jsou odpadnouti od víry, jednak nedobře rozumějíce některým místům v listech sv. Pavla, mylně se domnívají, že **pouhá víra** v Krista i bez dobrých skutků dostačuje ku spasení, **napsal list všeobněm věřícím ze židovstva** na víru obráceným a po celém tehdejší známém světě rozptýleným, v němž je poučuje o potřebnosti dobrých skutků, ze mnohých nepravostí kárá a k trpělivosti a stálosti u víře a jiným ctnostem nabádá. Co

do formy podobá se list sv. Jakoba příslovím Šalomounovým. Psán jest jazykem řeckým v Jerusalemě v letech 51—64 po Kr. Touž dobou zajisté byl sv. Jakob od Fariseů lstivě obžalován, že ruší zákon Mojžíšův, načež svržen jest se střechy chrámové. Když k zemi dopadna nebyl mrtev a ještě poklekl, aby se modlil za své vrahy, kamenován jest od zuřivého lidu a konečně od valcháře dobit palicí.

§ 191. Život a práce sv. Jana evangelisty.

Sv. Jan evangelista byl syn Zebedeův a matky Salome, rodilý z Bethsaidy. Byl nejprve učeníkem Jana Křtitele a když jím byl poukázán na Ježíše, že on jest „Beránek Boží, kterýž snímá hříchy světa,“ následoval s Ondřejem ihned Krista, a oba zůstali u něho po celý den. Od tohoto prvního seznání tak mocně puze-
na se cítil ku Pánu Ježíši, že pak nedlouho na to k slovu jeho i s bratrem svým Jakobem otce i všecko opustiv, jej následoval. Při poslední večeři odpočíval na prsou Páně, a když pak apoštolové božského Mistra svého v utrpení opustili, provázel nej-
světější matku jeho Marii až na Kalvarii. Za tuto lásku Kristus umíraje poručil jej matce své za syna, ji pak jemu za matku. Po seslání Ducha svatého byl Jan první, jenž s Petrem pro jméno Ježíšovo byl jat, vězněn a trýzněn; oba pak se radovali, že hodni uznání byli pro jméno Ježíšovo trpěti bezpráví; potom Jan opět s Petrem poslán jest od apoštolů do Samaří skládat rukou na ty, kteří uvěřili, aby přijali Ducha sv. Přetrvav zkázu Jerusalema a chrámu, působil po smrti sv. Pavla hlavně v Efesu. Odtud navštěvoval církve maloasijské a založiv ve krajinách okolních nové obce křesťanské, vyučoval je víře pravé a podněcoval k lásce účinné. Zejména péči měl o to, aby věřící uvaroval bludů, jež v tamější krajině se vyskytovaly. A to činil jak ústně tak i písemně. Ku prosbám věřících napsal **evangelium**, v němž zejména uvádí všechny řeči Pána Ježíše, jimiž Kristus dokazuje své božské poslání a svou božskou podstatu. Tolikéž zůstavil nám **tři listy**; v prvním varuje bludařův a vykládá, že Ježíš jest Syn Boží; kdo chce spásy dojíti, musí v Něho věřiti a víru svou osvědčovati láskou k Bohu a k bližnímu. V **listě druhém** varuje jakousi paní **Elektu** (vyvolenou) bludařův, kteří upírají, že Syn Boží přišel v těle, a vybízí ji k lásce křesťanské. V **listě třetím** chválí apoštol jistého **Gaja**, že bratří přátelsky přijímá pohostinu, a na konec varuje bludařův.

Když za císaře Domitiana započalo se druhé pronásledování křesťanů, jat také Jan a odveden do Říma, tam uvržen do vařícího oleje, v němž však zůstal neporušen. Pak vyhoštěn na pustý ostrov **Pathmos**, kde byl od Boha zvláštní zjevení obdržel o budoucích osudech církve křesťanské. **Zjevení** to zaznamenal ve knize zvané **Apokalypse**, v níž nejprve napomíná a varuje biskupy sedmi obcí křesťanských v Malé Asii; pak líčí obrazně způsobem starozákonních proroků vítězství církve Kristovy nad židovstvem a pohanstvem, stvoření nového nebe a nové země, v nichž bude kralovati Bůh se spravedlivými. Spis tento má věřící ve strastech těšiti a nabádati ku bdělosti. Památné z jeho stáří jest toto: když nemohl pro slabost choditi sám do sboru věřících, donésti se tam dávaje, říkával: „Synáčkové, milujte se vespolek!“ A tážán jsa, proč vždy to a jen to praví, odvětil: „Protože přikázání Páně jest, a to-li se vyplní, dosti jest.“ Proto nazývá se i **apoštolem lásky**. Zemřel tiše, jakož mu byl předpověděl Pán, okolo r. 101 po Kr. v Efesu, stár jsa přes devadesát let.

§ 192. **Stručné zprávy o životě a činnosti ostatních apoštolů.**

O životě a činnosti ostatních apoštolů zachovaly se nám zprávy jen skrovné.

Apoštol sv. **Juda Tadeáš** byl rodným bratrem Jakoba mladšího. Kázal evangelium v Judsku, Samařsku a zvláště v Mezopotamii i v Persii, kdež zemřel smrtí mučnickou. Napsal z podobných příčin jako sv. Petr **osadám maloasijským list**, aby věřící u víře potvrdil, ke skutkům lásky bliženské povzbudil a bludných učitelů varoval.

Sv. **Matouš**, jinak Levi, syn Alfeův, byl celníkem římským u jezera Genezaretského; povolán byv od Krista a vyvolen za apoštola, byl očitým svědkem zázrakův, učení, smrti, z mrtvých vstání i na nebe vstoupení jeho. Po seslání Ducha sv. kázal nejprve v zemi Židovské krajanům svým na víru obráconým. Hodlaje pak opustiti vlast, aby jiným národům zvěstoval nauku Kristovu, napsal prvé Židům a židokřesťanům evangelium, aby jim dokázal, že jest Kristus Ježíš dávno zaslíbený a toužebně očekávaný Messiáš, aby tudíž jiného Messiáše již nečekali. Potom apoštoloval mezi Peršany, Indy a došel v Arabii smrti mučnické upálením.

Sv. **Ondřej**, bratr Petrův, kázal ve Skythii (na Rusi blíže dnešního Kyjeva) a v Řecku, kde dokonal na kříži olivovém v městě Patrase.

Sv. **Tomáš** působil v Parthii a Indii, kde na rozkaz královský byl probodnut kopím.

Sv. **Bartoloměj** učil v Indii a Armenii, kde za živa byla s něho sedřena kůže, načež ještě ukřižován.

Sv. **Fillip** kázal ve Frigii, kde byl ukamenován.

Sv. **Šimon, Horlitel**, působil v Syrii a Persii a rozřezán za živa pilou.

Sv. **Matěj** kázal v Nubii a Habeši, kde smrtí mučnickou oslavil Krista.

Sv. **Jakob starší** — jak už dříve pověděno — byl as r. 44 na rozkaz krále Herodesa Agrippy stát v Jerusalemě.

Krev apoštolův a jich nástupců v úřadě apoštolském byla semenem nových a nových křesťanů. Ze zrna horčičného vyrostl časem veliký a mohutný strom, který ratolesti své šířeji a šířeji na vše strany rozkládá, všechny země zastiňuje a blahého ovoce přináší všem národům v hojnosti.

O. A. M. D. G.

Evangelia na neděle a svátky roku církevního.

Strana

Neděle první adventní	189
„ druhá adventní	150
„ třetí adventní	131
„ čtvrtá adventní	131
Na den slavný Božího narození:	
Při první mši sv., na jitřní	125
Při druhé mši sv., na úsvitě	125
Na den sv. Štěpána, prvomučeníka	187
Neděle po narození Páně	127
Slavnost obřezání Páně nebo Nový rok a Slavnost jména P. Ježíše	126
V neděli po obřezání, i ve svatvečer před zjevením Páně	129
Zjevení Páně nebo sv. tří králů	128
Neděle první po zjevení Páně	130
„ druhá po zjevení Páně	136
„ třetí po zjevení Páně	148
„ čtvrtá po zjevení Páně	157
„ pátá po zjevení Páně	155
„ šestá po zjevení Páně	156
Neděle devítník	179
„ první po devítniku	154
„ druhá po devítniku	182
Neděle první postní	133
„ druhá postní	163
„ třetí postní (kýchavná)	153
„ čtvrtá postní (družebná)	158
„ pátá postní (smrtná)	176
„ šestá postní (květná)	183
Na den slavný vzkříšení Páně	207
V pondělí velikonoční	207
Neděle první po Velikonoci (provodní)	208
„ druhá po Velikonoci	169
„ třetí po Velikonoci	197
„ čtvrtá po Velikonoci	196
„ pátá po Velikonoci (křížová)	198
O dnech křížových	168
Na den slavný na nebe vstoupení Páně	211
Neděle šestá po Velikonoci	196
Na den slavný seslání Ducha svatého	195
Ježek-Bedroš, Dějepis Zjevení Božího.	16

	Strana
Na den svaté a nerozdílné Trojice Bcží	210
Neděle první po sv. Duchu	147
Na den slavný Božího Těla	159
Neděle druhá po sv. Duchu	171
, třetí po sv. Duchu	169
, čtvrtá po sv. Duchu	142
, pátá po sv. Duchu	146
, šestá po sv. Duchu	161
, sedmá po sv. Duchu	148
, osmá po sv. Duchu	173
, devátá po sv. Duchu	184
, desátá po sv. Duchu	178
, jedenáctá po sv. Duchu	161
, dvanáctá po sv. Duchu	167
, třináctá po sv. Duchu	175
, čtrnáctá po sv. Duchu	146
, patnáctá po sv. Duchu	150
, šestnáctá po sv. Duchu	170
, sedmnáctá po sv. Duchu	186
, osmnáctá po sv. Duchu	142
, devatenáctá po sv. Duchu	184
, dvacátá po sv. Duchu	141
, první po sv. Duchu	165
, druhá po sv. Duchu	185
, třetí po sv. Duchu	157
, čtvrtá a poslední po sv. Duchu	188
Na den neposkvrněného početí P. Marie (počátek)	122
, jména P. Marie	122
, zvěstování Panny Marie	122
, navštívení Panny Marie	123
, očišťování Panny Marie nebo Hromnic	126
, na nebe vzetí P. Marie	168
, sv. andělů strážců	163
, sv. Jana Nepomuckého jako o 2. neděli adventní	150
, apoštolů sv. Petra a Pavla	162
, všech Svatých	144
, posvěcení chrámu Páně	182

Obsah.

	Strana
Úvod.	
§ 1. Pojem zjevení Božího a dějin jeho	1
§ 2. Prameny dějin zjevení Božího	2
§ 3. Povaha dějin zjevení Božího, jejich význam a účel	3
§ 4. Objem a rozvrh dějin zjevení Božího	4
I. Díl.	
Stvoření světa; stvoření člověka a pád jeho.	
(Pražjevení.)	
§ 5. Stvoření světa	5
§ 6. Bůh stvořil člověka	7
§ 7. Prvotné určení a vystrojení člověka	9
§ 8. Hřích prvních lidí a trest	10
§ 9. Následky hříchu prvotního	12
II. Díl.	
Příprava na vykoupení.	
Doba první.	
Čas společné přípravy na Vykupitele.	
§ 10. Božský úradek o vykoupení	13
§ 11. První potomci Adamovi. — Obět	14
§ 12. Noe. — Potopa světa	16
§ 13. Potomci Noemovi. — Vznik pohanství	18
Doba druhá.	
Čas zvláštní přípravy na Vykupitele.	
§ 14. Vyvolení lidu israelského. — Úvod	21
I. Část.	
Čas od Abrahama až po Mojžiše neboli patriarchální zjevení.	
Abraham.	
§ 15. Povolání Abrama	21
§ 16. Melchisedechova obět. — Obřizka	23
§ 17. Hospodin v údolí Mambreském. — Zkáza Sodomy	24
§ 18. Zkouška a poslední dnové Abrahamovi	25
Isák.	
§ 19. Synové Isákovi	27
Jakob.	
§ 20. Jakob u Labana. — Návrat do otciny	29

	Josef.	Strana
§ 21. Josef do cizí země prodán		31
§ 22. Josef v Egyptě		32
§ 23. Jakob do Egypta povolán		34
§ 24. Jakobova a Josefova smrt		36
§ 25. Job		38

II. Část.

Čas od Mojžíše až po narození Vykupitelovo neboli mosaické zjevení.

§ 26. Úvod	39

1. Občasť.

Od Mojžíše až po soudce.

§ 27. Israelité v Egyptě. — Mojžíšovo narození	40
§ 28. Povolání Mojžíšovo	41
§ 29. Farao. — Rány egyptské	42
§ 30. Vyjítí z Egypta. — Přejítí Rudým mořem. — Manna	43

Zákonodání na hoře Sinai.

§ 31. Úmluva Boží s lidem israelským	46

A.

§ 32. Stánek Boží a jeho zařízení	40

B.

§ 33. Osoby bohoslužbu vykonávající	50

C.

§ 34. Oběti	51

D.

§ 35. Posvátné doby	52

E.

§ 36. Jiné náboženské obyčeje	53
§ 37. Vyzvědači	53
§ 38. Mojžíšova i Aronova pochybnost. — Měděný had	54
§ 39. Mojžíš loučí se s lidem israelským. — Jeho smrt	55
§ 40. Josue	57

2. Občasť.

Soudcové.

§ 41. Stav náboženství v Israeli za času soudců	59
§ 42. Ruth	60
§ 43. Heli a Samuel	61
§ 44. Proroctví v Israeli	63

3. Občasť.

Od králův až do rozdělení říše.

§ 45. Zřízení království. — Saul	64
§ 46. Boj Davidův s Goliášem	65
§ 47. Davidova šlechtná mysl. — Smrt Saulova	67
§ 48. David králem	68

§ 49. Absolon	69
§ 50. Poslední nařízení a smrt Davidova	71
§ 51. Moudrý Šalomoun králem. — Stavba a posvěcení chrámu	73
§ 52. Šalomounova sláva i konec	74

4. Občast.

Od rozdělení říše až do zajetí.

§ 53. Rozdělení království a následky jeho. — Proroci	75

A.

Říše israelská.

§ 54. Modloslužba v říši israelské	78
§ 55. Prorok Eliáš	78
§ 56. Achabův zločin a trest	80
§ 57. Eliseus	82
§ 58. Proroci Jonáš, Amos a Oseáš	83
§ 59. Vyvrácení říše israelské	86

B.

Říše judská.

§ 60. Modloslužba v říši judské	86
§ 61. Proroci Joel, Isaiáš a Micheáš, Nahum	87
§ 62. Judith	89
§ 63. Proroci Sofoniáš, Habakuk a Jeremiáš. — Zkáza království judského	90

5. Občast.

Národ israelský v zajetí.

§ 64. Význam zajetí	92

A.

Zajetí assyrské.

§ 65. Tobíáš	93

B.

Zajetí babylonské.

§ 66. Proroci Baruch, Abdiáš, Ezechiel	97
§ 67. Daniel	98

6. Občast.

Od skončení zajetí až do Krista Pána.

A.

Židé pod vládou perskou.

§ 68. První návrat ze zajetí pod Zorobabelem	102
§ 69. Stavba chrámu. — Proroci Aggeus a Zachariáš	103
§ 70. Esther	104
§ 71. Ezdráš a Nehemiáš. — Poslední prorok Malachiáš	106

B.

Židé pod vládou macedonskou.

§ 72. Alexander Veliký	107

C.

Židé pod vládou egyptskou.

§ 73. Ptolemaeovci. — Překlad písem svatých starého zákona. — Kniha Sirachova	107

D.

Strana

Židé pod vládou syrskou.

- § 74. Antioch Veliký. — Pronásledování náboženského 108
 § 75. Kněz Mathathiáš a jeho syn Judas Makkabeus 110

E.

Židé pod knížaty makkabejskými.

- § 76. Jonathas a jeho nástupci. — Kniha Moudrosti. — Dvě knihy Makka-
 bejské 112

F.

Židé pod vládou Římanův.

- § 77. Berla odňata od Judy 113

Přidavek.

- § 78. Náboženský a mravní stav u Židů a pohanův. — Kristus, očekávání
 všech národův 114

III. Díl.

Vykoupení skrze Ježíše Krista. — Život a působení
 apoštolů mezi Židy a pohany.

Úvod.

- § 79. Ježíš Kristus, Vykupitel světa. — Rozvrh dějin zjevení Božího
 v novém zákoně 116
 § 80. Zeměpisné a politické poměry Palestiny za času Kristova 117

Doba první.

Vykoupení lidstva skrze Ježíše Krista, neboli život Ježíšův od Jeho vtělení
 až do jeho na nebe vstoupení.

- § 81. Úvod 120

I. Část.

Děje života Ježíšova od jeho vtělení až k veřejnému jeho vystoupení.

- § 82. Zvěstování narození Jana Křtitele 121
 § 83. Zvěstování narození Ježíšova 122
 § 84. Navštívení Alžběty Pannou Marií 123
 § 85. Narození Jarovo 124
 § 86. Narození Ježíše Krista 125
 § 87. Pastýřové u jesli a obřezání Páně 125
 § 88. Obětování Ježíše ve chrámě 126
 § 89. Příchod mudrcův od východu 128
 § 90. Útěk do Egypta a návrat do Nazareta 129
 § 91. Dvanáctiletý Ježíš ve chrámě jerusalemském 130

II. Část.

Veřejné působení Kristovo až do večere před jeho umučením neboli učitelský
 úřad jeho.

A.

Bezprostřední příprava k veřejnému vystoupení Páně.

- § 92. Jan, předchůdce Páně 131
 § 93. Ježíšovo pokřtění 133

	Strana
§ 94. Pokušení na poušti	133
§ 95. Janovo svědectví o Kristu	134
§ 96. První učení Ježíšovi	134
§ 97. Ježíšův první zázrak	136

B.

První rok učitelského úřadu Kristova.

§ 98. Vyčištění chrámu. — Rozmluva s Nikodemem	136
§ 99. Rozmluva Ježíšova se Samaritánkou	138
§ 100. Ježíš káže v Nazaretě	139
§ 101. Zázraky Páně v Kafarnaumě	140
§ 102. Kristus uzdravuje syna úředníka královského	141
§ 103. Zázračné zahrnutí ryb	142
§ 104. Uzdravení mrtvici raněného	142
§ 105. Vyvolení apoštolů	143
§ 106. Kázání na hoře	144
I. Osmero blahoslavenství	144
II. O důstojnosti a povinnostech apoštolův a jejich nástupcův	144
III. O křesťanské spravedlnosti	145
IV. O pravém úmyslu při dobrých skutečích	146
V. O pravých pokladech	146
VI. O křesťanském chování se k bližnímu	147
VII. Závěrečná napominání a výstrahy	148
§ 107. Uzdravení malomocného a služebníka setníkova	148
§ 108. Vzkříšení mládence v Naimu	150
§ 109. Jan Křtitel v žaláři posílá své učeníky ke Kristu	150
§ 110. Kající Magdalena	151

C.

Druhý rok učitelského úřadu Kristova.

§ 111. Uzdravení člověka třicet osm let nemocného	152
§ 112. Uzdravení posedlého	153
§ 113. Sedmero podobenství o království Božím	154
I. O rozséváči	154
II. O koukoli mezi pšenici	155
III. O zrně hořčičném a o kvase	156
IV. O pokladu, skrytém v poli, a o kvase	156
V. O síti	156
§ 114. Bouře na moři	157
§ 115. Uzdravení nemocné ženy a vzkříšení dcery Jairovy	157
§ 116. Nasycení pěti tisíců mužů na poušti	158
§ 117. Přislíbení nejsvětější svátosti Oltářní	158
§ 118. Stěti sv. Jana Křtitele	159

D.

§ 119. Žena kananejská	160
§ 120. Uzdravení hluchoněmého	161
§ 121. Nasycení čtyř tisíců mužů	161
§ 122. Pán Ježíš ustanovuje Petra hlavou církve	162

	Strana
§ 123. Proměnění Páně	163
§ 124. Ježíš, přítel dítek. — O pohoršení	163
§ 125. Daň chrámová	164
§ 126. Kristus poučuje o bratrském pokárání. — Podobenství o nemilosrdném služebníkovi	165
§ 127. Vyslání sedmdesáti a dvou učeníkův a jejich návrat	166
§ 128. Příkázání lásky. — Milosrdný Samaritán	167
§ 129. Maria a Marta	168
§ 130. Modlitba Páně. — Nezbytný přítel	168
§ 131. Ježíš, dobrý pastýř. — Podobenství o ztracené ovci	169
§ 132. Uzdravení vodnatelného v sobotu a jiná ponaučení, jež Kristus při této příležitosti pronesl	170
§ 133. Marnotratný syn	171
§ 134. O bohatci a chudém Lazarovi	172
§ 135. Podobenství o nespravedlivém správci	173
§ 136. Podobenství o stromě fíkovém	174
§ 137. Podobenství o bohatém muži	174
§ 138. Pán Ježíš uzdravuje deset malomocných	175
§ 139. Ježíš na slavnosti posvěcení chrámu	175
§ 140. Kristus hájí se proti svým nepřítelům	176
§ 141. Uzdravení slepého od narození	177
§ 142. Fariseus a publikán	178
§ 143. Bohatý mládenec. — Rady evangelické	178
§ 144. Vděčná odplata. — Podobenství o dělnících na vinici	179
§ 145. Vzkříšení Lazarovo	180
§ 146. Ježíš předpovídá své umučení a svou smrt. — Slepec u Jericha. — Zacheus	181
§ 147. Ježíš od Marie v Bethanii pomazán	183
§ 148. Slavný vjezd Ježíšův do Jerusalema	183
§ 149. O svatbě královské	184
§ 150. Peníz daně	185
§ 151. Největší příkázání	186
§ 152. Odkrývání zloby farisejské — Obět vdovina	187
§ 153. Proroctví o zkáze Jerusalema a o konci světa	188
§ 154. O posledním soudu a o znameních, kteráž ho budou předcházeti	189
§ 155. Podobenství o pannách a o hřivnách	190

III. Část.

Poslední večere, umučení a smrt Kristova nebo kněžský jeho úřad.

§ 156. Poslední večere	192
§ 157. Kristus se loučí s apoštoly svými a předpovídá, že ho Petr zapře	194
§ 158. Ježíš na hoře Olivetské	198
§ 159. Ježíš před Annášem a Kaifášem	199
§ 160. Petr zapírá Krista. — Jidáš si zoufá	200
§ 161. Ježíš před Pilátem a Herodesem	201
§ 162. Odsouzení, bičování, korunování a vydání Ježíše na smrt	202
§ 163. Ježíšova cesta na Kalvarii a jeho ukřižování	203
§ 164. Sedm slov Páně na kříži a smrt jeho	204
§ 165. Ježíšův pohřeb	205

IV. Část.

Strana

Vzkříšení a na nebe vstoupení Páně nebo královský úřad Kristův.

§ 166. Ježíšovo z mrtvých vstání	206
§ 167. Ježíš zjevuje se Marii Magdaleně, Petrovi a dvěma učeníkům do Emaus jdoucím	207
§ 168. Ježíš zjevuje se apoštolům při zavřených dveřích a ustanovuje svátost pokání	208
§ 169. Ježíš odevzdává Petrovi nejvyšší úřad pastýřský	209
§ 170. Zaslíbení Ducha svatého. — Druhé rozeslání apoštolův. — Na nebe vstoupení Páně	210

Doba druhá.

Vykoupení lidstva skrze apoštolý národům zprostředkované nebo život a působení apoštolů mezi Židy a pohany.

§ 171. Volba apoštola Matěje. — Soslání Ducha svatého a první křesťanská obec v Jerusalemě	211
§ 172. Chromý od narození. — Apoštolové Petr a Jan před vysokou radou	213
§ 173. Ananiáš a Safira	214
§ 174. Žalářování apoštolů. — Rada Gamalielova	215
§ 175. Vyvolení jahnův. — Štěpán, první mučelník	216
§ 176. Jahan Filip v Samaří. — Komorník královny ethiopské Kandace	217
§ 177. Obrácení Savlovo na víru	218
§ 178. Apoštolská cesta sv. Petra	219
§ 179. Kornelius pohan obrácen na víru. — Křesťanská obec v Antiochii	220
§ 180. Petr uvězněn	221
§ 181. První apoštolská cesta sv. Pavla	222
§ 182. Církevní sněm v Jerusalemě	224
§ 183. Druhá apoštolská cesta sv. Pavla	224
§ 184. Třetí apoštolská cesta sv. Pavla	227
§ 185. Apoštol sv. Pavel v Jerusalemě jat a uvězněn	230
§ 186. Pavel v Cesarei před vladaři Felixem a Festem i před králem Agrippou	231
§ 187. Pavel plaví se do Říma	232
§ 188. Činnost sv. Pavla v Římě a jeho smrt. — Průvodčí Pavlův sv. Lukáš	234
§ 189. Přehled činnosti sv. Petra a jeho smrt. — Průvodčí Petrův sv. Marek	236
§ 190. Působení a smrt sv. Jakoba mladšího	237
§ 191. Život a práce sv. Jana evangelisty	238
§ 192. Stručné zprávy o životě a činnosti ostatních apoštolů	239
Evangelia na neděle a svátky roku církevního	241—242

Poznámka. Na str. 119 ř. 4. čti správně Bethabara místo Bethabary.